

ХРИСТИЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

Посібник для лідера | Курс 2

Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто ради Мене згубить душу свою, той її збереже.

Луки 9:24

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

Тимоті Дж. Келлер | Пресвітеріанська церква Відкупителя | 2005

УДК 274/278](07)
К 342

ХРИСТІЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

ПОСІБНИК ДЛЯ ЛІДЕРА

КУРС 2

Усі права збережені © 2005 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.
Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

www.kraynebo.com
Видавництво «Крайнебо»

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2019 Видавництво «Крайнебо»
Версія 1 – 1 січня 2019 р.

ISBN 978-617-7601-31-8

© 2005 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2019 Видавництво «Крайнебо»

Зміст

Заняття 1	ЯК МЕНІ СЛІДУВАТИ ЗА ІСУСОМ?	5
Заняття 2	ЯК МЕНІ ПІЗНАВАТИ ХРИСТА?	25
Заняття 3	ЯК МЕНІ ПІЗНАВАТИ ХРИСТА РАЗОМ ІЗ ІНШИМИ?	41
Заняття 4	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО ІНШИХ ХРИСТІЯН?	61
Заняття 5	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО МОГО БЛИЖНЬОГО?	81
Заняття 6	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО ТИХ, ХТО НЕ ВІРИТЬ?	103
Заняття 7	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО ТИХ, ХТО КРИВДИТЬ МЕНЕ?	127
Заняття 8	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО ГРОШЕЙ?	151
Заняття 9	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО ЛЮБОВІ ТА ШЛЮБУ?	173
Заняття 10	ЯК МЕНІ СТАВИТИСЯ ДО СВОЄЇ ПРАЦІ?	203

Християнство Святого Письма

Як мені слідувати за Ісусом?

Заняття 1 | Курс 2

У Євангеліях бачимо, що Ісус закликав людей бути Його учнями та слідувати за Ним.

Що означає «бути покликаним» і «слідувати за Ним»?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ — УЧНІВСТВО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Покликані до стосунків

Слово «учень» у повсякденній грецькій мові вживали на позначення учня якогось учителя чи ремісника або просто новачка у якійсь справі.

- 1) В обох випадках учні мали добре знати своїх майстрів-учителів.
 - Дуже часто вони жили разом і учні віддавали своє життя під владу учителя.
 - Це робилося не просто, щоб отримати знання, але також щоб здобути мудрість і характер.

Покликані до абсолютної вірності

У Марка 1:16-20 бачимо, що перші учні «покидали» своїх батьків (вірш 20), а також свої неводи (вірш 18).

- 1) Це не означає, що вони «втрачали стосунки» з ними, чи що ніколи більше не ловили рибу.
- 2) Учніство означає, що Ісус стає верховною та абсолютною вірністю нашого серця.
 - Служити Йому, знати Його, догоджати Йому та відображати Його – це не обговорюється.
 - Він стає першорядною пристрастю та метою нашого життя.

Покликані до безумовного послуху

У Луки 6:46 Ісус запитує: *«Що звете ви Мене: Господи, Господи, та не робите того, що Я говорю?»*

- 1) Консультант дає нам пораду, до якої ми можемо дослухатися або ні, тому що ми маємо владу над своїм життям.
- 2) Але учніство означає, що ми віддаємо цю владу Ісусові, усуваючи перед Ним будь-які умови щодо нашого послуху.

- Якщо ви колись казали: «Я послухаюся Господа, якщо отримаю Х» – то це означає, що ви вірні отому «Х» і цінуйте його більше, ніж Бога.
- 3) Умовний послух – це знак того, що вірності все ще немає.

Покликані слухати та навчатися

У Луки 10:38-42 бачимо, що Марта «сиділа у ніг Ісуса і слухала».

- 1) Ця метафора означає і покору, і увагу до Ісусових істин.
 - 2) Учень – це той, хто дуже ретельно вивчає Біблію, слухаючи Його голос до нас у Його Слові.
 - 3) Важко, а може й неможливо, бути учнем Ісуса, якщо ми не віримо в абсолютний авторитет Біблії.
- Якщо ми можемо нехтувати будь-яким віршем у Біблії, бо він ображає нас, або тому, що ми думаємо, що він неправильний, тоді ми не будемо чути тих речей від Господа, яких не хочемо чути.

Покликані страждати і служити

Дуже часто Ісус закликає Своїх учнів до:

- 1) простого життя (Луки 6:30-36, 9:3, 14:12-14);
- 2) жертвності (Луки 12:4-12);
- 3) того, щоб не відчувати жаль до себе за це (Луки 17:7-10). Це те, що роблять слуги, а учні є Його слугами.

Покликані до місії

Ісус кличе нас до Себе, але також кличе нас у світ для місії.

- 1) У Луки 10:1-20 Він закликає нас до проповідування Євангелія.
 - Нам треба розповідати людям Євангеліє Ісуса Христа і закликати їх повірити у Нього.
- 2) У Луки 10:25-37 Він закликає нас милосердно ставитися до ближніх.
 - Ми покликані жертвно піклуватися про основні потреби тих, хто навколо нас, незважаючи на те, чи вірять вони у наше послання, чи ні. (Чоловіки у притчі про доброго самарянина належать до різних віровизнань).

Покликані благодаттю

У Марка 2:14-18 бачимо, що Ісус покликав митника, морального «маргінала», щоб той був учнем.

3) Це показує, що для покликання Ісус не шукає духовно кваліфікованих людей.

- Він кличе людей раніше, ніж вони стають духовними.
- Ми покликані лише благодаттю.

4) А рушійною мотивацією нашого учнівства є вдячність за цю благодать і бажання догодити Тому й насолоджуватись Тим, Хто покликав нас.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Які є практичні кроки, щоб зробити Царя Ісуса Господом Вашого життя, а не просто помічником?

Ставитися до Ісуса як до Господа означає:

1) Слухатися – безумовно погоджуватися із Божими заповідями, які є у Його Слові.

- Прикладом невдачі в питанні безумовного послуху є Йона. Він не міг побачити, як проповідування ніневітянам допоможе йому чи його народові.
- Але якщо Бог є Царем, то ми повинні бути Йому слухняними, навіть коли не розуміємо всього.
- Щоб перевірити себе, можна поставити запитання: **«Чи готовий я бути слухняним у всьому, що скаже Бог у цій сфері, незалежно від того, як я почуваюся щодо цього?»**

2) Упокорятися – означає приймати все, що приходить у наше життя, як частину Божого плану.

- Прикладом непокори перед Богом є Йов. Він думав собі, що з його страждання не буде нічого доброго.
- Але якщо Бог є Царем, то нам треба підкорятися тим речам, які Він дає у нашому житті.

- Щоб перевірити себе, можна поставити запитання: **«Чи хочу я подякувати Богові за все, що б не відбулося у цій сфері, незалежно від того, чи зрозумію я це, чи ні?»** (Це не означає, що Бог радіє, посилаючи нам лихо. Але, водночас, це і віра, що Бог, керуючись вищим призначенням нашого життя, завжди діятиме мудро та з метою відкуплення).
- 3) Покладатися – якщо Бог є Царем, то Він не просто Той, з Ким ми погоджуємося. У нашому серці ми повинні віддати Йому найглибшу вірність, відданість, довіру та любов.
- Прикладом покладання не на Бога є Авраам. Він зробив Ісаака своїм ідолом. Авраам у своїй радості та сенсі життя почав більше покладатися на Ісаака, ніж на Бога.
 - Щоб перевірити себе, можна запитати себе: **«Чи є щось у цій сфері, на що я покладаю свою надію більше, ніж на Бога, та в чому вбачаю сенс життя більше, ніж у Бозі?»**
- 4) Очікувати – якщо Бог є Царем, то Він – Той, Хто має велику силу та ресурси. Без підтримки та опори Він не покличе Вас щось робити.
- Прикладом неочікування великих речей від Бога є Мойсей. Коли Бог його покликав (Вихід 3), то відчуття його власної неспроможності не дозволяло йому одразу прийняти Боже покликання.
 - Щоб перевірити себе, можна запитати себе: **«Чи в моєму житті є проблеми та обмеження, які я вважаю надто великими для того, щоб Бог міг забрати їх?»**

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Колосян 1:15-20

1. Напишіть список видатних тез про особу Ісуса та Його силу у цих віршах.

По-перше, Він є Богом. Це бачимо у багатьох словах про Нього.

1. – Він є «образом невидимого Бога».

- Це означає, що Він є шляхом до розуміння і пізнання невидимого Бога.
- У Євреїв 1:3 бачимо ту ж ідею, коли читаємо: *«Він був сяєвом слави та образом істоти Його»*.
- Коли у Біблії сказано, що Ісус є самою славою та образом Бога, то це означає, що Ісус є верховним, неперевершеним, досконалим шляхом зрозуміти Бога. Він є видимим Богом для нас.
- Це означає, що Ісус не просто є ще одним пророком, Який розповідає нам, як наблизитися до Господа Всесвіту. Натомість Він є Господом Всесвіту, до Якого всі пророки намагалися наблизитися.

2. – Він є «роджений перш усякого творива».

- Це не означає, що Ісус був першим творінням, яке створив Отець. Але написано, що Він народжений *«перш усякого творива»*. Усе творіння, усе, що Він створив, – під Ним.
- А *«Ним усе створено»* (вірш 16 – див. нижче). Знову ж, не написано *«усе інше, що було створено»*. Але все, що було створено, створив Ісус.
- Це означає, що Ісус не був створений, Він завжди існував із Отцем у триєдиному Божестві. Тоді чому ж використано термін *«первенець»*? У стародавніх культурах первенці успадковували все, чим володів батько. Павло застосовує такий очевидний спосіб, щоб сказати, що Ісус – рівний Богові.

3. – Зрештою, Павло говорить: «Бо Богові вгодно було, щоб у Нім перебувала вся повнота» (вірш 19).

- Сучасні читачі часто уявляють Трійцю як піраміду, де Особи розміщуються ієрархічно: Бог Отець, Бог Син, а потім – Святий Дух.
- Але тут бачимо, що вся божественна сутність перебуває в Ісусі. (Традиційно це розуміють як те, що кожна Особа Трійці співперебуває з двома іншими Особами або вміщає їх у Собі).

2. Які наслідки все це має для нашого особистого учнівства та послуху?

1. – «Я у боргу».

- Нам треба цілком слухатися Його, бо це праведно.
- Він є нашим Творцем або «винахідником», тому Він має право власності над нами. Якщо Ви змодельювали чи створили щось, то лише Ви – і тільки Ви – маєте «право» на це.
- Ісаїя говорить про це доволі суворо, кажучи: *«Горе тому, хто з Творцем своїм свариться, черепок із земних черепків! Чи глина повість гончареві своєму: Що робиш?»* (Ісаїя 45:9).
- «Ісус – Творець» означає, що ми в боргу перед Ним своєю абсолютною, необумовленою вірністю.

2. – «Я можу довіряти Йому».

- Нам потрібно бути цілковито слухняними Йому, бо ми можемо Йому довіряти.
- Запитання Ісаї: «Чи посміє глина сперечатися з гончарем?» – звучить для нас як погроза, але Павло додає, що цей Гончар готовий жертвувати любов'ю і спасти нас. (*«Примиривши кров'ю хреста»*, вірш 20).
- Цей Творець не зловживає Своїм творінням і не експлуатує його. Він готовий померти, щоб уберегти та підтримувати його.
- Тоді «Ісус – Творець» означає, що нам треба бути абсолютно Йому слухняним, а «Ісус – Відкупитель» означає, що нам треба повністю довіряти Йому.
- Ми повинні поєднати ці дві ідеї – абсолютної влади Господа над нами та абсолютної любові до нас. К. С. Льюїс влучно описав це так:

«Ви просите люблячого Бога – ви Його маєте... Не просто доброго старигана, який сонно бажає, щоб ви знаходили щастя у чому забажаєте, не холодного філантропа у сумлінному уряді, ані навіть не гостинного господаря, який відчуває відповідальність за комфорт гостей. Але маємо Бога – палючий Вогонь, що все поглинає, Любов, яка створила світи і є такою ж стійкою, як і любов художника до свого шедевру, завбачливою та поважною, як батьківська любов до дітей, нескінченна, невпинна, як любов між чоловіком та жінкою... Просити Бога любити нас такими, якими ми є, – це просити Бога перестати бути Богом: бо Він є Тим, Ким є, Його любов повинна виявляти плями у нашому теперішньому характері. Але тому, що Він уже любить нас, Він має працювати, щоб ми наповнилися любов'ю. Не можна сподіватися, що Бог просто залишить у спокої наші теперішні вади».

– К. С. Льюїс, *«Проблема болю» (The Problem of Pain)*, розділ 3.

3. – «Я потребую цього».

- Ми маємо бути цілковито слухняними Йому, тому що ми цього потребуємо.
- Якщо ми створені для Нього, а «Ним усе стоїть» (вірші 16-17), тоді наше життя буде руйнуватися – воно не буде триматися купи, якщо ми не житимемо для Нього.
- До тієї міри, що, коли ми підкоряємося Господу, наше життя «збирається разом» і ми відчуваємо послідовність і повноту.
- Через хрест Бог примиряє та возз'єднує все у Собі.

Підсумок: Павло говорить, що всі ці слова означають таке: «щоб у всьому Він мав першенство» (вірш 18). Це значить, що ми щонайменше мусимо подивитися на кожну сферу свого життя і запитати себе: «Чи має Ісус першенство тут? А тут?» Нижче наведено практичні кроки для втілення цього.

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Луки 9:22-25, 51-62

1. Чого ми навчаємося про учнівство з віршів 22-25?

Учень Ісуса – це той, хто знайшов абсолютно нову ідентичність.

- Ісус використовує метафору «взьми свій хрест», щоб пояснити, що означає слідувати за Ним, бути Його учнем.
- «Брати свій хрест» можна лише перед своєю стратою! Тому учнівство – це своєрідна смерть.
- Чому Ісус використовує таку радикальну метафору? Тому що учнівство – це радикальна зміна вірності, а це означає, що старе «я» має «померти», а ми – отримати нову ідентичність.
- Ісус розрізняє побудову свого життя на Ньому та на надіях «цього світу».
- Він каже, що якщо ми намагаємося побудувати своє життя на будь-чому іншому, а не на Ньому, то ми втратимо справжніх себе.

Як учнівство змінює нашу ідентичність?

- У серці учнівства є передання Божій мудрості та волі всієї влади, яка належить нашій мудрості та волі.
- Різниця між учнем та просто моральною людиною полягає у слові «якщо». Люди, які загалом є моральними та релігійними, але зберігають контроль над своїм життям, дуже часто кажуть: «Я послухаюся, якщо...». Наприклад:
 - 1) «Якщо це не ображатиме моїх теперішніх поглядів».
 - 2) «Якщо це не загрожуватиме моїй репутації».
 - 3) «Якщо це не коштуватиме можливості одружитися».
 - 4) «Якщо це не коштуватиме мені грошей».
- Якщо є будь-яке «якщо» у нашому послуху, то продовження такого речення покаже нам, на чому ми збудували свою ідентичність.
 - 1) Коли ми кажемо: «Я буду слухатися Бога, якщо Він допоможе мені одружитися», то вашою верховною надією та важливістю у житті є шлюб, а не пізнання Бога.

Ось детальніший приклад того, про що йдеться. Біблія та проста логіка каже, що нам не варто бездумно одружуватися з кимось, хто не вірить в Ісуса.

- Якщо Ісус є любов'ю та центром Вашого життя, то будь-яка дружина чи чоловік, що не поділятимуть такої віри, кардинально помилятимуться щодо вас та щодо того, звідки у Вас «іскра життя».
- А якщо у Вас була б нагода одружитися з кимось чи вийти заміж за когось, хто майже ідеальний, але не вірить в Ісуса, то чи все одно Ви одружилися/вийшли б заміж за нього? Що це означає? Це говорить про те, що:
 - 1) незважаючи на всю Вашу згоду з Ісусовим вченням, Ви так і не передали Йому всю владу, а також
 - 2) у Вашому житті є щось, на що Ви звертаєте більшу увагу, шукаючи свого щастя.
- У Вас усе ще немає волі сказати: «Хоча я дуже хочу шлюбу, в абсолютному сенсі мені це не потрібно, щоб бути повноцінною людиною, щоб відчувати свою важливість. Ісус є моїм Спасителем і радістю, а не шлюб».
 - 1) Хоча, з одного боку, Ви, можливо, і вірите у Євангеліє, і шукаєте спасіння Ісуса від своїх гріхів, але Євангеліє не «пронизало» усе Ваше життя. Шукаючи відчуття значущості та безпеки у щоденному житті, Ви все ще більше задивляєтеся на інші речі, шукаючи у них сенс та власну безпеку.
 - 2) Оскільки у Вашому житті є інші «спасителі-конкуренти», то також є й «боги», які конкурують.
 - 3) Розпізнати таких «спасителів-богів» у житті можна, прислухаючись, чи не звучить десь «якщо» у Вашому послуху! Коли ви кажете: «Я послухаюся, якщо...» – то це вказує на якогось іншого «спасителя-господа».

У двох словах: якщо є будь-яка умова або «якщо» у Вашому послуху, то Ви все ще самі сидите на «троні» свого життя.

- Ви готові слухати Божі поради, але, зрештою, самі приймаєте остаточне рішення. Ви зберігаєте контроль над своїм життям.
- А також Ви не зодягнулися у нову ідентичність Христа. Ви все ще черпаєте свою значущість та радість з інших речей, які обмежують та ставлять умови Вашому послуху.
- Виходячи з цього, учні – це ті, хто «померли».
- Вони померли для своєї вольової основи – для свого егоцентричного бажання бути володарями свого життя. Вони віддали право на самостійність.

- Але вони померли також і для своїх старих психологічних основ. Те, що вони раніше знаходили у кар'єрі, сім'ї, репутації, успіху, статусі та стосунках, тепер вони знаходять у Христі.

Ця нова ідентичність означає, що вони більше не роблять свій послух залежним від якихось умов. Вони є учнями.

2. Чого ми навчаємося про учнівство з віршів 57-62?

Учень Ісуса – це той, хто має абсолютно нові пріоритети.

- У кожній з цих маленьких історій Ісус показує нам, що учень робить Ісуса та свої стосунки з Ним найважливішим пріоритетом у житті.
- Відповідь Ісуса цим чоловікам відштовхує. Він не грає роль продавця, який наймає учнями якомога більше людей!
 - 1) Перший чоловік отримує попередження про суворість і складнощі учнівства. Ісус, по суті, каже: «Іди додому і подумай про це! Я не хочу, щоб ти погодився слідувати за Мною, не поразивши, скільки це тобі коштуватиме!»
 - 2) У другому та третьому випадках чоловіки кажуть: «Дозволь мені [зробити це]» (вірш 59) та «тільки дозволь мені [зробити це]» (вірш 61). Ісусова відповідь є чіткою: «Ніщо інше не може бути першим. Я повинен бути першим у Вашому житті».
- Наймовірно, що у дуже патріархальному, сімейному та традиційному суспільстві Ісус сміє говорити, що стосунки з Ним повинні стояти вище, ніж сім'я. (Зверніть увагу: всюди в Біблії читаємо про повагу та пошану до батьків. Тобто немає нічого поганого в тому, щоб поховати свого батька чи попроситися з близькими. Ісус зрозумів, що під цими логічними проханнями криється грішне ставлення серця, яке треба було виправити).

Є дві цікаві фрази, які Ісус використовує, щоб пояснити, що означає віддати Йому пріоритет у житті.

По-перше, Він каже: «Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озиратися, не надається до Божого Царства!» (вірш 62).

- За тих часів люди орали по одній борозні за раз, а плуг тягнули тварини.
- Місцевий ґрунт також був кам'янистим та мав багато голих порід, які треба було обходити плугом.
 - 1) Якщо орач задивлявся в інший бік бодай на мить, то легко міг натрапити на камінь і зламати плуга.

2) Процес орання тоді був образом цілковитої зосередженості. Треба було відкидати всі думки, які снували в голові.

3) (Зверніть увагу: слово «надається» – це слово, яке означало «схильний», а також його зазвичай використовували, щоб охарактеризувати сіль, яка не втратила своїх консервувальних властивостей. Ісус не говорить, що лише цілковита зосереджена присвята робить тебе придатним для Царства, але важливо бути рушієм сили у Божому Царстві).

По-друге, Ісус каже: «Зоставте мертвим ховати мерців своїх» (вірш 60).

- Очевидно, що у першому випадку йдеться не про фізичну, а про духовну смерть. (Фізично мертві не можуть справити похорон!)

1) Бути духовно мертвим – це бути сліпим, глухим і нечутливим до духовних реалій. Так само, як і мертве тіло не є чутливим до фізичних реалій.

- Ісус має на увазі, що якщо ми відкладаємо учнівство на потім, то ми не просто *ліниві*. Це означає, що ми насправді не розуміємо, що робимо.

- Необхідно перебувати на певному рівні духовного змертвіння, щоб відмовитися зробити Ісуса Господом свого життя.

1) Це означає, що насправді ми не бачимо, яким мудрим, яким великим і яким жертвним Він є.

2) Наше серце є духовно холодним і сліпим, інакше ми не були б такими літепними у стосунках із Ним.

3. Чого ми навчаємося про учнівство з віршів 51-56?

Раніше, у розділі 9 Євангелія від Луки, учні бачили, як Ісус розмовляв з Іллею на горі Преображення. Вони дізналися, що Ісус був більшим за Іллю. А тепер, коли вони прийшли до села у Самарії, то побачили, що люди відкидають Ісуса. Вони розлютилися і хотіли накликати на них вогонь із неба. Чому?

- Вони згадали, що коли воїни прийшли схопити пророка Іллю, то на них зійшов вогонь із неба і знищив їх (2 Царів 1).

- Якщо ті, хто відкинули Іллю, отримали Божий гнів, то чому ті, хто відкинули Ісуса – більшого за нього – не підпадали під Божу справедливість? Однак Ісус докоряє їм. Чому?

- Бо Його служіння відрізняється від служіння Іллі.

1) Ілля прийшов сказати людям, як їм треба жити, щоб догодити Божій справедливості.

2) Але Ісус прийшов прожити життя, яке ми мали б прожити, і померти смертю, якою ми мали б померти – усе, щоб виконати умови справедливості.

- Вогонь Божого гніву фактично зійшов на Ісуса на хресті. (У Луки 12:49-50 Він говорить про хрещення вогнем, яке Йому доведеться витерпіти).

Це означає, що учень Ісуса живе життям, сповненим милосердя. Ісусові учні багато чого вимагають від себе, але є дуже милосердними та лагідними до інших. Чому?

- Ми слідуємо за Тим, хто взяв на Себе Божий гнів замість нас, щоб ми могли бути прийнятими благодаттю. Це дає смирення та дозволяє нам бути великодушними щодо інших.
- Якщо Ви вірите, що *спасаетесь* через рівень Вашого послуху, то будете дуже різкими до тих, хто не буде слухняним.

1) Ви думатимете так: «Я тяжко працював, щоб бути добрим, і ти теж так повинен! І якщо ти не будеш працювати так тяжко, як і я, то заслуговуєш бути покараним!»

- Але євангельський учень не може так почуватися. Ми знаємо, що спасенні попри наше несправедне життя. Ми є учнями глибокої вдячності за Його благодать.

1) Сумно бачити, коли хтось неслухняний. Ми навіть можемо відверто поговорити з такою людиною про це, але тільки заради її добра.

2) Ми не маємо права вивищуватися. Євангеліє не може породжувати терористів, які бажають накликати на людей вогонь із неба.

3) Потрібно досягнути неймовірного рівня самоправедності, щоб прагнути так чинити, але Євангеліє розвіює такі бажання.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Те, що контролює нас, є насправді нашим богом... Того, хто шукає влади, влада контролює. Того, хто шукає прийняття, контролюють люди, яким він хоче догодити. Ми не контролюємо себе самі. Нас контролює Господь нашого життя... Влада Ісуса над нашим життям – це не контроль, який маніпулює чи забирає нашу гідність. Він керує нашим життям, будучи Тим, Ким є, та наполягаючи, щоб ми стали тими, ким ми покликані стати. Ми можемо зробити це, тільки слідуючи за Ним, слухаючись Його та віддаючи Йому справжню владу над нашим життям. Бог створив нас для Себе. Якщо в центрі нашого життя буде будь-що інше, окрім Ісуса, таке життя буде неповноцінним... Чи бажання Ісуса бути Господом нашого життя – це лише Його забаганка? Чому це так важливо для Нього? Окрім того факту, що Він заслуговує на це з огляду на те, Ким Він є, Він також знає, що Він – єдиний у Всесвіті, Хто може контролювати і не нищити нас. Ніхто не любитиме нас так, як Ісус. Останній подих Ісуса на землі було зроблено заради нас. Ісус зустрине нас, де б ми не були, й допоможе нам. Його не лякають наші колишні промахи, невиконані обіцянки чи рани. Він використовує на добро наші руїни. Але Він повинен стати Господом нашого життя сьогодні – не наступного тижня, а зараз».

– Ребека Пайперт²

«Уявіть, що відстань від Землі до Сонця (148 млн км) була би товщиною одного аркуша паперу. Тоді відстанню від Землі до наступної найближчої зірки був би стос таких аркушів заввишки 21 метр. Діаметр тільки нашої галактики – це був би стос таких аркушів висотою 500 км. А наша галактика – тільки цятка у незліченній кількості галактик лише тієї частини Всесвіту, який ми можемо бачити. Якщо Біблія говорить, що Ісус Христос тримає *все це* одним лише словом Своєї сили (Євреїв 1:3), то хіба такого, як Він, можна запрошувати у своє життя лише як *помічника*? Чи просто *порадника*? Звісно, що ні. Якщо вже мати стосунки з Такою Особою, то лише якщо Він буде абсолютним Господом нашого життя».

– Барбара Бойд³

«Дешева благодать – це ворог Церкви. Це означає, що прощення гріхів проголошується як загальна істина... Так, наче достатньо просто розумом погодитися з нею, щоб забезпечити прощення гріхів. Дешева благодать – це проповідання прощення без вимоги покаєння... благодаті без учнівства, благодаті без хреста... Дорога благодать – це Євангеліє. Вона дорога, бо її ціна – це життя людини, а благодать тому, що дає людині єдине правдиве життя. Вона дорога, тому що засуджує гріх, а благодать тому, що виправдовує грішника. Але дорогою вона є насамперед тому, що коштувала Богові життя Його Сина...»

Це благодать, тому що Бог не пошкодував Свого Сина, щоб заплатити ціну за наше життя. Дорога благодать – це втілення Бога... Коли Христос кличе людину, то каже їй прийти і померти. Саме тому багатому юнакові не хотілося слідувати за Ісусом, адже ціною слідування була його воля. Більше того, кожна заповідь Ісуса – це заклик померти для себе, з усіма нашими пристрастями та бажаннями».

– Дітріх Бонгоффер⁴

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?

2. Поміркуйте над цитатами Пайперт й Бойд. Які аргументи на користь прийняття Христа Господом нашого життя вони наводять?

Аргумент № 1 – Щось і так уже є.

Пайперт говорить: «Ми не контролюємо себе самі».

- Кожен мусить жити для чогось і, що б це не було, воно буде господом і господарем нашого життя. Ми не контролюємо себе самі.
- Тому коли ми розмірковуємо про покликання Христа, то нам не варто хвилюватися про втрату незалежності. Її й так уже немає!

Аргумент № 2 – Нам дуже потрібно, щоб Він контролював усе.

Пайперт говорить, що ми «створені», щоб у центрі нашого життя мати Христа як свого Господа.

- Все, що було створено, створено задля певної мети.
 - 1) Годинник був створений, щоб його носили на руці, а він показував час.
 - 2) Якщо користуватися ним, щоб забивати цвяхи, то і годинник не зможе показувати час, і цвях у дерево не заб'ється. Чому?
 - 3) Тому що годинник було використано не за призначенням. Це завжди призводитиме до руйнування.

4) Якщо випити пляшку «Містера Мускула», замість того щоб мити цим розчином підлогу (саме для цього він і був створений), то це буде катастрофа.

- У Біблії сказано, що наші серця були створені, щоб знати Господа, любити Його та служити Йому. Наші життя були створені, щоб їхнім центром був Христос.

1) Якщо в центрі ми поставимо будь-що інше, то почнеться руйнування.

- Ісус бажає, щоб ми були вірними та слухалися, не тому, що Він цього потребує. Наше слідування за Ним не примножує Його слави чи щастя – Він уже нескінченно щасливий та сповнений радості (див. Івана 17).
- Тоді чому ж Він шукає нашої любові та відданості? Тому що мати Його як Господа потрібно для нас самих. Без Нього ми у буквальному сенсі будемо зруйновані навіки.

Аргумент № 3 – Він цього заслуговує з огляду на Свою велич.

Барбара Бойд наголошує на цьому могутньою ілюстрацією, що нагадує нам про безмежність Всесвіту і (очевидно) незрівнянну величність Того, Хто все це створив і підтримує.

- Недоречно ставитися до Господа, ніби Він постійно повинен доводити, що Він гідний того, щоб ми йшли слідом за Ним.

Аргумент № 4 – Він заслуговує їх через величність жертви, на яку Він пішов заради нас.

- Йому не *треба*, щоб ми поклонялися Йому, але Він цінує нас настільки, що готовий був віддати Своє життя за нас.

- Будь-який інший «господь» вимагатиме всього Вашого життя.

1) Якщо Ви живете заради схвалення, влади, статусу, успіху, стосунків – то ця річ буде контролювати Вас і Ви віддасте своє життя їй.

- Але Ісус є єдиним Господом, Який був готовий віддати Своє життя за Вас. Як каже Пайперт: «*Останній подих Ісуса на землі було зроблено заради нас*».

Аргумент № 5 – Він контролює нас, поважаючи нашу людську гідність.

Пайперт наголошує, що Він не *маніпулює* нами ані не змушує нас, але хоче, щоб ми свідомо приймали рішення слідувати за Ним. Сама концепція покликання до учнівства включає добровільну відповідь, а не примусовий призов.

3. Поміркуйте над цитатою Бонгоффера. Прочитайте такий контекст.

Коли Гітлер прийшов до влади у 1933 р., то група молодих служителів, у тому числі й Дітріх Бонгоффер, виступили проти нього, однак нацистський єпископ німецької церкви наказав служителям «проповідувати чисте Євангеліє» і заборонив їм говорити про політику Гітлера, тому що це була «політика». Більшість німецьких служителів і членів церкви погодилася. Ті, що були проти, говорили відкрито і їх почали переслідувати. Згодом нацисти заарештували та стратили Бонгоффера.

Як поняття «дешевої благодаті» допомагає нам зрозуміти, чому так багато вірних Церкви в Німеччині були готові відійти й не чинити опору Гітлеру?

Цитата Бонгоффера взята з книги «Ціна учнівства», написаної 1937 р. Бонгоффер написав її для студентів підпільної семінарії, у якій навчалися служителі, що не присягнули на вірність Гітлеру й не підтримували його расистських вірувань. Бонгоффер писав, що біблійне Євангеліє було перекручене саме через так звану «дешеву благодать».

- Ідея, що ми спасенні благодаттю, а не ділами, була перекручена так, що жертвний послух не був обов'язковим.
 - 1) Обґрунтування було таким: «Ми спасенні благодаттю, а не послухом. І хоча можуть бути сильні християни, які хочуть бути дуже серйозними – віддаючи свої кошти, обіймаючи непопулярні посади, маючи справу з бідними, прилюдно засвідчуючи власну віру, але це не для всіх. Нам не потрібно всього цього робити. Нам просто треба попросити пробачення».
- Німецьку Церкву заснував сам Мартін Лютер. Але з роками концепція спасіння благодаттю здеградувала до «релігії дешевої благодаті», що й породило духовний холод і недугу в німецькій Церкві.
 - 1) Люди вірили, що були християнами лише тому, що народилися і вирости у Церкві чи просто прийняли концепцію спасіння через благодать.
 - 2) Вони багато говорили про ідею безкоштовного виправдання/спасіння, але це не змінювало їхні життя.
- Моторошно читати першу частину книги Бонгоффера «Дешева благодать», де він виступив проти Гітлера. Бонгоффер пояснює, як Церква «заснула» й омертвіла, як спочатку вона не розпізнала справжньої природи Гітлера, а потім боялася сказати слово проти його політики щодо євреїв та інших.
- Яке ж рішення? Зверніть увагу, що Бонгоффер не відкидає біблійне Євангеліє, що ми спасенні лише благодаттю.

- Він не говорить: «Перестаньте думати, що Бог приймає Вас просто завдяки благодаті! Він приймає лише тих, хто цілковито слухняний та посвячений Йому!» Протиотрутою до дешевої благодаті є *дорога* благодать, але це все ще благодать.
- Його обґрунтування дуже просте (і дуже нагадує працю Джонатана Едвардса).
 - 1) Він говорить, що ті, які усвідомили у своїх серцях, скільки Бог заплатив за наше спасіння, *будуть* готовими виконувати Божу волю, навіть якщо це означатиме, що вони можуть втратити життя.
 - 2) Він заперечує, що рятівна віра – це просто «розумова згода» з тим, що прощення є безкоштовним. Натомість віра, яка справді спасає, – це радісне покаяння за наше егоцентричне життя у світлі дорогоцінного спасіння через хрест.
 - 3) Усі, хто справді розуміє, що Христос віддав Своє життя за них, будуть готові віддати свою волю Йому. Це – природна відповідь.

Тоді як ми пояснимо феномен людей, які кажуть: «Ну, я вірю у Євангеліє, в те, що всі ми спасенні благодаттю, а не ділами», але їхнє життя не змінилося й вони не мають радісного та дорогого послуху учнівства?

- Теорія Бонгоффера полягає в тому, що такі люди звертають увагу лише на безкоштовність благодаті до нас, а не на високу цінність благодаті для Бога.
 - 1) Якщо ми по-справжньому не розуміємо першого принципу (безкоштовності), то ми впадаємо у фарисейство та законництво.
 - 2) Але якщо ми по-справжньому не розуміємо другого принципу (дорогу ціну), то впадаємо в апатію та безрадісність, а наше життя так ніколи й не змінюється.

Зверніть увагу: однією з причин, через які багато хто у німецькій церкві не бачив ціну Божої благодаті, може бути універсальність, яка навчає, що Бог просто любить і приймає всіх. З такої точки зору смерть Христа не є необхідною, а тому жертва Христа ніколи не є рушійним фактором для зміни життя.

Що означає «кожна заповідь Ісуса – це заклик померти?»

Контекст Бонгоффера пояснює, що він має на увазі дві речі під такою яскравою метафорою.

1. Кожна заповідь – це заклик «умертвити» власну самостійність.

1) Ми не слухаємося Ісуса лише тому, що нам це зрозуміло, чи тому, що це виглядає мудро (хоча часто так і є). Ми слухаємося Його тому, що Він наказує це робити, а Він – Господь.

2) Тому бути учнем – це «померти» для життя, керованого своєю власною волею, і почати жити згідно з Божою волею.

2. Кожна заповідь – це заклик «померти» для того, що Бонгоффер називає «пристрастями та бажаннями».

1) Тут він має на увазі будь-яке бажання не послухатися Бога. Це може бути і добре бажання, але таке, яке стало занадто важливим і перетворилося на «пристрасть».

2) Наприклад, якщо у нас є спокуса збрехати, щоб не виглядати погано, то мусимо померти для тієї настирливої потреби («пристрасті») схвалення людей.

3) Якщо у нас є спокуса збрехати, щоб заробити гроші, то ми маємо померти для нашої надмірної потреби (жаги) багатства чи статусу.

Тому така покора перед Христом – це завжди метафорична смерть.

- Ми помираємо для своєї старої волі та її корисливого способу ухвалювати рішення. Ми помираємо для цих надмірних уподобань – «верховних турбот» нашого життя. У двох словах – ми помираємо для свого старого «я» та старої ідентичності.

1) Рішення бути учнем, зробити Ісуса своїм Господом залишає позаду стару особистість, яка ґрунтується на верховній вірності та надії без Бога.

2) Практикування учнівства – це щоденні кроки послуху, який дорого нам коштує, що поступово збудує у нас нову людину.

3) Саме тому Бонгоффер, описуючи учнівство, використовує таку радикальну термінологію, як «смерть». Слідування за Господом Христом робить із нас цілком іншу людину.

4) *«Не кажіть неправди один на одного, якщо скинули з себе людину стародавню з її вчинками, та зодягнулися в нову, що відновлюється для пізнання за образом Створителя її»* (Колосян 3:9-10).

Іронія твердження Бонгоффера в тому, що його учнівство *буквально* коштувало йому життя. Щоб бути свідком істини проти Гітлера, він віддав своє життя. Його приклад показує нам, що *будь-яке* учнівство є «закликом померти», тому що воно є безумовним. Коли ми віддаємо своє життя Ісусові, ми всі помираємо «в принципі», адже погоджуємося слухатися Його, незважаючи ні на що. Лише невеликий відсоток учнів віддає своє життя *буквально*, але не тому, що їхнє учнівство якісно вирізняється.

4. Поміркуйте про основні сфери Вашого життя:

Кар'єра
Гроші та маєтки
Репутація
Приватне життя/дозвілля
Дружба
Шлюб/стосунки
Сім'я
Фізичне здоров'я/підтримання рівня життя
Членство у Церкві
Інше (допишіть):

Погляньте на кожную сферу життя та поміркуйте про таке:

- *«Чи готовий я слухатися всього, що Бог каже мені у цій сфері життя, незважаючи на те, як я почувуюся?»*
- *«Чи готовий я дякувати Богові за все, що відбувається у цій сфері, незважаючи на те, чи розумію я це, чи ні?»*
- *«Чи є у цій сфері щось, на що я покладаю свою надію та сенс життя більшою мірою, ніж на Бога?»*
- *«Чи є проблеми та обмеження у моєму житті, які я вважаю занадто великими для того, щоб Бог їх усунув?»*

На основі Вашого аналізу оберіть одну чи дві сфери, які найбільше потребують того, щоб глибше віддати контроль Господу Христу.

Що для цього потрібно? Подумайте про таке:

а) покаяння та молитва, б) зміна у ставленні/думках, в) зміна поведінки, г) відповідальність за зміни перед кимось.

¹ Поміркуйте над таким віршем гімну Джона Ньютона:

*Коли ідете до Царя,
Багато в Нього ви просіть,
Бо благодать Його така і міць,
Немає важкого для Нього тягаря.*

² Ребека Пайперт *«Із сільнички»* (*Out of the Saltshaker*, 2nd ed. IVP, 1999), с. 52-54.

³ Впродовж багатьох років Барбара Бойд була співробітником Inter-Varsity. Цю цитату взято з її промови «Панування Христа», що була частиною розробленого нею курсу *«Біблія та життя»*.

⁴ Дітріх Бонгоффер, *«Ціна учнівства»* (*The Cost of Discipleship*, MacMillan, 1959), с. 45-48.

Християнство Святого Письма

Як мені пізнавати Христа?

Заняття 2 | Курс 2

Ми багато говоримо про особисті стосунки з Христом через Біблію та молитву. Але як це відбувається?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ — РОЗДУМИ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Традиційно час із Богом охоплює дві складові: читання Біблії та молитву. Однак для багатьох такі практики самі по собі не дають того відчуття присутності Бога, до якого закликають нас Псалми (див. Псалми 26; 62; 83).

- *Роздумування* – це практика між читанням та молитвою.
- Це водночас і *молитовне читання*, і *поінформована молитва*.
- Це «опускання нашого розуму з істиною у серце, доки ціле наше єство не починає прагнути Бога» (Пітер Тун).

Біблійне явище *роздумів* часто зустрічається у Псалмах.

- Одне з єврейських слів, яке використовують для його позначення, буквально перекладається: «говорити сам до себе». Це стосується того, як роздумування і зосереджує увагу, і веде до особистого застосування.
- Інше слово – це «заглибитися у роздуми» та «обмірковувати».
 - 1) У Псалмах 76:12 та 142:5 читаємо про заклик згадувати (обмірковувати) діла Божі у природі та історії.
 - 2) У Псалмі 118:15, 23, 27, 48, 78, 148 читаємо про заклик до роздумування про Боже Слово, про Його словесне об'явлення.
 - 3) У Псалмі 62:7 автор Псалмів просто роздумує про Самого Бога.
- Багато з Псалмів самі по собі є прикладами тривалих роздумів.

Втілюючи роздуми у Ваш час з Ісусом**Lectio – читання**Зрозумійте уривок

- Повільно прочитайте весь уривок.
 - 1) Якщо якась думка, фраза чи слово приверне Вашу увагу, зупиніться та пороздумуйте над нею. Підкресліть чи занотуйте її собі.
- Прочитайте вдруге та запитайте: «Яку істину автор прагне донести?» Запитайте себе, про що тут йде мова:
 - 1) про те, Ким є Бог;
 - 2) про те, ким ми є;
 - 3) про те, Ким є Христос та що Він зробив.
- Прочитайте втретє. Скажіть про:
 - 1) кожний приклад для наслідування;
 - 2) кожну заповідь для наслідування;
 - 3) кожну обіцянку.

Meditatio – роздумуванняПороздумуйте та почуйте голос Бога.

Оберіть дві-три найважливіші думки чи вірші з уривка та запитайте себе:

- Про поклоніння: як вони ведуть мене до поклоніння та прославлення Бога?
 - 1) Яку рису Бога вони виявляють?
- Про сповідь: як вони ведуть мене до визнання гріхів та покаяння перед Богом?
 - 1) Які хибні думки, почуття та вчинки виникають, якщо я забуваю про це?
- Про подяку: як я можу подякувати Ісусові за те, що Він раз і назавжди усунув гріх?
 - 1) Як цей гріх спричиняє у мені нестримну надію на щось, що може дати мені тільки Ісус?
- Про прохання: на яку потребу в проханні до Бога це вказує?

1) Що мені потрібно від Бога, якщо я усвідомлюю цю істину у своєму житті?

- Чому Бог показує мені це сьогодні?

Oratio – молитва

На основі Вашого роздумування дуже прямо говоріть Богові, чого Ви навчаєтесь та що чуєте.

- Моліться, включаючи всі аспекти роздумів: поклоніння, сповідь, подяку та прохання.

Contemplatio – відчуття

Часто, хоча не завжди, під час читання, роздумування чи молитви Ви можете отримати «відчуття у серці» про Бога та Його присутність.

- Ви можете отримати сильне запевнення приналежності до Нього. Зупиніться та насолоджуйтесь Ним!

1. Які твердження вразили Вас та чому?

2. На звороті сторінки розберіть подані нижче чотири уривки з Писання, використовуючи запропоновані вказівки для кожного уривка.

Уривок № 1 – Івана 1:29-38

1. Запишіть слова та думки, які повторюються.
2. Запишіть метафори, порівняння та протиставлення.
3. Зверніть увагу на причиново-наслідкові зв'язки між реченнями та абзацами.
4. Яку істину доносить кожен із них?

Уривок № 2 – Івана 1:29-34

1. Перелічіть усе, що уривок розповідає про Бога або Христа.
2. Назвіть усе, що уривок розповідає про нас.
3. Випишіть приклади для наслідування, те, чого варто уникати, заповіді, обіцянки.

Уривок № 3 – Івана 1:35-42

1. Ключовий вірш, який справив на мене враження.
2. Розкажіть вірш своїми словами.
3. Яку думку описано перед цим віршем, а також одразу після нього?
4. Назвіть 2-3 причини, як цей вірш може бути корисним для Вас.

Уривок № 4 – Івана 1:43-61

1. Що Вам сподобалося?
2. Що Вам не сподобалося?
3. Що Ви не зрозуміли?
4. Як застосувати те, що Ви вивчили?

Який набір вказівок найбільше Вам до вподоби? Чому?

Кожне із цих запитань до уривків допоможе Вам виокремити істини, над якими Ви можете роздумувати та молитися. Але кожен із них дещо відрізняється один від одного.

- Уривки № 1 та № 2 більше наголошують на об'єктивному підході. Вони є аналітичними, розбивають текст на змістові частини.
 - 1) Уривок № 1 – це індуктивно-літературний підхід, який звертає увагу на закони літературного викладу та зосереджується на тому, що хотів передати автор.
 - 2) Уривок № 2 – це тематичний підхід, який знаходить конкретні теми у кожному уривку.
- З іншого боку – уривки № 3 та № 4 наголошують на суб'єктивному підході. Вони зорієнтовані на реакцію читача, його відчуття, зв'язки та застосування у житті.
 - 1) Уривок № 3 розглядає контекст вірша.
 - 2) Уривок № 4 є найсуб'єктивнішим. Він стимулює читача відкривати найбільше особистих думок про текст.

Зрештою, жоден із них сам по собі не є повноцінним. Нам треба читати Біблію, враховуючи всі підходи. Об'єктивність без суб'єктивності буде просто сухими фактами, але й суб'єктивність не повинна ігнорувати об'єктивність, адже тоді ми просто будемо вичитувати з Писання будь-що.

Якщо у Вас є час, то було б корисно використати всі чотири набори запитань до уривку, оскільки вони відображають увесь спектр розбору: від аналітичного до синтетичного, а тоді від практичного до особистого. Однак неможливо відповісти на всі запитання за один раз. Оберіть один, який найбільше

відповідає Вашому рівню та характеру й використовуйте, щоб почати регулярно вивчати Біблію. Але Вам треба заохочувати себе, щоб регулярно використовувати всі чотири з них, щоб не отримати лише одностороннє бачення.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Псалом 1:1-6

1. Чого можна навчитися з роздумів про вірш 2?

1. Ми бачимо, що об'єктом роздумів є «Закон Господній», Слово Боже.

- Є багато речей, про які можна і треба роздумувати, але у Псалмі 1 читаємо, що першочерговими є роздуми про Писання.

2. Бачимо, що в Законі Господньому з роздумами тісно переплітається «насолада».

- Якщо ми чесні самі з собою, то можемо визнати, що ми зазвичай не думаємо про насоладу і Закон в одному реченні. Однак це показує нам принаймні дві речі щодо роздумування.

1) До роздумування підключається не лише розум, але й серце. «Насолода у Законі» – це не просто академічне вивчення, але внутрішнє задоволення та плекання правди.

2) Роздумування включає не лише думки, але й дії. «Насолода у Законі» – це не просто бачити і знати правду та принципи. Ми лише тоді «будемо насолоджуватися Законом», коли будемо любити вказівки Бога!

- Як роздумування стосується мене особисто? Як воно змінює мене? Який вплив воно має на мене?

3. У словах «вдень і вночі» бачимо послідовність і регулярність таких роздумів.

- Це не просто спонтанна діяльність. Це те, чим ми вирішили займатися. Воно має відбуватися регулярно, безперестанку. Це те, що ми робимо, незалежно від того, хочеться нам цього, чи ні.

Зверніть увагу: Юджин Пітерсон у своєму вивченні Псалма 1 звертає увагу, що оригінальне значення єврейського слова «закон» – тора – походить від дієслова, яке означало «кидати щось у ціль», наприклад, спис. Це – дуже важливо.

- Писання – це не просто інформація, яку ми вивчаємо на екзамен. Це сила, яка збуджує наше серце. Боже Слово має глибоко проникати, ранили, очищувати, зцілювати та надихати!
- У Новому Завіті читаємо, що Слово Боже живе та діяльне, – це меч (Євреїв 4:12). Це дуже суттєво на практиці.
 - 1) Для таких роздумів важливо пам'ятати, що Його Слово – це ТОВА, тобто.
 - 2) жива правда, яка має глибоко проникати.
 - 3) Інколи саме якась думка вже повертає нас до роздумів та молитви.

2. Чого можна навчитися про роздуми через контраст, який бачимо у вірші 1? (Підказка: чому важливо ходьбу змінювати на стояння та сидіння?)

1. Дізнаємося, що роздумування приводить до благословення!

- Через те, що в першому та другому реченнях є багато фраз-протиставлень, нелегко збагнути, про що вони говорять.
 - 1) Але якщо подивитися лише на початок та кінець думки, то все стає зрозумілим. «Блажен муж, який... про Закон Його вдень та вночі роздумує!»
 - 2) Коли заберемо всі протиставлення, то побачимо, що для «благословення» треба роздумувати.
- У єврейській мові слово «благословенний» означає набагато більше, ніж просто «щасливий». Воно стосується цілковитого миру та повноти у житті – загального добробуту. Це – величезна обіцянка.
 - 1) Беззастережно бачимо, що роздумування – це не просто інтелектуальна вправа, але основа для всього нашого життя.
- Життя побожної людини у вірші 2 ґрунтується на Божому Законі, на протигагу життю непобожної людини у вірші 1.
- Проте зверніть увагу, що у житті непобожної людини також існує певна форма роздумів. Усе починається з «ходіння за радою несправедливих».
 - 1) «Рада» означає якийсь вид мудрості чи мислення. Ми будемо або роздумувати та ходити у Божій мудрості, або роздумувати та ходити у світській мудрості.

- Те, що формує наші думки (рада несправедливих), визначає нашу поведінку (дорога грішних), а з неї формується наше ставлення/серце (злоріки/насмішники). Тому ми завжди повинні бути обачними щодо того, про що ми роздумуємо/що ми слухаємо у нашому серці.
- Роздумувати за «радою несправедливих» – природно для нас, тому потрібно докласти зусиль, щоб роздумувати над Законом Божим. Альтернатив немає.

Підсумок: Вірші 1-2 – наше благословення або його відсутність залежить від того, кого ми слухаємо та над чим роздумуємо у своїх серцях.

3. У чому вірші 3-5 є прикладом для роздумування? а) Складіть список того, що розгорнуті порівняльні метафори говорять нам про побожність та непобожність? б) Чим дерево подібне до людини в роздумах? в) Що ще цей приклад говорить нам про роздумування загалом?

Одна з найдивовижніших речей про цей псалом – це те, що він є роздумами про роздуми.

а) Складіть список того, що розгорнуті метафори-протиставлення говорять нам про побожність та непобожність.

- Вірші 3-5 – це розлогіші думки про те, як непобожне життя відрізняється від побожного на прикладі дерева і полови.
 - 1) Для тих із нас, хто є «дитиною асфальту», потрібне пояснення, що половина – це оболонка насіння, лушпиння та інші відходи, які залишають після молотіння зерна. У стародавні часи збіжжя підкидали догори. Вітер розвіював легшу половину, а важке зерно падало на землю і його збирали для сіяння або їжі.
- Що пояснює ця метафора-протиставлення?
 - 1) Дерево корисне, а половина – ні. Так само немає користі від непобожності.
 - 2) Дерево міцне та довготривале, а половину тільки вітер розносить. Так само і непобожність призводить до нестабільності, а всі її здобутки є тимчасовими.
 - 3) Дерево дає плоди, а тому і життя людям, а також новим деревам. Полова не може породити нового життя, а також не може нікого наситити. У ній немає жодної поживної цінності.

- Тому побожний дозріває, насичує, дає життя, в той час як полова залишає нас порожніми, голодними та незадоволеними.

б) Чим дерево подібне до людини в роздумах?

- Вірш 3 починається словами: «І він буде...» Хто він? Той, хто роздумує про Закон вдень та вночі (вірш 2). Саме тому дерево у вірші 3 – це продовження роздумів про того, хто роздумує. Що ми дізнаємося? Іронія в тому, що як тільки ми починаємо відповідати на запитання, то вже починаємо роздумувати!

1) Роздумування вимагає часу, як і дерево, яке пускає коріння. Древа не виростають за ніч!

2) Роздумування призводять до глибини та стабільності. Що більшої глибини сягає «коріння» наших роздумів, то менше ймовірності, що нас здує буря.

3) Роздумування – це пошук Божого Слова – як спрагле дерево шукає води. Це показує нам, що роздумування – це не просто інтелектуальне осмислення.

- Це духовне смакування Писання – насолода у ньому, відчуття солодкості, подяка та прославлення Бога за те, що ми бачимо.
- Це також духовне травлення Писання – його застосування, його вплив на нас, скерування у практичних кроках.
- Це також черпання сили з Писання, коли ми дозволяємо йому обнадіювати нас і нагадувати про Божу любов до нас.

4) Роздумування завжди призведе до зростання характеру і дасть плоди. Це не просто спосіб почуватися ближче до Бога. Справжнє роздумування змінює серце назавжди, даючи серцю любов, радість, мир, довготерпіння, здержливість (Галатів 5:22).

- *«Дерево – це не просто канал, який перекачує воду з одного місця в інше. Це живий організм, який вбирає воду, перетворює її у щось інше, щось нове та приємне, відповідне до своєї природи»* (Кіднер, с. 48).

5) Роздумування призводить до стабільності, але не до імунітету від страждань та посухи. Це дерево «приносить плоди своєчасно», але «листя його не в'яне» ніколи.

- Це означає, що, з одного боку, роздумування приводить до стабільності. Людина, яка роздумує, – як вічнозелене дерево! Проте не варто постійно очікувати, що роздумування щоразу даватиме нам неймовірні відчуття радості та любові.

- Є час на велику насолоду (як-от весняний цвіт) та час на мудрість і зростання (літній плід). Це означає, що також є і духовна зима – час, коли ми не відчуваємо Бога близько, хоча ми можемо бути глибоко вкоріненими у Його правді.
- *«Обіцяний імунітет, що листя не зів'яне, – це не незалежність від пір року, але можливість не завдати непоправної шкоди через посуху» (Кіднер, с. 48).*
- Лише у світлі рівноваги цієї метафори ми можемо зрозуміти останнє речення у вірші 3. Коли автор пише «...і все, що він чинить, щаститься йому!», це не означає, що він досягає кожної своєї мети чи що він завжди успішний. Натомість це щось схоже на фразу: «Людина, яка роздумує, завжди зростатиме! Інколи це внутрішнє зростання через страждання (як-от взимку), а інколи це зовнішнє – через успіх (наприклад, навесні). Але така людина завжди зростатиме і процвітатиме!

в) Що ще цей приклад говорить нам про роздумування загалом?

- Ми дізнаємося, що роздуми напряду пов'язані з уявою. Ми намагаємося досягнути, як насправді істина впливає на нас. Немає кращого шляху, ніж створити образ у своєму розумі, бо він не лише дозволяє розбити абстрактну істину на конкретні сегменти, але й допомагає краще досягнути її серцем.
- Є цікава фраза, що роздумування – «це розум, що занурюється у серце».

4. Що обіцяють вірші 5-6? Як це може бути результатом роздумів?

У вірші 5 бачимо моторошну картину полову. Як вітер розвіває полови в забуття, так не встоять безбожні на Божому Суді.

- Логічно, що ті, хто роздумує про Божий Закон, можуть бути впевненими, що «вистоять» Судного дня.
- У вірші 6 читаємо, що Господь «знає дорогу праведних», тобто перебуває поруч і піклується про нас.
- Врешті-решт нам не треба боятися, що станеться, коли ми постанемо перед Богом. Ми можемо бути впевнені, що вистоїмо на Його суді.

Як життя в роздумуванні може забезпечити таку впевненість та гарантії?

- Ті, хто читає Псалом 1 у світлі стосунків з Ісусом Христом, уже знають відповідь. Без Ісуса і Його хреста слова, що «Господь бачить дорогу праведних» (вірш 6), здаються страшними.

- Бо хто на світі може бути достатньо праведним для Бога? Без гарантії Ісусової смерті за нас та Його праведності, подарованої нам (2 Коринтян 5:21), ми втрачаємо впевненість, коли роздумуємо про Псалом 1 та про праведність Бога Судного дня.
- Але якщо ми роздумуватимемо про те, що зробив для нас Ісус, то насправді побачимо, як впевненість зростатиме.

«Через віру ми є дітьми Божими. У нас самих є багато природних доказів, які доводять протилежне. Але віра, яка є більшою за це відчуття і яка може зігріти нас Божою любов'ю, замість того, щоб черпати сприйняття з інших джерел, власне є коренем праведності... Ми не спасенні любов'ю, яку виявляємо, але любов'ю, якій довіряємо». (Р. Ловлейс, *«Динаміка духовного життя»*, с. 213)

Коли Ловлейс говорить про «зігрівання Божою любов'ю», то описує, що означає роздумувати про праведність, яку ми маємо у Христі через Його жертвовну смерть. Якщо ми не будемо роздумувати про це і доки наше серце не запалає впевненістю, ми черпатимемо свою впевненість із інших джерел, як-от із досягнень, краси та статусу.

Саме тому є лише два шляхи! Ми або ходитимемо у раді світу, отримуючи відповідні плоди (вірш 1), або будемо насолоджуватися тим, що Слово каже нам про наше спасіння. Якщо у нашому житті буде справджуватися вірш 3, то й автоматично вірші 5-6.

Підсумок: роздумування про Писання – думки, насолода, уява, застосування та повторення Божої істини, аж доки вона не стане реальною у серці, яке назавжди вплине на наше ставлення та поведінку. Воно призводить до благословення (вірш 1), стабільності та можливості зростання за будь-яких обставин (вірші 3-4), свободи та незалежності від шляхів світу (вірші 1-2), впевненості та гарантії щодо стосунків із Богом (вірші 5-6).

5. Псалом 1 – це не молитва, якими є більшість псалмів. Це роздуми про роздуми. Чому, на Вашу думку, саме він іде першим – перед усіма іншими псалмами?

У певний час в історії Ізраїля псалми були зібрані, тому це не випадковість, що саме цей псалом стоїть на першому місці.

- Цей псалом є неначе брамою Псалтиря – молитовної книги Біблії. Це наче вхід до справжньої молитви.
- Він не є молитвою сам по собі. Це – роздумування.
- Логічно, якщо перший псалом є роздумуванням, то це сильний аргумент, що роздуми необхідні для підготовки до глибшої молитви.

Юджин Пітерсон пише:

«Псалом 1 – це не молитва, але це вступ до молитви. Ми не розпочинаємо молитву із молитви, але із зосередження своєї уваги. Псалом 1 – це біблійна підготовка до молитовного життя. Більшість із нас не може одразу перейти від шаленого світу до молитовної тиші. Нам потрібен особливий перехід. Саме таким переходом є роздуми».

Це – важливе відкриття. Більшість із нас регулярно проводить час із Богом, але дуже часто ми любимо одразу стрибати від академічного вивчення Біблії до молитви. Але є щось між молитвою та вивченням Біблії – своєрідний місток.

Після вивчення уривка нам треба навчитися активно роздумувати у наших серцях про Божу істину. Це – вхід до глибшої молитви.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Колись я починав молитися одразу, щойно прокидався... Але яким був результат? Часто мої думки витали бозна-де... Зараз це трапляється рідко. Я почав роздумувати над Новим Завітом рано-вранці, шукаючи благословення у кожному вірші... не щоб проповідувати іншим, але щоб отримати їжу для своєї душі. Через кілька хвилин моя душа сама почала сповідатися, дякувати та молитися».

– Джордж Мюллер¹

«Роздумування відрізняється від вивчення Слова, де основним принципом є вивчити істину чи розповісти її іншим. А також відрізняється від молитви, де Бог є найбільшим об'єктом. Роздумування – це вплив на наше серце та розум любов'ю, насолодою та смиренням».

– Річард Бакстер

«Я звик проводити багато часу, прогулюючись наодинці у лісі чи в інших безлюдних місцях, роздумуючи, розмовляючи сам із собою та молячись. Тоді я відчував найбільшу насолоду в Писанні. Часто під час читання здавалося, що кожне слово торкається мого серця. Я відчував гармонію між моїм серцем та тими потужними словами. Я почав помічати стільки світла, яке випромінювало кожне речення, і насичення було настільки великим, що я читав і не міг зупинитися. Я звик довго роздумувати над одним реченням, щоб побачити всі чуда, заховані у ньому. Майже кожне речення було сповнене чуд... Згодом я знайшов якусь внутрішню солодкість, яка зачаровувала мене у моїх роздумах. Ота солодкість відділяла мою душу від турбот світу і залишала наодинці у спілкуванні з Христом, я немов розчинявся у Господі. Такі відчуття божественних речей неначе солодким нектаром розливалися у серці, були багаттям у душі, яке важко висловити словами...»

– Джонатан Едвардс²

«Найперше треба змусити розум зосередитися на думках і роздумах про духовні істини... Далі всіма бажаннями схилитися до них, застосовуючи ці духовні істини та з'єднуючись із ними... Потім приходить смак отієї солодкості та задоволення від духовного життя. Тоді відчуваємо, що Бог є благодатним та що любов Христа є кращою за вино... Якщо будемо думати про Христа лише у світлі доктрин, то це не матиме жодної життєтворчої сили та ефективності для нас. Але коли через духовне світло глибинні бажання наших сердець зосереджуватимуться на Ньому, а наші розуми наповнюватимуться думками та насолодою в Ньому, тоді від Нього прийде в наш характер переміна, яка очищатиме нас, примножуючи нашу святість та інколи наповнюючи нас неймовірною радістю та славою... Коли це світло прямує не в унісон до наших бажань, то

все закінчується формальністю чи навіть атеїзмом. А коли бажання серця не йдуть в унісон із цим світлом, то ми скочуємося до звичайних забобонів.

– Джон Оуен³

«Року 1654, 23 листопада... З половини одинадцятої вечора до половини першої ночі. ВОГОНЬ. Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова. Не філософів чи вчених. Упевненість. Радість. Упевненість. Емоції. Бачення. Радість. Забуття світу та всього, що поза Богом. Радість! Радість! Радість! Сльози радості. Боже, чи покинеш Ти мене? Ніколи не хочу бути без Тебе».

– Блез Паскаль

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?**2. Поміркуйте над цитатою Мюллера. Якою була його проблема та як роздумування розв'язало її? Що допомагає Вам не розсіювати думки під час молитви?**

Шлях Джорджа Мюллера до відкриття роздумів почався з його проблеми розсіяних думок, тобто неможливості зосередитися під час молитви. Він помітив, що його розум ухилявся від молитви до Бога, роздумуючи про всі справи, які чекали на нього впродовж дня. Причиною, звісно, було те, що його уява та серце були більше зосереджені на практичних справах, аніж на Господі. Йому бракувало відчуття реальності та присутності Бога під час молитви.

Тоді Мюллер відкрив для себе роздумування, які він описав як «здобування їжі для душі». Зверніть увагу, що він використовує мову чуттів, описуючи відчуття Бога, які приходять від роздумів. Так само можемо говорити і про «голос Бога» у Писанні. Це звучить приблизно так: «Я вивчав Біблію, і раптом Ісус промовив до мене через один вірш». Чи це означає, що він вухами почув справжній голос? Ні. Так само, як і не означає, що Мюллер насправді відчув солодкий смак у роті.

Але є *душевний* зміст Бога, який відрізняється від інтелектуальної згоди чи вірування. Нам вкрай важливо його отримати. Джонатан Едвардс описав це так:

«Існує двостороннє знання, яке Бог вклав людині у розум. Перше – це суто інформативне... а інше – це те, яке складається з серця, коли серце відчуває та насолоджується якоюсь ідеєю. Перше висловлюється суто через розуміння, на відміну від іншого – нахилу душі. В тому й полягає різниця між тим, щоб розуміти, що Бог є святим і благодатним, і відчувати красу цієї святості та благодаті. Є різниця між раціональним розумінням того, що мед є солодким, та відчуттям солодкості меду на смак.

Можна розуміти, що мед солодкий, в голові, не пробувавши його на смак, але не можна, попробувавши смак меду, не розуміти, що таке солодкий смак (Дж. Едвардс «Божественне та надприродне світло»).

Едвардс говорить, що ми можемо мати когнітивне, інтелектуальне знання, що Бог є любов, без *емпіричного* (перевіреного на досвіді) знання цієї любові.

(Зверніть увагу, що згідно з ним ми можемо мати інтелектуальне знання без емпіричного, але ми не можемо мати досвідного знання, не маючи доктринального/інтелектуального знання).

Тому Джордж Мюллер зрозумів різницю між вивченням біблійного тексту «для проповідання іншим» – тобто радше академічним вивченням – та вивченням Біблії, яке торкається серця та чує, що Ісус говорить тобі. Це таке вивчення, яке дало йому в серці відчуття Божої присутності, що природно вело його у молитві.

3. Поміркуйте над цитатою Едвардса. Яких двох крайнощів намагається уникати Едвардс?

З одного боку, Едвардс (ми знаємо з історії, а також і з цитати) був дуже інтелектуальною людиною. Він був готовий вивчати Біблію та теологію дуже скрупульозно. Він не відкидав ретельного, академічного аналізу та не хетував доктринами. Він був готовий проводити багато часу за екзегезою навіть окремих речень Біблії, а всі тексти він вивчав грецькою та єврейською.

З іншого боку, Едвардс дуже хотів відчувати Бога. Він не вдовольнявся лише абстрактним знанням. Він проводив багато часу наодинці, роздумуючи та молячись, доки не почав відчувати оту «внутрішню солодкість», відчуття власне «спілкування з Христом».

Зверніть увагу, що він не шукав якогось містичного досвіду без закорінення у Писання. Він роздумував над Божими істинами.

Така рівновага глибокого інтелектуального вивчення Біблії, разом із майже надприродним екзальтованим досвідом Бога – досить рідкісна сьогодні. Ті, хто присвячує себе ретельному вивченню Біблії та теології, дуже обережно ставляться до таких відчуттів Бога і навпаки: ті, хто відкриті до таких Божих одкровенень, часто є скептичними щодо доктринального знання. Едвардс показує нам, що ці дві речі не лише можуть поєднуватися, але й потребують одна одної. Він розповідає нам, як рухатися далі.

4. Поміркуйте над цитатою Паскаля. Після його смерті цей опис знайшли зашитим у тканині його плаща! Це був опис «неземного» духовного досвіду. Яким має бути наше ставлення до такого досвіду? Чи варто нам його шукати?

Знову ж таки, потрібна рівновага. Кожен, у кого був такий досвід, може засвідчити, що тоді не хотілося нічого іншого, окрім слави Бога. Наприклад, ось опис Джонатана Едвардса із його твору «Особиста розповідь». Як ми бачимо, суть його досвіду – це не особисте щастя, а бажання бачити прославленого Бога.

«Одного разу 1737 року я осідлав коня і поїхав до лісу покращити здоров'я. Коли я спішився (бо мав таку звичку – ходити й шукати божественного одкровення та молитви), то побачив видіння, яке для мене було надприродним, сповненим слави Сина Божого, Посеред-

ника між людьми та Богом, і Його чудової, надзвичайної, солодкої та чистої благодаті й любові, а також лагідної та ніжної милості. Ця благодать, що з'явилася, була настільки спокійною та солодкою... вона виявилася також величною – вищою за небеса. Особа Христа була несказанно величною, такою величною, що позбавила мене будь-яких думок і турбот... у такому стані я перебував приблизно годину, більшу частину я проплакав. Я відчув, як палала моя душа, не знаю, як іще описати те, що я відчував, здавалося, що я був порожнім і знищеним: це як лежати у порохи і бути заповненим лише Христом, любити Його святою і чистою любов'ю, довіряти Йому, жити Ним, служити Йому та слідувати за Ним, а також відчувати ту чистоту, яку Він давав тобі через свою Божественну та небесну чистоту. Ще кілька разів я мав подібні переживання з таким надприродними відчуттями».

У підсумку можна сказати, що нам не треба шукати досвіду заради самого досвіду, але й *також* не боятися його. Ми маємо бути спраглими Самого Бога, а також повинні навчитися читати, роздумувати та молитися так, щоб це стало регулярною (проте, можливо, й не щоденною) практикою отримання справжньої радості та впевненості у спасінні у Ньому. Тоді ми зможемо дозволяти цьому надприродному досвіду самому прийти від Бога – на Його розсуд. Якщо ж ми боїтимемося його чи спробуємо штучно його відтворити, то ми так ніколи й не відчуємо того, що відчували Паскаль та Едвардс.

¹ Джордж Мюллер (1805-1898) – християнський лідер, який став відомим загалом через заснування сиротинців та завдяки своїй духовності. *«Їжа для душі» (Soul Food, London, 1897).*

² Джонатан Едвардс (1703-1758) *«Особиста розповідь» (Personal Narrative, Yale Press).*

³ Джон Оуен *«Благодать і обов'язок духовного розуму» (The Grace and Duty of Being Spiritually Minded).*

Християнство Святого Письма

Як мені пізнавати Христа разом із іншими?

Заняття 3 | Курс 2

Ми покликані не лише мати особисті стосунки з Господом, але й приєднуватися до спільного поклоніння Богові у спільноті віруючих.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ — ПОКЛОНІННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Що таке поклоніння?

- Поклоніння це:
 - 1) бачити і відчувати, чого Бог гідний і вартий;
 - 2) у відповідь віддавати Йому все, чим ми є, бо Він цього гідний (Буття 28:10-22).
- Поклоніння – це відповідь усім, чим ми є, на все те, Ким є Бог. Це приношення всього нашого єства – розуму, емоцій та волі – у служінні послуху, через красу Самого Бога (Об'явлення 4:9-11).

Коли треба поклонятися?

Христос цілком виконав старозавітній ритуал поклоніння. Він є вівтарем, жертвою та Первосвящеником. Він, раз і назавжди, відкрив шлях до Святого Сятих – місця присутності Бога (Євреїв 10:19-21). Що це означає для нас?

- Християни покликані бачити все життя як поклоніння.
 - 1) Старозавітня мова про храм, священство та жертви тепер стосується цілого життя віруючих.
 - 2) Наші діла служіння іншим (Євреїв 13:16) та Богові (Римлян 12:1) є священницькими жертвами (1 Петра 2:5; Об'явлення 1:6).
 - 3) Ми мусимо свідомо проводити кожну частину щоденного життя перед Ним, запитуючи себе: «Оскільки Бог є найважливішим, найславнішим у моєму житті, то як я маю відповідно до цього діяти та жити?»
- Християни також покликані кожного тижня збиратися на спільне поклоніння.
 - 1) У розділі 10 Послання до євреїв бачимо, що, оскільки Ісус виконав храмовий обряд поклоніння, ми покликані «входити» у присутність Бога (вірші 19-23) як зібрання тіла віруючих (вірші 24-25; Євреїв 12:18-29).

2) Якщо ми забудемо перший аспект поклоніння, то можемо стати «супердуховними» та шукати лише емоційного переживання, замість прагнути зміненого життя та служіння у світі.

3) Якщо ми забудемо другий аспект поклоніння, то можемо стати дуже офіційними, втративши життєво важливий внутрішній елемент душевної динаміки у нашому служінні у світі.

Як треба поклонятися?

- У Слові та Дусі. Поклоніння має здійснюватися «у Дусі та правді» (Івана 4:23).

1) Мета поклоніння – не просто зробити Божу правду чіткою, але й зробити її реальною у житті.

2) Правда, яку ми знаємо розумом, стає дієвою, потужною та впливовою під впливом Духа.

3) Істини надихають, утішають і додають сил, а то й турбують (Ефесян 1:18-22; 3:14-21).

- У Слові та таїнствах. Поклоніння – це не просто час навчання та натхнення.

1) Це – відтворення нашої єдності з Христом через Євангеліє.

2) Божа неоціненна благодать приходить до нас як слово віри, а не як дія, яку треба виконати. Саме тому кожне поклоніння складається із слухання Божого Слова про благодать та нашої відповіді на неї.

3) Боже Слово читається, а ми відповідаємо визнанням гріхів. Боже Слово проповідується, а ми відповідаємо піснею або ж жертвою з нашого життя.

4) Але особливо у таїнствах Хрещення та Причастя бачимо відтворення Євангелія. Хліб та вино є знаками Ісусової жертви на хресті, а ми відповідаємо тим, що віддаємо себе Йому, беручи участь у цих таїнствах.

5) У будь-якому випадку, поклоніння – це своєрідна церемонія оновлення Завіту, у якій ми відновлюємо та поглиблюємо свій спогад про те, що зробив Ісус для нас та що ми пообіцяли Йому.

- Уже, але ще ні. Поклоніння – це передчуття приходу космічного Шабату (дня відпочинку), досконалого миру, справедливості та радості (Євреїв 4:1-16).

1) Щотижня ми радіємо від приходу Божого Царства, а тому перетворюємося на людей, щоденне життя яких сформоване Євангелієм благодаті, миру та надії, що відрізняється від культури навколо нас.

1. Які твердження вразили Вас та чому?**2. Які ще є наслідки того, що Ісус виконав усі приписи поклоніння у Старому Заповіті?**

Одна з основних тем у Посланні до євреїв – це те, що Ісус виконав кожен деталь цілого обряду поклоніння.

- Він є верховним Первосвящеником (Євреїв 4:14), Який приніс верховну жертву за гріх (Євреїв 7:27) та приводить нас до верховного святого місця – присутності Бога (Євреїв 10:19-22).
- Він робить нас такими, яких Бог може прийняти, використовуючи спосіб, який не входив до законів очищення – різноманітні приписи щодо їжі та церемоніального омиття (Євреїв 9:9-14).
- Ми отримуємо духовний відпочинок, коли віримо в Ісуса через Євангеліє. Це і є нашим верховним шабатом (Євреїв 4:1-13).
- Ісус – це верховний Мойсей, бо Він не просто приводить нас до Божого дому (скинії), але радше Сам є Божим домом і робить нас Божим домом, коли ми віримо у Нього (Євреїв 3:1-6). Тобто через Нього Сам Дух та присутність Бога постійно перебувають у нас, як у скинії в часи храму.

Що це все означає для нас сьогодні? Дуже багато!

1 – Усе життя – це поклоніння

Ми більше не ходимо до Божого дому раз на тиждень, щоб бачити, як священик приносить жертви, щоб наблизити нас до Бога. Натомість *ми* є тим місцем перебування Бога (1 Петра 2:5; Ефесян 2:19-22), *ми* всі є священиками у всьому, а все, що ми робимо для нашого ближнього та Бога, є «живою жертвою» (Євреїв 13:15-16). І це має дуже важливі наслідки.

- Нам не можна впадати у дуалізм, відокремлюючи наше духовне життя від, так званого, світського.
- 1) Кожна частина нашого життя – професійна, громадянська, сімейна, відпочинкова та матеріальна – тепер має бути «живою жертвою» для Бога (Римлян 12:1).

2) Ми не можемо вести наші справи в житті, маючи такі самі цінності, як і решта світу, а потім обмежити наше духовне життя до однієї неділі.

- «Слава Бога» означає, що Бог є найважливішим. Ми покликані поклонятися Йому – відгукуватися на славу Бога в абсолютно кожній сфері нашого життя. Варто поставити собі запитання: якщо Бог є найважливішим у житті, то:

1) Як я маю залагоджувати свої справи?

2) Яким чином я повинен витратити свої гроші?

3) Як мені жити у своєму районі та місті?

2 – Тепер у нас є багато свободи у поклонінні

В 1 Коринтян 14:26 Павло розповідає, що коли ранні християни збиралися, то «кожен мав псалом [гімн] та науку». Це опис досить вільного служіння!

- Оскільки Ісус виконав детальні інструкції старозавітного поклоніння, то тепер ми не знайдемо книгу Левит у Новому Заповіті. Книга Левит містила детальний опис правил кожного аспекту спільного поклоніння. У Біблії немає вказівок про такі речі, як наприклад:
 - 1) чи має музика бути високою та піднесеною, чи сучасною та доступною;
 - 2) чи повинні ми молитися написаними молитвами, чи своїми словами;
 - 3) чи люди мають вигукувати і піднімати руки, чи стояти тихо та урочисто впродовж служби і т. д.
- Упродовж століть ця свобода була дуже суттєвою для поширення християнства.
 - 1) Церква може поклонятися через літургію з класичною музикою Баха, а також і вільною неформальною формою поклоніння з барабанами.
 - 2) Церква може мати забарвлення будь-якої культури у своєму поклонінні.
- Проблема у тому, що християни занадто прив'язуються до своєї форми поклоніння і з моралістичною зверхністю дивляться на будь-які інші стилі.
- Загалом нам треба бути толерантними щодо різних підходів та стилів поклоніння. Прихід Ісуса дав нам таку свободу.

3 – Ми можемо очікувати на славніше, особистіше поклоніння, ніж народ Божий у стародавні часи

Це основна тема Послання до євреїв 12:18-29, де читаємо, що на горі Синай було зачудування та тремтіння, але в Ісусі ми приходимо у Божу присутність по-новому, що дає набагато більше радості та впевненості.

- Він відкрив шлях до Бога, тому ми можемо «приступати зі щирим серцем у повноті віри» (Євреїв 10:19-23).
- Павло, який також наголошує на тому, що в Ісусі ми є «святим храмом», де перебуває Дух (Ефесян 2:21-22), говорить про перспективу надзвичайно глибоких відчуттів слави, любові та повноти Бога (Ефесян 1:17-20; Ефесян 3:14-20).

3. Обговоріть, чому Господня вечеря є дуже важливою частиною відтворення Євангелія у поклонінні?

1 – Господня вечеря допомагає християнам зростати у їхніх стосунках із Богом

У Господній вечері абстрактні концепції смерті Христа: заступництва, спокутування та заступництва перекладаються видимими знаками – хліб та вино, які включають фізичні відчуття зору, дотику, смаку та запаху. Це переносить смерть Христа у конкретний світ.

- Символ *зламаного* хліба та *пролитого* вина яскраво демонструє зламаність і самопожертву Ісуса на хресті, результатом якої є вечеря з друзями! Спільна вечеря – це найкращий спосіб збудувати спільноту та насолоджуватися часом один з одним.
- Господня вечеря стає тоді не просто символом того, як смерть Ісуса приводить нас разом до спілкування з Богом та одне з одним. У той час ми виявляємо, що дуже посилюється як особисте спілкування з Богом, так і відчуття спільності з іншими.
- Тому Господня вечеря робить Євангеліє реалістичнішим для наших сердець.

2 – Господня вечеря допомагає невіруючим прийти до віри у Бога

Її ще також називають «таїнством перетворення».

- Парафіяни церкви Відкупителя знають, що пастор зазвичай дуже обережно запрошує християн (лише) до споживання хліба і вина. З Писання чітко розуміємо, що це «Євхаристія» – подяка за спасіння (1 Коринтян 11:24, 28-29).

Тому кожна Господня вечеря – це церемонія *оновлення*. Ми повинні «згадувати» про те, що Він зробив для нас, як Він взяв на Себе прокляття Завіту, щоб мати стосунки з Ним через благодать.

Впродовж багатьох років я чув від людей про так званий виклик, коли обряд Причастя примушував їх поставити собі запитання: «На чому ж я стою? Чи я християнин? Чи дійсно я вірю у справжнє Євангеліє?» Середньостатистичний житель Нью-Йорка, який починає ходити до нашої церкви, має якийсь минулий релігійний досвід, але також може перебувати у полоні скептицизму щодо багатьох духовних речей. Зазвичай люди приходять через запрошення своїх друзів і так починають відкривати для себе християнство. Так триває певний час. А коли відбувається Причастя, то всі ці пошуки людиною Христа вишиковуються в голові так, як не з'явилися б у будь-який інший день. Саме тому ми друкуюмо молитву покаяння у програмах служби, коли проводимо Причастя, щоб люди могли зробити рішучий вибір прийняти Христа – вибір, який змінить їхнє життя.

3 – Господня вечеря допомагає віруючим поєднати їхні вірування та практики

Павло каже у 1 Коринтян 11:18, 20, 29: *«Бо найперше, я чую, що як сходиться ви на збори, то між вами бувають поділення... коли ви збираєтесь разом, то не на те, щоб їсти Господню Вечерю... Але хто їсть і п'є негідно, не розважаючи про тіло [Господа], той суд собі їсть і п'є!»*

- Павло наполягає, що під час Причастя ми повинні думати не лише про свої стосунки з Богом, але й про стосунки з іншими – з тілом.
 - 1) Чи Ваші стосунки міцні?
 - 2) Чи Ви справжній послідовник цієї християнської спільноти, чи Ви просто з'являєтесь заради інформації та натхнення, наслідуючи (якщо чесно) споживацьку манеру?
 - 3) Він очікує, що під час поклоніння ми будемо перевіряти у серцях наші стосунки.
- Павло також наполягає: *«Нехай же людина випробовує себе, і так нехай хліб їсть і з чаші хай п'є»* (1 Коринтян 11:28). Він каже: «Не беріть участь у вечері, не подумавши про своє життя: про свої вчинки і дії».

Ця думка приводить до тями, бо бачимо, що важливо, щоб у нашому житті все перебувало у рівновазі. Звісно, Причастя не для досконалих людей, але для людей, які каються. Це – вияв вдячності за безкоштовне спасіння благодаттю (1 Коринтян 11:24). Однак у цьому й полягає суть віри.

- Господня вечеря змушує нас пов'язувати наш внутрішній досвід із нашими зовнішніми діями. Вона змушує нас запитати себе:
 - 1) Чи справді я живу вдячним життям?
 - 2) Чи слухаюся я Бога у своєму житті так, як потрібно, якщо я вірю, що спасенний неймовірно дорогою ціною, яку заплатив Божий Син?
 - 3) Чи люблю я інших жертвовною любов'ю, як належить, якщо я справді вірю, що саме ця жертвна любов спасла мене?

- Як ми сказали раніше, Господня вечеря – це конкретна видима річ, це Ісусова самопожертва любові, яку ми бачимо та можемо відчутти на дотик. Тому чи робимо ми цю жертвну Ісусову любов видимою і відчутною на дотик для інших людей через наше життя?
- Отже, Господня вечеря має наслідки не лише для зміцнення наших особистих стосунків з Ісусом. Вона також об'єднує всі аспекти нашого життя, які, на жаль, західна культура любить розділяти.
- Одна з найважливіших проблем особливо сучасного світу, навіть із прийняттям правильних доктрин – це вплив культури, яка насаджує нам ідею про відокремлення вірування від стилю життя. Іншими словами, ми можемо вірити у щось, але воно не змінюватиме наше життя.
- Ми можемо вірити кожному слову Біблії, але саме через вплив культури наше життя буде переповнене споживацьким мисленням, індивідуалізмом, матеріалізмом тощо.
- Але спільне поклоніння та особливо Господня вечеря можуть мати вплив на наше життя, змінюючи нас більше, ніж культура навколо, а тому, відповідно, зміняться й наші вчинки.

Підсумок

Кожного разу, коли ми беремо участь у Господній вечері, Бог закликає нас:

- 1) глибше поєднати своє серце з Його серцем;
- 2) глибше об'єднати наше особисте життя з життям Його людей;
- 3) глибше поєднати наш стиль життя та вчинки з тим, у що ми віримо.

Це також буде:

- 1) особисту духовність;
- 2) церковну спільноту;
- 3) християнський характер та єдність.

Більшість церков, у тому числі й наша, вірять, що Ісус пообіцяв, що Він буде духовно присутнім під час Причастя. Ми особливо зустрічаємося з Ним під час Господньої вечері, а це допомагає змінювати наше життя. Який неймовірний духовний обряд, і Сам Ісус проводить його для нас!

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Псалом 94

1. Вірші 1-2. Ці два вірші здаються дуже знайомими, але у них дуже багато фактів про поклоніння. Що ми дізнаємося про поклоніння та як правильно його проводити?1 – Поклоніння найкраще проводити спільно

Це дізнаємося з першого вірша: *«Заспіваймо»*. Тобто треба поклонятися разом із іншими віруючими.

- Це паралель до самої вказівки Ісуса. Коли Він дав нам зразок молитви, то сказав нам молитися так: *«Отче наш, що еси на небесах»*.
- Звісно, що також є приклади, де Біблія закликає нас до глибокої, особистої молитви на самоті. Але вона є більше засобом для спільного поклоніння. Зрештою, на небі спільне поклоніння – це основна форма поклоніння.

2 – Поклоніння стосується усього єства людини

Читаємо про емоційну складову у таких словах: *«покликуймо радісно»* та *«хвалою обличчя співаймо Йому»*. Однак також і про розумову складову, коли вживається слово: *«Господь»* (завітне ім'я «Яхве») та *«скеля спасіння»*.

- Ці слова будуть порожніми без знання історії Біблії та теології.
 - 1) *Яхве* – це ім'я, яким Бог назвався Мойсеєві у палаючому кущі. Це ім'я для тих, хто перебуває з Ним в особистих стосунках, хто присвятив своє життя Йому та прийняв Його спасіння.
 - 2) *«Скеля»* – це також ім'я, що стосувалося служіння Мойсея (Вихід 17).
- Тому в поклонінні ми повністю включаємося в молитву – і розумом, і серцем.

3 – Поклоніння включає музику

Часто ми нехтуємо тим, наскільки часто Біблія наказує нам прославляти Бога *«музикою та співом»*. Інтуїтивно це цілком зрозуміло, однак пояснити це не дуже легко.

- Музика має над нами нечувану силу. Одні й ті ж слова матимуть різний вплив, якщо вони будуть сказані та якщо будуть покладені на музику.

- Влучною є вже знайома нам цитата К. С. Льюїса: *«Думаю, що ми насолоджуємося прославленням тому, що прославлення не просто висловлює, а доповнює насолоду... насолода не буде повною, якщо її не висловити... Якщо б хтось міг по-справжньому та повністю прославити щось до досконалості, цілком вилити цю вдячність у поезію, музику чи мистецтво, тоді об'єкт насправді був би цілком прославленим, а ми отримали б ідеальну насолоду...»* К. С. Льюїс *«Роздуми про псалми»*.
- Напевно причиною того, що музика є важливою, полягає у тому, що ми не можемо повністю прославляти Бога без неї.
 - 1) Митці часто розчаровуються, що немає закликів на зразок «прославляйте Його скульптурами та мистецтвом».
 - 2) Звісно, християнські митці покликані прославляти Бога своєю працею, однак одночасно вся церква не може разом брати участь у малюванні. Натомість разом співати пісню – це можливо.
- Тому музика – це дуже вдалий вид мистецтва для поклоніння, адже:
 - 1) вона спільна – всі прославляють Бога одночасно;
 - 2) людина повністю бере участь у прославленні – розумом і серцем.

4 – Поклоніння – це те місце, де ми збираємося перед Ним – у Його присутності

Це дуже важливо для справжнього поклоніння. Бог, з одного боку, є Всюдисущим (Псалом 138). Однак, з іншого боку, ми можемо бути *«відкинутими від Його присутності»* (Псалом 50) або шукати Його *«лиця»* та Його присутності, як бачимо у Псалмі 26. Тому-то *«прийти перед Ним»* має кілька значень:

- Це означає прийти до Нього як до царя. Це визнання Його влади та висловлення нашої покори перед Ним.
- Це означає прийти до Нього як до друга. Коли ми хочемо особистої розмови, то зустрічаємося з Ним віч-на-віч. Це означає, що є справжня особиста взаємодія.
- Увійти у Його присутність означає, що Святий Дух працює у наших серцях, даючи нам відчуття Його справжності та близькості.
- Саме тому під час поклоніння ми шукаємо того ж: покори, близькості та відчуття Його присутності.

2. Вірші 3-5. Якщо перші два вірші говорять нам, що потрібно робити, то наступні три пояснюють, чому треба поклонятися. (На це вказує нам слово «бо» на початку вірша 3). Чому ми повинні Йому поклонятися?

У віршах 3-5 читаємо про конкретну, а водночас і загальну причину поклоніння.

1 – Конкретна причина, чому ми поклоняємося Йому: тому що Він є Верховним Творцем

У буквальному сенсі все належить Йому. Він володіє всім, бо Він це створив. Такі контрасти, як *глибини та верхогір'я... моря та суходіл...* – є крайнощами, які показують, що Бог володіє всім.

- Чому автор псалмів називає творіння основною причиною поклоніння? Звичайно, ми можемо поклонятися Йому і за інші Його якості – чому не поклонятися Йому через Його славу, мудрість, милосердя тощо? Це все добре, але факт творіння заявляє, що ніщо інше не може бути гідним прославлення. Ми будемо прославляти те, що вважатимемо безцінним і найважливішим.
- Але все, окрім Бога, є скінченним, другорядним, створеним. Усе не тільки сформоване Його рукою (вірш 5), але й підтримується Його рукою (вірш 4). Ми можемо насолоджуватися всім, але не можемо прославляти щось інше, крім Бога.
- Людей ще називають «*homo religioso*» (*людина релігійна*), бо ми не можемо жити, не віддаючи чомусь верховної слави. Автор псалмів говорить, що ми повинні прославляти лише Бога.
- Не випадково читаємо тут про Бога як про «*Царя над богами всіма*». Чи означає це, що автор псалмів вірив у багатобожжя, а Господь є лише найсильнішим з-поміж них? Ні, натомість він знає, що будь-яка створена річ може стати нашим богом, адже ми мусимо мати бога.
- Саме тому поклоніння – це не чиста сторінка, де ми починаємо прославляти Бога. Натомість це те, коли ми віддаємо щось Богові. Бо щось уже заповнило нашу уяву, нашу всю вірність, наше основне бажання. Однак лише Бог достойний цього.

2 – Загальна причина, чому ми поклоняємося Йому: тому що Він виявив Себе у Своїм Слові

Це дуже часто пропускають. Чому ми покликані поклонятися Богові? У псалмі читаємо:

«Бо Він великий... бо Він наш Творець, бо Він наш Пастир». Але звідки автор це знає? Такою є правда про Бога, яку Він об'явив через пророків.

- Іншими словами, поклоніння – це не просто містицизм. Воно починається з правди Божого Слова та відповіддю на Нього. У Біблії часто бачимо такий шаблон:
 - 1) Бог об'являє Свою святість Ісаї, а тоді пророк пропонує себе на службу Йому (Ісаї 6);
 - 2) Бог об'являє Себе Якову уві сні. Яків прокидається та поклоняється Йому (Буття 28:10-22).
- Тоді вимальовується алгоритм поклоніння.
 - 1) Бог виявляє Свою цінність (у Його Слові читаємо, що Він є Творцем, Пастирем тощо).
 - 2) Ми відповідаємо, віддаючи Йому те, на що Він заслуговує (нашу хвалу, наш талант, наші гріхи, наші серця, нашу відданість, наші потреби, наші кошти, нас самих).
- Такий алгоритм бачимо й тут. Псалом 94:1-2 – це подарунок поклоніння у відповідь на істини віршів 3-5. Тому майже у всіх історичних формах поклоніння Писання читається, співається, говориться, проголошується наспівно, переказується та роз'яснюється, а у відповідь люди моляться, прославляють, дають пожертви, визнають гріхи, отримують прощення, беруть участь у таїнствах і т. д. Кожне служіння, зазвичай, містить приблизно такий алгоритм.

Підсумок: ми поклоняємося Богові, тому що Він єдиний заслуговує прославлення наших сердець, які мусять щось прославляти, а також тому, що Він об'явив Себе у Своєму Слові.

3. Вірші 6-7. Після прославлення та радості перших п'яти віршів тональність псалма змінюється. а) Порівняйте заклики віршів 1 і 6. Що в них відмінного? б) Як вірші 6-7 природно впливають із віршів 1-5?

а) Порівняйте заклики віршів 1 і 6.

Заклик 1-го вірша звучить так: *«Ходіть, заспіваймо... покликуймо радісно»*, а заклики 6-го вірша звучить: *«Прийдіть, поклонімося, і припадім, на коліна впадім»*. Перший вірш відлунює бурхливою радістю, а інший – закликом до смиренної покори.

- Кіднер говорить: *«Кожне з трьох основних дієслів у вірші 6 говорить про буквальний поклон перед Богом, оскільки стандартне [єврейське] слово для поклоніння буквально означає «падати ниць». Наприклад, Авраам у Буття 18:2»*.

- Зверніть увагу на ще одну відмінність. Радість у віршах 1-2 ґрунтується на істині про Бога як Творця (вірші 3-5), а смиренна покора ґрунтується на істині про Бога як про Пастиря («*отара руки Його*») та як про укладача Завіту.

1) «*Наш Бог*» у вірші 7 – це слова, які, каже Бог, можуть використувати лише Його люди, що мають особисті завітні стосунки з Ним (Вихід 6:7).

2) Тому це нагадування, що він є «*нашим Богом*» в історії відкуплення та благодаті, тоді як у вірші 1 акцент на тому, що Він є «*великим Богом*» усього творіння.

Чому існує така відмінність? Обидві тональності – і прославлення, і покаяння – мають бути присутніми. Без тверезого усвідомлення нашої нікчемності й потреби у Ньому та Його милосерді «*той радісний гул буде принизливим та потуратиме нашим слабкостям*» (Кіднер).

б) Як вірші 6-7 природно впливають із віршів 1-5?

Зі справжнього прославлення та поклоніння інтонація сповіді та покаяння завжди впливатиме природно.

- У розділі 6 Книги пророка Ісаї об'явлення Божої слави спричинило покаяння Ісаї, адже зі сльозами на очах він каже: «*Та я ж чоловік нечистоустий*» (вірш 5), а також привело до впевненості у спасінні (вірш 7: «*відійшло беззаконня твоє, і гріх твій окуплений*»).
- У розділі 5 Євангелія від Луки об'явлення Ісусової сили (через чудо дивовижної риболовлі) приводить до Петрового покаяння. Він каже, плачучи: «*Господи, вийди від мене, бо я грішна людина!*» (вірш 8).
- Чим ближче ми наближаємося до джерела світла, тим легше нам бачити себе. Так само – чим більше ми бачимо, Яким є Бог насправді, тим більше будемо бачити свою істинну сутність.

4. Вірші 7-11. Цей уривок є застереженням і ніби не вписується у псалом. Однак поміркуйте. а) Що він додає до правильного поклоніння? б) Уявіть собі третій етап поклоніння після віршів 1-5 (прославлення) та віршів 6-7 (покаяння). Яким є цей третій етап? в) Що «вхід до Його відпочинку» має спільного з поклонінням та слуханням Божого Слова у вірі? (Прочитайте Євреїв 4:1-13)

а) Що він додає до правильного поклоніння?

У ньому йдеться про те, що найголовнішим під час поклоніння є «*слухання Його голосу*» (вірш 7).

- Зверніть увагу, що у вірші 7 змінюється автор і голос. Тепер до нас говорить Бог від першої особи. Це – Божий оракул.
- Так само і під час будь-якого поклоніння ми повинні мати час, щоб послухати Бога безпосередньо.
- Ці останні вірші насправді не є зміною теми, як дехто стверджував. Так можна думати лише в тому випадку, якщо забути, що слухати та вчитися з Божого Слова – це один із центральних елементів служіння.
- Кіднер нагадує нам, що «слухати» у єврейській мові має ще один значеннєвий вимір – це «слухатися». Це – унікальне слово у Старому Заповіті» (1 Самуїлова 15:22).
- Отож, маємо наказ слухати Боже Слово (вірш 7), пом'якшувати наші серця під його впливом (вірш 8) та віддавати себе на послух.

б) Уявіть собі третій етап поклоніння після віршів 1-5 (прославлення) та віршів 6-7 (покаяння). Яким є цей третій етап?

Ми вже показали, що Псалом 94:1-7 розбивається на дві психологічно природні частини поклоніння.

- Перший етап – це «вхід», коли ми свідомо шукаємо присутності Бога та нагадуємо собі про Його величність, голосно співаємо Йому хвалу.
- Другий етап – це «оновлення», де ми низько схиляємося перед Ним, згадуючи про нашу потребу милосердя та всі його дії відкуплення, вчинені у минулому.
- Третій етап – це час слухати Боже Слово, а тоді охоче пропонувати себе Йому в глибокому послуху.
- Тому наші три етапи виглядають ось так:

Вхід: дивимося догори.
(Псалом 94:1-5)

Прославлення та поклоніння Його величі
Усвідомлення, Ким Він є
Результат: РАДІСТЬ

*Оновлення:
дивимося всередину.*
(Псалом 94:6-7)

Покаяння та впевненість у Його любові
Усвідомлення, Ким ми є
Результат: СМирення

*Приношення:
дивимося вперед.*
(Псалом 94:7-11)

Слухання та дії відповідно до Його Слова
Усвідомлення, ким ми є у Ньому
Результат: ВІДПОЧИНОК ЄВАНГЕЛІЯ

в) Що «вхід до Його відпочинку» має спільного з поклонінням та слуханням Божого Слова у вірі?

У псалмі читаємо про посилення на «Мериви» – це час кризи у пустелі, коли або люди, або Мойсей не довіряли Божим обітницям (Вихід 17:1-7; Числа 20:1-13).

- Наслідком їхнього невірства було те, що вони не змогли увійти до Обіцяної Землі. Богові треба було, щоб загинуло все перше покоління євреїв до того, як Він привів їхніх дітей до землі відпочинку (Числа 14:1-45).
- Так само й тут читаємо про застереження, що на Слово Боже ми повинні відповідати із м'яким серцем, сповненим віри. Але що «відпочинок» означає для нас сьогодні?

«Відпочинок має більше, ніж одне значення, бо про нього читаємо у розділах 3 і 4 Послання до євреїв. В історії Виходу це означало – «Божа земля, де євреї мали оселитися». Але у Євреїв 4:1-13 читаємо, що цей псалом все ще стосується нас і «СЬОГОДНІ» (вірш 7) – це відпочинок, який не зрівняється з тим, за який воював Ісус Навин. Це – частка у Божому суботньому відпочинку, де Він закінчив не лише творіння, але й відкуплення. Ті, що зневірилися і пішли назад у пустелю, – це всі ми, що відходимо від нашої величезної спадщини» (Кіднер).

Кіднер показує нам, що кінцевою метою поклоніння є слухання послання Євангелії, що відкупна Божа праця є «завершеною» (Івана 19:30).

- Коли ми усвідомлюємо, що Бог спасає нас лише через благодать того, що зробив Христос, тоді ми «відпочинемо від учинків своїх» (Євреїв 4:10). Це – образ Божого суботнього відпочинку, де Він «відпочив від Своєї праці».
- Під час кожного служіння ми входимо у «відпочинок», коли «згадуємо» про завершену для нас працю Христа. Тоді ми відмовляємося від нашого поклоніння фальшивим богам (Псалом 94:3), тобто від наших спроб спасти себе самих, та віддаємо хвалу наших сердець лише Йому.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Поклоніння – це впокорення перед Богом всієї нашої сутності. Це оживлення нашої свідомості Його святістю. Це пожива для розуму Його Істиною. Це очищення уяви Його красою. Це відкриття серця для Його любові. Це упокорення нашої волі задля Його мети – і все це поєднується у прославленні – *найбільш неогоїстичній* емоції, на яку ми здатні. Саме вона є основними ліками від самоцентричності, що є нашим первісним гріхом та джерелом усього нашого гріха. Так, поклоніння у душі та правді – це шлях до правильного розуміння та визволення від гріха».

– Архиепископ Вільям Темпл¹

«Послання воскресіння говорить, що цей світ важливий, що проблеми і болі цього світу важливі, що живий Бог рішуче діє, створюючи у цьому світі плацдарм Своєю цілющою та переможною любов'ю. І в ім'я цієї сильної любові усе зло, уся несправедливість та увесь біль мають почути цю новину, що зцілення, справедливості та любов перемогли. Саме тому ми молимося: *«Хай прийде Царство Твоє, хай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі»*. Християнство – це не просто релігія душевного тепла, але релігія царства на землі, як і на небі. Вона не зосереджується на мені та моєму виживанні чи на моїй духовності, але на Божому світі, якому потрібно почути це послання про царство. Євангеліє – це добра новина, яка зігриває наші серця *саме тому, що вона не зосереджується на зігріванні наших сердець*. Саме тому ми використовуємо у нашому поклонінні матеріальні речі: воду під час хрещення, хліб та вино під час Євхаристії... та насамперед – музику. Світ творіння належить живому та зціляючому Богові».

– Н. Т. Райт²

«[Чому Псалом 150 – це псалом чистого прославлення, який закриває молитовну книгу Біблії?] «Будь-яка [щира] молитва неодмінно стає прославленням. Кожна молитва, незалежно від можливого початкового відчаю, незалежно від гнівного та страшного досвіду під час неї, завжди завершується прославленням. Не завжди це відбувається швидко чи легко, можливо, це займе навіть ціле життя, але кінцем неодмінно буде прославлення... Натяки на це зустрічаємо впродовж цілої книги Псалмів. Нерідко прославлення виринає навіть під час жахливого плачу, всупереч логіці та без особливого переходу. Псалом 150 – не єдиний такий. Перед ним є ще 4 псалми прославлення, тому він є п'ятим із п'яти псалмів, які завершують книгу Псалмів. Ці п'ять псалмів є надприродно могутні. [Це означає], що, незважаючи на все наше страждання, сумнів, гнів, незважаючи на те, скільки разів ми відчайдушно запитували: «Скільки ще?», молитва, зрештою, переростає у хвалу.»

Усе зводиться до хвали. Звісно, що було б помилкою вважати, що інші молитви є неважливими, порівняно з хвалою... Не варто поспішати. Можуть пройти роки, навіть десятки років, перш ніж певні молитви виллються у хвалу, як у Псалмах 146-150. Не кожна молитва одразу увінчується хвалою. Більшість молитов у Псалмах не переростають у хвалу. Але молитва завжди прямує до прославлення і, рано чи пізно, прийде туди. Тому наше життя наповнюється добротою. Земля та небеса дивовижно поєднуються. А удари цимбал сповіщають про славу. Благословення. Амінь. Аلیلія».

– Юджин Пітерсон³

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?**2. Поміркуйте над цитатою Темпла. Як це визначення стосується біблійного матеріалу щодо поклоніння, яке ми розглядали на цьому занятті?**

Це одне з найвідоміших визначень поклоніння. Воно красномовне та незабутнє й чудово окреслює нашу *відповідь на те, Ким є Бог, Якому віддаємо все, ким ми є.*

1 – Він каже, що ми впокоряємо перед Богом усю нашу природу, а тоді перелічує деякі аспекти, щоб більше розкрити свою думку:

- Ми віддаємо Йому нашу свідомість, дозволяючи Йому скеровувати її.
- Ми віддаємо Йому наш розум, дозволяючи Йому наповнювати його.
- Ми віддаємо Йому нашу уяву, наш «денний сон», дозволяючи Йому панувати над нею.
- Ми віддаємо Йому наше серце, дозволяючи Йому бути нашим найбільшим утішенням та любов'ю.
- Ми віддаємо Йому нашу волю, дозволяючи Йому контролювати її.

2 – Він показує нам, що ми не просто віддаємо всі ці речі добровільно чи за наказом. Усі ці приношення є *відповіддю* на природу Бога.

- Його святість робить нашу свідомість чутливою, Його правда задовольняє наш розум, Його краса очищає нашу уяву, Його любов вгамовує серце, а Його мета захоплює нашу волю.
- Темпл говорить, що лише тоді, коли «ми побачимо всю Його гідність», ми зможемо і захочемо віддати Йому все, чого Він достойний.

З – Темпл пояснює рушійну силу зміни характеру, яку дає поклоніння. Він говорить, що основною дією поклоніння є прославлення та обожнювання. Це зцілює нас, бо такою є найдієвіша протиотрута від основної проблеми – нашого зосередження на собі.

- Гріх – це гра у Бога, в якій ми стаємо спасителями та господами для самих себе. Усі наші проблеми: а) квола чи надміру строга та прискіплива до провини совість; б) спантеличений розум; в) залежна уява; г) порожнє, неспокійне серце; г) вперта воля – усе це походить від зосередження на собі, від спроб бути самим собі богом і намагання спасти себе, перетворивши щось інше на «бога».
- Ніщо не є кращою протиотрутою для нашого гріха, ніж прославлення та обожнювання правдивого Бога! Навіть покаєння/сповідь, подяка та благання/прохання є формами молитви, які у певному сенсі зосереджуються на нас.
- Але обожнювання не має ні краплі корисливості. Воно зосереджує нас на красі Бога. На отій красі, яка приносить задоволення та є повноцінною. Просто споглядати її – це і є основна мета. Прославлення зосереджує нас на рисах Бога.
- Коли ми прославляємо Його, то наше серце відкидає довіру до інших божків, покладання на себе та покладає довіру лише на Нього. Це автоматично дає звільнення.

Темпл говорить щось досить радикальне, стверджуючи, що поклоніння – це шлях до звільнення. Зрештою, те, що робить нас нами, – це те, чому ми поклоняємося.

- Усі наші страхи, погані звички, зневіра, приховані образи та глибокий неспокій – усе це з'являється, бо щось є важливішим для нашої значущості та безпеки, ніж Ісус.
- Тому єдиний спосіб кардинально змінитися – це змінити те, чому ми поклоняємося. Це відбувається під час прославлення. Це не означає, що ми беремо участь у службі в неділю, а потім ідемо у світ, щоб спробувати змінитися. Ми змінюємося саме тоді і лише тоді, коли поклоняємося Богові.

3. Поміркуйте над цитатою Райта. Чому той аспект, про який він говорить, є важливим і вартим запам'ятовування?

Біблійне вчення про поклоніння є таким багатим, що важко одночасно пам'ятати про різні аспекти поклоніння.

- З одного боку, поклоніння тепер – це «все життя». Ми не повинні мати таку духовність, яка забуває, що ціле наше життя – наша праця, наш відпочинок, розпорядження грошима, секс, влада, наше громадянське, а також і церковне життя – має бути «живою жертвою» Богові (Римлян 12:1).

- З іншого боку, ми не повинні думати про поклоніння як про щоденне життя та послух, позбавляючись ефекту торжественності. Це означає, що поклоніння має надихати, приносити насолоду та змінювати (див. цитату Темпла та роздуми про неї).
- Якщо ми не навчимося проводити особисте та спільне прославлення та мати справжній духовний досвід Бога, тоді ми не здобудемо необхідного імпульсу, щоб «робити усе на Божу славу» (1 Коринтян 10:31). Лише коли ми звільнимося від фальшивої надії та ідолів через поклоніння справжньому Богові, тільки тоді зможемо жити цілісним життям, сповненим милосердя, справедливості та служіння.
- Тут варто сказати, що християни сьогодні схильні звертатися до поклоніння заради особистого духовного наповнення, нехтуючи та ігноруючи при цьому його мету – зміну життя. Тому Райт влучає у яблучко проблеми, застерігаючи щодо ставлення до поклоніння як просто до способу «зігріти своє серце».
- Натомість поклоніння – це спосіб готуватися бути частиною всього світу творіння та пам'ятати про це.

Поклоніння – це місце, де ми «скуштували сили майбутнього віку» (Євреїв 6:4).

У поклонінні:

- ми отримуємо радість і спокій для наших душ;
- бачимо братів і сестер із різних рас та культур, об'єднаних у прославленні та при Господньому столі;
- бачимо та чуємо, що мистецтво створюється і використовується для слави Божої;
- віддаємо наші матеріальні речі та самих себе як жертву Богові.

Усе це є передсмаком дня приходу Божого *шалому*, який зцілить світ від психологічної, соціальної, культурної та навіть фізичної зруйнованості.

- Господня вечеря – це передсмак «весільного бенкету Агнця» (Об'явлення 19:6-9; 21:1-2).
- Мистецтво – це передсмак того дня, коли всі народи світу принесуть свої культурні багатства до Божого Міста (Об'явлення 21:24).
- Єдність рас та народів – це передсмак того дня, коли кожен язик, плем'я, народ і нація будуть одним людством у Христі (Об'явлення 5:9-10; Ефесян 2:11-22).
- Мир, який може прийти до нас під час спільного поклоніння, є знаком верховного суботнього відпочинку не лише наших душ, але й усього творіння – відпочинку від хвороб, несправедливості, руйнування та смерті (Євреїв 4:1-14).

Коли ми бачимо багату теологію поклоніння, яка говорить про те, що це смак майбутнього, то усвідомлюємо, що не збираємося в неділю лише для натхнення та знань. Поклоніння – це вияв Бога та Його спасіння світові через нас – спільноту Божих людей.

¹ Цю цитату так часто використовують, що мені не вдалося знайти її першоджерело. Багато творів архієпископа Темпла також не були надруковані.

² Н. Т. Райт *«Заради всієї гідності Бога: справжнє поклоніння та покликання церкви»* (*For All God's Worth: True Worship and the Calling of the Church*, Еердманс, 1997), с. 65-67.

³ Юджин Пітерсон *«Відповідь Богові»* (*Answering God*).

Християнство Святого Письма

Як мені ставитися до інших християн?

Заняття 4 | Курс 2

Цього тижня ми детальніше розглянемо способи побудови спільноти, про яку говорили раніше.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ — ЧЛЕНИ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Апостол Павло говорить, що християни є «членами один одного» (Римлян 12:5).

Це має значно глибше значення, ніж сучасна концепція бути «членом» якогось клубу.

- Грецьке слово *мелос* було звичним словом на позначення частини людського тіла. Павло каже: «ви є кінцівками та органами одне одного. Ви – очі, руки та серце одне одного».
- Віруючі глибоко взаємопов'язані. Ми дуже неповноцінні самі по собі. Коли Павло каже «неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього, бо ми члени один для одного» (Ефесян 4:25), то він має на увазі, що брехати і тому відрізати себе від інших віруючих – це наче проколювати ножом свої життєво важливі органи.
- Наслідки цього принципу читаємо у десятках віршів, які містять слова «один одного» у новозавітніх посланнях. З них можемо зробити такі висновки:

ПІДБАДЬОРЮЙТЕ ОДИН ОДНОГО

Заохочуйте сильні сторони, вміння та дари одне одного.

- Римлян 12:10 – *Шануйте* (хваліть досягнення) *одне одного*.
- Якова 5:9 – *Не нарікайте* (не бурчіть і не заочуйте очей) *один на одного*
- Римлян 12:3-6 – *Підтверджуйте дари одне одного*.

Підтримуйте одне одного в тому, що ми є однаково важливими у Христі.

- Римлян 15:7 – *Приймайте* (вітайте, цінують, запрошуйте) *одне одного, як Христос прийняв вас*.
- 1 Коринтян 12:25 – *Дбайте* (незалежно від соціально-економічного статусу) *одне про одного*.

- 1 Петра 5:5 – *Майте покору одне до одного.*
- Якова 2:1 – *Не зважайте на обличчя – не ставтеся одне до одного по-різному.*

Підбадьоруйте одне одного через видимі прояви любові.

- Римлян 16:16 – *Вітайте один одного святим поцілунком (видимим проявом любові, притаманним культурі).*
- Якова 1:19 – *Слухайте більше, ніж говорите.*
- 1 Солунян 3:12 – *Збагачуйтеся у любові один до одного.*

ДІЛІТЬСЯ ОДИН З ОДНИМ

Діліться речами, проводьте час одні з одними.

- Римлян 12:10 – *Виявляйте братню любов (ставтеся одне до одного як до членів сім'ї).*
- 1 Солунян 5:15 – *Робіть добро (задовольняйте практичні потреби) одне одному*
- 1 Петра 4:9 – *Виявляйте гостинність (відчиняйте двері свого дому та запрошуйте розділити з вами їжу та те, чим багата ваша хата) одне одному.*

Діліться потребами та проблемами одне одного.

- Галатів 6:2 – *Носіть (розділяйте труднощі та біль) тягарі одне одного.*
- 1 Солунян 5:11 – *Заохочуйте (будьте поруч та зміцнюйте) одне одного.*

Діліться вірою, думками та духовністю.

- Римлян 12:16 – *Думайте між собою однаково (працюйте над згодою).*
- Колосян 3:16 – *Навчайте Біблії одне одного.*
- 1 Коринтян 11:33 – *Чекайте одне на одного, щоб брати участь у таїнствах.*
- Ефесян 5:19 – *Співайте Богові хвалу одне по одному та спільно.*

СЛУЖІТЬ ОДНЕ ОДНОМУ

Служіть одне одному через відповідальність.

- Якова 5:16 – *Визнавайте свої гріхи одне одному та молитесь одне за одного.*
- Римлян 15:14 – *Навчайте (дорікайте з любов'ю) одне одного.*
- Євреїв 3:13 – *Заохочуйте одне одного до визнання гріха.*
- Ефесян 4:25 – *Говоріть правду одне одному.*

Служіть одне одному через прощення та примирення.

- Ефесян 4:2 – *Зі всякою покорою та лагідністю, з довготерпінням, у любові терплячи одне одного.*
- Ефесян 4:32 – *Прощайте одне одному, як Христос простив вам.*
- Галатів 5:26 – *Не провокуйте і не заздріть одне одному.*
- Римлян 14:19 – *Не засуджуйте одне одного.*
- Якова 4:11 – *Не говоріть наклепів та не сваріться між собою.*
- Матвія 5:23; 18:15 – *Відновлюйте зруйновані стосунки між вами.*

Служіть інтересам одне одного швидше, ніж своїм.

- Римлян 14:8-9 – *Наставляйте одне одного.*
- Євреїв 10:24 – *Думайте, як заохочувати одне одного до любові та добрих справ.*
- Галатів 5:13 – *Будьте слугами (буквально – рабами) одне одного. (Щоб метою кожної зустрічі був добрий та духовний зріст ближнього).*
- Римлян 15:1-2 – *Не догоджайте собі.*

1. Які твердження вразили Вас чи допомогли Вам і чому?**2. Ось дев'ять категорій практик для будівництва спільноти, які знаходимо у Новому Завіті. Які з них Вам найважче зрозуміти? Обговоріть, щоб Вам стало зрозуміло.****ЯК БУТИ ДРУЗЬЯМИ****1 – Підтримуйте сильні сторони, вміння та дари одне одного**

Загальне налаштування полягає в тому, щоб ми любили хвалити, цінувати та підтримувати одне одного. Це означає бачити моменти, де люди добре чинять, і підтримувати це у них.

- Конкретніше – це цілеспрямований акцент у наших друзях на тому:
 - 1) де вони зростають і прогресують;
 - 2) які вони мають таланти та дари, що є корисними для інших;
 - 3) на які жертви вони йдуть, щоб вчинити правильну річ (інші їх можуть не бачити).
- Усе це для того, щоб «шанувати» одне одного (Римлян 12:10). Коли плоди, дари та жертви утверджуються у спільноті, то це значно примножує їхній ріст.
- Зверніть увагу на конкретні уривки:
 - 1) У Римлян 12:1-8 загалом бачимо, що нам треба цінувати (дуже різні) дари та вміння одне одного і не зневажати того, хто вирізняється.
 - 2) Протилежністю такої підтримки й пошани є те, до чого підводить текст у Якова 5:9. Там слово «нарікати» – це буквально «бурчати». Можна висловити роздратування і зневагу так, що інші не просто відчують критику, але й приниження – відчуття меншовартості та непотрібності.

2 – Підбадьорюйте одне одного в тому, що ми є однаково важливими у Христі

Це – загальне налаштування, в якому ми відмовляємося захоплюватися світовою гонитвою за статусом та ієрархічною важливістю.

- У світі деякі класи, раси, професії та культури мають більше сили, ніж інші. Але Біблія у багатьох місцях закликає нас не дозволяти, щоб у церкві існував такий поділ.
- Конкретніше – це цілеспрямована практика побудови стосунків із іншими віруючими, нехтуючи всіма традиційними та культурними бар'єрами на знак приходу Божого Царства. (Багато із сьогоденних зусиль сприяти расовому примиренню є формою побудови спільноти).
- Зверніть увагу на конкретні уривки:
 - 1) Римлян 15:7 – це дивовижний вірш, який працює наче дзеркало. Подумайте про те, як Христос прийняв нас. Його прийняття зовсім відрізняється від сучасного явища толерантності. Христос зовсім не ігнорує наші вади. Він (через Свою любов) наполягає, щоб ми змінили їх.

Однак у ширшому контексті Він абсолютно і безумовно присвячений нам.
 - 2) У розділі 12 Першого послання до коринтян читаємо про жорсткий факт, що багато людей, які мають більші дари (як-от вміння говорити, розум, лідерські якості), є шанованішими і привабливішими у світі. Але у церкві – читаємо у вірші 25 – про кожного члена треба дбати однаково (в оригіналі – «переживати однаково»). Ми повинні однаково любити, приймати, вітати і перейматися тими, у кого різні дари.
 - 3) Якова 2:1-14 – це класичний уривок, який забороняє надавати перевагу багатим над бідними.

3 – Підбадьоруйте одне одного через видимі прояви любові

Є кілька віршів у Новому Завіті, які говорять «вітати один одного святим поцілунком» (Римлян 16:16; 1 Коринтян 16:20; 2 Коринтян 13:12) або «поцілунком любові» (1 Петра 5:14).

- Цього уривка зазвичай уникають, аргументуючи це тим, що такою була лише стародавня традиція і зараз вона не актуальна. Однак, навіть якщо ми погоджуємося на потребу заміни певних традицій відповідно до нашої культури, то це, все ж, не знімає нашої відповідальності за виконання біблійної заповіді.
- Заповідь: виявляти любов через видимі прояви любові.
 - 1) Деякі культури виражають емоції більше, ніж інші, а загалом жінки емоційніші, ніж чоловіки.

2) Тому доречно, щоб різні групи людей по-різному обирали способи висловлення любові, але щоб робили це обов'язково. Ми повинні тепло ставитися одне до одного.

- Нам не можна бути холодними, різкими, байдужими чи суворими одне до одного. Більше того, ми маємо хотіти говорити про нашу любов одне до одного.

1) Ми кажемо «бувай», коли насправді маємо на увазі: «я сумуватиму за тобою». Якщо ви справді будете сумувати за людиною, то скажіть про це прямо. Це – дуже важливий елемент дружби, але це також і заповідь у Біблії.

- Зверніть увагу: у Якова 1:19 читаємо, що найлегший спосіб виявити тепло – це уважніше слухати інших, ніж говорити самому.

ЯК БУТИ СІМ'ЄЮ

1 – Діліться речами, проводьте час одне з одним

Це бажання розділити свій матеріальний та фізичний світ із іншими – так, як це роблять члени сім'ї. Конкретніше сюди входить:

- *Ділитися простором один з одним.* На відміну від студентів, які діляться лише аудиторією, чи колег по роботі, які діляться лише офісом, християни покликані запрошувати одне одного до своїх домівок. І вони не повинні робити разом лише якусь одну річ (як-от тільки вчитися), але й інші речі у житті. Можна їсти, вчитися, гратися, молитися разом тощо.
- *Ділитися речами.* Це – найпрактичніший спосіб допомоги одне одному. Це може бути практична допомога з конкретними справами, дарування грошей чи дуже конкретне піклування про якісь фізичні потреби.
- *Проводити час разом.* Нам потрібно знаходити час одне для одного, а також регулярно зустрічатися одне з одним.
- Неможливо збудувати спільноту, якщо Ви часто переїжджаєте з місця на місце. Якщо Ви постійно подорожуєте, то не можете регулярно ділитися одне з одним простором, речами, часом.
- Зверніть увагу: в цих уривках читаємо, що ми повинні «чинити добро» одне одному (1 Солунян 5:15; Галатів 6:10). Тут йдеться про конкретну матеріальну допомогу, наприклад, гроші, притулок та про інші практичні речі, необхідні для життя.

2 – Діліться потребами та проблемами одне одного

Ділитися ресурсами та майном – це одна з можливостей піклуватися про спільноту. Але багато з тих, хто готовий поділитися речами, не готові бути відкритими щодо своїх власних проблем – чи то матеріальних, чи то емоційних, чи то духовних. Однак Біблія закликає нас також і до цього.

- Ми повинні впускати інших у наше горе та наші слабкості й дозволяти їм виявляти нам свою підтримку та любов.
- З іншого боку, нам не варто уникати людей, що страждають, побоюючись, що це виснажить нас емоційно. Ми маємо бути готові підтримати людей у їхньому болю та надати ту підтримку, яка їм потрібна.
- Зверніть увагу:
 - 1) У Галатів 6:2 читаємо, що ми маємо носити тягарі одне одного. Уявіть собі, як Ви допомагаєте комусь нести щось важке. «Нести тягар» – означає взяти на себе частину ваги, відповідальності та болю.
 - 2) У 1 Солунян 5:11 та в інших місцях читаємо заклик «заохочувати» одне одного. Грецьке слово «*паракалео*» – це словосполучення, що складається з двох слів: іди поруч – «*пара*» та заклик – «*калео*». Це означає «іти дуже близько» та «підтримувати когось по дорозі».

3 – Діліться вірою, думками та духовністю

Інша категорія справ для збудування спільноти стосується розвитку єдності розуму та серця у Євангеліє. Християни покликані разом вивчати Біблію, молитися та одні з одними співати Богіві хвалу, а також спільно брати участь у таїнствах. Усе це вносить свій вклад у розбудову єдності віри та серця Євангелія.

- З одного боку, це означає, що у християнській спільноті присутній інтелектуальний компонент. Ми маємо регулярно обговорювати та застосовувати Слово до нашого життя і так будувати єдність у вірі.
 - 1) Римлян 12:16 – «думайте між собою однаково» – це означає працювати, щоб дійти згоди щодо різних питань. Порівняйте цей текст з Ефесян 4:14-15 – «Щоб більш не були ми малолітками, що хитаються й захоплюються від усякого вітру науки за людською оманю та за лукавством до хитрого блуду, щоб були ми правдомовні в любові, і в усьому зростали в Нього, а Він Голова, Христос».
- З іншого боку, ми повинні висловлювати єдність у найважливіших аспектах Євангелія, навіть коли ми не погоджуємося щодо інших речей.
 - 1) Наприклад, Павло закликає двох жінок у филипській церкві «думати однаково у Господі» (Филип'ян 4:2). Він не каже: «вирішіть, хто з вас має рацію», але, натомість, «пам'ятайте», незважаючи на дрібні непорозуміння, про велике Євангеліє Господа.

- Звісно, що є спільноти, які розділилися, тому що не можуть дійти згоди в тому, що є важливим, а що – несуттєвим! Чітке визначення між важливими доктринами та дрібницями дуже важливе для збудування спільноти.
 - 1) Якщо церква дуже розширить межі (наприклад, не наполягаючи на жодній доктрині), то спільноти, як такої, у церкві не буде.
 - 2) Якщо ж, з іншого боку, церква занадто звузить межі, назвавши багато дрібних речей важливими (як-от погляди на кінець світу, політичні теорії тощо), то спільнота церкви постійно перебуватиме у суперечках або буде дуже маленькою.

ЯК БУТИ СЛУГАМИ

1 – Служить одне одному через відповідальність

Вище ми згадали, що повинні бути готові поділитися у спільноті своїми проблемами та потребами. А навіть більше: ми маємо бути підзвітними одне одному в приватніших сферах.

- Особливо це стосується того, що ми повинні бути готові визнати гріхи, з якими ми боремося, і звертатися до християнської спільноти за допомогою у їх подоланні. Цей аспект побудови спільноти, однак, є небезпечним, якщо ним зловживати.
 - 1) З одного боку, деякі церкви зайшли занадто далеко, вимагаючи, щоб люди привселюдно визнавали найрізноманітніші гріхи. А також вимагаючи суворо контролювати відвідування церкви, навіть коли хтось подорожує!
 - 2) З іншого боку, більшість церков не докладають особливих зусиль, щоб члени церкви відчували відповідальність за свою поведінку.
- Збалансованіший підхід полягатиме в тому, що віруючий сам матиме тісніше коло друзів-християн, яким буде підзвітний за ті сфери свого життя, які є проблематичними, або у яких легко обманути себе. Наприклад:
 - 1) регулярний час із Богом та рівень духовного досвіду;
 - 2) життєва рівновага (робота, здоров'я, відпочинок);
 - 3) використання грошей;
 - 4) сексуальність;
 - 5) стосунки в сім'ї.
- Тут може допомогти інший спосіб – запитання Джона Веслі, які він придумав для своїх біблійних груп:
 - 1) Чи були у Вас духовні падіння з часу останньої зустрічі?

2) Чи були у Вас духовні успіхи?

3) Чи була у Вас спокуса, від якої Ви втекли? Як це було?

4) Чи зробили Ви щось, щодо чого Ви сумніваєтеся, правильно це чи ні?

- Зверніть увагу:

1) Якова 5:16 – це єдине місце, де ми читаємо, що треба визнавати гріхи одне перед одним. Дехто прийшов до висновку (через контекст), що це стосується лише тих людей, які шукають зцілення від фізичних недуг.

2) Але у Євреїв 3:13 читаємо про щоденне заохочення одне одного, щоб ніхто не закріпив у гріху (не затаїв його). Це, звісно ж, передбачає досить ґрунтовні знання про недоліки одне одного!

3) У Римлян 5:14 читаємо слово «*ноутео*», що означає «застерігати», докоряти комусь із любов'ю. Якщо порівняти це з 1 Солунян 5:15 (закликом заохочувати одне одного) та Колосян 3:16 (закликом навчати одне одного), то бачимо, що ми покликані морально підтримувати одне одного.

2 – Служіть одне одному через прощення та примирення

Ця практика розбудови спільноти настільки важлива, що пізніше ми присвятимо їй окреме заняття. Загалом, це свідоме рішення ніколи не занедбувати нікого у християнській спільноті. Ми ніколи не повинні втомлюватися прощати (а також каятися!) та шукати можливості відновити стосунки.

- У Матвія 5:23 читаємо, що треба поговорити з людиною, якщо у нас є щось проти неї. У двох словах – це завжди Ваш крок назустріч відновленню стосунків у спільноті!

- Зверніть увагу:

1) В Ефесян 4:2 читаємо загальну вказівку «терпіти» один одного. Це означає, що ми повинні бути терплячими та довготерпеливими щодо дрібних роздратувань.

2) У Галатів 5:26 читаємо про два слова з протилежними значеннями. *Дражнити* когось фактично означає «зневажати когось», «дивитися зверхньо на когось, бо у нього є менше (розуму, правильних поглядів, гідної поведінки, вигляду, статусу, влади), ніж у нас». *Заздрити* означає «почуватися нижче, ображатися, бо хтось має більше (розуму, освіти, вигляду, статусу, влади), ніж ми». Обидва ставлення породжують конфлікти та непримиренні стосунки.

3) Римлян 14:19 та Якова 4:11 забороняють таку поведінку засудження, різке звертання та ставлення, яке постійно руйнує стосунки та запобігає зціленню. Звичайно, у світлі тексту з Римлян 15:14 це не означає, що ми за жодних обставин не можемо критикувати. Однак осуд – це критика, яка хоче покарати, відчужити та позбутися людини.

3 – Служіть інтересам одне одного швидше, ніж своїм

Це – свідоме рішення ставити потреби інших у спільноті вище за свої. Таким є традиційне серце слуги.

- Це означає робити зусилля, щоб стежити за потребами інших навколо нас і шукати способи допомоги, не прагнучи при цьому визнання Вашого добродійства.
- Павло сміливо каже нам бути «доулої» одне одному (Галатів 5:13), що буквально означає бути «прив'язаними рабами». Розширюючи цю метафору, Павло говорить, що ми заборгували одне одному любов (Римлян 13:8). Слуги, які мають борг, стають рабами своїх кредиторів, аж доки не виплатять борг.

1) Через те що Христос упокорив Себе, став слугою нам і подбав про наші потреби ціною власного життя, то тепер і ми покликані бути слугами одне одному! Ми всім заборгували любов.

- Зрозуміло, що це не стільки окрема практика для побудови спільноти, як загальна мотивація для всіх інших практик.
- З іншого боку, в Євреїв 10:24 читаємо, що ми повинні думати, як будувати тих, хто навколо нас, у тому, щоб бути схожими на Христа. Наставляти наших братів та сестер – це не лише давати те, що їм потрібно, але, як читаємо у Римлян 15:1-2 – нашим обов'язком є хвалити їх за добро і таким чином формувати.

Підсумок:

- Ми не будуємо спільноту лише через нашу потребу у спільноті. Тут важко знайти рівновагу, тому що в нас є природне бажання бути у спільноті. (За Божим задумом Адам потребував Єви – Буття 2).
- Але є багато можливостей зловживати іншими у християнській спільноті. Зокрема, коли ми перетворюємо себе на абсолютно незамінних для інших і так стаємо залежними від того, що інші залежать від нас.
- Інший вид експлуатації – це коли ми беремо емоційно, матеріально чи духовно від спільноти, але нічого не віддаємо у відповідь.
- У Христі ми не повинні бути гордими, кажучи, що спільнота нам не потрібна, а також не маємо бути надмірно потребуючими, щоб не експлуатувати інших у спільноті.

- Підсумовуючи, християни покликані бути поміркованими. Не бути ані замкнутими, ані залежними одні від одних.
- Кілька років тому популярною була книжка про те, як здобувати та берегти друзів. Автор давав кілька порад:
 - 1) пріоритезуйте Ваші стосунки;
 - 2) будьте щирими;
 - 3) виявляйте тепло та любов;
 - 4) підтримуйте рівновагу, щоб отримувати і давати.
- Для декого це просто логічно, але багато людей не може підтримувати дружніх стосунків, тому що не вміє правильно підтримувати деякі з цих факторів. Без сумніву, всі вони є тими самими біблійними принципами щодо «одне одного».

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Римлян 12:9-21

1. Вірш 9. Що спільного між цими наказовими дієсловами? Чому ці заповіді настільки важливі для життя в любові?

Тут бачимо щонайменше три накази: *«майте нелицемірну любов»*, *«ненавидьте зло»* та *«туліться до доброго»*. Це означає:

- Наша любов насправді має бути такою, як у нас у серці.
 - 1) Ми не повинні бути фальшивими у нашому ставленні до людей. Не можна бути ввічливими, помічними і привітними ззовні, якщо всередині ми зневажаємо людей.
 - 2) У церкві може розвинути «культура ввічливості» і стати своєрідною ширмою, за якою ховатиметься дух лихослів'я, пліток та упередження.
- Наша любов має бути правдивою за Божою волею. Ми повинні ненавидіти те, що Бог називає злом і тулитися до того, що Бог називає добром.

Чому абзац про любов розпочинається з цього наголосу на правді? Бо дуже часто, коли ми любимо когось, то наше сприйняття добра і зла може спотворюватися.

- Коли ми любимо когось, то наше серце зв'язане із серцем іншої людини. Її горе стає нашим так само, як і її щастя стає нашим.

- Саме в цьому ховається спокуса давати нашим коханим лише те, що створює емоційну радість, замість того, щоб ділитися тим, що буде корисним для них у довгостроковій перспективі.
- Ця проблема є дуже типовою у вихованні дітей. Батьки не карають дітей, бо не можуть витримати їхніх сліз та гніву. Але результати такого виховання – катастрофічні.

То чому ж правда є настільки важливою для любові?

«Справжня любов так пристрасно віддана коханій людині, що ненавидить всяке зло, яке завжди не буде на добро для тієї людини». (Стотт)

Без правди ми не будемо знати, як любити. Ми не знатимемо, коли дорікнути коханій людині для її ж добра.

- Боже Слово виявляє, якими були створені наш світ та наша душа. Будь-яка любов, яка боїться дорікнути, – це не любов, а просто емоційний голод, егоїстичне бажання бути тим, кого люблять.
- Коли Ви боїтеся чинити добро (щодо Бога та коханої людини), тому що це ставить стосунки під ризик, це означає, що ви створили ідола з коханої людини. Ви використовуєте та експлуатуєте її, щоб заповнити власну порожнечу.
- Якщо ми кажемо собі: «Я зроблю все, щоб він/вона любила мене», то це насправді не любов. Це – радше любов до любові, яку Вам виявляє інша людина. Будь-яка «любов», яка йде на компроміси з совістю чи не може дорікнути за щось неправильне, – це не любов.

«Подумайте, як ми почуваємося, коли людина, яку ми любимо, спустошує себе немудрими вчинками чи стосунками... Справжня любов твердо стоїть проти обману, брехні, гріха, що руйнує. Майже століття тому теолог Е. Г. Гіффорд писав: «Людська любов є чудовою аналогією: що більше батько любить свого сина, то більше він ненавидить у ньому пияка, брехуна, зрадника». Правда у тому, що гнів не є антонімом любові. Протилежністю є ненависть. А вершинна форма ненависті – це байдужість».

– Бекі Пайперт «У надії свої причини»

Зверніть увагу: після цих слів перейдіть нижче – до другого абзаца у розділі «Читання», адже можна егоїстично зловживати «докорами заради добра». Мотивацією завжди має бути справжнє служіння одне одному.

2. Вірш 9. Як нам любити людей, яких важко любити, які нам не подобаються, і залишатися «щирими»?

Це не означає, що нам не треба робити зусиль, щоб любити, якщо ми цього «не відчуваємо»! Натомість це означає, що, коли ми робимо вчинки любові, незважаючи на те як ми почуваємося, ми повинні працювати у наших серцях, щоб відкинути удавану поблажливість, дратівливість, упередження та егоїзм. Вдавати любов, коли у серці ми когось ненавидимо, – це лицемірство. З іншого боку, нереалістичним є наполягати, щоб людина спочатку мала добре налаштоване серце до Вас, а тоді Ви почне робити вчинки любові.

Що ж тоді робити? Існує третій варіант.

Християнин повинен чинити дії любові через покаяння, пом'якшення свого серця та через внутрішню дисципліну. Чому Павло може наказувати нам «радіти» та «плакати», як у вірші 15? Як ми можемо керувати своїми емоціями?

- Християни покликані до дисципліни, щоб зупинитися і шукати розуміння внутрішнього світу іншої людини. Це можна зробити через поєднання з нашими власними радощами та печаллями.
- Важко і неприємно згадувати наш сум, так само як і важко розділити не свою радість.

Але є й важливіша дисципліна. Ми повинні пам'ятати Ісусову жертву за нас, коли намагаємося любити людей, яких важко любити (Римлян 12:1-2). Як це працює?

- Євангеліє звучить так: Бог полюбив не тому, що нас легко було полюбити, але всупереч нашій *неполюбності*. Бог нас не полюбив тому, що ми зробили себе гідними любові, але тому, що Ісус помер за нас, коли ми були непривабливими, щоб зробити нас привабливими.
- Коли християни служитимуть людям, яких важко любити, то побачать, що їхнє покаяння зростатиме. «О Господи! Я ж був іще гіршим і непривабливішим, ніж оця людина. Але Ти перетерпів муки та смерть і віддав Своє життя за мене! І все, що мені треба робити, – це просто віддати трохи часу і зусиль для цієї людини».
- Людина, яка не розуміє Євангеліє, не здатна на це. Просто добра і моральна людина не здатна до цього. Вона може обирати між двома крайнощами: або мати фальшиву любов (лагідність до людей, яких не любить), або вибіркову любов (лагідність лише до людей, яких любить).
- Але якщо Ви виявляєте свою любов через покаяння, то під час служіння серце стає м'якшим. Саме ж служіння стає щирим для Бога і щирим щодо ближніх.

3. Вірші 10-16. Поділіть 12-13 умовлянь у цих віршах на 2-4 категорії, які допоможуть Вам зрозуміти, що означає «любити» у практичному сенсі.

Любов – це дії, які ставлять потреби інших вище за власні.

- У вірші 10 читаємо заклик, щоб посвячуватися одне одному так, наче ми – одна сім'я.
 - 1) Навіть якщо наші брати, сестри, діти чи батьки оберуть радикально відмінні цінності чи стиль життя, то все одно є зв'язок, який поєднує нас: «Він є моїм братом» або «Вона все ще моя дочка».
 - 2) Павло говорить, що християни, які поділяють спільні цінності, повинні ревно посвячуватися одне одному – так, наче вони одна сім'я.
- У вірші 10 читаємо про заклик шанувати одне одного більше, ніж самих себе.
 - 1) Слово «шанувати» означає цінувати когось. У вірші 16 бачимо фактично той же заклик. Справжня любов не зосереджується на собі. «Не будьте гордими... не величайтеся». «Будьте готовими ототожити себе з людьми низького статусу».
- У вірші 13 бачимо, що любов складається загалом з практичних справ, які задовольняють потреби інших.
 - 1) Павло закликає нас ділитися нашими домівками, нашими речами з тими, хто потребує.
- Підсумовуючи, любов – це протилежність зосередження на собі та гордої поведінки. Це – смиренно ставити потреби інших вище за власні та піклуватися про них.

Любов – означає, що треба бути терплячими, готовими прощати, співчувати та не бути байдужими до інших.

- Здається, що вірші 11-12 стосуються лише наших стосунків із Богом, але нам варто звернути увагу, що вони стоять у самому центрі численних настанов щодо християнських стосунків.
 - 1) Бути глибоко включеними в життя людей – це важка духовна праця! (К. С. Льюїс сказав, що єдиний спосіб упевнитися, що Вам не розіб'ють серце, – це не віддавати його нікому).
 - 2) Оскільки ми, як християни, повинні віддавати свої серця іншим і будемо це робити, то зауважимо, що наш запал (вірш 11) і наша надія (вірш 12) можуть охолонути.

- У віршах 14-19 читаємо про заклик благословляти, а не проклинати. Ми повинні пробачати одне одному. Пробачати означає не відплачувати тим же.
- У вірші 15 читаємо заклик, щоб бути «чуйними». Ми маємо робити все можливе, щоб ставати на місце інших і розуміти їх.
- Отже, любов – це не лише дія, але й внутрішній стан доброї волі, терпіння, прощення та тепла до ближніх.

Любити – означає наполягати на правді та піклуватися про добро для інших. Про це йшлося вище – в обговоренні запитань № 1 та № 2. Все ґрунтується на заохоченні у вірші 9.

4. Вірші 10-16. Яким чином Євангеліє робить можливим кожен аспект любові?

Любов – це жертвувати нашими потребами заради потреб інших.

- Згадуючи Ісусову смерть за нас.
 - 1) Він цінував нас більше за Себе. Коли Ісус висів на хресті заради нас, то Його серце, очевидно, не переповнювалося теплом чи почуттями любові. Йому було боляче.
 - 2) Його любов була вчинком волі. «Хай омине Мене ця чаша, але хай не Моя, але Твоя воля буде».

Любов – це глибоке ототожнення зі станом ближніх.

- Згадуючи Ісусове втілення на землі.
 - 1) Він плакав із тими, хто плакав.

Любов – це наполягати на правді та піклування про добро ближніх.

- Згадуючи Ісусове вознесіння та царювання заради нас.
 - 1) Він ненавидить зло та тулиться до доброго.

Тільки якщо Христос буде нашою основною радістю, ми будемо вільно радіти та плакати разом із іншими.

- Наприклад, якщо Ви неодружений/незаміжня, але прагнете шлюбу, то як Вам радіти за Вашого друга, який одружився? Це буде важко попри все, але якщо шлюб не є вашим ідолом, то Ви зможете радіти за друга.

- З іншого боку, тільки якщо Христос є Вашою праведністю та миром, Ви зможете поділяти горе інших. Одна з причин, чому важко співпереживати людині, криється в тому, що Ви зневажаєте її або почуваетесь вищими за неї. Або ж Ви не можете плакати разом із нею, бо Вам треба переконувати себе, що життя є добрим.
- Якщо Христос не є Вашою втіхою, то, дивлячись на обставини життя, Ви будете змушені переконувати себе, що життя насправді не таке важке.

5. Вірші 10-16. Багато хто думає, що «жертвна любов» є нездоровою. Як різні настанови про рівновагу любові запобігають крайностям?

Світ не розуміє Євангелія, чи форми гріха, чи самоправедності, а тому не може розпізнати людину, яка намагається служити іншим, як спосіб пошуку власного виправдання та спасіння від людини, яка намагається служити іншим, як відповідь на прийняте виправдання та подароване спасіння.

- Дехто використовує жертву, щоб почуватися достойно та цінно. Якщо Ви не почуваетесь прийнятими у Христі, то шукатимете такого прийняття в любові іншої людини.
- У такому випадку Ви робите з цієї людини ідола й не можете сказати «ні», бо Вам не вдається встановити межі. Ви легко дозволяєте, щоб Вами зловживали.
- Коли таке відбувається, то ззовні може виглядати, що проблема – у самооцінці людини, однак її коренем буде те, що така людина не знайшла значущості та власної цінності у Христі.
- Саме тому вірш 9 слугує застереженням від неправильного розуміння віршів 10-16.
 - 1) Дозволяти людині грішити проти вас – це не любов. Дозволяти чи заохочувати гріх ніколи не є доброю справою.
 - 2) Також «тулитися до доброго» означає, що ми не повинні грішити проти самих себе.
 - 3) Іншими словами, ми не можемо любити інших у спосіб, який є непослухом Богові, а також не повинні бути слабкими охоронцями фізичного та емоційного здоров'я наших сімей.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Наша спільність одне з одним складається лише з того, що Христос зробив для нас. Християнське братерство – це духовна, а не людська дійсність. І цим воно відрізняється від усіх інших спільнот».

– Д. Бонгоффер²

«Що нас єднає? Це не однакова освіта, раса, зарплата, не однакові погляди на політику, не однакова національність, акценти, вид роботи тощо. Християни збираються разом, тому що їх полюбив Сам Ісус... Вони є гуртом природних ворогів, які люблять одне одного заради Ісуса».

– Д. А. Карсон³

«Я повинен звільнити іншу людину від будь-яких моїх спроб контролювати, примушувати її та панувати над нею своєю любов'ю. Я не повинен зазіхати на її свободу належати Христові [а не мені]. Людська любов створює власний образ іншої людини – якою вона є і якою має бути. Вона бере життя людини у свої руки. Духовна любов зустріне іншу людину чистим Словом Божим і буде готова надовго залишити її з цим Словом, віддаючи її для Христа. Людська любов створює людську залежність та обмеження. Духовна любов живе у чистому світлі служіння та дає свободу. Коли одна людина помічає іншу, то відразу переймається тим, як зайняти найвигіднішу для себе позицію щодо цієї людини та проти неї. Дуже важливо, щоб кожен християнин розумів цю небезпеку та не піддавався такій спокусі. Найперше служіння, яке ми заборгували одне одному у стосунках – це вміння слухати. Як і любов до Бога починається зі слухання Його Слова, так і любов до ближнього починається зі слухання. Це може бути більшим служінням, аніж розмова. Проте буває таке нетерпляче, неухвалне слухання, яке зневажає людину, лише чекаючи на можливість заговорити.

Друге служіння – це служіння активної допомоги. Це означає допомагати у вирішенні зовнішніх труднощів чи проблем. Ми повинні дозволяти, щоб Бог перебивав нас. Бог постійно скасовуватиме наші плани, посилаючи людей, яким буде потрібна допомога. Ми можемо пройти повз них, переймаючись нашими важливішими справами, як і священик, який проминув чоловіка, якого побили розбійники. Можливо, він навіть пройшов повз, читаючи Біблію.

По-третє, є служіння терпеливості одне щодо одного. Лише коли ми терпляче ставимося до нашого брата, то знову бачимо велику благодать Бога. Щоб не викохувати презирство до грішника, але використовувати привілей терпіти його, треба прийняти його, зберігаючи спілкування з ним через прощення. Коли християни живуть разом, неодмінно прийде час кризи, тоді один християнин муситиме ділитися Словом Божим з іншим. Це не по-християнськи свідомо позбавляти ближнього такого свідомого служіння. Ми маємо

навчати одне одного, як ходити стежкою Христа. І бути для цього одночасно і лагідними, і суворими... «*Признавайтесь один перед одним у своїх прогріхах*» (Якова 5:16). Той, хто перебуває наодинці з гріхом, є насправді абсолютно самотнім. Благочестиве спілкування не дозволяє комусь із нас бути грішником. Тому кожен має приховувати свій гріх від самого себе та інших, живучи у брехні та лицемірстві. Але благочестивим релігійним людям так важко зрозуміти благодать Євангелія, яка проголошує: «Ти – грішник, великий безнадійний грішник. А тепер прийди таким, яким ти є, до Бога, Який тебе любить»... Людина, яка визнає свої гріхи у присутності брата, знає, що вона вже не одна. Тоді людина відчуває присутність Бога у реальності іншої людини».

– Д. Бонгоффер⁴

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?

Ці цитати є красномовним відлунням тих дев'ятох принципів побудови спільноти, про які ми говорили. Під час обговорення Ви можете побачити, що:

- Перші абзаци цитат Бонгоффера та Карсона містять посилання на принцип: «Утверджуйте однакову важливість одне одного у Христі».
- Другий абзац цитати Бонгоффера – це посилання на принцип: «Служіть інтересам одне одного більше, ніж своїм». Коли ми будуємо стосунки через бажання використати інших, щоб збудувати самих себе, замість того, щоб служити іншим, тоді ми вдаємося до однієї з крайнощів: або занадто «тихі», або занадто «гучні». Чому? Бонгоффер мудро говорить, що коли ми любимо когось, то заради цієї людини даємо їй свободу. Ми не будемо намагатися контролювати її, кажучи їй те, що вона хоче почути, або ж намагаючись перетворити її на таку людину, яку ми хочемо бачити у ній. З іншого боку, якщо ми пануємо над людиною, щоб задовольнити наші відчайдушні потреби любові, то ми будемо або боятися дорікнути, або будемо надто агресивними, коли докорятимемо.
- Чотири служіння, про які згадує Бонгоффер:
 - 1) Служіння слухання стосується принципу: «Утверджуйте одне одного через видимі прояви любові».
 - 2) Служіння активної помочі стосується принципу: «Діліться простором, речами та часом одне з одним», а також: «Діліться одне з одним потребами».
 - 3) Служіння терпимості до ближніх стосується принципу: «Служіть одне одному через прощення та примирення».
 - 4) Служіння проголошення Божого Слова стосується принципу: «Служіть одне одному через відповідальність». Це також і той тягар, про який йдеться у частині про визнання гріхів.

2. Поміркуйте про свої стосунки з іншими віруючими.

- 1) Які з цих дев'яти принципів побудови спільноти найкраще вдаються Вам зараз? Чому? Які з цих дев'яти принципів Вам найгірше вдається втілювати? Чому?**
- 2) У світлі свого власного аналізу оберіть 2 чи 3 практичні речі, щоб покращити Ваші зусилля щодо побудови спільноти.**

3. Погляньте на цей список із Послання до римлян, розділ 12.**1) У яких із них Ви найслабші?****2) У яких із них Ви зараз проходите випробування?****3) Які практичні кроки можна зробити, щоб стати кращими у слабких сферах?**

- Любіть чесно, відверто говорячи про погане (вірш 9).
- Любіть завзято – навіть тих людей, яких важко любити, адже вони є вашими братами та сестрами (вірш 10).
- Любіть людей, шануючи та цінуючи їх. Уважно слухайте їх (вірш 10).
- Любіть людей щедрістю своїх практичних кроків – за допомогою свого дому, грошей та часу (вірш 13).
- Любіть без гіркоти. Не платіть злом за зло та не тримайте образ на інших (вірш 14).
- Любіть зі співчуттям. Будьте готовими долучатися до емоційного переживання інших (вірш 15).
- Любіть зі смиренням. Будьте готові мати стосунки з людьми, які відрізняються від Вас (вірш 16).

¹ Ці цитати Бонгоффера взяті з книги *«Життя разом»*, яка була написана для таємної семінарії лютеранського духовенства у пізніх 1930-их роках. Бонгоффер навчав у семінарії та жив разом із семінаристами до того, як нацисти заарештували їх.

² Дітріх Бонгоффер *«Життя разом» (Life Together, Harper, 1954)*, с. 23, 25, 26.

³ Д. А. Карсон *«Любов у складних місцях» (Love in Hard Places, Crossway, 2002)*, с. 61.

⁴ Дітріх Бонгоффер *«Життя разом» (Life Together, Harper, 1954)*.

Християнство Святого Письма

Як мені ставитися до мого ближнього?

Заняття 5 | Курс 2

Згідно з Біблією кожен є моїм ближнім. Які наслідки це породжує?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ — СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Що ми заборгували перед своїм ближнім?

У Старому Заповіті справедливість та любов тісно пов'язані.

- Коли Бог каже: *«Люби ближнього, як самого себе»* у книзі Левит 19:18, то також каже: *«Не будеш обманювати, не будеш викривляти правосуддя, не будеш потурати особі вбогого, і не будеш підлещуватись до особи вельможного, не будеш наставати на життя свого ближнього»* (вірші 13-17).
- Тому справедливість – це любов у дії і це те, що ми заборгували перед нашими ближніми.
- Ісус сказав, що Бог завжди є справедливим Богом, і всі, хто має стосунки з Ним, також будуть дбати про справедливість (Луки 18:1-8).

Хто є нашим ближнім?

Легко думати про наших ближніх як про людей того ж соціального класу і стану (Луки 14:12).

- У Старому Завіті, однак, читаємо про заклик Ізраїля визнавати ближніми іммігрантів, сім'ю, де є лише один із батьків, а також бідняків, навіть якщо вони належать до іншої нації чи раси (Левит 19:34).
- У Луки 10:25-37 Ісус іде далі. Він каже, що ближній – це будь-хто, кого ти зустрінеш, кому потрібна допомога, навіть якщо це представник ворожої до тебе країни чи іншовірець.

Що таке «справедливість»?

Згідно зі Старим Заповітом, Божя справедливість означає – ділитися їжею, домівкою та іншими основними ресурсами з тими, у кого їх менше (Ісаї 58:6-10).

- Несправедливість стається, коли людей позбавляють чесної зарплатні, а тому, відповідно, і тих благ та можливостей, які собі можуть дозволити інші (Левит 19:13; Єремії 22:13).
- Ісус говорить, що Богові все ще важлива справедливість, а тому вона буде важливою для всіх, хто перебуває у стосунках із Ним (Луки 18:1-8).

- Тому задоволення основних потреб людей, зокрема в їжі, безпечній домівці, здоров'ї та освіті – це справа не просто *милосердя*, але *справедливості*.

Чи повинні ми сьогодні перейматися через несправедливість?

Поміркуйте над таким прикладом. Діти, сім'ї яких живуть у бідних районах міст США, отримуть значно гіршу освіту та часто зростають у несприятливому середовищі для навчання.

- Консерватори кажуть, що у цьому є провина культури батьків та місцевих субкультур, а ліберали кажуть, що це вина уряду і плід систематичного расизму.
- Але ніхто ж не стверджує, що це провина *дітей*. Реальність є такою, що деякі діти – не через власну провину – мають гірші економічні та академічні можливості, ніж інші.
- Чому існує така ситуація? Гріхопадіння світу також вплинуло і на несправедливий розподіл ресурсів і можливостей.
- Є латиноамериканська молитва, яка чудово відображає християнське ставлення до справедливості: «*О Боже, дай хліба голодним, а ситим дай голод за справедливістю*».

Чому нам треба чинити справедливість?

Бог каже Ізраїлеві: «*Як тубілець із вас буде для вас приходько, що мешкає з вами, і ти будеш любити його, як самого себе, бо приходьки були ви в єгипетським краї. Я Господь, Бог ваш!*» (Левит 19:34).

- Ізраїльтяни у Єгипті були чужинцями та пригнобленими рабами. Вони не мали змоги звільнити себе – Бог звільнив їх Своєю благодаттю та силою.
- Тепер вони мали ставитися до всіх людей, у яких було менше сили чи ресурсів, як до своїх ближніх, виявляючи до них любов та справедливість. Тому підґрунтя для «справ справедливості» – це спасіння благодаттю!
- Християни можуть не погоджуватися з конкретними політичними рішеннями щодо проблем несправедливості. Але всі християни повинні палати пристрасстю до справедливості та своєю особистою посвятою у відновленні справедливості через особисті вчинки, пожертви та щедрість.

Підсумок

Християни живуть євангельським ставленням до ближніх, жертвовно задовольняючи потреби ближніх та працюючи у любові для виправлення несправедливості щодо тих людей у своєму місті, які мають менше доступу до ресурсів.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

Варто зазначити, що Ісус та Біблія сплітають в одне дві речі, які сьогодні ми можемо назвати особистою мораллю: заборона перелюбу, хтивості, брехні тощо та соціальну справедливість. Бог закликає християн бути свідками, звіщати Євангеліє іншим, але й також глибоко піклуватися про бідних.

- На Заході ці дві проблеми протягом десятиліть були розділені між ворожими політичними таборами.
 - 1) Консерватизм наголошує на важливості особистої моралі та утверджує євангелізм, закликаючи людей до навернення.
 - 2) Лібералізм наголошує на соціальній справедливості, відкидаючи заклики до навернення.
 - 3) Але Ісус закликає Своїх апостолів як і до «проповідання Євангелія» (закликаючи людей повірити у добру новину), так і до «євангелійського ставлення до ближніх» (жертвною задоволення потреби тих, хто навколо, незважаючи на їхню віру).

Ці дві речі цілком поєднуються.

- По-перше, вони поєднуються теологічно.
 - 1) Воскресіння показує нам, що Бог не лише *створив* тіло та дух, але й *відкупляє* також як тіло, так і дух.
 - 2) Спасіння, яке Ісус рано чи пізно принесе повністю, включатиме визволення від усього впливу гріха – не лише духовного, але й фізично-матеріального.
 - 3) Ісус прийшов як проповідувати Слово, так і зцілювати та годувати. В кінцевому Царстві, яке прийде, справедливість буде для всіх. Християни мають звіщати Євангеліє як через слова, так і через справи милосердя та справедливості, допомагаючи ближнім у матеріальних потребах, тим самим закликаючи їх до віри в Ісуса.
- По-друге, вони поєднуються практично.
 - 1) Інколи Євангеліє на ділах краще промовляє, ніж Євангеліє на словах. Справи любові, незалежно від раси чи віри людини, є дуже привабливими свідченнями істини Євангелія.

2. Чому так важливо усвідомлювати мотивацію милосердя і справедливості, допомагаючи нашим ближнім у їхніх потребах?

Ісус дає нам кілька мотивацій, щоб ми ділилися нашим майном. Він говорить про *співчуття* (милосердя) та справедливість. Мотивація для допомоги бідним – це звичайне відчуття справедливості (Луки 18:1-8) та справжня потреба полегшити страждання (у Луки 10:25-37 – «милосердя»).

Однак варто пам'ятати, що люди, мотивацією яких є лише відчуття справедливості або лише відчуття милосердя, мають схильність втрачати відчуття Божої благодаті, в якому закорінене правильне добродійство.

- Дуже часто консервативною мотивацією жертвувати гроші бідним є суто відчуття милосердя чи співчуття.
 - 1) Такі люди вважають, що треба допомогти вбогим через доброту наших сердець. Але це упускає той факт, що те «майно», яке ми маємо, ми здобули власне через несправедливий розподіл можливостей та ресурсів від нашого народження.
 - 2) Розподіляти майно між людьми – це звичайна справедливість.
- З іншого боку, дуже часто ліберальною мотивацією жертвувати бідним є суто бажання справедливості. Бідність вбачається лише у рамках структурних нерівностей суспільства.
- Консервативна мотивація «лише милосердного» добродійства часто призводить до *патерналізму* та покровительства, а ліберальна мотивація «лише справедливого» добродійства призводить до великого гніву та злопам'ятності. Іронія в тому, що обидві мотивації переростають у самоправедність.
- Одні звинувачують у всьому бідних, інші звинувачують у всьому багатих. Одні надмірно підкреслюють особисту відповідальність, інші – навпаки – недооцінюють її.
- Однак в Ісусі поєднуються дві частини. Треба чинити і милосердя, і справедливість. Збалансована мотивація виникає у серці, якого торкнулася благодать. Таке серце не буде ставитися зверхньо до будь-яких інших груп людей.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Ісаї 58:3-10

1. Який зв'язок між справедливістю та поклонінням? (Вірші 3-6)

Піст – це був час утримання від їжі на час інтенсивної особистої та спільної молитви і поклоніння. Це був вияв смиренності (наприклад: схилити голову, зодягатися у веретища, стояти навколішки, лежати на попелі долілиць – усе, що згадано у вірші 5). Але всі ці зовнішні дії мали бути виявом справді смиренного *серця*.

- Ісаї вказує на те, що люди постять і моляться, виконуючи всі обряди, але у них все ще залишається гордість та пиша щодо вбогих, тому справжнє смирення не торкнулося їхніх сердець.
- Ісаї говорить, що справжній піст (коли серце *щиро* смиряється перед Божою благодаттю) завжди принесе зміну поведінки та соціальних стандартів.
- У двох словах, якщо ми дивимося на бідних зверхньо та залишаємося осторонь їхнього страждання, то ми насправді не відчули Божої благодаті у поклонінні.
- Релігійні формальності, тобто релігійні обряди, які робляться бездумно, не змінюючи життя, є всього лише формами самоспасіння та самоправедності.
- Ці ті люди, які *«очікують, що їхній голос буде почутий на височині»* через їхню релігійність (вірш 4), однак вони не були насправді змінені благодаттю.
- Серце, змінене через справжнє поклоніння, справді *«розв'язуватиме кайдани несправедливості»* (вірш 6).

2. Що в цьому контексті означає «розв'язати кайдани несправедливості»?

Вірш 6 закликає нас *«пута ярма розв'язати»* та *«пустити на волю утиснених»*. Але що це означає конкретно?

- У тексті Бог каже людям припинити платити малу зарплатню робітникам (вірш 3) та перестати з'ясовувати суперечки насильством (вірш 4).
- Він також говорить їм почати ділитися їжею, домівкою та одягом з іншими.
- Це показує, що «чинити справедливість» визначає широкий спектр дій, окрім з яких стосуються зміни соціальних стандартів.

1) Наприклад, це означає платити робітникам гідну зарплатню та унеможливлувати домашнє та громадянське насильство.

2) Інші вчинки, однак, стосуються особистої щедрості.

- Цікаво, що Бог каже, що серце, яке не допомагає та не ділиться з бідними, – це не просто закам'яніле серце, але воно є несправедливим. У вірші 10 читаємо: «...і будеш давати голодному хліба і знедолену душу наситиш». Ці дві речі – це різні сторони медалі.

Зверніть увагу на яскравий образ посту.

- Бог бачить, що економічно задоволені люди постять – «утримуються» від їжі день чи більше, щоб Бог почув їх (вірші 3-5).
- Але Бог каже, що люди, яких змінила благодать, перебувають у *постійному* пості. Потурання самому собі та матеріалізм відходять, а на зміну їм приходять жертвне життя, яке щедре до вбогих.
- Зверніть увагу: у вірші 7 написано: «...і не сховатися від свого рідного». В оригіналі: «від свого тіла і крові». Більшість коментаторів сходяться на думці, що тут не йдеться про нашу сім'ю, але про «інших людей, наших ближніх».

3. Який результат несправедливості? (Вірші 8-10)

Спершу може здатися, що Бог каже: «Якщо ти допоможеш вбогим, то Я візьму тебе до раю», але не треба читати цей вірш окремо від усіх інших. Його, натомість, треба розглядати як обіцянку Бога своєму народові перебувати у їхній спільноті зі славою та силою, якщо вони почнуть «чинити справедливість».

- Наприклад, коли рання церква жертвно ділилася всім і розподіляла ресурси між усіма у потребі, коли «жоден із них не вважав що з маєтку свого за своє, але в них усе спільним було. І апостоли з великою силою свідчили про воскресення Ісуса Господа, і благодать велика на всіх них була!» (Дії 4:32-33).
- Це – пряме виконання обіцянки, про яку читаємо у книзі Ісаї 58:8-10. Практична і жертвна щедрість спільноти були сильним доказом сили Євангелія, що здатна змінювати життя.
- Саме тому кожного дня багато людей наворачалося і в церкві було велике відчуття присутності Божої слави, особливо тоді, коли вони збиралися разом для навчання та поклоніння.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Матвія 25:31-46

1. Ісус очікує особливого служіння від Своїх послідовників. Які люди чи потреби є центром цього служіння? Назвіть їх.

- «Голодні/спрагли» (вірші 35, 37, 43, 44). Читаємо, що їм «дано щось їсти та пити». Це – пряме полегшення.
- «Мандрівники» – це іммігранти, біженці та чужинці у культурі (вірші 35, 38, 43, 44). Читаємо, що їх запрошували та вітали, давали їм основне для життя у тій країні.
- «Нагі» – це, напевно, ті, кого ми можемо назвати «безхатченками», або дуже вбогими людьми (вірші 36, 38, 43, 44). Читаємо, що їх «зодягнули».
- «Хворі» (вірші 36, 39, 43, 44). Читаємо, що їх «відвідали». В оригіналі вживається слово «єпископос», тобто «доглядати, піклуватися» – широкомасштабне піклування про когось.
- «Ув'язнені» (вірші 36, 39, 44, 45). Читаємо, що до них «прийшли» (вірш 36). Слово, яке використане в оригіналі, буквально означає «бути там, бути присутнім».

Якщо ми переглянемо наш список, то побачимо, що служіння включає надання їжі, прихистку та медичної допомоги – все це вчинки швидкої допомоги. Але сюди входить також економічний розвиток (у випадку з «мандрівниками» та навіть «хворими»), у якому мета Вашого служіння – це надати їм змогу бути економічно та соціально самодостатніми. А служіння включає любов, підтримку та просто дружбу («У в'язниці Я був і прийшли ви до Мене»).

2. Кого перевіряє Ісус і чому (у віршах 32-35)? Як Бог може використовувати це служіння, щоб визначати, хто йде до раю чи пекла (вірш 46)? Чи скасовує це доктрину про те, що ми спасенні Христовою працею, а не власними зусиллями?

У Матвія 25:31-46 Ісус говорить метафорично, порівнюючи Судний день зі звичним завданням пастухів відділити «козлів» (віруючих лише номінально) від «овець» (справжніх віруючих).

- Знак (не причина – це дуже важливо розуміти!!!) спасіння – це те, що вівці мають серце до «найменших оцих братів» – тобто голодних, іммігрантів, безхатченків, хворих та в'язнів (вірші 35-36).
- Це можна зрозуміти на прикладі ілюстрації з деревом та його плодами.

1) Яблунька, яка не родить яблука своєчасно, або вмирає, або вже мертва. Яблунька, яка родить яблука своєчасно, – це живе і квітуче дерево.

2) Яблука не дають життя яблуньці, але це необхідний знак того, що дерево живе.

- Тому Ісус каже, що співчуття до бідних – це не причина для спасіння, але це необхідний знак, що ми були спасенні благодаттю, а не ділами.
- Також є різні думки щодо того, чи ці люди мають бути християнами (оскільки вжито слово «*браття*»).
- Це не настільки важливо, оскільки навіть якщо у цьому уривку Ісус і мав на увазі бідних християн, то в інших (наприклад, у притчі про доброго самарянина) не обмежується лише одновірцями.
- Тут бачимо, що кожен, хто відчув та розуміє Євангеліє благодаті, буде глибоко піклуватися про вбогих. Це є знаком спасіння!
- Чутлива соціальна свідомість та життя, що виливається у справи милосердя до тих, хто потребує, є неминучими наслідками та знаками справжньої віри.
- Через такі справи Бог відрізняє справжню любов від просто розмов.
- Хоча християнська церква має у собі та зачіпає кожен клас і групу населення, Ісус чітко наголосив на соціально знедолених та відкинутих людях.
- Наше прийняття таких людей є особливо чітким знаком, що Євангеліє – це не релігія справ для сильних, але безкоштовна благодать для грішників.
- Євангеліє – для бідних та відкинутих (часто для тих, які порушили багато «правил»), бо воно пропонує надію для тих, хто визнає свою слабкість. Знедолені та відкинуті з радістю чують про Євангеліє.
- З іншого боку, Євангеліє дозволяє заможнішим побачити, що вони не кращі за бідних. Це руйнує гордість і самоправедність.
- Саме тому Ісус так часто повторює, що любов та повага до бідних – це неминучий та необхідний знак, що ми зрозуміли Євангеліє та відчувли благодать.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 3

Луки 10:25-37

1. Як притча Ісуса про доброго самарянина застерігає нас від того, що намагався зробити законник?

Якою була стратегія Ісуса? Чому Він не сказав: «Прийми Мене як свого особистого Спасителя» чи щось на зразок цього? Чи казав Він йому, що шлях до спасіння лежить через виконання добрих справ? Зовсім ні. Натомість він перевернув усе з ніг на голову для цього законника, який «*хотів сам себе виправдати*» (вірш 29) своїми добрими справами.

- Ісус вказує йому на досконалу праведність, якої вимагав Закон, щоб той побачив, що не в змозі виконати його. Він намагався показати законникові його гріх.
- Ісус каже йому: «Друже, я сприймаю Закон серйозно, навіть серйозніше, ніж ти. Поглянь, чого він вимагає насправді. Якщо зможеш, то житимеш. Але якщо ти побачиш, то зрозумієш, що виконати його неможливо, має бути інший шлях».
- Ісус не каже нам, що ми можемо бути спасеними через наслідування прикладу доброго самарянина, хоча Він явно закликає нас до таких учинків. Натомість хоче, щоб ми стали смиренними, як того вимагає Божа любов, щоб ми були готовими отримати любов, яку Бог пропонує у безкоштовному спасінні через Ісуса.

Дуже важливо зауважити, що коли Ісус хоче проілюструвати основний принцип «люби ближнього свого, як самого себе», то не просто дає нам приклад звичайної сентиментальної любові, але дає приклад «цілісного» служіння – надаючи людині конкретну фінансову та медичну допомогу.

- Ісус очікує, що ми жертвовно дбатимемо про потреби ближніх, незважаючи на те, чи вірять вони у те, що й ми, чи ні. (Самарянин та єврей сповідували дві різні релігії).
- Цілісне служіння, на думку Ісуса, не є вибором, але основою любові до ближнього, як до самого себе.

2. Хто є нашим ближнім, відповідно до Ісусового вчення?

Законник наче каже нашому Господеві: «Та ну, будь розсудливим! Ти ж не маєш на увазі, що ми маємо любити всіх такою любов'ю? Хто тоді мій ближній?»

Ісус відповідає притчею про самарянина та єврея. Два головні герої притчі були запеклими ворогами, однак самарянин допомагає йому.

- Для самарянина було дуже небезпечно зупинятися на безлюдній дорозі, де чигали лише розбійники.

- Самарянину дорого обійшлося давати власнику готелю фактично «порожній чек», погоджуючись заплатити стільки, скільки той скаже після того, як чоловік повністю одужає.
- Відповідь Ісуса чітка та відверта: вона руйнує будь-які обмеження щодо милосердя.
 - 1) Ми повинні допомагати людям інших рас та релігій, навіть тим, із якими маємо історичну недовіру.
 - 2) Ми маємо допомагати навіть тоді, коли це ризиковано та дорого для нас.
- Таким чином, ми покликані любити і словом, і ділом будь-кого у потребі, будь-кого, хто знайдеться «на дорозі».
- Багато християн можуть почати запитувати, чи немає жодних обмежень у допомозі потребуючим. Одне з таких запитань: «Чи не маємо ми передусім допомагати членам нашої сім'ї та віруючим нашої спільноти?»
- Звісно, це – природньо, що наше служіння є набагато глибшим серед сімей та віруючих нашої спільноти (порівняйте Галатів 6:10). Але Ісус забороняє нам виключати когось.
- Притча показує, що священник та левит намагаються обійти пораненого – так, ніби він не на їхній дорозі. Але він таки на їхньому шляху. Очевидно, що їхня провина саме в такому лицемірстві.
- Так само кожен у нашому місті є «на нашому шляху». Наприклад, 25% жителів Нью-Йорка, молодших за 18 років, живуть у бідності. Вони є нашими подорожніми. Якщо ми будемо залишатися лише у наших багатших районах і не будемо дізнаватися та допомагати у їхніх потребах, то будемо такими ж, як і священник та левит із притчі.

Інше запитання: «Хіба деякі люди не заслуговують трохи більше, ніж інші? Хіба дехто не є просто безвідповідальним?»

- Загалом основою нашої допомоги ближнім треба зробити Божу благодать до нас (у Луки 6:32-36 читаємо, що ми маємо *«робити добро»* людям так, як і Бог робив добро нам, коли ми були *«злыми та невдячними»*).
- Але інколи у контексті благодатного служіння будемо бачити зразки безвідповідальної поведінки, на яку не варто закривати очі.
 - 1) Через любов ми можемо перестати надавати певний вид допомоги, але не через відплату чи погані наміри.

3. Як Ісус показує нам, що є справжньою мотивацією для вчинків справедливості та милосердя нашому ближньому?

Незвичайний поворот сюжету у притчі Ісуса відбувається тоді, коли Він робить головним персонажем єврея. Пам'ятайте, що Ісус розповідає історію саме євреєві.

- А якби історія звучала так: «Одного самарянина побили і залишили помирати на дорозі. Тоді прийшов чоловік, змилювався над ним і допоміг йому».
- Той, хто слухав би цю історію, напевно сказав би: «Який дурний! Я б ніколи такого не зробив! Самаряни ненавидять нас, а ми їх. Вони нападали на нас, а ми на них! Вони – вороги, хай би вмирали!»
- Тому Ісус ставить того законника на місце жертви. Історія ж тепер звучить так: «Уяви собі, що тебе побили й покинули на дорозі помирати. Що, якби твоєю єдиною надією була допомога від того, хто не тільки не заборгував тобі допомоги, але навпаки – повинен ненавидіти тебе. Що, якби твоєю єдиною надією було отримати безкоштовну благодать від когось, хто мав усяке право пройти повз?»
- Зверніть увагу на момент, коли Ісус запитав: «Хто твій ближній?» (Хто в історії є героєм?) Законник визнає, що це самарянин (вірш 3). Він визнає, що хотів би отримати любов навіть від ворога.
- Тоді Ісус каже: «*Іди і роби так само*». Ісус каже: «Якщо ти перестанеш виправдовувати себе і побачиш, що ти врятований благодаттю, то твоє ставлення до інших буде сповнене милосердя». Це і є Євангеліє.
- Якщо ми розуміємо, що благодатно спасенні кимось, хто мав би бути нашим ворогом, то і ми так само будемо ставитися до наших ближніх, чинячи їм добро.
- Зрештою, Ісус є верховним прикладом доброго самарянина. Ми помирили, але Ісус прийшов у світ і, сповнений милосердя, врятував нас, не лише *ризикуючи* власним життям, але й заплативши *ціну* Свого Життя.
- Коли побачимо, що ми отримали абсолютну неймовірну любов до ближнього в Ісусі, то самі почнемо бути добрими ближніми.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Чому ми не помічаємо, наскільки доброзичливість християн до сторонніх людей... доклалася до їхньої справи? Бо ганебно, що нечестиві галилеяни [християни] підтримують не лише *своїх* бідних, але й *наших*, у той час, як усі бачать, що наші люди не отримують допомоги від своїх же побратимів!»

– Римський Імператор Юліан (360 н. е.)¹

«[Під час великої епідемії] більшість із наших братів-християн виявили неймовірну любов та відданість. Забувши про небезпеку, вони взяли на себе допомогу хворим, піклуючись про кожну їхню потребу та служачи їм у Христі. Піклуючись про лікування інших, багато хто з них сам підхоплював їхні недуги та помирав... Язичники ж поводитися інакше. При першому ж прояві хвороби вони виганяли їх якомога далі, не жаліючи навіть найрідніших та залишаючи їх на вірну смерть».

– Діонісій, єпископ Александрійський (260 н. е.)²

«Реймонд Фанг, місіонер в Гонконгу, розповідає, що познайомився з одним 40-річним працівником текстильної фабрики. На запрошення Фанга той прийшов однієї неділі до церкви (пропустивши робочий день, а тому і зарплату того дня). Після служіння вони пішли на обід. Працівник сказав: «Мене вразила проповідь». Вона була про гріх. «Те, що сказав проповідник, – це правда про мене: я лінивий, маю запальний характер та залежний від дешевих розваг». Фанг писав: «Я затамував подих, щоб не виказувати своєї радості. Невже він зрозумів послання?». Але чоловік продовжив: «Однак нічого не було сказано про мого начальника. Ні слова про те, як він наймає дитячу робочу силу, як він не дає нам законних вихідних, як він клеїть фальшиві бірки на товари, як він примушує нас працювати понад норму...» Мій друг, працівник текстильної фабрики, погодився з тим, що був грішником, але відкинув послання церкви, бо відчував його неповноту... Євангеліє, яке ігнорує [певні речі], не може спрацювати серед більшості населення Азії – бідних селян та робітників».

– Гарві Конн³

«Християни повинні формувати спільноти, які встановлюють добровільну згоду про мінімальний прибуток, нижче якого люди не повинні опускатися, та максимальні видатки споживання, понад які люди теж не повинні заходити. Християни мають зосередитися на створенні малих локальних перехресних груп із ключових політичних, економічних та релігійних лідерів окремих спільнот, беручи у свої руки вирішення місцевих потреб, як альтернативу до безликої та часто жорстокої політики багатонаціональних корпорацій, які домінують у світовому капіталізмі, а на противагу інтервентам і державницьким машинам, які часто характеризують західні та, особливою мірою, європейські уряди».

– Крег Блумберг⁴

«Коли Божі люди з Писання шукають відкуплення, то хочуть чогось більшого, ніж просто особистого спасіння. У їхніх очах Боже відкуплення – це прихід справедливості, прихід Царя землі! Їхнє бажання звучить так: *«Хай тече правосуддя, немов та вода, а справедливість як сильний потік!»* (Амоса 5:24). Чи сучасні християни розділяють таке ж прагнення до їхньої надії відкуплення, як і люди в Біблії? Коли наші земні царства переживають ситі роки, то ми не завжди прагнемо справедливості. Але якщо ви раб у царстві фараона чи на бавовняній плантації у штаті Міссісіпі, то слова «хай прийде Царство Твоє» насправді *означають* «нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі».

– Корнеліус Плантінга⁵

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Поміркуйте над першими двома цитатами античних авторів. Як жертвна любов до ближніх та незнайомих доклалася до розбудови християнської спільноти?**

Цитати наводить Родні Старк, історик та соціолог, який вивчав причини поширення християнства у Римській імперії. Греко-римський світ зазнав кількох великих пошестей та епідемій. Одна відбулася у 169 р. н. е., а інша – майже через 100 років потому. Залишилося багато невідомого щодо природи захворювання, але за підрахунками тоді померла третина населення.⁶

- Старк досліджує, як реакція християн на епідемії кардинально відрізнялася від тих, хто дотримувався традиційного політеїстичного язичництва.
- Християни були впевнені у спасінні та йшли за прикладом жертвовного служіння Христа на хресті, тому вони не покинули хворих, а також не втікали з міст, але піклувалися про хворих – як про християн, так і про язичників, інколи навіть ціною власного життя.
- Оскільки хворим надавали базову допомогу (навіть без медичних засобів), їхнє одужання було значно швидшим, ніж тих, кого покинули. Багато з тих, хто вижив, завдячувало життям християнській церкві.
- Думка у культурі про Церкву значно зросла, і багато людей почало слухати Євангеліє та навертатися. Старк підсумовує:

«Якщо я маю рацію, то язичництво буквально «йшло по трупах» під час цих епідемій, не маючи змоги протистояти цим кризам соціально чи духовно... Моя теза: центральні доктрини християнства спонукали та підтримували привабливі, визвольні та ефективні соціальні стосунки та організації».⁷

Це один із найдивовижніших прикладів євангелізації – звіщення Доброї новини як словом, так і ділом.

- Служіння Христа, Його проповідування завжди супроводжувалося Його чудами: зцілення хворого, нагодування голодних, воскресіння мертвих.

- Євангеліє – не просто добра новина, що ми духовно прощені Божою благодаттю, але й про те, що увесь світ буде оновлений Божою благодаттю. Саме тому вчинки, які полегшують страждання, є невід’ємними у проповідуванні Євангелія.
- Також Євангеліє змінює серця, тому раси, гроші, статуси та класи більше не є ідолами чи центральними речами нашої ідентичності. Євангеліє усуває расизм, заздрість, соціальне відчуження.
- Тоді як нам краще проілюструвати силу Євангелія, ніж як через спільноту, в якій діляться своїми маєтками та посвячуються допомозі бідним?

Підсумок: діла справедливості та милосердя нашим ближнім – це результат Євангелія, бо ми, як навернені люди, тепер живемо так. Але, з іншого боку, чинити справедливість та милосердя нашим ближнім уже є проповідуванням Євангелії. Євангеліє проповідується нашими вчинками.

3. Поміркуйте над цитатою Гарві Конна. Яким чином та церква могла змінити своє служіння, щоб його зрозумів працівник текстильної фабрики?

Працівник текстильної фабрики визнавав, що церква бачила гріх лише у рамках особистої моралі (алкоголізм, секс, самовладання), але не у рамках несправедливості соціальних стосунків.

- Наприклад, малоімовірно, що ця церква проповідувала би такі слова: «Горе тому, хто несправедливістю дім свій будує, а верхні кімнати безправ’ям, хто каже своєму ближньому працювати даремно, і платні його йому не дає» (Єремії 22:13).
- Цьому чоловікові потрібно почути Євангеліє, яке пояснює, що Боже спасіння приносить не просто прощення гріхів і особисте життя з Богом, але й також нове небо і нову землю, під яким і на якій усе буде зцілено, а справедливість – відновлена.
- Йому потрібно побачити церкву, яка служить людям не лише словом (закликаючи до покаяння та навернення), але й ділом (допомагаючи ближнім у їхніх потребах, незважаючи на їхню віру).

Варто зауважити, що є багато церков, які проповідують проти соціальної несправедливості, але є доволі норавливими щодо закликів людей до покаяння та народження згори. Іронія в тому, що коли привести робітника текстильної фабрики до такої церкви, то він також не знайде Євангеліє, що змінює життя, проте причини будуть зовсім іншими!

Чому ж існує таке роздвоєння? Чому так багато консервативних церков закликає людей народитися згори, але так мало піклується про справедливість та служіння у світі? Чому так багато ліберальних церков піклується про соціальну справедливість, але їм не вдається привести людей до потужного навернення?

- Відповідь у тому, що обидва типи церков не мають чіткого розуміння природи євангельської благодаті.
 - 1) Моральні консервативні люди, які думають, що будуть спасенні своїми добрими справами, відчують себе вищими за людей із меншими ресурсами.
 - 2) Багато ліберальних церков, однак, дають людям враження, що Бог просто любить кожного та заплющить очі на провини кожного.
 - 3) Це, звісно, не дає глибокої радості, захвату та зміненого життя, які походять із усвідомлення, що Ісус зазнав покарання, якого заслуговували ми.

4. Поміркуйте над цитатою Креґа Блумберґа. Це підхід, який намагається відновлювати справедливість без традиційного західного лібералізму та консерватизму. Що Ви думаєте про нього?

Я написав цю цитату, адже вважаю, що вона застерігає нас від спрощеного західного політичного підходу до справедливості. Консервативний підхід вважає, що вільний ринок – це найчесніший спосіб побудувати вільне суспільство, в той час як ліберальний підхід віддає основні важелі соціальних стандартів в руки уряду. Але Біблія не підтримує жодну з існуючих економічних систем, чи навіть жоден із існуючих аналізів бідності.

- З одного боку, Біблія пропагує працьовитість та ощадливість – якості, які завжди призводять до певного процвітання.
 - 1) Також вона наголошує на важливості приватної власності та застерігає від грабунку.
 - 2) Усі ці акценти мають паралелі у капіталістичних системах та у вільному підприємстві.
- З іншого боку, Біблія активно просуває відносну економічну рівність у суспільстві.
 - 1) Працьовитість не обов'язково приводить до матеріального процвітання. Відносну рівність трактують частково через особисту щедрість, але не тільки.
 - 2) Збірні закони, а також Ювілейний рік та рік Шабату були соціальними структурами, які обмежували прибутки і доходи виробництва.
 - 3) Усі ці структури мають паралелі у соціалістичних та керованих економіках.

Пророчі викриття соціальної несправедливості звучать так, як і аналіз марксизму та визвольних рухів по всьому світу (Амоса 5:11-12; Єзекіїля 22:29; Михея 2:2; Ісаї 5:8).

- Біблійна релігія не може бути «опіумом для народу». Бо ніколи не бачимо, щоб Ісаїя чи Амос говорили бідним людям бути задоволеними своїм нещастям та несправедливістю!
- Водночас Ісаїя не налаштований принципово вороже до багатства. Усе залежить від:
 - 1) того, як воно було здобуте (Ісаї 3:14);
 - 2) скільки витрачається на себе, а скільки жертвується (5:8);
 - 3) чи є це багатство ідолом безпеки – замість Господа (2:7-8).
- На додачу до цього, у єврейській Біблії немає нічого про підтримку насильницьких революцій, як відповіді на несправедливі соціальні стандарти.
- На відміну від багатьох античних культур та деяких сучасних філософій, Біблія не вбачає у бідності прокляття від Бога, однак бідність та скрутне матеріальне становище не возноситься, не виставляється як чеснота чи щось таке, що треба приймати.
- На відміну від багатьох античних культур та деяких сучасних філософій, Біблія не вбачає багатство благословенням від Бога. Воно також може бути великою духовною пасткою, однак багатих людей не очорнюють і не вбачають у них поневолювачів.
- У Біблії існує *часткове* ототожнення бідності та духовності, але між ними ніколи не стоїть прямий знак рівності чи тотожності.
 - 1) Для бідності не характерно призводити до гордості та нехтування Богом так, як до цього призводить багатство.
 - 2) На прикладі історії бачимо, що загалом Євангеліє більше процвітало в середовищах простих людей, аніж серед еліти.
- Однак не існує прямої залежності. Ніхто не спасеться лише через власну бідність, так само як і ніхто не буде засуджений лише через своє багатство.

Біблійна мудрість надає дивовижно збалансований та детальний погляд на корінь бідності. Біблія виокремлює щонайменше три основні чинники бідності:

- Несправедливість та утиски – це стосується будь-якого несправедливого соціального становища чи ставлення, яке утримує людину в бідності (Псалом 82:1-8; Приповіді 14:31; Вихід 22:21-27).
 - 1) Основне єврейське слово у Старому Завіті, що означає «бідний», – це «несправедливо пригноблений».

2) Прикладами утисків у Біблії є соціальні системи, які надавали перевагу тим, у кого була влада (Левит 19:15), позики під високі відсотки (Вихід 22:25-27) та несправедливі низькі зарплати (Ефесян 6:8-9).

- Непряме лихо стосується будь-якого стихійного лиха чи обставини, яка призводить до бідності та тримає людину в ній.

1) Писання сповнене таких прикладів: голод (Буття 47), інвалідність, повені, пожежі тощо.

- Особиста невдача – бідність також може бути спричинена особистими гріхами та невдачами – лінню (Приповісті 6:6-7) та іншими проблемами самодисципліни (Приповісті 23:21).

Ці три фактори – взаємопов'язані. Вони не спричиняють появу трьох різних категорій бідності, окрім критичних випадків, таких як ураган, який позбавив людей житла і тепер вони потребують термінової матеріальної допомоги. Натомість усі три чинники, зазвичай, є взаємозумовленими.

- Наприклад, людина, яка виросла у расовому/економічному ґетто (чинник № 1), ймовірно, матиме погане здоров'я (чинник № 2) та прищепить собі багато звичок, які не поєднуються з матеріальним/соціальним прогресом (чинник № 3).
- Біблія не підтверджує ідею, що бідні – це просто недисципліновані люди. Погляд на список теперішніх факторів світової бідності (написані вище) показує, що ці чинники є взаємопов'язаними.

Прихильники однієї зі звичних економічних точок зору легковажно підтримують свої позиції вибірковими цитатами з Біблії.

- Активні прихильники вільного ринку намагаються переконати, що принципи Шабату та Ювілейного року були суто для євреїв, а не для нас.
- Така позиція ігнорує те, як пророки застосовували ці основні теми, засуджуючи навколишні країни, а також той факт, що Біблія не лише закликає до добровільних пожертв бідним, але й до утворення соціальної структури, яка піклувалася б про їхні потреби.

1) Сильні прихильники соціалістичних систем наводять приклади манни в пустелі, розподілу майна у ранній спільноті (Дії 2 та 4), а також звертаються до Ювілейного року.

2) Але їм важко коментувати те, що Новий Заповіт мало говорить про політичне вирішення систематичного зла.

- Біблію не можна використовувати, щоб підтримувати якусь із людських політично-економічних програм. Вона критикує кожну з них.

У загальному підсумку Біблія визнає «знеособлення як ринкових сил, *так і державного суспільства*» (Блумберг, с. 83). Замість того щоб покладатися на ринкові важелі чи централізований уряд, щоб виправити соціально-економічний спектр та розподіл ресурсів, Біблія покладається як на радикальну особисту щедрість, так і на залучення місцевих спільнот, щоб бути співвідповідальними за рівень життя людей, а також бути свідомими потреб інших.

5. Назвіть практичні кроки, які можуть зробити окремі християни та Церква, щоб долучитися до справедливості та милосердя у місті?

Пряма допомога

Такою може бути пряма допомога, щоб задовольнити фізичні/матеріальні/соціальні потреби. Добрий самарянин надає фізичний захист, швидку медичну допомогу та субсидію на житло (Луки 10:30-35).

- Загальні служіння з надання тимчасового притулку для безхатченків, служіння їжею та одягом, медична допомога, психологічне консультування і т. д.
- Дієвіша форма допомоги – це «адвокатура» – надання людям активної правової допомоги, допомоги з пошуком житла та пошук іншої потрібної допомоги.
- Загалом християни доволі активні у цих служіннях. Ці служіння є найочевиднішими та найконкретнішими, а також найдешевшими і такими, що вимагають небагато зусиль.

Розвиток спільноти

Це виходить поза рамки впливу на конкретну людину і зосереджує увагу на цілісній спільноті, що представляє набір певних систем. Необхідно привести людину чи спільноту до самодостатності.

- У Старому Завіті читаємо, що коли борг раба був сплачений і той став вільним, то Бог наказував, щоб його колишній хазяїн дав йому зерно, інструменти та ресурси для нового, самодостатнього економічного життя (Повторення Закону 15:13-14).
- «Економічний розвиток» включає освіту, нові робочі місця та професійні курси, розвиток програми житла та власності, капітальні інвестиції у спільноту і т. д.

Традиційне добродійство та урядова бюрократія розглядають бідних осіб як «об'єкти», яким треба послужити. Обидві системи просто дають гроші у руки бідних.

- Джон Перкінс писав, що просто роздаючи гроші бідним, ми лише збагачуємо власників банків та магазинів у бідному районі міста.

- Коли Перкінс допомагав людям створювати фермерські кооперативи, житлові кооперативи, кредитні спілки, то вони могли розвивати свої райони, заощаджувати кошти, створювати робочі місця та організовувати професійні курси у районі.
- Такий підхід системно звертає увагу на район та намагається зцілити зруйновані структури та підняти всю спільноту.

Реформування

Соціальні реформи виходять за рамки негайної допомоги та намагаються змінити соціальні умови та структури, які загострюють чи спричиняють залежність людей у потребі від благочинності.

- Йов говорить, що він не лише зодягав нагих, але й *«тороцив я злочинцеві щелепи, і виривав із зубів його схоплене»* (Йов 29:17).
- Пророки засуджують:
 - 1) несправедливі зарплати (Єремії 22:13);
 - 2) корумповані бізнес-схеми (Амоса 8:2, 6);
 - 3) правові системи, які надавали перевагу заможним та впливовим (Повторення Закону 24:17; Левит 19:15);
 - 4) систему кредитування, яка обдурює та наживається на скромних доходах людини (Левит 19:35-37; 25:37; Вихід 22:25-27);
- Даниїл примушує язичницький уряд відповісти за відсутність милосердя до бідних (Даниїла 4:27).
- Це означає, що християни також повинні працювати на конкретну спільноту, щоб домогтися кращого захисту правоохоронних органів, прозорішої банківської системи, зонування міста, кращих законів тощо.

6. Хто є Вашим ближнім? Складіть список людей чи груп людей, яких Бог поставив «на Вашій дорозі» і кому Ви покликані допомагати. Як Ви можете бути їм ближнім?

- ¹ Цитата Родні Старка взята з книги *«Сходження християнства» (The Rise of Christianity, Harper, 1997)*, с. 84.
- ² Цитата Родні Старка взята з книги *«Сходження християнства» (The Rise of Christianity, Harper, 1997)*, с. 82.
- ³ Гарві Конн *«Біблійні вивчення євангелізації та простого стилю життя» (Bible Studies in Evangelization and Simple Lifestyle, Paternoster, 1981)*, с. 18.
- ⁴ Креґ Блумберг *«Ні багатства, ні бідності» (Neither Riches nor Poverty, Apollos, 1999)*, с. 26-27.
- ⁵ Корнеліус Плантінґа *«Залучаймо Божий світ» (Engaging God's World, Eerdmans, 2002)*, с. 103-104.
- ⁶ Старк, с. 76.
- ⁷ Старк, с. 94, 211.
- ⁸ Джон Перкінс *«Справедливістю для усіх» (With Justice for All, Ventura, CA: Regal, 1982)*, с. 146-166.

Християнство Святого Письма

Як мені ставитися до тих, хто не вірить?

Заняття 6 | Курс 2

Як люди приймають Христа та стають Божими дітьми (Івана 1:12-13)?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ЄВАНГЕЛІЗАЦІЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Благовіщення» у книзі Дії Апостолів

- Грецьке слово «*євангеліздоменої*» означає «благовістити», тобто розповідати людям добру новину про те, що Ісус зробив для нас. У книзі Дій бачимо такі тенденції:

1) Цим займаються всі. Не лише апостоли (5:24), але кожен християнин (8:4) займався євангелізацією – проповідував добру новину. І робили вони це безперестанку (5:24).

2) Кожен робить це по-різному. Євангеліє не має однієї уніфікованої версії подання, воно адаптується відповідно до слухачів. Євангеліє просто можна розповідати різними способами. Ось кілька уривків:

1. 2 Коринтян 5:19-21
2. Марка 1:14-15
3. Римлян 1:1-4, 16-17
4. 1 Коринтян 15:1-5
5. Филип'ян 2:5-11
6. 1 Тимофія 2:5-6
7. Тита 3:4-7
8. 1 Івана 1:8-2:1
9. 1 Івана 3:8
10. 1 Івана 5:1

3) Однак Євангеліє має сталий зміст. Лука каже *Слово, Послання, Євангеліє* (порівняйте 11:19; 13:26; 15:7; 20:32). Коли дід Корнилія «*прийняв*» послання (11:1), то Дух Святий зійшов на них (10:44). Євангеліє – це збірка основних істин, які, якщо їх зрозуміти та прийняти, навертають і спасають нас.

Євангеліє у книзі Дії Апостолів

- Якщо коротко підсумувати Євангеліє, то основні теми будуть такими:
 - 1) спасіння;
 - 2) благодать;
 - 3) Господь Ісус Христос.

- Його ще також називають:
 - 1) «Євангеліє Божої благодаті» (Дії 20:24);
 - 2) «Слово Його благодаті» (Дії 20:32);
 - 3) «Добра звістка про Господа Ісуса» (Дії 11:20);
 - 4) «Слово благодаті Його» (Дії 14:3).
- Саме тому бачимо, що основне послання звучить так: «Ми спасенні благодаттю через Ісуса Христа».
- Кожен виклад Євангелія у книзі Дії святих апостолів має кілька ключових компонентів. Джон Стотт називає їх «подіями, свідками, обіцянками та умовами» Євангелія.¹
 - 1) Події Євангелія – смерть Ісуса, Його воскресіння та повернення для того, щоб відновити світ.
 - 2) Обіцянки Євангелія – прощення за минуле, свобода у сьогоденні, надія на майбутнє.
 - 3) Свідки Євангелія – біблійні автори та очевидці воскресіння.
 - 4) Умови Євангелія – вимоги покаятися та вірити, а не чинити добрі справи.

Домашнє «благовіщення» у книзі Дії святих апостолів

- У книзі Дії основний метод євангелізації – це не якась програма чи добре встановлена схема. Буквально – це «домашня євангелізація» (10:2, 24; 16:15, 31; 18:8).
- «Ойкос» – грецьке слово, що означає «домівка», але це значно глибше слово, ніж просто сім'я. У греко-римському світі така домівка, двір охоплювала не тільки різні покоління тієї ж сім'ї, але також слуг, їхні сім'ї, друзів та бізнес-партнерів.
- Ойкос – це мережа:
 - 1) родової спорідненості (родичі);
 - 2) географічної спорідненості (сусіди);
 - 3) спорідненості покликання (співробітники);
 - 4) асоціативної спорідненості (колеги з певних інтересів);
 - 5) просто друзів.
 - 6) Метод «ойкос євангелізації» потребує найбільше особистого залучення, оскільки вимагає, щоб ми були зміненими людьми, преображеними благодаттю.

- Наше життя буде основним фактором приваблення та свідченням про правду віри.
- В *ойкос* євангелізації наше життя є під постійним наглядом тих, хто не вірить. Ми не можемо втекти чи сховатися!
- Якщо у нашому характері є вади (чи він просто невинятковий), то ми не досягнемо успіху.
 - 1) *Ойкос* євангелізація не є маніпуляцією.
- Людина, яка слухає, є «водієм розмови». Саме вона ставить різноманітні запитання та визначає швидкість процесу.
- Це не виступ «під фонограму». Людина бачить те, як насправді християнство працює у житті.
 - 1) У двох словах: *ойкос* євангелізації має всі переваги для невіруючого, а не для віруючого. Не дивно, що цей метод є таким ефективним!

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Обговоріть концепцію «домашньої євангелізації». а) Що необхідно для успішного процесу? б) Які практичні кроки можна зробити, щоб покращити процес?

По суті, попередньою умовою є той факт, що Євангеліє змінило нас. Нам не треба бути ідеальними, достатньо бути іншими. Якщо цього немає у житті, то наше свідчення не буде ефективним.

- Радість від Євангелія у нашому житті має давати нам колосальну енергію для проповідання. Як ми можемо стулити уста про таке чудо? Якщо у нас немає цієї енергії, то варто покаятися й шукати Бога, щоб вона з'явилася.
- Смирена природа Євангелія має вести нас до проповідання невірующим без зверхнього ставлення та з великою повагою.
 - 1) Оскільки ми спасенні лише Божою благодаттю, а не власною добротою, то часто можемо зустріти таку мудрість і таке співчуття нехристиян, які можуть навіть перевершувати наші.

Чи маємо ми при цьому смирення та повагу? Якщо ні, то наше свідчення не буде ефективним.

- Любов, яку ми відчули через Євангеліє, забере у нас страх, якщо інші нас відкинуть.
- 1) Чи зростає ця впевненість? Якщо ні, то нам треба покаятися та розмірковувати над Євангелієм та Божим прийняттям до того часу, доки цей страх не зникне.

Ці три риси характеру є цілком необхідними. Іншими словами, якщо Вам не вдається бути ефективними у здобуванні інших для Христа, то це тому, що Вам бракує радості, смирення, лагідності або сміливості. Чого ж саме?

Якщо Євангеліє наповнює нас радістю, смиренням та впевненістю, тоді ми не будемо ставитися до нехристиян просто як до «об'єктів євангелізації», з якими ми будуємо стосунки, розмовляємо та піклуємося тільки для того, щоб вони перейшли на наш бік. Така об'єктифікація знеособлює їх та відштовхує.

- 1) Людей треба любити не для того, щоб євангелізувати їх. Нам треба євангелізувати їх тому, що ми любимо їх.
- 2) Чим виразнішими в нашому житті будуть ці чинники, тим більше ми приваблюватимемо людей, наче магніт (Дії 2:47).

Ось декілька практичних кроків.

КРОК 1

Це – найпрактичніший крок. Складіть список із чотирьох людей, що відповідають поданим нижче критеріям і почніть за них молитися:

- 1) ми дуже добре знаходимо спільну мову;
- 2) у нас є спільні інтереси;
- 3) цій людині, напевно, сподобається наша церква чи мала група, або щонайменше – книга;
- 4) ця людина відкрита до мене.

Складіть список: _____

Тепер почніть молитися за них і почніть думати про те, як можна зміцнити Ваші стосунки з ними. Зверніть увагу: треба, щоб Ви жили в одному місті з цими людьми.

КРОК 2

Цей крок зміцнює стосунки. Більше слухайте та служіть. Але важливо пам'ятати, що людям треба служити не для того, щоб лише повернути їх, але служити просто з любові. Ніколи не можна любити когось, щоб просто євангелізувати. Євангелізувати треба насамперед тому, що ми безумовно любимо людей.

КРОК 3

Цей крок стосується віри, наповнення та духа. Пам'ятайте, що у такій євангелізації все має бути природно. Ви будете раді й задоволені, якщо людина, якій ви виявляєте любов, захоче поговорити про Євангеліє, але це ніколи не можна нав'язати.

- Найкраще говорити тоді, коли звертаються до вас першими чи першими запитують. Однак інколи також варто заохотити розмову, поставивши кілька запитань.
 - 1) Дуже важливо пам'ятати, що ці запитання будуть доречними тоді, коли з людиною вже встановився певний рівень довіри! Деякі люди мають теплий товариський характер і такі запитання можуть бути доречними одразу ж. Інші ж потребують часу.
 - 2) Якщо Ви поставили запитання зарано, то відступайте!
- Ось деякі запитання, які не є надто особистими, тим не менше дозволяють дізнатися про світогляд та переконання людини:
 - 1) Що тобі подобається/не подобається у твоїй роботі? [Згодом] Як ти думаєш, що потрібно людині, щоб бути повноцінною?
 - 2) Як тобі подобається життя у цьому місті (або у цій спільноті)? [Згодом] Якою, на твою думку, є найголовніша проблема у суспільстві?
 - 3) Чи читав ти про (якусь моральну дилему)? [Згодом] Як ти визначаєш, що є зло, а що добро – звідки ти черпаєш критерії?
- Ось запитання до людей, які готові говорити про віру:
 - 1) Як ти ставишся до християнства? Чи сказав би ти, що [запишіть ці чотири слова на папері]:
- Незадоволений ним – Чи бачиш ти християнство чи якісь його аспекти неприйнятними, неприємними? У чому проблема з християнством? Що тебе не влаштовує?
- Тобі байдуже – Чи бачиш ти християнство просто непривабливим або неактуальним? У чому воно видається тобі нудним? Що для тебе є актуальним?
- Обережно зацікавлений – чи намагаєшся ти дізнаватися більше та отримувати інформацію? Що тобі все ще не до кінця зрозуміло? Що здається нелогічним?

- Активний у пошуках – чи справді ти шукаєш Христа? Якщо так, то що тебе стримує? Чи щось у християнстві хвилює тебе особисто?

Зверніть увагу: Ви повинні дуже уважно слухати та бути дуже відкритими. Запишіть кожну проблему, а тоді будьте готовими зустрітися знову та обговорити ці запитання. Найкраще у такому випадку порекомендувати якусь книжку, а через деякий час знову порушити ці проблеми.

КРОК 4

Цей крок виокремлює актуальну тему, щоб поділитися Євангелієм із Вашим другом чи родичем. Проаналізувавши те, що Ви почули у процесі Вашого служіння людині, визначте, яка сфера серця буде найсприятливішою для прийняття Божої благодаті. Ось приблизні сфери:

- Стосунки – чи хотів би ти знати Бога особисто?
 - 1) Бог створив нас, щоб ми знали Його особисто. Наш гріх та провина є перешкодою для таких стосунків. Смерть Христа відкриває нам шлях тощо.
- Повнота життя – чому ми не відчуваємо справжнього задоволення від життя?
 - 1) Бог створив нас для Себе. Наш гріх призвів до того, що ми почали поклонятися неправильним речам, що й спричинило відчуття порожнечі та брак цінності. Через працю Христа ми можемо пізнати абсолютну Божу любов та переживати присутність Бога, яка буде задовольняти нас. Більше про надію можна прочитати у книзі Льюїса «Просто християнство».
- Справедливість – яку надію ми маємо щодо справедливості та triumфу добра?
 - 1) Якщо немає судді, то права людини – це просто ілюзія, а також і надія на справедливість. Але якщо є суддя, то надія для світу є, однак тоді ми відчуваємо провину і схвильовані цим. Христос є Суддею, Якого засудили, тому Він може бути і Суддею, і Спасителем для багатьох, хто вірує. Більше про це – у книжці Томаса В. Морріса «Тепер усе зрозуміло» (розділ «Безумство байдужості»).
- Сенс життя – для чого ти живеш? Чого ти намагаєшся досягти?
 - 1) Проаналізуйте проблеми Вашого життя у світлі роздумів С. Кові у його книзі про другу «звичку». На чому ґрунтується Ваше життя? Чи розумієте Ви, що Ваші проблеми виникають через *зміщення центру*?
- Сила/потужність – звідки брати силу, щоб вистояти у проблемах?
- Вина – як дати раду совісті?
- Смерть – як зіткнутися зі смертю?

КРОК 5

Цей крок супроводжує процес пошуку та духовної мандрівки. У християнському суспільстві люди часто ухвалюють раптові та потужні рішення слідувати за Христом. Але у світському оточенні люди частіше приймають християнство поетапно.

- Усвідомлення – вони дізнаються, про що насправді вчить християнство. Усуваються негативні стереотипи та упередження.
 - 1) Перехід: «Це – зрозуміло».
- Актуальність – вони починають бачити, як християнство може бути актуальним для них і це спонукає їх продовжувати пошуки.
 - 1) Перехід: «Було б чудово, якби це було правдою».
- Достовірність – вони починаються бачити раціональний фундамент християнства, а також непослідовності у власних віруваннях.
 - 1) Перехід: «Напевно, це – правда».
- Вільна спроба – вони «приміряють» християнство до свого життя, розмовляючи так, наче вони християни та захищаючи свою віру.
- Рішення – вони переступають лінію особистої посвяти.
- Укріплення – зазвичай вони відчують період невпевненості та неясності щодо того, що буде з ними далі, а тому шукають підтверджень та запевнень.

Зверніть увагу: всі ці етапи є маленькими рішеннями. Наприклад:

- Рішення про усвідомлення:
 - 1) «Вона – нормальна. Завжди радісна та приймає людей».
 - 2) «Вона – релігійна, але, на диво, не упереджена».
 - 3) «Ти можеш бути християнином і бути розумним!»
 - 4) «Біблію не так уже й важко зрозуміти».
 - 5) «Багато з того, що написано у Біблії, підходить до мого життя».
 - 6) «Я бачу різницю між християнством та просто моральністю».
- Рішення про актуальність:
 - 1) «Мають бути якісь переваги в тому, щоб бути міцним християнином».
 - 2) «Досить багато нормальних людей ходять до цієї церкви!»

- 3) «Було б добре, якби я міг вірити так само. Це допомогло б».
 - 4) «Здається, що Ісус є ключем. Мені цікаво знати, Ким Він був».
- Рішення про достовірність:
 - 1) «Я бачу, що Біблію підтверджує історія».
 - 2) «Насправді наука не може спростувати надприроднє».
 - 3) «Свідки воскресіння дійсно існували».
 - 4) «Ісус насправді є Богом».
 - 5) «Тепер я розумію, чому Ісусові треба було померти – це єдиний шлях».
 - Рішення про посвяту:
 - 1) «Я є грішником».
 - 2) «Мені потрібен Спаситель».
 - 3) «Хоча мені потрібно заплатити за це певну ціну, я справді повинен робити те, що Він каже».
 - 4) «Я віритиму в Нього і житиму для Нього».

3. Євангеліє по-різному проповідують різним людям. а) Як би Ви пояснили Євангеліє людині з традиційного, морального суспільства? б) Як би Ви пояснили Євангеліє людині зі світського, релятивістського суспільства?

ДУХОВНИЙ ПОДІЛ

Різниця між людьми, яких ми зустрічаємо сьогодні, полягає в тому, як і чому вони бачать свою **потребу** Євангелія.

- Люди з традиційних культур та світоглядів мають схильність до віри у Бога як сильного морального абсолюту, а також відчуватимуть обов'язок бути «добримися».
 - 1) Цей обов'язок може поставати перед сім'єю, своїм народом, загальною моральною етикою, традицією, релігійністю (у тому числі й перед християнством) і т. д.
 - 2) Ці люди легко сприймають слова: «Гріх перешкоджає тобі бути добрим, яким ти маєш бути, а тому відділяє тебе від Бога».
- Люди з більше світським та постмодерністським мисленням матимуть лише примарне уявлення про божество, а також мало розуміння про моральний абсолют.

1) Тому вони відчувають обов'язок бути вільними та слухатися самих себе та своїх мрій.

2) Ці люди легко сприймають слова: «Гріх перешкоджає тобі бути вільним, яким ти маєш бути, а тому полонить тебе та робить нелюдям».

Євангеліє прощення

- Показати традиційній людині її потребу Євангелія – це сказати: «Твій гріх робить тебе недосконалим! Ти не можеш бути достатньо добрим. Ти можеш думати, що шукаєш Божого спасіння, але насправді ти намагаєшся спасти себе сам».
- Недосконалість – це найбільший жах для «релігійних» людей. Ми кажемо їм: «Ти не живеш відповідно до стандартів» – і вони відчувають загрозу.
- Цей підхід підживлює неспокій, який можна усунути, вказавши на прощення Христа, яке покриває наші гріхи і дає нам Його досконалу праведність.

Євангеліє свободи

- Показати світській людині її потребу Євангелія – це сказати: «Твій гріх робить тебе рабом! Ти власне є релігійним, хоча цього не знаєш. Ти намагаєшся бути праведним у руйнівний спосіб».
- Рабство – це найбільший жах «свободолюбів». Ми кажемо їм: «Насправді ти не контролюєш свого життя» – і вони відчувають загрозу.
- Цей підхід увиразнює неспокій, який можна усунути, вказавши на те, що Христос є нашим Відкупителем, Він буквально викуповує нас із рабства, звільняє нас.

Кожен підхід, звісно, є біблійним. Послання до римлян більше зосереджується на першому підході (хоча див. Римлян 6-8). Послання до галатів більше акцентує увагу на другому. Павло наголошує, що коли язичники, які навернулися, підуть за релігійними іудеями, то повертатимуться у таке саме рабство. Павло порівнює релігійний моралізм та язичницький гедонізм (життєлюбство) і називає їх однаковими за суттю. Кожен із двох підходів представляє певну частину загальної благодаті, певний погляд на істину.

- Старші культури бачили обов'язок ключем до спасіння. Євангеліє каже: «Але ти НЕ живеш згідно з цими обов'язками, якщо не прийдеш до Бога через завершену справу Христа».
- Новіші культури вбачають свободу ключем до спасіння. Євангеліє каже: «Але ти НЕ є вільним, доки не прийдеш до Бога через завершену справу Христа».
- В обох ситуаціях треба бути обачним.

1) При першому підході до Євангелія треба бути обережним, щоб не представити Євангеліє просто як спосіб отримати безкоштовне прощення.

2) При другому підході до Євангелія треба бути обережним, щоб не представити Євангеліє просто як спосіб досягти самореалізації.

- Колись, коли церкви були переповнені традиційними людьми, нам треба було уникати проповідей «спасіння через обов'язок». Тепер, коли церкви переповнені людьми, які шукають самореалізації, треба уникати проповідей «спасіння через пошуки, нові відкриття».

ЄВАНГЕЛІЄ ДЛЯ ТРАДИЦІЙНІШИХ ЛЮДЕЙ

Умова, яка потребує спасіння

- Гріх – це коли ми ставимо себе на місце Бога, на місце, якого заслуговує лише Бог, – на троні нашого життя.
- Через нашу гордість та зосередження на собі ми ніколи не зможемо жити навіть згідно із золотим правилом, найосновнішим правилом достойної поведінки.

Господь, Який дає спасіння

- Спасіння – це коли Бог стає на наше місце, якого заслуговуємо лише ми, – смерть на хресті.
- Ісус прожив досконале життя, яке мали б прожити ми, а тоді помер смертю, якою ми мали б померти, і замість нас заплатив ціну за наш гріх.

Відгук, який отримує спасіння

- Щоб стати християнином, по-перше, треба визнати проблему: що ми ставили себе на місце Бога – або через релігійність (намагаючись бути спасителем самого себе, намагаючись заслужити спасіння через мораль), або через нерелігійність (намагаючись бути власним господом, створюючи для себе власну мораль).
- І, по-друге, прийняти рішення: попросити Бога прийняти нас в Ім'я Ісуса та усвідомити, що ми прийняті та люблені Богом через те, що Він зробив, а не завдяки тому, що зробили ми.
- Євангеліє не полягає у тому, щоб здобути праведність і принести її до Нього, щоб тоді Він був перед нами в боргу, а в тому, що через Ісуса Христа Він здобув праведність і дає її нам, тому тепер ми у боргу перед Ним.

ЄВАНГЕЛІЄ ДЛЯ БІЛЬШ СВІТСЬКИХ ЛЮДЕЙ

Умова, яка потребує спасіння

- Ми були створені, щоб жити для Бога та будувати наше життя на Ньому, але замість цього ми живемо для таких речей, як любов, кар'єра, досягнення та моральність, щоб знайти сенс та цінність.

- Тому кожна людина – релігійна вона чи ні – будує власну ідентичність на чомусь, окрім Бога.
- Ці речі роблять нас рабами провини (якщо ми не зможемо отримати їх) або гніву (якщо щось перешкоджає нам здобути їх), або страху (якщо вони під загрозою), або заклопотаності (бо ми повинні отримати їх).
- Як риба є вільною лише у воді, так і ми є вільними тільки тоді, коли служимо Ісусові понад усе. У Ньому – єдине джерело сенсу. Це той центр життя, який цілком задовольнить нас, якщо ми прийнемо Його, та пробачить нам, якщо ми підведемо Його.

Господь, Який дає спасіння

- Якщо ми – не просто результат випадку, то ми були створені. А якщо створені, то маємо борг перед Богом за все.
- Однак ми живемо так, наче належимо самим собі чи самі створили себе. Це – зрада.
- Кожен, хто пережив кривду, знає, що існує так званий емоційний борг, який або може сплатити кривдник, або ми самі можемо взяти на себе.
- Прощення завжди завдає великого болю. На хресті ми бачимо, що Бог простив нам нашу зраду – постраждавши та заплативши борг Сам.

Відгук, що отримує спасіння

- ЗМІНІТЬ НЕ КІЛЬКІСТЬ, А ЯКІСТЬ ВАШОГО ПОКАЯННЯ.
 - 1) Треба покаятися, але покаяння, через яке ми отримуємо Христа, – це не просто жаль за конкретні гріхи (хоча і це також), але визнання, що нашим головним гріхом були наші спроби «самоспасіння».
 - 2) Покайтеся не просто за погані вчинки, але за причини того, що ви чинили добре.
- ЗМІНІТЬ НЕ КІЛЬКІСТЬ, А ОБ'ЄКТ ВАШОЇ ВІРИ.
 - 1) Треба «вірити», але віра, через яку ми отримуємо Христа, – це не просто підписатися під списком доктрин про Христа (хоча і це також), але довіритися не своїм добрим справам, а тому, що зробив Христос.
 - 2) Прочитайте або розкажіть Івана 1:12-13.
 - 3) Запитайте прямо про нові сімейні стосунки з Богом в Ім'я Ісуса.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Дії 16:11-40

1. Вірші 11-15. Що ми дізнаємося про Лідію? Як вона прийшла до віри? Які з наведених ознак підтверджують щирість її навернення?

Зверніть увагу: «Місце молитви у суботу» означає, що це були євреї та богобоязливі язичники, які щотижня збиралися на поклоніння, але їх було недостатньо, щоб сформувати формальну синагогу. Те, куди Павло та його друзі пішли, було служінням у синагозі з вивчення/обговорення Божого Слова.

Лідія була підприємцем, вона торгувала кольоровими тканинами.

- Вона походила з міста Тіятір, що славилася своїми фарбами для тканин (є стародавні згадки, які говорять про гільдію фарбувальників у цьому місті).
- Лідія була або фарбувальницею, або продавчиною, яка працювала у цій сфері.

Лідія «шанувала Бога» (вірш 14).

- Вона вже прийняла іудаїзм, тобто поважала старозавітне Писання, а також поклонялася єдиному правдивому Богові.
- Тут, у вірші 14, бачимо класичний приклад того, як люди ставали християнами.

«Господь же її серце відкрив, щоб уважати на те, що Павло говорив».

- З одного боку, Бог не покликав Лідію прямо, але через проповідь Євангелія іншими людьми.
- З іншого боку, ні Павлові слова, ні серце Лідії самі по собі не могли створити чуда. Вона відгукнулася на Євангеліє, тому що Бог відкрив її серце.
- Без такого божественного втручання серця слухачів закриті, а слова промовця нічого не можуть з цим вдіяти. Це зрозуміло і узгоджується з іншим текстом: «І всі ті, хто призначений був в життя вічне, увірвали» (Дії 13:48).
- Так само й тут. Серце Лідії не відкрилося, бо вона повірила у Євангеліє, але вона відгукнулася на Євангеліє, тому що її серце було відкритим.

Є щонайменше три свідчення того, що вона навернулася.

- Вона повірила у Євангеліє – «уважала на те, що Павло говорив» (вірш 14). Іншими словами, вона усвідомила, що Євангеліє – послідовне, привабливе та викривальне.

- Вона привела свою сім'ю до Господа. Написано, що вона «охристілася та її дім» (вірш 15).
 - 1) Слово *ойкос* (дім, домівка), як ми вже бачили, має дуже широке значення. Воно охоплює і її слуг та дітей, а також це слово окреслювало і немовлят. Якщо Лідія була заміжною, то сюди входив би і її чоловік.
 - 2) Це може означати, хоча ми не можемо знати стовідсотково, що вона привела інших старших членів її дому до Христа.
- Вона перетворила свій дім на місіонерський центр. Вона запрошувала місіонерську команду жити та працювати у її домі. Її дім, поза всяким сумнівом, став домашньою церквою.
 - 1) Як тільки серце відкривається до Бога, то для Нього відкривається також і все інше: гаманець, маєтки та дім.

2. Вірші 16-19. Порівняйте дохристиянський духовний стан служниці зі станом Лідії. Порівняйте служіння Павла Лідії та тій служниці. Що Лука намагається нам показати?

Існує величезна різниця між звичайною особою Лідії та надзвичайно дивною постаттю служниці. *«Вони настільки відрізняються, що Лука міг навмисно поєднати їх, щоб показати, як рятівне Ім'я Ісуса виявляло свою силу в житті різноманітних людей».* (Брюс, с. 332).

Ким була та дівчина? Написано, що *«вона мала віщунського духа»* (вірш 16), тобто передбачала майбутнє. Але грецький текст дослівно подає, що вона *«мала духа піфона»*.

- В античній грецькій культурі «піфія» – це людина, яка була одержимою духом піфона, що стеріг міфічний храм Аполона при дельфійському оракулі.
- Греки називали таких людей «черевомовцями» (див. Брюс, с. 332), бо вони безконтрольно віщували майбутнє, а також пророкували та виголошували афористичні висловлювання за допомогою дивних звуків та голосів.
- Оскільки суспільство того часу вважало, що їх надихають Аполон на Піфон, то багато людей приходило до панів цієї служниці та платили гроші, щоб почути від неї відповідь чи якийсь віщунство (*«Вона ворожитством давала великий прибуток панам своїм»*, вірш 16).
- Замість пошкодувати її за дивну поведінку та очевидні муки, вони наживалися на ній.

Тому різниця між Лідією та служницею – величезна.

- Лідія – це дуже поважна бізнес-леді, опора суспільства, тоді як служниця ледве входить до суспільства. Фактично вона просто чиясь власність у цирку.
- Лідія є глибоко моральною та релігійною людиною, яка любила та знала Біблію, а для служниці будь-яка мораль і знання про істину є чужими.
- Лідії є чим гордитися, а служниця цілком маргіналізована, без крихти гідності.
- Лідія має достатньо влади – як соціальної, так і економічної. Служниця ж цілком безвладна, навіть щодо себе.
- Усе це зводиться до того, як зауважує Ф. Ф. Брюс, що Євангеліє може змінити будь-який стан. Це стосується не лише культурних чи спроможних, але також і безпомічних та розбитих людей.
- Служіння Павла двом жінкам також має певні відмінності. Коли Лука називає її «піфією» – це не знак, що він визнає її міфологію, але визнає її одержимою демоном, яку експлуатують її власники, щоб заробити гроші.
- Він руйнує також і силу, яка панувала над нею. Як?
 - 1) Читаємо, що через кілька днів Павло «обурився» (вірш 18). Мабуть, це означає, що він засумував через неї.
 - 2) Зрештою, він прилюдно докорив демону Іменем Ісуса – і той вийшов із неї.
 - 3) Навіть її власники зауважили, що її розум змінився. Вона стала спокійною та «нормальною», але вони почали скаженіти!
- Лідія дуже тихо прийшла до Христа, а служниця прийшла з великим шумом!
- Лідія прийшла до Христа через вивчення Біблії, звертаючи увагу на те, як Христос виконав Закон та пророків, а служниця прийшла до Христа через вияв Божої надприродної сили.
- Лідія побачила Христа як Месію Ізраїля, а служниця побачила Його як всемогутнього Визволителя.

Що це показує нам? Той факт, що Той Самий Ісус є також і Визволителем для Лідії, і Виконавцем Закону для служниці, але їхній перший контакт із Його славою не був ідентичним. Тому нам треба бути гнучкими, представляючи людям Євангеліє. Ми повинні думати про різні проблеми людей, їхні потреби та те, що турбує їх у житті!

Знову бачимо, що Євангеліє призначене як для морально «добрих» людей, так і для занапащених та залежних.

3. Вірші 19-40. а) Чому повірив в'язничний наглядач? б) Порівняйте його дохристиянський духовний стан зі станом Лідії та піфії. в) Як Павло привів його до Христа? г) Чому Павло наполягав на публічному вибаченні у вірші 37?

Треба з'ясувати, як Павло та Сила опинилися у в'язниці. Власники тієї служниці зовсім не зраділи, що тепер вона є вільною і має мир. Вони лютували, бо втратили свій прибуток. Вони хитро приховали свій справжній гнів на Павла та Силу і намагалися маніпулювати расистським ставленням людей до «цих євреїв», які засмічували культуру «нас римлян». Без жодного суду натовп почав їх бити, і міська влада запроторила Павла та Силу до в'язниці. Тепер настав час для відомого навернення филиппського в'язничного.

Хто привів в'язничного до віри?

- По-перше, його, мабуть, здивувало те, що Павло та Сила, які були побиті та стікали кров'ю, «*молилися та співали гімни Богові опівночі*» (вірш 25). (Важко не згадати запевнення Елігу, що Бог – Той, «*що вночі дає співи*» (Йова 35:10).
 - 1) Филиппський в'язничний та інші в'язні (вірш 25) бачили, як християнська віра зміцнює і дає сили зіткнутися з найгіршим у житті.
- По-друге, коли стався землетрус, давши можливість усім в'язням втекти, то в'язничний був шокований, що Павло та Сила стримали усіх в'язнів. Так вони врятували йому життя.
 - 1) Цей акт служіння йому (та повага до законів) дав йому смирення, а побачивши їхній вплив та лідерство (над іншими в'язнями), він був вражений. Це привело його до емоційного запитання: «*Що треба робити мені, щоб спастися?*»
- Підсумок: він був вражений характером християн і побачив, що християни сенсаційно допомагають йому під час кризи.

Порівняйте його дохристиянський духовний стан

- В'язничний перебував десь посередині між Лідією та піфією.
 - 1) Він не був моральною людиною, яка поважала Біблію, але також він не був цілком розбитим та невірноваженим.
 - 2) На відміну від Лідії, він не покався тихо та лагідно, дізнавшись багато нового під час вивчення Біблії. Але він також не покався через докір та «силу» євангелістів.
- Навряд чи він достеменно знав, про що просив, коли запитав: «*Що я маю робити, щоб спастися?*» Він не міг багато знати про спасіння (на відміну від Лідії).

- Напевно, він просто глибоко зрозумів, що ці чоловіки мали силу, характер і мир, яких йому бракувало. Він, очевидно, запитував: «Що є у вас такого, що дає вам такий мир? Без нього я не можу жити!»

Як Павло привів його до Христа

- По-перше, Павло підсумував Євангеліє: *«Віруй в Господа Ісуса, і будеш спасений ти сам та твій дім»* (вірш 31). (Павло не мав на увазі, що якщо той повірить, то і його сім'я автоматично спасеться, але це шлях для спасіння – не лише для тебе, але й для усієї твоєї сім'ї). Однак цього підсумку було недостатньо.
- По-друге, Павло *«Слово Господнє звіщав йому та й усім, хто був у домі його»* (вірш 32). Це показує нам, що простого підсумку Євангелія замало. Щоб повірити, люди мають знати, Ким є «Господь Ісус Христос».
- По-третє, Павло доволі швидко наполог, щоб це було почуто у групі! Він сказав в'язничному зібрати сім'ю навколо нього, щоб почути Слово. Це – мудро.
 - 1) Якщо людина покається без відома сім'ї, то це може призвести до відчуження та поділу в сім'ї.
 - 2) Також це показує, як люди приходять до Христа – через мережу стосунків, а не просто через «суху» євангелізацію.
- По-четверте, вони були охрещені, коли повірили (вірш 33). В інших місцях Нового Завіту є натяки, що Церква давала ретельні інструкції новонаверненим щодо їхнього хрещення. Тому можемо сказати, що час між покаанням і хрещенням є умовним та залежить від ситуації.
 - 1) Тут Павло вирішив, що важливо дозволити цим людям швидко присвятити своє життя Христу. Він поставив «крапку над і». І, як наслідок, запанувала неймовірна радість (вірш 34).

Публічне вибачення

- Не схоже на Павла, щоб він вимагав уваги до себе або хотів принизити опонента. Але *«це, мабуть, було дуже важливо для свободи церкви, яка позосталася після нього»* (Трайтон, цитує Стотт, с. 268).
- Бити та ув'язнювати римського громадянина без суду було протизаконним. Міська влада тепер знала, що Павло міг подати апеляцію та створити для них проблеми. Показавши свою владу над ними, Павло, напевно, забезпечував гарантію церкви у Филиппах від переслідування.

4. Звичайно, у Филиппах відбулося багато навернень. Чому, на Вашу думку, Лука обрав для свого читача саме ці три постаті, яких важко порівняти між собою?

Як говорить Джон Стотт: «Вони відрізнялися расово, соціально та психологічно. Але всі троє були змінені одним Євангелієм і були прийняті до однієї церкви» (с. 268). Повторіть відмінності.

- Расово – Лідія була іноземкою з Малої Азії, служниця, напевно, була грекинею, а в'язничний, мабуть, був римляном.
- Соціально – Лідія, очевидно, була заможною, служницю ледь вважали людиною, а в'язничний був службовцем середнього класу.
- Психологічно/розумово – Лідія була дуже мудрою та зорганізованою людиною, служниця була божевільною, а в'язничний, напевно, був солдатом на пенсії, типовим «тудягою».
- Їхні потреби:
 - 1) Потреба Лідії була більше інтелектуальною і стосувалася загального незадоволення своїм світоглядом та сенсом життя. Зрештою, у неї було все інше: самовладання, успіх, сім'я. Тому Павло відповів лагідною дискусією.
 - 2) Потреба служниці була глибокою та емоційно. Вона була залежною, а її життя було цілком зруйноване. Тому Павло відповів наказом.
 - 3) У в'язничного відчуття потреби було набагато гострішим, ніж у Лідії, але меншим, ніж у служниці. Він усвідомив, що «у нього немає усього, щоб мати повноцінне життя». І Павло відповідає цьому чоловікові дії (мабуть, не надто освіченому) доволі прямою презентацією, а потім закликає його до покаяння.

Найдивовижнішим (і це, мабуть, навмисно) є те, що ці три особи були абсолютними антиподами того, ким хотів би бути такий єврейський чоловік, як, наприклад, Павло. Адже кожен єврейський голова сім'ї, прокинувшись вранці, дякував Богові (типовою і звичною молитвою), що він не народився язичником, жінкою чи рабом. Але тепер бачимо цих трьох людей, які об'єднані з Павлом як його брати і сестри, – і тепер це новий фундамент Церкви! Варто зауважити, що Лука завершує історію, звертаючись до всіх нових християн «*браття*» (вірш 40). Це було дуже важливо – показати світові, що через Христа братами і сестрами можуть стати люди, які поза Церквою ніколи б не знайшли спільної мови.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Маючи на меті підважити запевнення світових релігій, часто розповідають відому історію про сліпців та слона. Жоден зі сліпців не може охопити абсолютної дійсності слона, а тому жодна з релігій не може претендувати на повноту істини – лише на якусь її частину. Але історію можна розповісти лише з точки зору зрячого, який бачить цілого слона. Тому історію переповідає той, хто стверджує, що осягнув усю істину, за якою женуться всі релігії. Складається враження смиренності, начебто істина є такою великою, що ніхто не може її осягнути, але якщо використовувати цей аргумент для того, щоб знівелювати всі спроби розрізнити істину, то насправді це дуже нахабна заява щодо знання, яке ставить себе вище за всі інші. Варто запитати себе: «Якою є та вигідна позиція, з погляду якої стверджується, що можна релятивізувати абсолютні заяви, про які говорять ці різні писання?»²

*Бекі знайомиться зі студенткою юридичного факультету (СЮ) в автобусі.
Зайшла мова про героїв.*

СЮ: Моїм героєм є, напевно, Карл Маркс. [Пам'ятайте, що це 1979 р.]

Бекі: Що саме тебе у ньому приваблює?

СЮ: Я думаю, що його ідеї були чудовими, хоча їх не завжди правильно втілювали.

Бекі: Але що саме в його ідеях є таким чудовим?

СЮ: Він – мій герой, тому що переймається долею пригноблених.

Бекі: Тут я погоджуюся, але я знаю, що Маркс не вірить у Бога.

СЮ: Так, він бачить Всесвіт безбожним, а ми набуваємо сенсу лише у суспільстві. Самі по собі ми не важливі.

Бекі: Однак ти захоплюєшся його турботою про пригноблених, хоча, зрештою, вони не є важливими. Це видається дивним – цінувати людей так високо, коли вони всього лише продукти Всесвіту. Чому б не маніпулювати ними, як заманеться?

СЮ: Я так не змогла б. Мені видається природним, що люди є важливими, але мені потрібна певна філософська система, яка про таке говорить. Однак я вірю, що у своїй суті ми є добрими. Якби лише ми могли жити у безкласовому суспільстві, то були б вільні від того, що тягне нас донизу.

Бекі: Послухай, я знаю чоловіка, одного з найгірших расистів. Якби він прожив 50 років у твоєму безкласовому суспільстві, то все ще думав би – «негри». Як Маркс може стерти гидотність та ненависть расиста?

СЮ: [Широко розплющивши очі] Ми намагаємося змінити це століттями. Жодні правила чи закони у світі не можуть примусити полюбити когось.

Бекі: Дивися, ти кажеш, що знаєш, що окремі люди є важливими, і тобі потрібна система, яка це підтверджує. Тепер ти говориш, що справжнє зло походить із нас. Бо зовнішні закони чи правила хоч і можуть приборкати поведінку, але не можуть змінити її. Тож тобі потрібна система, яка стосувалася б внутрішнього зла, і рішення, яке могло б змінити щось радикально, а не лише поверхово. Правда? Це, власне, така система, яку я знайшла.

СЮ: Про яку революцію ти говориш?

(Пайперт) Коли я розповіла їй, що слідую за Ісусом, то, думаю, було б краще не цитувати її відповідь дослівно! Але після того, як вона оговталася від шоку, то запитала мене, звідки я знаю, що все це правда. Впродовж усієї нашої поїздки вона просила надавати аргументи на захист християнства. Вона уважно слухала, а коли ми приїхали, то сказала: «Я б хотіла зустрітися знову... Я їздила додому на вихідних, і до мене прийшла моя молодша сестра і сказала, що стала християнкою. Я відрізала їй, що це антиінтелектуально та необґрунтовано. У гніві я збрала речі й поїхала геть, сказавши, що більше не хочу про це говорити. І ось сіла у автобус – біля Вас». Ми справді поклоняємося неймовірному Богові!³

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Сучасні люди припускають, що історія про сліпців та слона є правдивою і тому наvertати когось ніколи не є правильним. Як можна зруйнувати ці заперечення щодо Євангелія?**

У сучасному суспільстві поширеною є думка, що ніхто не знає правди про духовну реальність, а тому неетично намагатися євангелізувати чи наvertати когось із його релігійних поглядів на свої. Але цитата Ньюбегіна показує хибність його ж позиції.

«Ніхто не може знати істину».

Якщо сказати: «Я не знаю, яка із релігій правильна» – то так, це смиренна заява.

- Але якщо, натомість, ми кажемо: «Ніхто не може знати істину», то це вже догматичне твердження, яке претендує на дуже велике релігійне знання/впевненість – саме те, у якому ми щойно сумнівалися!
- Якщо іти далі й сказати: «Ніхто не має більше правди, ніж будь-хто інший», то ми знову самі претендуємо на величезні релігійні знання. Адаже звідки тоді нам про це відомо?
- Ця невідповідність дуже швидко розростається. Ми не можемо сказати: «Немає таких релігійних поглядів, у яких є більше істини, ніж в інших» без претензії на те, що володіємо знаннями, які, як ми щойно сказали, не можуть існувати.
- Ти робиш те, що забороняєш робити іншим! Ти просуваєш релігійний погляд і кажеш, що він кращий за інший! Чому тобі можна робити те, що ти забороняєш робити християнам?

«Багато добрих і розумних людей не погоджуються з вами, тому було б нахабством заявляти, що твої релігійні переконання правильніші, ніж інші». Найбільш руйнівним запереченням є той факт, як він бумерангом повертається до самого автора цієї цитати, адже ми інтелектуально зобов'язані застосувати його до *будь-яких* тверджень про релігійну чи духовну реальність, а не лише до тих, які є релігійними інституційно чи формально.

- Якщо «всі наполегливі твердження про духовну реальність є нахабними», тоді й це твердження також стає нахабним, а значить – і саморуйнівним. Це заперечення *також* є релігійним віруванням, і ним підмінюють релігійні вірування, і більшість людей у світі не вірять у нього, а багато з них також є добрими та інтелектуальними.
- Чому не нахабно чи «неморально» дотримуватися своїх вірувань? Людина, яка говорить, що «переконувати інших у своїй релігійній позиції – це нахабно», сама робить те, що щойно заборонила! Цей аргумент обеззброює її саму.

3. Як Бекі Пайперт розкриває актуальну тему на прикладі студентки-юриста? Яким чином вона говорить про свою віру? Як вона пояснює невідповідність? Як вона підлаштовує презентацію Євангелія до цього випадку?

Релігійність пронизує ціле наше життя. Непрямі кроки віри робить кожен. Рішення, моральний вибір, розставляння пріоритетів, вирішення проблем – усе ґрунтується на цінностях, які охоплюють віру. Важлива частина проповідання нашої віри у Христа – це вміння виявити у житті людей ці припущення, які є релігійними віруваннями та доктринами. Що таке релігійна доктрина? Це:

- 1) вірування про природу речей, які доступні тільки для віри і їх неможливо довести;
- 2) вірування, якому людина присвячує себе та своє життя, тому що вважає його правдивим;
- 3) вірування, яке людина поширює серед інших, трактуючи як таке, що є кращим і повнішим за інші.

Тепер візьмімо стандартну заяву скептика: *«Ніхто не може бути впевнений, чи Бог або котрась із релігій є правильною. Тому не треба намагатися переманювати людей із їхньої релігії до своєї»*. Людина, яка говорить таке, не думає, що тим самим сама пропагує релігійну доктрину!

- По-перше, вона припускає, що ніхто не може бути впевнений щодо релігійної істини чи Бога. Це само по собі є чітким постпросвітницьким поглядом на дійсність і його, очевидно, не можна перевірити! Це – догма віри.
- По-друге, вони присвячують цьому ціле своє життя – віруванню, що немає Бога, або, якщо Він є, то доктрини не мають жодного впливу на життя після смерті.
- По-третє, коли вони кажуть: «Не намагайтеся переконати інших», то самі ж поширюють релятивістський погляд на духовну істину, який ставлять вище за християнський. А це, звісно, непослідовно.

1) Коли християни чи мусульмани намагаються переконати когось, то вони послідовно дотримуються своїх принципів.

2) Але якщо хтось каже: «Ти не маєш права думати, що твоя духовна дійсність є кращою за інші», то він робить те, що сам забороняє.

3) Він говорить, що його релятивістський погляд на духовну дійсність є кращим за інші.

- Тому людині, яка думає, що є нерелігійною чи догматичною, треба показати, що вона робить заяви віри, повні релігійно-доктринальних припущень. Доки вона не побачить, що вже має віру, повну труднощів і непослідовностей, то не слухатиме християнство уважно.

У цьому уривку Бекі Пайперт чудово показує студентці її приховані вірування.

- Головною темою вона робить те, що є актуальним для студентки: її основна надія та мотивація у житті – це прагнення справедливості для знедолених.
- Вона також звертає увагу, що погляди студентки є секулярними – скептичними щодо існування Бога.
- Тоді за допомогою запитання: «Якщо ми всього лише продукти Всесвіту, чому б не маніпулювати людьми, як нам заманеться?» Бекі виявляє природні вірування студентки у те, що Всесвіт насправді не підтримує її прагнення до справедливості.

1) Студентка намагається опиратися на дуже загальне вірування, що люди є добрими за своєю природою, але Бекі ставить це під сумнів прикладом про те, наскільки глибоко расизм закорінений у серці людей.

- Зрештою, Бекі представляє Ісуса як жертву несправедливості, Який прийшов виправити її.

Ми дізнаємося про три основні кроки у поширенні нашої віри:

По-перше, відкрийте «вірування» та «актуальні теми» для людини.

Ми можемо це зробити, поставивши запитання:

- **Що не так зі світом? З людьми? Із суспільством?** («Я думаю, що основна проблема людей...», «Я думаю, що причина, чому люди нещасливі...»)
- **Що виправить цю ситуацію?** («Я думаю, що відрізнити добро від зла можна шляхом...», «Я думаю, що це заповнить пустку в мені...»)

По-друге, покажіть протистояння між актуальною темою для людини та її віруванням.

- Зацікавити людину у Євангелії найлегше, показавши їй суперечності між темою, актуальною для неї (яка покаже фундаментальне розуміння, що Бог існує), та її віруваннями (які покажуть свідоме заперечення біблійного Бога).

По-третє, подайте коротку презентацію Євангелія у розрізі актуальної теми.

- Коли Ви вказали на протистояння між тим, чим людина переймається, та переконаннями (тобто віруваннями), зробіть коротку презентацію Євангелія у спосіб, який стосуватиметься цієї актуальної для людини теми.

На завершення:

Ви зустрінатимете два основні типи невіруючих:

- Тих, які вірять в основні принципи християнської віри, але не охопили повністю суть Євангелія.
- Вони намагаються спасти самих себе, намагаючись бути добрими.
- Ці люди, зазвичай, не є надто світськими, тому Ви просто можете вказати на актуальність особистого свідчення та одразу перейти до повного змісту Євангелія.
- Інколи існує потреба доводити достовірність християнства.
- Але у Нью-Йорку більшість людей є світськими і вони відкидатимуть основні християнські доктрини.

1) Саме тому Ви маєте визначити те, у що вони вірять, і апелювати до актуальної теми у їхньому житті.

¹ Дж. Стотт «Послання книги Дії апостолів» (*The Message of Acts*), с. 79-81.

² Л. Ньюбегін «Євангеліє у плюралістичному суспільстві» (*The Gospel in a Pluralist Society*), с. 9-10, 170.

³ Адаптація розмови між Бекі Пайперт та афро-американською студенткою юридичного факультету в автобусі у м. Салем, штат Орегон.

Християнство Святого Письма

Як мені ставитися до тих, хто кривдить мене?

Заняття 7 | Курс 2

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ПРОЩЕННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка..

Боже та наше прощення

- Коли Бог виявив Свою славу Мойсеєві, то сказав, що Він *«прощає злих»*, однак *«не залишає провину непокарану»* (Вихід 34:6-7).
 - 1) Коли прийшов Ісус, ми побачили, як Бог через Своє відкуплення може бути і справедливим, і милосердним (1 Івана 1:7-9).
- Ісус каже: *«А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших»* (Матвія 6:15).
 - 1) Це не означає, що ми можемо заробити на Боже прощення, пробачаючи інших, але ми можемо перевірити себе цим. Бо жодне серце, яке щиро покаялось перед Богом, не може не пробачати.
- Божа благодать дає нам дві передумови для життя, повного прощення:
 - 1) *Емоційне смирення* – гіркота у серці на іншу людину залишатиметься, якщо ми вважатимемо себе кращими, якщо будемо говорити: *«Я б ніколи такого не зробив!»* Ті, хто не пробачає, показують, що вони не прийняли свою власну гріховність.
 - 2) *Емоційне здоров'я* – Ви не можете вибачати комусь, якщо самі вимагаєте уваги та постійно невпевнені. Якщо Ви пізнали Божу любов та прощення, то є певна межа, глибше за яку Ви не зможете бути зранені. Людина, яка хоче Вас скривдити, не може порушити Вашу справжню ідентичність, гідність та значущість. Чим більше ми радіємо у власному прощенні, тим швидше ми будемо пробачати іншим.

Рівновага

Якщо наше прощення справді відображає прощення Бога, то ми повинні поважати справедливість, як і Він.

- Коли люди кривдять нас, то ми мусимо повністю покинути думки про відплату чи помсту, однак, водночас, ми не повинні нехтувати несправедливістю чи серйозним гріхом.
 - 1) Любов не в тому, щоб дозволяти людині просто втікати з гріхом. Це не є любов:
- до кривдника, який продовжує чинити зло;

- до інших, яких можуть скривдити у майбутньому;
- до Бога, Який засмучений.
 - 1) Грань між праведним гнівом заради Бога та самоправедним бажанням помсти через зранену гордість є дуже тонкою, і її складно провести.
- Природна відповідь на більшість кривд – це мовчати зовні, але всередині горіти у полум'ї образи та недоброзичливості.
- Відповідь Євангелія є протилежною. Ми повинні відкрито докорити злу, але без будь-якого бажання помсти (Римлян 12:14, 20-21).
 - 1) Тільки якщо Ви щиро були прощені зсередини, Вам вдасться праведно докорити за зло, не скривдивши людину у відповідь.
 - 2) Лише якщо Ви пробачили кривдникові й бажаєте йому добра в усьому, лише тоді Ваші слова не зневажатимуть і матимуть потенціал змінити його серце.

Визначення прощення

- Простити – це зректися права шукати відплати для того, хто скривдив нас.
 - 1) Гріхи є «боргами» (Матвія 6:12), які можна:
 - примусити кривдника виплатити, скривдивши його у відповідь, аж доки не втамуємо свою «справедливість»;
 - заплатити самому, пробачивши та проковтнувши біль.
 - Як можна заплатити борг самому?
 - 1) Відмовитися прямо кривдити людину.
 - 2) Відмовитися обговорювати людину з поганой сторони перед іншим.
 - 3) Відмовитися прокручувати у голові недоброзичливість до людини.
 - 4) Замість бажання болю, щиро молитися за зростання людини.
- Прощення дарують раніше, ніж його відчують.
 - 1) Це обіцянка відмовитися від того, що написано вище, і молитися за кривдника, нагадуючи собі про Божу благодать до тебе.
 - 2) Хоча це надзвичайно важко та боляче, бо ми несемо на собі ціну гріха, який прощаємо. Але це:

- поглибить наш характер;
- звільнить нас, щоб говорити з людиною і допомагати їй;
- приведе до любові та миру, замість гіркоти.
- Беручи на себе ціну гріха, ми чинимо як Ісус (Колосян 3:13; Матвія 18:21-35).

Які твердження Вас вразили і чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Матвія 18:21-35

1. Як притча у віршах 23-35 відповідає на запитання Петра у вірші 21?

Петрове запитання припускає, що прощення має певну межу. Він думав собі, що у нас є право рано чи пізно перестати прощати і почати праведно гніватися на нашого кривдника.

- Відповідь Ісуса: *«До сепидесяти по семи»* – це відома метафора, яка означає, що християнське прощення не має меж.
 - 1) Оскільки *«сім»* означало повноту, то *«сімдесят по сім»* вказує на нескінченне число.

Притча Ісуса пояснює, чому Бог закликає нас до безмежного прощення.

- Слуга заборгував царю 10 тисяч талантів. Ціна цього боргу абсолютно гігантська.
 - 2) Талант символізував суму, більшу за десятирічну зарплату звичайного робітника. На сьогоднішні гроші – це понад мільярд доларів.
 - 3) Ця сума легко могла би представляти велику частину ВВП царства.
- Звідки міг взятися такий великий борг?
 - 1) Це не могла бути звичайна позика. Жоден цар не позичив би такої суми рабу.
 - 2) Мабуть, ішлося про розкрадання грошей або іншу форму корупції.
- Тому ілюстрація Ісуса зображає чоловіка, який заборгував царю майже безкінечну суму, більшу, ніж він коли-небудь міг би виплатити. Здається, що у нього немає виходу.
- Але цар змилюсердився над благанням чоловіка і простив йому весь борг.
 - 1) Це, звісно, означає, що цар взяв на себе всю ціну боргу. Він списав мільярд доларів. Це – неймовірний акт милосердя.

- Слуга, який отримав безмежне милосердя, відмовляється простити набагато менший борг, по суті, кілька доларів. Цар же щойно простив йому суму, яку він не зміг би віддати ніколи.
- Відповідь царя сувора та справедлива: *«Чи й тобі не належало змилюватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилювався?»* (Вірш 33).
- Це, звісно, виклик для нас! Ми є слугами Бога, але ми взяли дари Божі й використали так, ніби вони були нашими.
 - 1) Ми заслуговуємо на покарання, але Бог простив нам через Христа.
 - 2) Тепер у нас має бути таке ставлення до всіх, хто скривдив нас: *«Господи, ти не вимагав від мене відплати за мій борг перед Тобою, але заплатив ціну за нього Своїм життям. Хіба тепер я маю право вимагати відплати від цих людей, борг яких такий мізерний?»*
 - 3) Чому ми повинні жити життям абсолютного прощення? Тому що Боже прощення до нас було безмежним, неосяжним.

Зверніть увагу: суворе попередження Ісуса у вірші 35 є паралеллю до Його попередження у Матвія 6:12, 14-15, де Він каже, що якщо ми не прощатимемо, то й самі не будемо прощені. Мова не йде про те, що Боже милосердя можна заслужити через прощення інших. У притчі цареве прощення слуги передус його дії щодо його боржника – це дуже важливий момент. Йому не прощено через те, що й він простив, а тому, що цар змилювався над ним. Але тверде серце, яке не може прощати інших, – це нерозкаяне серце. Ніхто не може бути прощеним без каяття. Серце, яке не випромінює прощення, саме не зазнало прощення. Серце, яке не пробачає іншим, не розкаялося щиро і не попросило у Бога пробачення.

2. Як образ грошового боргу допомагає нам зрозуміти, що означає прощати всілякі гріхи?

Поміркуйте, як працює грошовий борг. Якщо друг розіб'є мою лампу, а лампа коштує 50\$, то такий вчинок створює борг на 50\$.

- Якщо я скажу йому заплатити, то отримаю 50\$.
- Але якщо я пробачу йому цей вчинок, то борг не випарується просто у повітрі.
 - 1) Коли я прощаю йому, то беру на себе ціну лампи.
- Я заплачу ще 50\$, щоб замінити її, або залишуся без світла у кімнаті.
- Простити – це скасувати борг, заплативши його або взявши його на себе.

- Хтось завжди сплачує кожен борг.

Тепер перенесімо цю ситуацію на немонетарний приклад.

- Коли хтось згрішив проти Вас, то Ви втрачаєте щось – або щастя, або репутацію, або мир, або стосунки, або можливість тощо.
- З гріхом можна зробити дві речі. Уявіть собі, що хтось заплямував Вашу репутацію.

1) Можна спробувати відновити її, відплативши тим самим кривдникові, зганьбивши його і у такий спосіб заплямувавши його репутацію.

2) Або Ви можете простити кривдникові, відмовляючись відплатити йому тим же і взявши на себе відшкодування за свою репутацію. (З часом її доведеться відновити).

- Коли зло заподіяне, то і в монетарній, і в немонетарній ситуації завжди є борг, а тому не може бути прощення, якщо хтось не виплатить його.
- Коли Бог «*більше не пам'ятає наших гріхів*», то це не означає, що Він втрачає пам'ять.
- Але радше це означає, що Він не звинувачує нас у них, тому що Сам заплатив ціну за цей борг на хресті. У цьому полягає значення Ісусової смерті.
- Хрест – це Божий спосіб взяти на Себе ціну за наше прощення.
- Через хрест Бог більше не бачить нашої провини за цей борг.

1) Прощати – це означає брати на себе ціну та не вимагати жодної відплати.

2) Після прощення ми ставимося до людини так, наче у неї немає боргу перед нами.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Галатів 6:1-3; Римлян 12:14-21

1. Згідно з Посланням до галатів (розділ 6) – коли і як ми маємо виправляти когось?

У різних місцях (Матвія 18, Луки 17) Ісус говорить нам, що коли нас скривдили, то нам, можливо, треба буде піти і поговорити з нашим кривдником. *«Коли провиниться твій брат, докори йому, а коли він покається, то вибач йому»* (Луки 17:3-4).

- Але коли нам «докоряти»? Чи кожного разу, коли хтось скривдить нас? В 1 Петра 4:8 написано відомі слова: *«Любов покриває багато гріхів»*, а Приповіді 10:12 підтверджують це.
 - 1) Це означає, що ми повинні бути вразливими. Неправильно було б порушувати проблему кожного разу, коли з нами повелися несправедливо.
 - 2) Але уривки з Матвія 18 та Луки 17 показують нам, що є час, коли ми можемо звернутися до людини і поскаржитися на неї. Коли ж це робити?
- Тут дороговказом є розділ 6 Послання до галатів, але нам треба шукати покаєння за двох умов:
 - 1) По-перше, нам треба виправляти гріх, який серйозний настільки, що може завадити стосункам.
- Матвія 18:15 натякає, що метою такого докору має бути *«здобування брата»*, тобто щоб врятувати стосунки.
- Це також бачимо у Галатів 6:2, коли читаємо, що виправлення когось – це спосіб *«носити тягарі один одного»*. Тут окреслено взаємозалежні стосунки.
 - 1) По-друге, ми маємо виправляти іншу людину, якщо гріх проти Вас явнює частиною звички чи поведінки, яка повторюється.
- Галатів 6:1 (*«Як людина й упаде в який прогріх, то ви, духовні, виправляйте такого»*). Бачимо, що тут є образ падіння, тобто тривалої поведінки, яка шкодить їй самій та іншим. На це треба звернути увагу в любові.
- Тому ми робимо це заради людини, щоб відновити її. Ми покликані перейматися її зростанням.
- Але як це треба робити? *«Як людина й упаде в який прогріх, то ви, духовні, виправляйте такого духом лагідності»* (Галатів 6:1). Це – дуже важливо.

1) Якщо мотивом виправлення є зростання людини, то ми будемо лагідними та люблячими. Вірші 2 та 3 наголошують, що ми повинні мати при цьому велике смирення.

- Ми стаємо слугами, виправляючи когось.

1) Зрештою, будь-яка любов, яка боїться виправляти людину, яку любить, є не любов'ю, а егоїстичним бажанням бути тим, кого люблять.

- Боягузтво завжди егоїстичне, бо ми ставимо власні потреби вище за потреби інших. Любов, що говорить: «Я зроблю все, щоб він (вона) любив(ла) мене!» – це зовсім не справжня любов.
- Це не любов до людини, це любов до любові, яку ми отримуємо від іншої людини.

1) Справжня любов готова дорікнути, навіть «втратити» кохану людину у короткостроковій перспективі, якщо є шанс допомогти їй.

2. Відповідно до розділу 12 Послання до римлян, як нам реагувати на тих, хто вороже до нас налаштований? Чому нам треба так чинити (тобто якою має бути наша мотивація)?

Що нам робити?

Основний принцип описано у вірші 21: «*Перемагай зло добром*».

- Слово «перемагай» – це військовий термін. Тому він є дуже радикальним і дієвим.
- Павло говорить, що відплачувати злом на зло – це одразу програти битву злу! Єдиний спосіб перемогти зло – це чинити добро нашому кривдникові.
- Іншими словами, якщо ми ненавидимо людину, яка скривдила нас, то ця людина перемогла! Єдиний спосіб перемогти зло – це пробачити тій людині і любити її.
- Це можна ще проілюструвати так: коли ми не можемо розрізнити кривду і кривдника, ототожнюючи ці поняття, а тому думаємо, що для того, щоб знищити зло, треба знищити кривдника, то ми самі стаємо пішаком того зла, яке походить від кривдника.

1) У «Володарі перснів» будь-яка добра людина, яка використовує перстень зла, щоб побороти злого володаря, сама стає злою. Це така ж спокуса.
- Тому секрет перемоги над злом – це побачити зло окремо від людини. Наша основна мета – це простити, любити та виявляти лагідність до кривдника.

- Коли ми чинимо так, то отримуємо два результати:
 - 1) Поширення зла на нас зупиняється. Його ненависть та гордість нас не інфікують.
 - 2) Поширення зла може зупинитися і в самому кривдникові. Серце людини може стати м'яким завдяки нашій любові.
- Павло говорить, що наші добрі вчинки та слова – це *«розпалений жар на голову кривдника»*. Можливо, це приведе його до покаяння. Вороже налаштована до нас людина може відчути сором, тривогу, докори сумління та каяття через наше лагідне життя.

Як це зробити?

- Не уникайте ворожій людині – *«Коли можливо, якщо це залежить від вас, живіть у мирі зі всіма людьми!»* (Вірш 18)
 - 1) Зазвичай, якщо хтось скривдив нас, ми просто намагаємося уникати цієї людини. Ми кажемо собі: «Я не відплачую їй, але просто не хочу бачитися з нею».
 - 2) Але наше ігнорування може бути формою відплати. Уникати людину – не означає перемогти зло! (див. нижче для уточнення).
- Виявляйте любов словами та діями – *«Благословляйте»* (вірш 14). *«Нагодуй... свого ворога»* (вірш 20).
 - 1) Словами та поведінкою будьте чемними й лагідними з тими, хто ворожий до вас.
 - 2) Тут треба бути обережними! Інколи ми робимо добрі вчинки щодо ворожій до нас людини, маючи на меті присоромити її, тобто *«втерти носа»*. Це не має бути нашою мотивацією.
 - 3) Свідомо шукаймо способи, як бажати людині добра, ставитися з повагою та розмовляти з людиною.
- Прощайте та уникайте відплати – *«Не мститься самі»* (вірш 19). Однак тут є межі.
- Вірш 9 нагадує нам, що ми не любимо мудро чи правдиво, якщо дозволяємо комусь грішити супроти нас.
- Є різні ступені ворожості. Вороги можуть бути настільки небезпечними, що звичайне перебування з ними – це наче запрошення їх до гріха.
- У такому випадку добро, яке можна чинити їм, – це залишатися осторонь.

- У книзі Дана Аллендара та Тремпера Лонгмана «Смілива любов» автори розрізняють любов до «злої людини», до дуже «нерозумної людини» та до «звичайного грішника».

Чому це треба робити?

Рушійною силою та прикладом для такої поведінки, звичайно ж, залишається Євангеліє. Христос помер за нас, коли ми були Його ворогами (Римлян 5:6-10).

- Ця дія не лише є парадигмою для нас, але думка про неї стає нашою силою, яка допомагає нам рухатися вперед.
- Саме тому Павло нагадує нам тут про дещо дуже потужне: *«Дайте місце гніву Божому, бо написано: Мені помста належить, Я відплачу, говорить Господь»* (вірш 19).

1) Павло нагадує, що вся помста та суд належить Богові, тому ми не повинні ставати на місце Бога як судді. Бо тоді робимо себе богами. Але:

- Тільки Бог достойний бути суддею, ми – недосконалі й самі заслуговуємо на суд.
- Лише Бог знає достатньо, щоб бути суддею: ми нічого не знаємо про кривдника – що відбувається у його житті та чого він заслуговує.
- Ісус взяв на себе суд Божий.

1) Тому Павло каже: «Подумайте про це! Або ці люди, на яких Ви розлючені, покаються одного дня й Ісус візьме на Себе їхнє покарання, або вони не покаються і Бог дасть Собі раду з ними. Але так чи інакше Вас це не стосується».

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 3

Матвія 5:23-24; 18:15-17

1. Коли, на основі цих двох уривків, ми повинні робити крок примирення, якщо стосунки потребують зцілення?

- Якщо ми зіставимо два уривки, то побачимо, що першим завжди є наш крок, який ініціює відновлення стосунків.
 - 1) У Матвія 5 читаємо: «Якщо твій брат щось має на тебе – іди до нього».
 - 2) У Матвія 18 читаємо: «Якщо у тебе є щось проти свого брата – іди до нього».
- Тому не має значення, «хто перший почав». Бог завжди бачить нас відповідальними, щоб іти до людей і відновлювати зруйновані стосунки. Християнин відповідальний, щоб почати процес примирення, незалежно від того, як почався конфлікт.

2. Які практичні поради можна отримати з розділів 5 та 18 Євангелія від Матвія?

Можемо поглянути на розділи 5 та 18 Євангелія від Матвія як на два різні підходи. У розділі 5 читаємо, що робити, коли ми скривдили когось, а у розділі 18 читаємо, що робити, коли нас скривдили. Але також можна розглянути ці уривки як два етапи звичного процесу примирення. Майже завжди примирення відбувається найкраще, коли є і покаєння, і прощення. Коли обидві сторони визнають своє зло. Якщо об'єднати ці два підходи, то можемо виокремити практичний алгоритм дій.

Етап № 1 – Почніть із визнання всього злого, що Ви могли вчинити. (Фаза «Матвія 5:24»).

Коли почнете, то почніть із себе. Навіть якщо Ви думаєте, що Ваша поведінка внесла тільки 5% до проблеми, почніть зі своїх 5%! Визнайте те, що Ви зробили неправильно, та прийміть критику.

Почніть із переліку того, що ви зробили неправильно, та попросіть іншу людину доповнити список (того, що, на її думку, спричинило руйнування стосунків з Вашого боку).

- Наприклад: «Я тут, бо мене засмучує те, що відбувається з нашими стосунками (або дружбою тощо). Мені здається, що є певна проблема між нами. Чим я завинив?» Або: «Я думаю, що я спричинив проблему між нами через... А де ще я завинив перед тобою, що доклалося до руйнування стосунків між нами, на твою думку?»

- Якщо ми зовсім не розуміємо, що відбулося, то доведеться просто слухати. Наприклад: «Мені здається, що між нами є проблема і що я образив тебе. Чи це так? Будь ласка, скажи мені конкретно, де я завинив перед тобою. Я справді готовий вислухати. Чесно».

Тоді, коли Ви будете слухати, робіть зусилля, щоб виокремити з критики щось чітке та конкретне. Зрештою, попросіть навести якомога більше конкретних прикладів (однак, якщо швидко це зробити, то це може виглядати, наче Ви захищаєтеся). Якщо людина каже: «Ти цькуєш мене», то Вам потрібно визначити, які конкретні слова чи дії, чи інтонація голосу видаються людині «цькуванням».

Практичний список дій:

- Тихо моліться, прохаючи Бога дати Вам мудрість та відчуття Його любові до Вас.
- Уявіть, що Він промовляє до Вас через усю цю ситуацію та показує Вам способи, як Ви можете бути обачнішими чи як Ви можете змінитися.
- Уявіть, що Він промовляє до Вас навіть через вашого кривдника.
- Будьте обережними, щоб не скотитися до захисту. Не починайте відповідати занадто швидко. Навіть якщо Ви маєте добру відповідь чи аргумент, чому інша людина не права. Також впевніться, що Ви не перебиваєте людину і не розчаруєте її. виявляйте співчуття, навіть якщо Вас не зрозуміли.
- Завжди перепитуйте: «Чи є ще щось? Я справді хочу знати!» У стресовій ситуації дуже легко не сказати всього або приховати частину скарг. Треба все викласти на стіл, інакше доведеться знову проходити через це!
- Створіть безпечну атмосферу для критики Вас: «Напевно, це було важко пережити. Тепер я бачу, чому ти переживаєш».
- Шукайте у критиці потреби та візьміть їх до уваги.
- Тепер дайте відповідь на критику, відповівши одним із наступних методів (або й обома):
- Будь ласка, пробач мені за _____ (тут Ваше покаяння, визнання гріхів).
- Визнайте їх без виправдовування та перекладання провини на обставини. Навіть якщо скарги перебільшені, візьміть із них справжню вину та визнайте її. Навіть якщо це лише 10% проблеми – визнайте ці гріхи. Запропонуйте план зміни поведінки.
- Щиро попросіть пробачення.

- Якщо Вам спадає щось на думку – скажіть: «Ось, що я зроблю, щоб не повторювати такого у майбутньому». Запитайте, чи є щось, що ви можете зробити, щоб відновити довіру. (Якщо Ви справді не бачите аргументованості у критиці, то попросіть повернутися до цього пізніше, а тоді обговоріть цю критику з іншими).

Уникайте:

- Надмірних виявів емоцій: «Я так жахливо почуваюся через те, що зробив!» Деякі сповіді мають бути болючими катарсисами. Це допоможе: а) полегшити відчуття вини (сповідь – це своєрідна покута/покарання) або б) спонукати людей до співчуття.
- З іншого боку, уникайте легковажності, нульових емоцій та нещирості. Бо можна сповідатися, затаївши гордість, щоб виконати все правильно і таким чином «зіскочити з гачка», але при цьому не переживаючи жодних докорів.
- Понад усе не перетворюйте Вашу сповідь на атаку. «Якщо я образив тебе, то мені шкода» означає: «Якби ти була нормальною людиною, то ти би не образилася». Не кайтесь перед людиною в чомусь, у чому Ви не будете каятися перед Богом, а також не будете намагатися змінитися.
- Справжнє покаяння має три аспекти:
 - 1) покаяння перед Богом;
 - 2) покаяння перед людиною, супроти якої ми згрішили;
 - 3) конкретний план змін, де ми уникатимемо гріха у майбутньому (Луки 3:7-14).
- Після покаяння поверніться до тих пунктів, у яких Ви об'єктивно не можете розкаятися, як у гріхах. Це ті речі, про які можна сказати таке:

Будь ласка, вислухай моє пояснення про _____.

- «Ось як я бачу ситуацію. Чи розумієш ти, що моя мотивація або те, що я мав (ла) на увазі, відрізнялися від того, як ти це побачив(ла)?»
- «Чи можеш ти зрозуміти мою точку зору? Чи можеш ти прийняти, що я хотів зовсім іншого і моєю мотивацією насправді було те, що я описую?»
- Оскільки ми бачимо це по-різному, то чи є спосіб надалі уникати кривди одне одному?

Етап № 2 – Тепер (якщо необхідно) перейдіть до того, як людина могла скривдити Вас (Фаза «Матвія 18»).

Якщо Ви зробили все з першого етапу, то дуже часто це автоматично спонукає тиме людину до визнання своїх провин! Це – найкращий спосіб примирення.

Якщо людина не йде назустріч, то почніть із такого: «З моєї точки зору виглядало, що:

- ти зробив(ла) таке _____
- і це вплинуло на мене так _____
- я думаю, що було б набагато краще, якби ти зробив(ла) _____
- я хочу попросити тебе, щоб ти сказав(ла) мені, чи я маю рацію, чи не правий(а). Міг (могла) би ти пояснити мені це?» Назвіть усі речі конкретно, не розмито.
- Якщо людина просить пробачення – подаруйте пробачення, але уникайте такого терміну («я тобі пробачаю»), якщо людина не попросила пробачення! Натомість кажіть: «Не триматиму зла», «Хай це залишиться у минулому», «Більше не варто згадувати». Слова «Я прощаю тобі» можуть звучати дуже принизливо.

Загальні поради на цьому етапі:

- Говоріть люблячим та смиреним голосом. Тон Вашого голосу дуже важливий. Надміру єлейний та вдавано лагідний може тільки розгнівати. Не вдавайтеся до лестощів, не поведіться улесливо, але уникайте також і строгих чи злих інтонацій.
- Атакуйте проблему, а не людину. (Наприклад, не кажіть: «Ти такий(а) бездумний(а)!», але радше кажіть: «Ти забув(ла) це, після того як неодноразово обіцяв(ла) цього не робити»).
- Запропонуйте альтернативи та вирішення вчинків чи поведінки. Упевніться, що вся критика є конкретною та конструктивною. Ніколи не кажіть: «Не роби цього», не сказавши: «Натомість роби це».
- У розпалі дискусії Ви можете виявити певні потаємні потреби, яких намагається досягти людина і які можна задовольнити конструктивнішими способами.
- Візьміть до уваги різницю у культурах. Певна культура може вважати Ваш підхід принизливим, хоча насправді Ви думаете, що демонструєте повагу.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Християни покликані покинути гіркоту, бути довготерпеливими, готовими пробачати, навіть якщо сторона кривдника не виявляє покаєння. З іншого боку, їхня жага до справедливості, що ґрунтується на Господі, їхня турбота про Божу славу, забезпечать те, щоб не було потурання гріху».

– Дон Карсон¹

«Прощення – це спосіб боротися з емоціями, відмовляючи собі у злій насолоді прокручувати образу в голові. Колись я був заручений із молодією дівчиною, яка, зрештою, передумала. Я пробачив їй, але поступовими «виплатами боргу» протягом року. Коли говорив із нею і відмовлявся згадувати минуле, коли відрікся від своїх ревнощів та жалю до себе, коли бачив її з іншим чоловіком, коли хвалив її перед іншими, хоча насправді мені хотілося заплямувати її репутацію. Такими були ці «виплати», яких вона, однак, ніколи не бачила. А я не бачив її «виплат»... однак знаю, що вона теж пробачила мені... Прощення – це більше, ніж просто відмова від ненависті до людини. Це також вибір виявляти кривдникові любов та прийняття... Біль є наслідком гріха. З ним неможливо впоратися легко. Дерево, цвяхи та біль – це валюта прощення, це та любов, що зцілює».

– Дан Гемільтон²

«Прощати не вдається, тому що я виключаю свого ворога навіть зі списку людей, а себе виключаю зі списку грішників. Але ніхто не може довго перебувати у присутності Бога розп'ятого Месії, не зруйнувавши таке подвійне виключення і не перемістивши ворога зі сфери нелюдяності у сферу людяності, а також себе із сфери гордої невинності у сферу звичайної гріховності. Коли ми знаємо, що кривдник не буде вічно тріумфувати над жертвою, тоді ми вільно бачимо людськість у такій людині та виявляємо Божу любов до неї. І коли ми знаємо, що Божа любов більша за будь-який гріх, то ми здобуваємо вільність, щоб побачити себе... і ще раз зрозуміти власну гріховність».

– Мирослав Вольф³

«Чому ми тримаємо образу? По-перше, це вивищує нас над людиною, яка нас образила. Це також дає нам виправдання, щоб насолоджуватися унікальними планами помсти – такими як завдавати болю людині, уникаючи дружби з нею. По-третє... Ми теж згадуємо старі рани, щоб завдавати собі болю. [Чому?]. Ми почуваємося шляхетно та гідно, неначе чесна людина, яку несправедливо скривдили. Для нас це шанс виправдати себе. Але ми також і ненавидимо цю гіркоту. Вона вганяє нас у депресію, позбавляє нас вдячності, просочується в інші стосунки... Якщо ми не можемо відділити людей від їхніх гріхів, то ми ув'язнюємо себе у своєму болючому минулому. Ми дозволяємо, щоб наша ненависть стала нашим майбутнім. Змінити таке майбутнє можна, лише відпустивши людей із їхнього минулого».

– Льюїс Смідз⁴

«Прощення – це не одноразова дія. Прощення охоплює всю нашу сутність, усе наше життя. Його центральна мета – примирити та відновити спільноту: з Богом, одне з одним та з усім творінням. Прощення – це запропонувати майбутнє, яке не зв'язане минулим. Прощення – це бажання знайти вихід для примирення. Прощення – це не просто «перемотане назад» життя і відпущення провини, це також процес, який передбачає перспективу відновлення стосунків у майбутньому. Інколи примирення вимагає розлуки, особливо якщо ситуація включала насильство. Але воно також вимагає боротьби, щоб бажати добра ворогам, навіть якщо ми не можемо зустрітися з ними, якщо вони не розкаються чи навіть тоді, коли ми праведно гніваємося. Межі можуть бути корисними. Але вічні безнадійні межі – ні.

– Л. Грегорі Джонс⁵

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?**2. Перша цитата припускає, що євангельське прощення не може заперечувати або виключати пошук справедливості. Чому не може? Як поєднати ці дві речі?****Чому не може?**

Прощення не виключає турботу про справедливість, адже Біблія, як і написано вище, вказує на Боже прощення як підґрунтя. Боже прощення – це складний феномен, у який включено правду, справедливість і любов.

- У книзі Вихід 34:6-7 Бог каже, що Він є Богом, Який пробачає – *«милосердний і милостивий... що вибачає провину й переступ та гріх»*, але також Він є справедливим Богом, Який *«не залишає зло непокараним»*. Як же поєднуються ці дві риси?
- Мойсей (який чув ці слова), напевно, дивувався: чи це означає, що є певні гріхи, які Бог прощає, а є якісь, яких не прощає? Чи, може, це означає, що Він карає за гріхи одразу, але потім прощає всім?
- Ці дві риси Бога – любов і справедливість – не вдасться поєднати ніде, окрім Ісусового прикладу.
- Основне слово у Старому Заповіті, яке перекладаємо як «прощати», – це словосполучення, де коренем є *«kpr»*, що має значення «відкуплення». У цьому й відповідь – Бог приймає відкуплення за гріх.
- За гріх можна заплатити, що дозволить грішникові бути вільним. Саме тому в Біблії Божим прощенням ніколи не нехтують так ніби воно автоматичне.
 - 1) Жоден із авторів Біблії не виявляв такого ставлення: «А, ну звісно, Бог пробачає, це ж Його робота, знаєте! Він просто любить усіх і приймає усіх!»
- Натомість ми читаємо у Псалмі 129:3-4: *«Якщо, Господи, будеш зважати на беззаконня, хто встоїть, Владико? Бо в Тебе пробачення, щоб боятись Тебе»*. Дивовижно!

1) Автор псалмів дивується, що Бог пробає. Це, очевидно, показує, що Божа любов не просто поглинає Божу справедливість.

2) Єдиний Бог, Який прощає, – це також і справедливий Бог.

На хресті задовольняється як Божа справедливість, так і Божа любов. Бог був таким справедливим і так прагнув покарати гріх, що Ісус мусив померти, але Він був настільки люблячим і так прагнув нашого спасіння, що Ісус був радий померти. Але завдяки тому, що Бог простив, цінуючи справедливість, так само і ми повинні пробачати, шануючи справедливість.

Як поєднати ці дві речі?

- По-перше, Бог вимагає, щоб ми прощали, незважаючи на те, чи покався кривдник, чи ні і чи попросив прощення.

1) Марка 11:25: *«І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші».*

2) Тут не написано: «Прощайте, якщо він покається», але радше «простіть йому одразу, ще під час вашої молитви».

- По-друге, Бог закликає нас перейматися як справедливістю, так і відновленням стосунків, якщо це можливо (Римлян 12:18: *«Коли можливо, якщо це залежить від вас, живіть у мирі зі всіма людьми!»*).

1) Саме тому Ісус говорить Своїм учням у Луки 17:3-4: *«докоряйте»* кривднику і *«прощайте, якщо він покається»*.

2) Багато читачів думає, що Ісус говорить, ніби ми можемо тримати образ, якщо людина не покається. Але ми не можемо використовувати текст Луки 17, щоб заперечувати Марка 11.

3) Ісус закликає нас не лише до внутрішнього прощення, але й до того, щоб докорити та виправити, проте лагідно і смиренно, щоб виправити зло та відновити стосунки (Галатів 6:1).

- Це майже абсолютно суперечить тому, як ми чинимо від природи. Зазвичай ми не шукаємо справедливості назовні (ми не докоряємо і не закликаємо людей змінитися та відновити стосунки), в той час як всередині ми залишаємося з ненавистю та гіркотою.

1) Біблія закликає нас до цілком протилежного. Ми покликані глибоко пробачати всередині, щоб не мати бажання відплати, але ми також повинні відкрито шукати порозуміння, допомагаючи людині зрозуміти, що було не так.

- Лише коли ми спершу пробачили людині всередині, ми зможемо правильно і лагідно виправити людину – без зневаги.

- Тільки якщо ми спершу пробачили людині, ми зможемо мати правильну мотивацію виправити людину заради Бога, заради справедливості, заради спільноти та заради самої людини.
- І лише тоді, коли ми пробачили людині всередині, наша мова матиме шанс змінити серце кривдника.
 - 1) Інакше ми будемо сповнені зневаги та ворожості настільки, що людина не слухатиме нас.

3. Друга цитата дає нам поради щодо практичних кроків у процесі прощення. Назвіть їх.

1. Ми маємо розрізнити надання прощення та відчуття прощення.

- Очевидно, автор не просто зупинив емоційне бажання відплати.
 - 1) Натомість він відмовляв собі у «злій насолоді прокручувати образу в голові».
 - 2) Він не заперечував своїх почуттів, але й не був у них на короткому повідку.
- Віддавати прощення – це був вчинок його волі, хоча він і працював зі своїми емоціями постійно, відмовляючись просто піддаватися їм.
- Зверніть увагу, що процес прощення тривав більше року.
 - 1) Якщо Ви прощаєте комусь, то рано чи пізно відчуєте прощення. Якщо не прощаєте, то й не відчуєте ніколи, або ж для цього потрібно буде дуже багато років.

4. Ми не маємо применшувати чи упускати ціну за гріх, а радше самі заплатити її.

- Зверніть увагу, що автор думає про зло як про щось, за що треба заплатити. Але замість того, щоб домагатися виплати, він сам платить за нього «маленькими виплатами».
- Що це означає? Автор говорить, що кожного разу, коли він стримувався, щоб вимагати у своєї колишньої дівчини заплатити, йому було боляче.
- Він навіть порівняв це з «деревом та цвяхами Ісуса». Він платив за це, беручи ціну на себе.

- Він подає три дуже чіткі кроки прощення:
 - 1) Він відмовляється кидати образу їй в обличчя. «Коли говорив з нею і відмовлявся згадувати минуле». Іншими словами, він не намагався, ображаючи її, змусити заплатити за образу. Зазвичай ми змушуємо нашого кривдника платити у такий спосіб:
- Ми можемо вставляти гострі зауваження, щоразу згадуючи щось із минулого.
- Ми можемо бути значно вимогливішими до цієї людини та більше контролювати її, ніж інших. Усе тому, що глибоко у серці ми відчуваємо, що людина все ще нам винна.
- Ми можемо карати людину самоправедним «милосердям», хоча насправді це спосіб зневажити її та виправдати самих себе.
- Ми можемо ігнорувати її та прохолодно ставитися до неї як відкрито, так і приховано.
- Ми можемо активно кривдити її, забираючи від неї щось цінне.
 - 1) Він відмовляється обмовляти її перед іншими. «Коли хвалив її перед іншими, хоча насправді мені хотілося запламувати її репутацію». Іншими словами, він не намагався шкодити її репутації чи знеславляти її в очах інших. Зазвичай ми змушуємо нашого кривдника платити у такий спосіб:
- Ми можемо обмовляти людину під виглядом, що хочемо попередити інших.
- Ми можемо обмовляти людину, шукаючи співчуття, підтримки та розділення кривди.
 - 1) Він відмовляється роздумувати про це у своєму серці. «Коли відрікся від своїх ревнощів і жалю до себе, коли бачив її з іншим чоловіком». Іншими словами, він також гальмував обмовлення у своєму серці. Зазвичай ми змушуємо нашого кривдника платити у такий спосіб:
- Ми постійно програємо у голові «касету» кривди, щоб оновлювати відчуття втрати та болю і завдяки цьому залишатися вороже налаштованим до людини, а самому почуватися чесно.
- Ми можемо «вболівати» за невдачі людини чи радіти, коли її хтось скривдить, навіть якщо самі ми вирішили явно не мститися.
- Кожного разу, коли ми стримуємося, щоб не «стягувати борг» цими способами, а також активно молимося та бажаємо кривдникові добра, то самі сплачуємо ту ціну гріха.
 - 1) Ми повинні активно бажати людині добра.

- «Прощення – це свідоме рішення виявляти любов до нашого кривдника». Якщо ми ототожнюємо кривду і кривдника, то нас знову засмоктує у те ж замкнуте коло зраненої гордості, гіркоти, поганого ставлення, у якому перебуває і наш кривдник».
- Секрет перемоги над злом – це побачити «зло» як щось, від чого ми намагаємося врятувати кривдника.
 - 1) Можливо, людині треба буде докорити. (Прощення, яке не хоче докоряти за жодних обставин – це не прощення любові, це – служіння самому собі).
 - 2) Можливо, треба буде уникати людину, якщо будь-який контакт спричиняє нову кривду та гріхи з її боку. («Допомагати» комусь грішити проти Вас – не має нічого спільного з любов'ю).
- Однак, якщо Ви докоряєте для того, щоб допомогти, а не мститися, то наслідком будуть такі дві речі:
 - 1) Зло не буде поширюватися на Вас. Уся ненависть та гордість не інфікує Вас.
- Єдиний спосіб «перемогти» злі наміри людини – це простити їй, щоб не стати таким, як вона. Якщо ми опановані гнівом, то кривдник все ще контролює нас.
- Навіть якщо ми протидіємо їй, то все ще перебуваємо під її впливом.
- Лише через прощення кривдника ми можемо бути вільними і перемогти його.
 - 1) Поширення зла може зупинитися у серці самого кривдника.
- Через наш докір серце людини може стати м'якшим. Тоді є шанс, що людина побачить своє зло.
- Це не часто відбувається, але цього точно не станеться, якщо Ви не пробачите людині у своєму серці і не відділите кривду від кривдника.
- Якщо Ваш докір – це насправді прихований спосіб образити свого кривдника, то людина не буде слухати Вас.

4. У п'ятій цитаті йдеться про більший контекст прощення, а саме – відновлення стосунків. Які кроки ми можемо зробити в цьому напрямку після того, як нас скривдили? Що нам робити, якщо наш кривдник не хоче примирення з нами?

- Прощення тягне за собою бажання відновлення стосунків.
 - 1) Якщо Ви *справді* пробачили комусь, то захочете відновити стосунки з людиною. Примирення не закінчилося, якщо ми просто пробачили кривдників. Ми також повинні хотіти «*відновити*» союз (Галатів 6:1).
 - 2) Як бачимо з Послання до галатів (розділу 6) та Євангелія від Матвія, це означає – відновити стосунки. Багато людей каже: «Я прощаю, але не можу забути». Зазвичай це означає: «Я не буду активно шукати помсти, але буду ставитися до тебе холодно, тому що ти все ще у боргу переді мною».
 - 3) Але прощення – це скасування боргу, НЕ примушуючи людину виплачувати його маленькими частинами.
- Якщо Ви навіть не готові мати відновлені стосунки, то Ви не пробачили насправді.
- З іншого боку, «я прощаю тобі» не означає «я довіряю тобі».
 - 1) Деякі люди думають, що не можуть пробачити комусь, якщо не зможуть знову повністю довіряти людині. Не в цьому річ. Прощення означає готовність намагатися відновити довіру, але таке відновлення – це завжди процес.
 - 2) Швидкість та рівень цього відновлення тягне за собою повернення довіри, а на це потрібен час. Також усе залежить від природи та серйозності завданої шкоди.
- Частиною справжнього покаяння зазвичай є запитання: «Що я можу зробити, щоб ти почав(ла) довіряти мені?» А також готовність прийняти відповідь.
- Частина справжнього прощення – це бути відкритим до можливості справжньої зміни у серці кривдника, а також бути готовим довіряти більше і більше – крок за кроком.
 - 1) До того, як ми побачимо у людині виразні ознаки справжньої зміни, ми не повинні довіряти їй. Якщо ми одразу почнемо довіряти людині, у якій все ще є гріховні звички, то ми допомагатимемо їй грішити.
- Довіра має бути відновлена, але швидкість, із якою це відбувається, залежить від поведінки.

- Що робити, якщо людина не хоче примирення з Вами? Християни покликані шукати миру та примирення з «усіма людьми» (Євреїв 2:14; Римлян 12:18), а не лише з іншими християнами.
 - 1) Однак нехристияни можуть не відчувати такої ж відповідальності за життя у відновлених стосунках. Саме тому, зазвичай, Ви побачите, що нехристияни не матимуть бажання відповідати прощенням та покаанням.
 - 2) Якщо таке відбувається, то треба взяти те, що дають.
- У Римлян 12:18 читаємо добрі поради про те, як залишатися милостивими, лагідними, відкритими та щиросердечними до людей, які все ще тримаються від Вас подалі.
- «Смілива любов» Дана Аллендара та Тремпера Лонгмана – це чудова книжка про те, як ставитися до людей, які залишаються холодними чи навіть вороже налаштованими.
 - 1) Якщо людина, з якою Ви шукаєте примирення, є християнином, але з іншої церкви, то треба якомога ретельніше застосовувати принцип із Матвія 18:15. Щодо деталей цього процесу – див. вище (під вивченням Біблії).
 - 2) Однак якщо Ви не є членами однієї церкви, то останній крок «розповісти церкві» може бути неможливим. Знову ж таки, ймовірно, треба буде взяти те, що дають, і жити якомога щиросердечніше з кимось, хто не примирився з вами.
- Важче пробачати тому, хто не визнає своєї провини та залишається гордим. Внутрішнє прощення може вимагати більше часу. Використовуйте всі духовні ресурси, які ми маємо у нашій вірі:
 - 1) Пам'ятайте про Божу заповідь прощати. Це – обов'язок.
 - 2) Пам'ятайте про Боже прощення до Вас. Ми не маємо права тримати гіркоту на когось.
 - 3) Пам'ятайте, що для того, щоб бути справедливим суддею, треба бути всюдиприсутнім, як Бог. У нас недостатньо знань, щоб знати, на що заслуговують інші.
 - 4) Пам'ятайте, що зло перемаже нас, якщо ми дозволимо злу закувати себе у кайданах гіркоти! (У Римлян 12 читаємо про заклик перемагати зло прощенням).
 - 5) Пам'ятайте, що ми підриваємо славу Євангелія в очах світу, якщо не прощаємо.

- ¹ Дон Карсон *«Любов у важких місцях»* (*Love in Hard Places*, Crossway, 2002), с. 83.
- ² Дан Гемільтон *«Прощення»* (*Forgiveness*, Inter-Varsity, 1980), с. 10.
- ³ Мирослав Вольф *«Вигнання та примирення»* (*Exclusion and Embrace*, Abingdon, 1996), с. 124.
- ⁴ Льюїс Смідз *«Любов у межах»* (*Love Within Limits*, Eerdmans, 1989) с. 74-44 та «Прощайте і забувайте» («Forgive and Forget»).
- ⁵ Л. Грегорі Джонс «Прощення» у книжці *«Практична віра»* (*Practicing our Faith*, Д. Басс, Хосе-Бас, 1997).

Як мені ставитися до грошей?

Заняття 8 | Курс 2

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ГРОШІ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Спільнота радикальної щедрості

«Вони розділяють стіл з усіма, але не діляться з усіма своїм ліжком. Вони бідні, але багатьох збагачують. Їм бракує всього, та водночас вони мають вдосталь речей». Лист до Діогнетуса, приблизно 100-150 н. е.

На відміну від своїх сусідів, у християн був безлад із грошима, але не з тілами. Вони ділилися своїми маєтками пропорційно та з радістю, – щось таке, чого досі не бачила матеріалістична культура. Ця радикальна щедрість почала проявлятися відразу після воскресіння, коли *«Вони продавали маєтки та добра, і всім їх ділили, як кому чого треба було»* (Дії 2:45). *«І жоден із них не вважав що з маєтку свого за своє»* (Дії 4:32).

Принципи радикальної щедрості

Десятина

У Старому Завіті читаємо про заклик до віруючих давати 10% від свого прибутку. У Новому Завіті ніде чітко не написано про десятину, але у Матвія 23:23 Ісус картає фарисеїв за те, що вони не хочуть віддавати більше за десятину, хоча у спільноті є потреби.

- Це означає, що хоча церква не може вимагати від своїх членів віддавати певну суму грошей, Ісус припускає, що Його послідовники не обмежуватимуться десятиною.
- Це – логічно. Адже у нас є більші привілеї, радість, знання та сила, ніж у наших предків у вірі, то як ми можемо бути скупішими з нашими маєтками?
- Тому десятина – це мінімальне неписане правило для християн, які хочуть по-євангельськи жертвувати церкві, бідним та іншим.

Надлишок та жертва

Надлишок – Ісус застерігає від того, щоб «нагромаджувати» понад те, що нам справді потрібно (Луки 12:21).

- Хоча майже неможливо провести чітку лінію між необхідністю та розкошами, достатньо знати, що більшість середнього класу у США має постійно збільшувати відсоток своїх пожертв – понад десятину.

Жертва – у житті можуть бути різні періоди, коли ми не можемо давати десятину, але все ще виконувати наші обов'язки. Проте фундаментальнішими за принципи десятини є принципи пожертви.

- Павло розповідає нам про церкву, яка жертвувала «*навіть понад силу*» (2 Коринтян 8:3). Їхнє пожертвування стосувалося щоденного життя (скільки вони витрачали на одяг, подорожі, дім тощо).
- Якщо віддаємо десятину, але це не впливає на наше життя, то нам треба давати більше. Але якщо ми не віддаємо менше за десятину, але це впливає на наш щоденний стиль життя, то наша совість може бути спокійна.

Спільнота

Мало людей назвуть себе матеріалістами, але багато обманює самих себе. Як нам уберегтися від цього?

- Основний принцип пожертви такий: «*Але кожного дня заохочуйте один одного, доки зветься Сьогодні, щоб запеклим не став котрий з вас через підступ гріха*» (Євреїв 3:13). Ми повинні ділитися своїм доходом та тим, як ми витрачаємо свої кошти, принаймні з іншими християнами.
- Ми маємо разом обговорювати ті вибори у нашому стилі життя, які стосуються відпочинку, зайнятості дітей, подорожей тощо. Без таких обговорень і відповідальності не можна бути впевненими, що ми не обманюємо самих себе.
- Жадібність існує, однак Біблія не дає чітких та швидких визначень жадібності. Це варто розглядати у контексті століть, культур та економічних систем.
- Конкретні речі треба обговорити у спільноті.

Динаміка радикальної щедрості

Ісус сказав, що де скарб твій, там буде і серце твоє (Матвія 6:21).

- Ми завжди найлегше віддаємо гроші там, де є наше справжнє спаніння, надія та сенс у житті.
- Якщо Ісус – саме Той, Хто спас нас, то ми легко віддаватимемо наші кошти на Його працю та на життя людей.

- Якщо ми покладаємо нашу справжню надію на свою зовнішність, статус, комфорт, то ми легко витратимо кошти на ці речі. Пожертвування у такому разі видаватиметься важким.
- Щедрість – це перевірка серця.

Які твердження вразили Вас та чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Луки 11:37-42

1. Що Ісус виявляє у діяннях фарисеїв? Що це означає для нас?

У Старому Завіті Бог звелів давати Богові десятину від доходу (Левит 27:30-33). Ці кошти йшли на поклоніння у храмі та бідним (Повторення Закону 14:22-29).

- Оскільки Бог володіє всім, а ми – лише розпорядники Його багатства, то ця угода є неймовірною за будь-якими стандартами!
 - 1) Уявіть, що Ви – біржовий маклер, який може залишити собі 90% дивідендів клієнта, а йому віддати лише 10%.
 - 2) Уявіть собі, що Ви орендуєте ферму і платите лише 10% від заробленого. Але це все, що Бог вимагає від нас.

Для нас це означає, що ми зобов'язані серйозно поставитися до стандартів про десятину. Якби Ісус мав змогу критикувати десятину, то це було б тут.

- Фарисеї були законниками. Ісус рідко схвалював те, що вони робили, але якраз тут Він робить саме це. Було б *неправильно залишати [покидати] давати десятину*. Це підказує сама логіка – навіть без цього уривка.
- У жодній зі сфер чесотних вчинків (прощення ворогів, проповідання віри іншим тощо) християни не можуть відкинути чи *послабити* моральні вимоги. Як тоді Бог може хотіти, щоб послідовники Ісуса були менш щедрими, ніж старозавітні віруючі?

Підсумок: Ісус бачить десятину як дуже конкретний спосіб, через який ми можемо перевірити себе, чи даємо і жертвуємо Богові згідно з біблійними принципами.

2. Що Ісус засуджує у фарисеях? Що це означає для нас?

Є дві речі, через які Ісус (суворо!) критикує фарисеїв.

1. Він критикує їх, бо вони жертвують *лише* десятину!

- Ісус каже «горе вам, фарисеям», бо вони давали десятину навіть із трав і спецій, якими користувалися вдома, але «обминали суд [справедливість] та Божу любов». Цей заклик до «справедливості та Божої любові» стосується тієї радикальної щедрості, про яку Ісус говорить в інших місцях.
- Коли у деяких членів спільноти з'являється потреба, то Ісус хоче, щоб її задовольнили через продаж майна і пожертвування. Звісно, що це більше за десятину!
- Однак фарисеї думали, що якщо вони віддали десятину, то цілком виконали свій обов'язок перед спільнотою.
- Один автор сказав таке: «Християнська десятина може стати небезпечною, адже може ввести в оману, що таким чином проблема мамони вирішена та поборена». Це, напевно, найкраще тлумачення Ісусових слів про десятину.
- Він каже: «Звісно, що треба давати десятину. Це – мінімум! Але не потрапляйте у пастку, думаючи, що коли Ви даєте десятину, то Вам більше не треба думати про інші пожертви! Ви маєте бути чуйними щодо економічних потреб ваших братів, сестер, ближніх, Ви маєте бути чуйними до потреб служіння. Віддавати треба завжди – з пошани до справедливості та любові Бога».

1) Він критикує їх, бо вони дають нещедрим серцем.

- Ісус критикує тут те, як фарисеї прогавили важливість внутрішньої мотивації. Вони надміру хвилювалися про «кухоль зовні», а не всередині, тобто про серце.

1) Ісус засуджує їх за жертви серцем, яке позбавлене «любові Божої» (вірш 42) та «повне жадібності».

2) Фарисеї жертвували не з любові до Бога чи бідних, але з бажання поставити галочку та отримати похвалу.

3) Їхньою мотивацією було виконати всі умови – це була частина їхньої самоправедності. Саме тому вони ніколи не жертвували більше за десятину.

- Тут Ісус має на увазі, що мотивацією для нашої щедрості має бути позитивне бажання милосердно припинити чиясь страждання, а не просто бачити розподіл багатства. Фарисеї жертвували, керуючись негативною мотивацією, адже просто мусили жертвувати.

- Бог вимагає щедрості, але це не повинна бути відповідь на вимогу! Щедрість має бути відповіддю на благодать (більше про це – нижче).

На мою думку, відсутність згадок про десятину у Новому Завіті пояснюється тим, що рання церква мала давати більше за цей відсоток.

- Ісусові вказівки продати надлишок майна, приклад ранньої церкви у розділі 4 книги Дії святих апостолів і вчення у Новому Завіті – усе вказує на це.
- Креґ Блумберг пояснює, чому вказівка про десятину для всіх у Новому Завіті є нечіткою: *«Принципи щедрості та жертвовності [у Новому Завіті] натякають, що різні люди мають давати різний відсоток доходу, що залежить від різних обставин. Ті, хто є відносно заможними у спільноті, повинні давати на Божу працю значно більше, ніж просто десятину».*²

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Луки 12:15-34; Марка 10:17-30

**1. Євангеліє від Луки, розділ 12. Ісус говорить Своїм слухачам не нагромаджувати гроші, але щедро їх віддавати (вірші 15-21, 33).
а) Про яку можливу відповідь на це вчення Він говорить у віршах 22-32? б) Що Він про неї каже?**

Про яку можливу відповідь на це вчення Він говорить?

- Заклик Ісуса до радикальної щедрості, звісно, викликає страх у пересічного слухача. *«Не лякайся, черідко мала, бо сподобалося Отцю вашому дати вам Царство. Продавайте достатки свої та милостиню подавайте. Робіть калитки собі не старіючі, невичерпний скарб той у небі, куди не крадається злодій, і міль де не точить»* (Луки 12:32-33).
- Це – дивовижно. Вони собі подумали: «Що? Ми маємо віддавати бідним (вірш 33) замість того, щоб заощаджувати добро для себе (вірш 21)? Це – страшно! А що, коли щось станеться?»
- Тому з вірша 22 (*не хвилюйтеся що будете їсти, чи у що зодягнетесь*) до вірша 32 (*не бійтеся*) Ісус відповідає на проблему хвилювання та страху з приводу того, що ми не зможемо задовольнити свої матеріальні потреби.
- Зазвичай це Ісусове вчення про хвилювання виривають із контексту. Хвилювання, про яке говорить тут Ісус, є не загальним хвилюванням чи тривогою, а конкретним страхом, який виникає, коли ми чуємо Його заклик до радикальної щедрості.
- Іншими словами – якщо б ми справді зрозуміли, наскільки жертівними Ісус хоче, щоб ми були, то ми боролися б зі страхом та хвилюванням.

Що Ісус каже на це?

- Ісус починає з того, що наводить приклад птахів (вірш 24) та лілій (вірш 27), які *«не жнуть і не сіють»*. Тоді Ісус закінчує обіцянкою: *«Шукайте отож Його Царства, а це вам додасться!»* (Вірш 31).
- Це додає певності, що в цьому житті Бог попіклується про наші матеріальні потреби та бажання. Тому християни повинні радикально жертвувати іншим, замість того щоб, накопичуючи майнові статки, забезпечувати собі заможне майбутнє.
- Надлишок нашого майна ми повинні продавати та розподіляти між бідними. Це – реально, адже ми маємо впевненість, що Боже Царство попіклується про наші потреби.

- Але як це станеться? Більшість із тих, хто прочитав цей уривок, думає собі, що якщо ми жертвуватимемо іншим, то Бог якось дасть нам гроші, які будуть нам потрібні.
- Відповідь знаходимо у розділі 10 Євангелії від Марка. Тут розуміємо, що Ісус мав на увазі.

2. Євангелія від Марка, розділ 10. а) Чому Ісус (з любов'ю! – вірш 21) закликає цього юнака розпродати своє майно? б) Чи це означає, що ми покликані жити у бідності? в) Чому, за словами Ісуса, нам не треба боятися бути щедрими (вірш 23-30)?

Чому Ісус закликає юнака розпродати своє майно?

Навернутися до Ісуса означає покаятися, тобто відвернутися від того, чому ми довіряємо, щоб довіряти Ісусові.

- Багато людей думає, що довірилися Христові тому, що погоджуються з Його вченням, але вони не перевіряють ретельно того, в чому відпочиває їхнє серце.
- Іншими словами, вони намагаються довіряти Христу як своєму Спасителю, не відвертаючись від того, що є для них найбільшою надією та найбільшим сенсом у житті. Ісус не дозволяє, щоб багатому юнаку це зійшло з рук!
- Ісус порівнює слова «*слідуй за мною*» з «*розпродай усе, що маєш*» (вірш 21). Іншими словами, ми можемо слідувати або за Христом, або за багатством.
- Багато коментаторів також висловлює думку, що Ісус відповідає на заяву юнака, що він виконав усі заповіді, показуючи, що він не виконав навіть першої – «*хай не буде тобі інших богів передо Мною*», тим самим показуючи, що гроші є його богом.
- У Луки 16:13 та Матвія 6:24 Ісус каже: «*Не можете служити двом панам: і грошам, і Богу одночасно*». Ісус каже, що є небезпека поклонятися грошам і що вони можуть контролювати нас. Саме це і сталося з багатим юнаком.
- Учні жажнулися: «*Якщо багатий не може спастися, то хто ж тоді може?*» (Марка 10:23-24). Адже на той час це здавалося логічно – що більше багатства у тебе, то більше Бог благословив тебе! Тому що ти багатший, то, мабуть, і побожніший!
- Але Ісус перевертає усе з ніг на голову і каже: «*Як важко багатому ввійти у Царство Боже!*» (Вірш 23). Іншими словами: «Що більше у тебе багатства, то важче тобі робити прогрес у духовному вимірі».

- Про що Ісус навчає тут і цього юнака, і учнів? Релігія шаблону «діла – праведність» завжди розглядатиме багатство у доброму світлі. Бо воно подібне на благословення людини, яка заробила його тяжкою працею, кмітливістю і навіть, можливо, моральним життям.
- Але Євангеліє говорить нам, що ми спасемося, лише якщо станемо як малі діти, визнаючи свою цілковиту неспроможність і безпомічність. А багатство легко знищує таке відчуття.
- Тому не лише доктрина про гріхопадіння, але і Євангеліє благодаті застерігає нас щодо духовної небезпеки багатства.
 - 1) Гроші можуть дати нам фізичну безпеку та обмежити нашу залежність від Бога, особливо щодо захисту та засобів для існування у нашому житті.
 - 2) Гроші можуть зробити нас відносно самодостатніми, бо тоді ми менше потребуємо інших і є менш відповідальними перед ними.
 - 3) Гроші можуть зробити нас морально гордими та обмежити наше бачення гріха та втраченості. Гроші завжди були ключовим фактором, щоб людина сказала собі: «Я – розумний, я живу правильно, я – цінний».

Тому Ісус кидає виклик усьому розумінню юнака про спасіння (а також розумінню учнів).

- Якщо спасіння приходить через благодать, то йому не треба пишатися своїм багатством, вбачаючи в ньому знак праведності. Він має бути готовий розлучитися з ним і довіритися Ісусові.
- Гроші, а не Бог, були основою ідентичності того юнака. Саме у цьому причина того, чому Ісус так категорично каже: *«Розпродай усе, що маєш, і ходи за Мною»* (вірш 21).
- Ісус каже: *«Чи готовий ти розлучитися з усім заради Мене – навіть зі своїм дорогоцінним статусом багача? Ти повинен зробити Мене абсолютною довірою свого життя, інакше не спасешся»*.

Чи означає цей заклик, що ми всі покликані жити у бідності?

Не можна перетворювати заклик Ісуса юнакові *«розпродай усе»* у законницький принцип добровільної бідності, але як спосіб, через який Він показує конкретній людині (а також нам) духовні небезпеки багатства, які можуть засліпити нас від Євангелія.

- Ісус готовий прийняти жертву Закхея – віддати половину багатства. Якщо б Ісус встановив офіційне правило через приклад із багатим юнаком для усіх його учнів, то чи прийняв би Він тоді 50% від Закхея?
- Ні, Ісус відчуває, що духовна сила багатства заповонила серце юнака. Саме тому наказ Ісуса є таким кардинальним.

Однак не потрібно використовувати цей факт (що Ісус не встановлює офіційне правило для всіх жити у бідності), щоб применшити наслідки уривка для нашого ставлення до грошей.

- Ісус не закликає його викинути все багатство у річку, але радить роздати бідним.
- Пожертви тим, хто у потребі, – це ключовий знак справжнього учнівства. Тому ми не маємо прив'язуватися до всього нашого багатства.
- *І наша духовна потреба* – щедро давати, щоб розірвати силу, яку гроші мають над нами.
- Гроші можуть бути ідолом.
- Ісус запитує: «Чи готовий ти втратити все заради Мене? Чи готовий ти дати Мені увесь контроль? Чи готовий ти зробити Мене новим джерелом сенсу свого життя, своєї ідентичності та своєї безпеки?»
- Головна думка Ісуса: лише через радикальні пожертви ми можемо *знати*, що вільні від влади грошей над нашим серцем і зробили Христа, а не багатство, дієвим спасінням у нашому житті.

Нам треба давати, бо навіть якщо гроші не є нашим ідолом, то гроші покажуть нам, де ховається наш ідол.

- У Матвія 6:21 читаємо: *«Бо де скарб твій, там буде і серце твоє»*. Принцип такий: гроші – це найкращий спосіб виявити ідолів нашого серця.
- Ми завжди можемо дізнатися те, що наше серце любить найбільше, що обожнює, чому поклоняється і у чому шукає спасіння завдяки тому, на що ми легко і без зусиль витрачаємо гроші.
- Часто тільки тоді, коли ми починаємо жертвувати відповідно до біблійної радикальної щедрості, ми починаємо бачити те, за що чіпляється наше серце. Якщо ми не можемо віддати гроші на потребу, то ми закуті в кайдани.

Підсумок: Християни мають потребу жертвувати, щоб бути вільними для Бога.

Чому, за словами Ісуса, не треба боятися бути щедрим?

Коли Ісус говорить багатому юнакові: *«Іди, розпродай усе, що маєш, і роздай убогим, та й матимеш свій скарб на небі»*, то це дуже схоже на те, що Він говорить Своїм учням у Луки 12:32-33.

- Хоч Він і не каже всім: *«Розпродайте усе»*, але це очевидно, що Він говорить про радикальну щедрість.

- Знову в Марка 10 читаємо про страх та тривогу слухачів (Марка 10:24-28). Чи знову ми ставимо собі те ж запитання: «Як хтось може чинити так? А як же наші матеріальні потреби?»

Відповідь Ісуса у Марка 10:29-31 є чіткішою: *«Поправді кажу вам: Немає такого, щоб дім полишив, чи братів, чи сестер, або матір, чи батька, або діти, чи поля ради Мене та ради Євангелії, і не одержав би в сто раз більше тепер, цього часу, серед переслідувань, – домів, і братів, і сестер, і матерів, і дітей, чи поля, а в віці наступному – вічне життя. І багато-хто з перших стануть останніми, а останні – першими».*

- Ось і відповідь на наше запитання. Ісус обіцяє, що якщо Його учні втратять усе майно – від дому і поля до навіть братів, сестер і матерів, то придбають собі нових «за цього часу» (вірш 30).
- Як це можливо? Ісус говорить про нову сім'ю, сім'ю Бога, християнську спільноту (див. Марка 3:31-35). А разом із новою спільнотою придуть і «новий дім та поля».
- Ці слова не варто розглядати інакше, ніж слова *«брати, сестри та матері»*. Коли ми стаємо частиною нової спільноти, то не лише отримуємо сім'ю одне одного, але й домівки та майно одне одного!
- Причина, чому окремі християни (у Євангелії від Луки 12 та Марка 10) є вільними, щоб бути радикально щедрими, полягає у тому, що тепер вони є членами спільноти, яка зробить для них те саме, якщо у них з'явиться потреба.
- Єдиний спосіб, щоб давати та ділитися, як велить Ісус, – це бути частиною спільноти, де ніхто не вважає своє багатство своїм.

Заповіді у Євангелії від Марка 10:21 та Луки 12:32 є незрозумілими без припущення про спільноту, яка описана у Марка 10:28-29. У Діях 4:32-34 читаємо:

«А люди, що ввірували, мали серце одне й одну душу, і жоден із них не вважав що з маєтку свого за своє, але в них усе спільним було. І апостоли з великою силою свідчили про воскресення Ісуса Господа, і благодать велика на всіх них була! Бо жоден із них не терпів недостачі: бо, хто мав поле чи дім, продавали, і заплату за продаж приносили».

Те, про що говорив Ісус (та що практикували ранні християни), не схоже на організований комунізм.

- Немає згадки, що кожен щотижня віддавав свою зарплату на спільний рахунок. Але ліквідація власності та майна була регулярною справою і пов'язувалася з *«потребою»*.
- Тим не менше, навіть якщо це не організована комуна, але добровільна спільнота, вона залишається дуже радикальною! Крег Блумберг сказав таке: *«Серйозне застосування такого принципу щодо сучасних церков вимагатиме таких радикальних змін у більшості християнських спільнот, що мало хто захоче навіть починати»*.³

Чому окреслений тип церковної спільноти є таким рідкісним? Він діаметрально протилежний до наших культурних цінностей.

- У нашому індивідуалістичному суспільстві ми очікуємо, що впродовж успішних років люди заощаджуватимуть певні кошти для себе, щоб ми не піклувалися про них, коли вони будуть у потребі і їм не треба було принижуватися і просити про допомогу.
- Але Ісус очікує, що ми «заощаджуватимемо» гроші одне для одного, а не лише для себе. І Він очікує, що Євангеліє благодаті зруйнує нашу гордість та егоїзм.
- Погляньте, як індивідуалізм у нашій культурі впливає на наше прочитання Біблії.
- Майже завжди, коли ми читаємо про запевнення: «Не хвилюйтеся, Бог піклуватиметься про Ваші матеріальні потреби», то уявляємо собі, що Бог допоможе нам втриматися на певній роботі або що гроші якось самі прийдуть до нас у потрібний час».
- Але якщо поглянемо на контекст цих обіцянок, то побачимо, що насправді Ісус говорить: «Бог попіклується про Вас через спільноту нового Царства».

Підсумок: Без такої радикальної християнської спільноти ми не зможемо жертвувати у тих обсягах, які описані нижче. Креґ Блумберг пише: «Єдиний спосіб для Божих людей постійно виконувати всі заповіді – це якщо світова християнська спільнота та помісні церкви зможуть розуміти таке бачення та ділитися ресурсами з тими, кого вони бачать у потребі. [Лише] коли віруючі усвідомлять, що інші піклуватимуться про них, якщо вони раптово збідніють, лише тоді вони зможуть давати щедро».⁴

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 3

2 Коринтян 8:1-15

1. Чому християни не потребують заповіді давати і давати щедро? (Вірш 8)

У вірші 8 Павло фактично каже: «Кожен заклик давати задля потреб інших – це не заповідь, але перевірка Вашої любові та віри». Тоді одразу у вірші 9 він пояснює свою думку: «*Бо ви знаєте благодать Господа нашого Ісуса Христа, Який, бувши багатий, збіднів ради вас, щоб ви збагатились Його убозством*».

- Слово «знаєте» не стосується просто когнітивної інформації, але стосується досвідного розуміння того, що Христос зробив для нас.
- Якщо ми пізнали благодать Христа, якщо ми зрозуміли її наслідки та відчули її, то ми будемо ділитися радикальною щедрістю з іншими.

Врешті-решт, Павло не каже: «Якщо Ви – скупі, то з цим нічого не вдієш. У Вас просто немає правильних почуттів». Ми можемо працювати над своєю любов'ю.

- Ми можемо думати про кохану людину та що вона зробила для нас, що це означає для нас, аж поки наше серце не наповниться теплом та почуттями.
- Знову бачимо, що Павло вимагає любові, яка не може бути просто відповіддю на вимогу. Вона не впливає з серця природно. Нам потрібно постійно повертатися і запитувати себе, чи справді ми розуміємо, що спасенні лише благодаттю через дорогоцінну любов Христа.
 - 1) Якщо ми віримо, що нас прийнято через моральні здобутки та добрі справи, то не матимемо глибокого відчуття, що спасіння є лише подарунком.
 - 2) Якщо ми віримо, що є прийнятими через моральні здобутки та добрі справи, то ми також можемо зверхньо дивитися на бідних та тих, у кого є фінансові потреби. Ми можемо подумати собі: «Чому вони не можуть придумати щось гідне у житті?»
 - 3) Але якщо ми впевнені, що все, що ми маємо, – це милосердний, незаслужений подарунок, тоді ми будемо щедрішими з тими, хто має менше.
- У двох словах: серце, яке справді пізнало благодать Христа, само щедро ділитиметься грошима та майном.

2. Які практичні поради дає цей уривок тим, хто хоче знати: «Скільки ж мені давати?»

Бачимо, що для Бога не настільки важливий відсоток, як рівень жертвності.

- Павло говорить нам, що збіднілі македонці *«давали у силу та понад силу»* (вірш 3). Це не означає, що вони давали більше, ніж мали, але що їхні жертви справді були для них відчутними. Це, мабуть, ще більше знижувало їхній і без того скромний рівень життя.
- Джонатан Едвардс, роздумуючи про фразу: *«Носіть тягарі один одного»* у Галатів 6:1, відповів на заперечення: *«Я не можу дозволити собі давати»* такими словами: *«Якщо ми ніколи не полегшимо тягарі одне одного, хіба що тоді, коли це не обтяжує нас, то як ми зможемо носити тягарі одне одного, якщо самі не носимо жодного тягаря?»*
- Якщо Ваша жертва не обтяжує Вас до певної міри, то це важко назвати жертвою.

Бачимо, що Бог хоче, щоб ми дуже переймалися економічними потребами наших ближніх.

- Ми не повинні давати суто через відповідь на заклик віддавати десятину від прибутку. Ми повинні давати у відповідь на потреби, які є навколо нас.

Цитата Павла з книги Вихід 16:18 є дуже дієвою.

- У пустелі Бог піклувався про матеріальні потреби людей через манну, яка з'являлася вранці і яку треба було збирати.
- Незважаючи на те, що дехто вправніше збирав манну, ніж інші, вся манна розподілялася порівну, щоб ніхто не отримав забагато чи замало (Вихід 16:16-18). Будь-яка манна, яку намагалися нагромаджувати, просто псувалася – у ній розплоджувалися хробаки (Вихід 19-21).

У 2 Коринтян 8:13-15 Павло тлумачить це як постійний принцип про Божу матеріальну опіку над нами. Він порівнює наші гроші з манною. Це означає, що:

1) гроші, які ми маємо, є таким же Божим подарунком, як і манна для євреїв у пустелі. Хтось може назбирати більше, хтось заробляє більше грошей. Гроші, які ми заробляємо, – це подарунок від Бога.

2) Грішми, які ми заробляємо, треба ділитися зі спільнотою – це те, що у нас залишається після особистих потреб. Так само, як Бог очікував, що після особистих *«потреб»* (Вихід 16:13) надлишком поділяться з іншими, а не збережуть для себе, так само і заможніші віруючі покликані ділитися з біднішими не лише у власній спільноті, але й за її межами (порівняйте 2 Коринтян 8:15 та контекст).

3) Якщо розширити метафору, то: гроші, які ми нагромаджуємо для себе, є гниллю для душі!

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Коли ми одружилися вісімнадцять років тому, то вирішили жертвувати десятину з мого скромного прибутку, як поступову десятину, а тоді збільшувати цей відсоток, якщо Бог збільшуватиме щорічну опіку над нами... Загальний дохід сім'ї зараз є на 4000\$ нижчим, ніж середньостатистичний дохід у нашому районі. Попри те ми можемо віддавати понад 30% нашого доходу нашій церкві, іншим християнським організаціям та окремим християнським служителям. Вже п'ятий рік поспіль нам вдається віддавати понад 30%. Також мушу одразу визнати, що ми живемо у великому зручному будинку за містом. Нашими сусідами є люди з робітничого класу або на пенсії, а наш район оточують значно заможніші помешкання, куди переїхала більшість моїх колишніх сусідів. Ми з радістю даруємо гарні подарунки нашим дітям, щоб вони не вирізнялися з-поміж своїх однолітків вищого соціально-економічного класу. Ми також хочемо насолоджуватися відпочинком, різними культурними і спортивними заходами, обідами в ресторанах (хоча у порівнянні з нашими заможнішими друзями у нас це виходить не так часто). Ми відмовляємося від боргів, окрім кредитів на житло та навчання. Машини купували тільки за готівку, а не у кредит. Продукти купували оптом, за знижками, на розпродажах та блошиних ринках. Ми не нагромадили купу одягу, як це зазвичай трапляється на Заході. Також усе, що я написав, не означає, що я вірю, що заощадження, інвестиції, страхівки та пенсійні фонди є поганими. У мене все це також є, і я сподіваюся, що ці фонди будуть зростати. Хоча я і чув про інших, які прийняли набагато радикальніший і простіший спосіб життя, Бог ще не повів мене у наслідуванні їхнього прикладу навіть після тривалого обговорення, молитви та роздумів. У двох словах: у мене заможне матеріальне життя, але я не є особливо зразковим прикладом жертвовності. Зараз у середньому американська сім'я жертвує 3% доходу на людину, та я гадаю, що ми можемо значно більше постаратися!».

– Крег Блумберг⁵

«Через Євангелію ми маємо допомагати навіть тоді, коли це завдає нам страждань... Бо ж як іще нам носити тягарі одне одного? Якщо ми ніколи не полегшуємо тягарі одне одного, хіба що тоді, коли це не обтяжує нас, то як ми зможемо носити тягарі одне одного, якщо самі не носимо жодного тягара?»

– Джонатан Едвардс⁶

Особистий меморандум – грудень 1868

«Мені 33 роки, я заробляю 50 тисяч доларів на рік. У наступні 2 роки я можу так влаштувати свій бізнес, що й надалі зароблятиму 50 тисяч доларів на рік. При цьому я можу не працювати, але я вирішив витратити цей надлишок на благодійність. Відкидаю будь-яке примноження капіталу, окрім як для допомоги ближнім...

...Чоловік мусить мати ідола. Нагромадження багатства – це одна з найгірших форм ідолопоклонства. Жоден ідол так не псує, як поклоніння грошам. Я не можу прив'язуватися ні до чого, з чим маю справу. Мені треба ретельно обирати стиль життя, щоб він обгороджував мене. Якщо ж продовжувати перейматися та клопотатися нагромадженням багатства, то це роз'їдатиме мене зсередини і я не матиму шансу одужати. Тому я піду на пенсію у 35...»

– Ендрю Карнегі⁷

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Довга цитата Креґа Блумберґа показує, що можна жити комфортним життям у США і жертвувати 25% та більше. Що говорить нам цей приклад про примноження власної щедрості?**Блумберґ впроваджує ідею поступової десятини.

- Старий Завіт уповноважує нас стверджувати подібне. Закон Мойсея вимагав регулярного приношення жертв тварин Богові. Це була основна жертва достатку, оскільки худоба на той час прирівнювалася до наших сьогodнішніх заощаджень.
- Одна із духовних потреб такої жертви полягала в тому, щоб розірвати прив'язаність серця до майна і нагадати, що все насправді належить Господеві.
- Але коли Закон вимагав жертви тварин, то не було «фіксованої ставки», тобто не вимагалася певна тварина з кожної сім'ї. Натомість існувала система для віруючих із різних соціальних класів.
 - 1) Бідні могли принести у жертву голуба, в той час як багаті мали приносити вівцю чи вола.
 - 2) Історики стверджують, що голуб для бідних був *набагато* важчою жертвою, ніж віл для багатих.
 - 3) Іншими словами, багата людина могла дати жертву 20% щорічного доходу і все ще не відмовлятися від жодних життєвих стандартів, у той час як бідна людина, віддаючи 5% свого прибутку, мусила значно обмежувати своє щоденне життя.
 - 4) Закон Мойсея це визнавав, тому існувала прогресивна шкала пожертвування.
- Така практика (разом із визнанням, що у Христі наша щедрість має бути більшою, ніж у часи Старого Завіту) приводить нас до висновку, що було б недалекоглядно зупинитися на позначці 10% від наших пожертв.

1) Якщо 10% – це мінімальна сума (наше неписане правило), а віруючі у Старому Завіті також давали згідно зі шкалою, то логічно, щоб і теперішні віруючі також віддавали більший відсоток на пожертви.

- Така логіка нівелює запитання: «Чи 10% жертва – це до чи після вирахування податків?» Ми повинні давати стільки, скільки можемо!

1) Якщо 10% до оподаткування – це все, що ми можемо собі дозволити, забезпечивши основні потреби сім'ї (див. нижче), тоді це якраз те, що нам треба жертвувати.

2) Запитання передбачає, що є певна цифра чи відсоток, який задовольнить Бога, і наша совість заспокоїться.

3) Але наша совість має спочити у Євангелії, а не у десятині. Тому ми повинні завжди намагатися ширше відкривати наш гаманець та давати більше.

Блумберг дає нам практичні поради, як ми можемо контролювати наші витрати на самих себе, а через це збільшити наші пожертви.

По-перше, існує велика проблема житла.

- Коли дохід Блумберга зріс, він міг переїхати з будинку в біднішому районі у кращий будинок багатшого району, але він цього не зробив.
 - Зазвичай агент із нерухомості скаже сім'ї: «З вашим доходом ви можете дозволити собі цей будинок». Однак він не враховує 10-20% доходу на щедрість! Маклер живе, керуючись абсолютно іншим світоглядом.
 - Сім'я Блумберга уникла витрат, які в американців зазвичай стосуються житла. Американські християни майже ніколи навмисно не живуть у бідніших районах (які менш безпечні, менш привабливі, менш престижні) лише для того, щоб допомогти району процвітати. Вони живуть там, де буде найвищим їхній комфорт, економічна цінність та статус.
 - Але Євангеліє має змінити такий світогляд. Однак тут постає питання: «То християни зовсім не мають жити у багатших районах?» Ні, звісно, що потрібно, щоб християни були у кожному районі.
 - Але, живучи у будь-якому районі, християни повинні витрачати якомога менше, щоб могли віддавати якомога більше.
- 1) Вони покликані жити в місті у скромніших будинках, одягатися і жити простіше, не випадаючи зі стандартів самої спільноти.

- Живучи у багатших районах, християни повинні займати позицію гостей, тобто мати чітке усвідомлення місії.

1) Якщо ми бажаємо жити у багатших районах просто через красу, статус, безпеку та комфорт (тобто заради себе), то це деструктивно з точки зору духовного життя.

- Кількість християн у різних районах має бути приблизно однаковою. Таким є неписане правило.

1) Деякі християни з середнього класу повинні спробувати жити серед найбідніших. Якщо Ви не берете участь в обережній стратегії, то Ви, ймовірно, докладетеся до їхнього виселення шляхом джен-трифікації. (*Джентрифікація – це реконструкція і оновлення будівель у раніше нефешенебельних частинах міста та пов'язаний із ними переїзд багатших мешканців до району – перекл.*).

2) Але, з іншого боку, не варто потурати своїм бажанням жити у найбажаніших місцях, які ми можемо собі дозволити. Ми живемо у спільноті, яка має багато потреб, а це означає, що доведеться більше жертвувати. Заощадивши на скромнішому житлі, ми зможемо збільшувати нашу щедрість та докластися до вирішення потреб ближніх.

По-друге, існує певний стиль життя, що стосується вибору меблів, відпочинку, подорожей, одягу тощо.

- Дуже чітка біблійна тема щодо цього звучить так: не треба витратити грошей на себе понад наші основні потреби (1 Тимофія 6:6-10).
- Але які вони – ці основні потреби? Як ми побачили, це не означає, що Біблія забороняє бути багатими чи наказує багатим позбутися свого багатства та заощаджень. Є немало прикладів заможних віруючих, як от Авраам, Йов, які мали право такими й залишатися!
- Але ідея основних потреб, очевидно, є нижчою за стандарти життя середньостатистичного жителя США.
- Тоді скільки ж треба віддавати? Коротка відповідь – це добровільно вибрати стиль життя, який відповідає нижчому рівню, ніж той, що ми можемо собі дозволити, і перебувати в ньому. А решту віддавати.

Деякі конкретні рекомендації:

1) Не можна віддавати стільки, щоб зашкодити своєму здоров'ю. Ми – охоронці свого тіла.

2) Ми не повинні жити у таких місцях чи працювати там, де живцем закопуватимемо себе у землю. Чи там, де наше здоров'я зазнає ризику, а також – де ми не можемо отримати належної медичної допомоги.

3) Не можна віддавати стільки, щоб довелося зрікатися своїх зобов'язань. Ми повинні виплачувати наші борги та дотримуватися своїх обіцянок.

- Багато християн пізнає радість та необхідність радикальної щедрості, але потім опиняються з протермінованою орендою та кредитами.
- Не можна почати віддавати у таких масштабах, щоб стало складно чи неможливо виконати свої зобов'язання. Можливо, тепер ми усвідомлюємо, що деякі з тих зобов'язань були немудрими, але це не означає, що нам не треба виконувати їх.
- Можливо, роки підуть на те, щоб ми відповідально почали віддавати, згідно з біблійними принципами.

1) Не можна віддавати стільки, щоб не могли давати у майбутньому. Інколи розумніше вкласти у майно, ніж одразу роздати все.

- Дуже легко ввести себе в оману такою думкою. (Тобто виправдовувати скромні пожертвування тим, що, мовляв, колись ми будемо справді щедрими). Тим не менше, цим також не варто нехтувати.

1) Не можна нав'язувати наш комфорт від обраного нами рівня життя будь-кому з членів сім'ї. Особливо важко виховувати дітей у ситуації Крега Блумберга (див. вище). Вона може викликати почуття образи у дітей. Нам треба переконувати інших жити простіше, а не просто по-законницьки нав'язувати такий стиль життя.

Якщо Ви це чітко зрозуміли і маєте більше радості від простішого життя, ніж інші християни у Вашій спільноті, то не треба докоряти іншим чи змушувати їх зробити такий же вибір.

- Наприклад, якщо Ви вирішили зекономити гроші, віддавши дітей до державної школи, то не наполягайте самоправедно, що християни, які віддають дітей до приватних шкіл, потурають власним бажанням.
- Ваш особистий приклад (якщо він без пиhi) буде кращим уроком для інших християн, ніж будь-які спроби присоромити їх чи вказати на хиби у їхньому житті.

Зверніть увагу: природно постає запитання: «Як це допоможе бідним, якщо я менше витратиму на себе?» Звісно, що ніяк, якщо ми просто почнемо менше витратити, не жертвуючи. Однак не треба нехтувати тим фактом, що *кумулятивний* вплив був би відчутним, якби християни серйозно сприймали це біблійне вчення.

- Книга «Пастка Мідаса» Джона та Сильвії Росвейл показує нам, що якби всі американські християни давали десятину, то не лише всі християнські місії продовжилися б і мали б достатнє фінансування, а ще й залишилося б достатньо грошей, щоб розподілити їх між усіма бідними світу і підняти їх із межі бідності (с. 45).

- Звісно, що тут треба вжити слово «теоретично», адже системні чинники продовжували б впроваджувати соціальну несправедливість.
- Тим не менше, лише сам підрахунок показує силу, яка доступна християнам, якби вони серйозно поставилися до цього біблійного вчення.

3. Ці дивовижні слова Ендрю Карнегі написав собі, коли йому було 33 роки. Він хотів покинути бізнес, але так ніколи цього і не зробив. Чого це вчить нас?

У Біблії можна виокремити три принципи, що стосуються багатства і майна.

1. Матеріальний світ у своїй суті є *добрим*.

- Матеріальне добро та насолоди не є ілюзією (східні релігії) чи тим, що руйнує духовність (західне язичництво, грецькі релігії, дуалістичні філософії).
- Треба насолоджуватися всім, що є на землі і що вона родить, та вважати це благословенням.
- Немає нічого поганого у тому, щоб заробляти гроші чи багатіти.

2. Однак гріх призводить до постійного зловживання матеріальним світом.

- Написано, що ми маємо розпоряджатися землею як господарники, управителі, а не як абсолютні власники.
- Бог хоче, щоб ті, хто має більше майна, використовували його не для себе, а для захисту тих, хто має менше. Але через гріх така практика погано поширюється.
- Вдови, бідні, іммігранти – безсилі. Тепер вони є критерієм. Будь-яке суспільство (і будь-яка людина з майном) буде оцінене відповідно до того, що буде з цими маргіналами суспільства.

3. Бог формує народ, який повинен бути прикладом для світу відкупленого суспільства, де маєтки та багатства використовуються, щоб збудувати спільноту, а не для особистого наповнення.

Завжди буде протистояння між двома першими принципами. Багатство – це добра річ, однак (зараз) – це небезпечна річ.

- Заробляти гроші – добре, але якщо багатство не буде правильно використане, то спричинить гниття у душі людини та розкладання суспільства.
- Приватна власність – це право, яке треба берегти, однак власність не є абсолютною, бо ми лише управителі Божого світу.

- Ендрю Карнегі опинився між двома силами.
 - 1) Він бачив неймовірне добро, яке він міг втілити за допомогою багатства, але також визнавав і той негативний ефект, який воно справляло на його душу.
 - 2) Те жахливе ставлення до підопічних, які й зробили його багатим, є історичним фактом. Йому так ніколи й не вдалося позбутися цього ідола.
- Карнегі, який виріс у християнській сім'ї, згодом став атеїстом. Як наслідок, він не мав необхідних внутрішніх ресурсів, щоб перестати черпати свою цінність із грошей.
- Він також не був оточений християнською спільнотою, яка б нагадувала йому про добро і небезпеки матеріального багатства. Ця спільнота бере приклад з «нового суспільства» Ісуса у світі, де ми шукаємо власні оптимальні стандарти життя.

4. Поміркуйте над такою справою, якщо Ви ще ніколи її не проходили:

- Підрахуйте, який відсоток Ваших грошей зараз Ви витрачаєте на:
 - 1) Християнське служіння – церкву, місіонерів, інші місії.
 - 2) Людей поза вашою сім'єю, які мають фінансові потреби.
- Наскільки ця цифра є наближеною до 10% вашого доходу?
- Розробіть план регулярних пожертв:
 - 1) Вирішіть, скільки відсотків доходу Ви пожертвуєте цього року.
 - 2) Нехай це буде на жертвовному рівні. Визначте ті жертви, на які Вам треба буде піти задля цього.
 - 3) У молитві визначте, як ця жертва має бути розподілена, щоб приносити славу Богові.
 - 4) Визначте проміжки часу, коли Ви будете жертвувати, а також спосіб контролю над тим, чи вдається Вам виконувати свій план.

- ¹ Л. Вішер *«Десятина у ранній церкві»* (*Tithing in the Early Church*, Fortress, 1966), с. 10.
- ² Крег Блумберг *«Ні багатства, ні бідності»* (*Neither Riches nor Poverty*, Apollos, 1999), с. 136.
- ³ Там же, с. 132.
- ⁴ Там же, с. 145.
- ⁵ Там же, с. 248-249.
- ⁶ Джонатан Едвардс «Обов'язок благочинності» у *Ділах* («The Duty of Charity» in *Works*, за редакцією Едварда Гікмана, том 2 (*Banner of Truth*, 1974), с. 171.
- ⁷ Цитата Ос Гіннесса *«Зможність і добродійність: гроші, пожертви та турбота у вільному суспільстві»* (*Doing Well and Doing Good: Money, Giving, and Caring in a Free Society*, Navpress, 2001), с. 281-282.

Християнство Святого Письма

Як мені ставитися до любові та шлюбу?

Заняття 9 | Курс 2

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ШЛЮБ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Яка мета шлюбу згідно з Біблією?

- Збудувати зразкову спільноту Царства в очах світу (1 Коринтян 7). Християни повинні обирати партнерів насамперед не задля особистої реалізації чи соціального статусу/безпеки. Ми обираємо шлюб та партнера радше для того, щоб це було знаком майбутнього царства.

1) Ми одружуємося, щоб показати, як Божа благодать творить єдність, незважаючи на бар'єр статі, та об'єднує людство.

2) Ми одружуємося, щоб виховувати дітей, створюючи нову християнську спільноту, де стосунки правди та любові існують у взаємозалежній рівновазі.

- Бути прикладом для нашого партнера у шлюбі через жертвне служіння (Ефесян 5). Християни мають обирати шлюб не лише через те, що хочуть вони, але у світлі того, ким вони можуть стати. Ми покликані розвивати бачення служіння нашому партнеру у шлюбі. Це – присвята на все життя задля майбутньої краси і слави нашого партнера.

1) Ми хочемо робити все можливе, щоб бути рушієм таких змін, тому розробляємо стратегії служіння нашим партнерам, які виправлятимуть, утверджуватимуть та пробачатимуть.

2) І, звісно, нічого так не допоможе нашій дружині чи чоловікові зростати, як те, що він (вона) також буде посвячений(а) нашому зростанню.

3) Такий погляд на шлюб дає у довгостроковій перспективі велике особисте наповнення, але не поверхнево і не без жертвності, як це часто бачимо на прикладі сучасних пар.

Яка мета неодруженого/незаміжного життя згідно з Біблією?

- Християнство було першою релігією, яка визнала самотнє життя повноцінним. Павло у розділі 7 Першого послання до коринтян називає повноцінним вибором людини як шлюб, так і самотнє життя.

1) Традиційні культури схильні перетворювати шлюб та сім'ю на ідола, тому неодруженість/незаміжність сприймається як неповноцінність.

2) Сучасна західна культура схильна робити ідола з особистої свободи, тому шлюб відтягується чи висміюється.

3) Християнство не робить ні того, ні іншого. Найсильніші узи – не крові, а віри (Марка 3:31-35), тому Церква є нашою верховною безпекою та спільнотою у житті.

- Якщо через Євангеліє ми вбачаємо нашу безпеку та надію у Христі, то не будемо боятися шлюбу, а також і не бажатимемо його надмірно. Це означає, що неодружені/незаміжні християни повинні періодично перебувати у пошуку.

1) Хоча більшість часу ми можемо бути пасивними, чекаючи, поки хтось з'явиться у нашому житті, може бути інший час, коли ми активно шукатимемо партнера для шлюбу серед людей, на яких ми раніше, можливо, не звертали уваги.

- Як Павло зауважує у 1 Коринтян 7, перевагою самотнього життя є велика кількість часу та ресурсів, які можна використати для інших служінь.

Яка мета сексу згідно з Біблією?

- Секс – це Божий спосіб, через який одна людина говорить іншій: «Я повністю належу тобі, у всіх аспектах – соціально, офіційно, економічно, духовно та емоційно».

1) У 1 Коринтян 6:17 Павло забороняє секс між неодруженими.¹ Він говорить, що недоречно віддавати своє тіло комусь, із ким ти не розділиш усього свого життя.

2) Сексуальна цілісність означає, що ми не маємо права відділяти тіло від решти життя. Не віддавайте своє тіло, якщо не готові віддати ціле своє життя.

- Якщо фізичне єднання є вираженням єднання всього життя, тоді секс поглиблює довіру та любов між людьми.

1) Секс поза шлюбом – це прохання про фізичну єдність без бажання віддати свою свободу.

2) Тому секс – це Божий спосіб цілковитої присвяти себе іншій людині. Це відображає нашу повну присвяту Христу (Ефесян 5:22).

3) Якщо ми використовуємо секс для фізичної та емоційної насолоди, то послаблюємо нашу здатність до такого посвячення.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Що не так із бажанням одружитися заради особистого задоволення чи соціального статусу та безпеки?

Жодна з цих мотивацій не є поганою сама по собі. Проблема починається тоді, коли ці мотивації стають *основними*.

- Традиційні суспільства мають схильність робити ідола з шлюбу, бо це ідол сім'ї та племені. У таких культурах основною причиною вибору партнера є соціальний статус та безпека. Ти хочеш одружитися з кимось (вийти заміж за когось), хто «підніме» твій рід по соціальній драбині у світі.
- З іншого боку, сучасні суспільства перетворюють незалежність на ідола, тому що це ідол індивідуального вибору та щастя. У таких культурах основною причиною обрання партнера є особисте сексуальне та емоційне задоволення.
- Обидві ці мотивації (особиста реалізація та соціальна безпека) є добрими і доречними, коли ми обираємо свого партнера. Але якщо Євангеліє не змінило нашого розуму та серця, то вони стають для нас верховними цінностями.
- У двох словах: традиційні суспільства роблять сім'ю ідолом, в той час як сучасні суспільства бояться шлюбу.
- Саме тому у Мангеттені фізична краса та гроші є необхідними рисами партнера, а у традиційних культурах (у деякій частині США теж) Вас сприймають як дивака, якщо у 30 років Ви самотні й не маєте дітей.

Сучасні культури цинічно ставляться до шлюбу, уникають його, бояться та невинувато відкидають. Оскільки ми живемо у Нью-Йорку, в дуже сучасному західному суспільстві, яке *ідолізує* незалежність та особисте задоволення, то часто ці світові цінності приховано впливають на неодружених/незаміжних християн. Мій особистий досвід переконує, що багато молодих християн перебувають під впливом сучасних ідолів (страх шлюбу) та традиційних ідолів (надмірне бажання шлюбу). Такі погляди на шлюб породжують такі патології:

Загальний перфекціонізм

- Один із плодів сучасної культури – неодружені/незаміжні християни стають великими перфекціоністами, а тому не можуть задовольнити своїх критеріїв у пошуку партнера для шлюбу.

1) Вони хочуть знайти ідеальну людину, у якої все гаразд, яка не має жодних вад.

Конкретний перфекціонізм: зовнішність та гроші

- Коли сучасні неодружені/незаміжні говорять, що хочуть особистої повноти у шлюбі, то зазвичай мають на увазі сексуальне та матеріальне задоволення, а не задоволення від розвитку характеру (Ефесян 5:25-27) в любові, мирі, радості та надії (Колосян 1; Галатів 5; 1 Коринтян 13).
- Як наслідок, сучасні побачення – це дивовижно безглузда форма самопродажу. Ти повинен виглядати добре і заробляти багато грошей, якщо хочеш привабити свого партнера.
- Ми хочемо вродливого та заможного партнера для власної самооцінки (тобто самореалізації).

Антиперфекціонізм

- Деякі люди, які шукають повноти у шлюбі, навмисно шукають когось дуже неідеального – з вадами та потребуючого – щоб такий партнер завжди був залежним від них.
- Багато людей отримують задоволення від того, що постійно відчувають себе потрібними, а також «виправляючи» інших.

Парадоксально, що як ідол сім'ї, так і сучасний страх шлюбу, вкорінені в одній і тій же проблемі.

- Найглибші потреби нашого серця у любові та прийнятті можуть бути задоволені лише через милостиві стосунки з Богом.
- Якщо у нас немає цього, то ми шукатимемо цього у шлюбі. Це – непосильний тягар для будь-яких людських стосунків.

У цьому гріховному світі шлюб є поміччю лише частково. Це не панацея. Жоден шлюб не дасть нам усього, що ми хочемо чи чого потребуємо. Навіть у християнському шлюбі партнерам не вдаватиметься правильно жити, якщо у них не буде глибоких, повноцінних стосунків із Христом зараз та майбутньої надії про досконалі стосунки любові потім.

- Якщо цього немає, то одружені люди занадто сильно тиснуть на шлюб, щоб отримати особисту повноту, а це завжди призведе до проблем у їхньому житті.

- А якщо неодружені/незаміжні не матимуть цих стосунків любові з Ісусом також, тоді вони будуть тиснути на свої мрії щодо шлюбу. Це також породить проблеми в житті.
- Проте якщо неодружені/незаміжні таки знаходять мир і радість у їхньому «шлюбі» з Христом, то це означає, що вони зможуть впоратися із самотнім життям і самотність їх не зруйнує.
- Неодружені/незаміжні повинні зрозуміти, що той самий ідол шлюбу, який спотворює їхнє неодружене життя, також спотворюватиме їхнє життя у шлюбі.

[Зверніть увагу: якщо Ваша група складається в основному з одружених пар, то Ви можете пройти лише ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1, 3 та 4. Якщо Ваша група в основному складається з неодружених/незаміжніх людей, то можете пройти лише ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1, 2 та 4].

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Буття 2:18-24

1. У вірші 20 читаємо, що Адаму (буквально) «не знайшлося допомоги». Поміркуйте про інше вживання цього слова у віршах: Вихід 18:4, Псалом 120:1-2, Осії 13:9. Що це говорить нам про жінку?

Слово «допомога» (помічник) – занадто слабе слово. Це не просто «асистент», секретар, який не настільки вправний, як ми, а тому допомагає нам із дрібними справами.

- Єврейське слово «допомога» – це «ezer». Воно вживається 17 разів, окрім цього випадку, та ще 14 разів, щоб описати Бога.
- Що ж тоді у Біблії означає «допомога» або «помічник»? Це хтось, хто має певну силу та здатність, якої немає у тебе, але якої ти потребуєш. В Осії 13:9 Бог каже, що деструктивно жити без «допомоги». (Іван Огієнко у своєму перекладі Біблії подає «спасіння», Рафаїл Турконяк ближче до оригіналу вживає слово «допомога» – перекл.).

Якщо жінка має якусь здатність, якої не має чоловік, то це означає, що вона – незамінне доповнення.

- Біблія ніколи чітко не перераховує, як жінки доповнюють чоловіків. Це мудро, адже у кожній культурі це проявлятиметься по-іншому.
- Напевно, тому неможливо скласти список універсальних феміністичних та маскулінних рис, які підходили б кожній культурі.

2. У вірші 24 читаємо «тому» чоловік пристане до жінки. Про яку причину йде мова?

Слово «тому» має стосуватися того, що сказав Адам.

- У вірші 23 він бачить жінку й усвідомлює, що вона *така ж*, як він (він називає її «кість від костей моїх»), а також *і не така*, як він (він називає її «жінкою», а не іншим чоловіком).
- Яскравий приклад, що Єва була «взята» з боку Адама, добре ілюструє доповнення, про яке співає Адам.
- (Слова Адама у вірші 23 є римованим куплетом. Це перше мистецтво в історії людства – гімн диву статі!)
- Тож якою ж є ця *причина*? Автор книги Буття говорить, що чоловіки й жінки будуть одружуватися через свою глибоку спорідненість, але водночас і відмінність.

- У Своїй мудрості Бог створив людство чоловіками і жінками. Шлюб об'єднує людство.
- Тому Біблія вчить, що причиною шлюбу є відмінність статей.

Що це означає у теологічному плані? Це – важливо, бо допомагає нам зрозуміти спасіння.

- Дуже важко чоловікові та жінці стати «одним». Шлюб символізує, як Бог може подолати всі бар'єри, щоб увійти у завітні стосунки з нами – «іншими», ніж Він.
- Бог *постійно* використовує людський шлюб як метафору на позначення Своїх спасаючих стосунків із Його людьми. Ісус використав образ шлюбного бенкету, щоб описати Боже Царство (Матвія 25), а також Своє служіння (Луки 14), називаючи Себе «молодим» (Матвія 9:15).
- Павло, звісно, порівнює наше спасіння Ісусом зі шлюбом. У Христі Євангеліє особливою мірою руйнує перешкоди різних людей та об'єднує нас у нашій несхожості.

Що це означає практично?

- Чи означає це, що будь-яка доросла неодружена/незаміжня людина є неповноцінною? Ні. Як ми побачимо далі, це не так.
- Якщо б це було так, то Ісус (Чиє життя було ідеальним прикладом праведності, до якого й закликає нас Бог) був би одруженим.
- Євангеліє руйнує бар'єри між чоловіками та жінками також і у християнській спільноті, де ми можемо *допомагати* одне одному.

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

1 Коринтян 7:27-31

1. Чому цей уривок видається таким негативним стосовно шлюбу?

З першого погляду цей уривок спантеличує.

- Павло, здається, каже: «Одружуватися – не гріх, але це ціла купа проблем!» Це видається відмінним від піднесеного образу шлюбу в Ефесян 5:21.
- Також на те, яким чином Павло бачив шлюб, впливало переконання, що Ісус повернеться з дня на день (*«час бо близький»*). Оскільки таке не сталося, читачі думають, що такий уривок є застарілим. Однак це не зовсім правильне тлумачення слів Павла.

2. У віршах 29-31 Павло припускає, що Боже Царство вже частково тут, але ще не цілком. Яким є практичне застосування такої віри?За фразою *«час бо близький»* приховано філософський погляд на історію. Павло (як і Ісус) навчав про «накладання віків».

- Боже Царство – Божа сила відновлення усього творіння – увірвалася у старий світ (*«аеон»* або вік) через перший прихід Христа. Царство Боже вже тут, але частково (Римлян 13:11-14).

Що це практично означає для нашого ставлення до речей у світі?

- З одного боку, це означає, що всі соціальні та матеріальні проблеми цього світу все ще існують.
- Але, з іншого боку, Євангеліє дає нам внутрішню радість, мир і надію на Боже майбутнє, яке оновить і змінить усі земні стосунки. (Римлян 14:17: *«Бо Царство Боже не пожива й питво, але праведність, і мир, і радість у Дусі Святій»*.)
- Саме тому ми не повинні надмірно вкладати себе і свої серця у будь-що, крім Царства. Майбутнє Бога означає радикальну свободу!
 - 1) Ми не повинні занадто підноситися через успіхи, які маємо тут, але також і не занадто розчаровуватися тим, що пізнали, яким є справжній успіх у Бога (Колосян 3:1-4).
 - 2) Хоча у нас є статки, ми повинні жити так, ніби вони не належать нам, бо наш справжній скарб – у Господі (Луки 16:1).
 - 3) Ми не повинні прив'язуватися ні до чого.

- Зрештою, Павло застосовує ці принципи і до шлюбу, і до самотнього життя. Не варто надміру підноситися через шлюб чи розчаровуватися, що ми неодружені/незаміжні, бо Христос – єдиний, Хто справді може наповнити нас, а Божа сім'я – це єдина сім'я, яка прийме і задовольнить нас (Ефесян 5:21).

3. Коли Павло писав ці слова, ще не існувало суспільства, де бути неодруженим/незаміжною було б нормальною формою життя. Чому так було? Чому Євангеліє це змінило?

Християнство було першою релігією, чи світоглядом, яке стало на захист неодруженого/незаміжного дорослого життя як повноцінного. Ісус та Павло були неодруженими.

- *«Одна із ключових відмінностей між християнством та іудаїзмом [та всіма іншими традиційними релігіями] – це християнська ідея, що неодруженість/незаміжність – це парадигма стилю життя його послідовників»* (Стенлі Гауервас *«Спільнота характеру»*, с. 174).
- Майже всі релігії та культури визнали абсолютною цінністю сім'ю та народження дітей. Без сім'ї не було честі, а справжньої значущості – без продовження роду та нащадків.
- На противагу цьому рання церква не лише не тиснула на людей, щоб ті одружувалися (як бачимо із листа Павла), але й також інституційно підтримувала бідних вдів, щоб ті не повинні були виходити заміж повторно.

«Християнські вдови мали значні переваги. Язичницькі вдови стикалися з великим тиском суспільства, яке вимагало, щоб вони знову виходили заміж. Август навіть накладав штраф на вдів, якщо вони не змогли повторно вийти заміж протягом двох років. Але серед християн вдови мали повагу, а повторний шлюб навіть дещо знецінювався. Церква була готовою підтримувати бідних вдів, даючи їм вибір виходити заміж вдруге або ні. [Вдови були активними у піклуванні та у добрих справах церкви]» (Старк *«Сходження християнства»*, *«The Rise of Christianity»*, с. 104).

Чому? Християнське Євангеліє та надія майбутнього Царства зруйнували ідол шлюбу.

«Самотнє життя було повноцінним не тому, що секс ставився під сумнів, але тому, що місія церкви є «між часами» [накладання віків]... Ми повинні пам'ятати, що «жертва» неодружених/незаміжних була не в тому, що вони відмовилися від сексу, але в тому, що вони не матимуть нащадків. Немає вчинку, радикальнішого за цей! Це було чітким втіленням того, що наше майбутнє забезпечує не сім'я, але [Царство Боже та] Церква» (Гауервас, с. 190).

«[Тепер, під час накладання віків], як самотність, так і шлюб є символами церковних свідків Царства. Вони доповнюють одне одного. Якщо неодруженість/незаміжність є символом церковної впевненості у Божій силі, що змінює життя для зростання Церкви, то шлюб та продовження роду є символом церковної надії для світу. Бо християни не надіються на дітей, але радше діти є знаками їхньої надії, що Бог не покинув світ» (Гауервас, с. 191).

Погляньмо, як Євангеліє змінює наш погляд на шлюб та неодруженість/незаміжність.

- Християни можуть обирати між шлюбом і самотнім життям не через сучасний ідол особистої повноти, а також не через традиціоналістський ідол, що ти – «ніщо» без сім'ї та дітей.
- Ми одружуємося/виходимо заміж (або ні) на основі того, що зробить нас кращим *знаком Царства Божого.*
- Гауервас говорить, що неодружені/незаміжні християни були вражаючими свідками майбутнього Царства у ті античні часи. Вони показували, що покладають свою надію та важливість не на сім'ю чи нащадків, але на Царство.
- Але як тоді (та *особливо* зараз) шлюб є знаком Царства.

Саме це і є ключовою причиною, чому Біблія забороняє нам легковажно одружуватися/виходити заміж за когось, хто не розділяє нашої віри.

- Важлива мета шлюбу – це *збудувати зразкову спільноту Царства*, щоб показати світові, як Христос змінює все, в тому числі і шлюб. Це не вдасться зробити, якщо обоє партнерів не є віруючими.
- Християнин(ка), який(а) легковажно одружується з невіруючим(ою), показує, що мотивацією до подружнього життя не є місія чи оприявлення Божого Царства. Один зі способів (і, можливо, найголовніший), як одружені християни свідчать про Христа, – це виявити зміни, які Христос творить у шлюбі.

Саме тому багато неодружених/незаміжних християн не одружуються, хоча мають глибоке бажання до цього.

- Безумовною причиною шлюбу є демонстрація Божого Царства. Якщо ми можемо одружуватися/виходити заміж лише «у Господі», то наше коло потенційних партнерів значно звужується.
- Але якщо християнин залишається самотнім з цієї ж причини, то платить своєрідну ціну за Царство. Читаємо про обіцянку благословення за це (1 Петра 4:13-14, 19).
- Бог використає життя неодружених/незаміжних, щоб служити іншим так, як цього не можуть одружені/заміжні люди (1 Коринтян 7:32-34).

Мета як неодруженого/незаміжного життя, так і шлюбу – створити спільноти, які є знаком слави прийдешнього (та теперішнього) Божого Царства. Але, щоб зробити це, кожна церква потребує мати як християнські подружжя, так і неодружених/незаміжніх християн.

- Як пари, так і неодружені/незаміжні можуть служити одне одному (див. пункт Б). Твердження Павла показують, що є переваги та недоліки у служінні як одружених, так і неодружених.
- Гауервас вказує на те, що обидва типи вказують на надію у Христі по-різному. Світ має побачити і те, й інше.

Практичні наслідки для церкви

- Євангельська спільнота висловлює погляд на неодруженість/незаміжність, протилежний до ідола шлюбу, який часто бачимо у традиційній культурі.
 - 1) Він звільняє неодружених/незаміжніх від сорому.
 - 2) Це – реалістичний, а не сентиментальний погляд на шлюб.
 - 3) Ставлення до неодружених/незаміжніх стає однаковим зі сторони членів та лідерів церкви.
- На жаль, багато християнських церков більше наслідують традиційний погляд на шлюб, замість євангельського.
 - 1) Не буде перебільшенням сказати, що більшість церков продовжують із подивом ставитися до неодружених/незаміжніх і – як наслідок – такі люди почуваються неповноцінно. Або ж їх починають поблажливо жаліти (можливо, і з добрими намірами).
 - 2) Церкви не ставляться серйозно до тексту 1 Коринтян 7. Вони й не підозрюють, чому Павло так високо цінував неодруженість/незаміжність, а також не знають, що він так тверезо дивився на шлюб.

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 3

Ефесян 5:25-28

1. Що, згідно з віршами 26-27, є метою Христа для Церкви? Що тоді, відповідно до вірша 28, має бути метою кожного чоловіка та жінки у шлюбі?

Мета Христа у справжньому шлюбі (Його стосунків із Церквою) – це виявити нашу «святість», наше очищення від гріха та будь-якої нечистоти. Ісус має бачення нашої майбутньої слави (Колосян 1:27; 1 Івана 3:2-3). Усе, що Він має, і все, Ким Він є, і все, що Він зробить, наближує нас до цієї мети. У вірші 28 прямо бачимо зв'язок кожного людського шлюбу з метою справжнього (верховного) Шлюбу. «Так само й чоловіки повинні любити своїх дружин»... (Припускаємо, що такий же обов'язок стосується і жінок).

Сучасна культура вбачає єдину мету шлюбу – «реалізацію». Однак у розділі 5 Послання до ефесян читаємо, що метою шлюбу є принаймні «освячення».

- Шлюб тут вбачається як один із найкращих способів дізнатися про наші гріхи та перебороти їх через відвертість один з одним у любові. Це – жертвність. Це нелегкий процес, а дуже часто – загрозовий та болючий.
- Це не вписується у сучасну модель шлюбу заради самореалізації. У шлюбі, безсумнівно, сходять неймовірно сповнення, якщо обидва партнери входять у завітні стосунки з цією Божественною метою.
- Однак мало людей так чинить. Зазвичай сучасні люди намагаються шукати когось «ідеального», когось, хто не потребуватиме зусиль чи особливих змін у житті. Не дивно, що так важко знайти таких людей!

2. Про що ця мета шлюбу говорить людям, які бояться одружуватися?

Існує багато соціологічних пояснень, чому сучасні люди відкладають шлюб і так неохоче присвячують себе одне одному.

- Одна із причин – у тому, що багато неодружених/незаміжніх людей сьогодні є продуктами розлучень, тому вони підозріло ставляться до шлюбу. Інша причина – це те, що колись отримати секс без шлюбу було важко, але зараз це не проблема.
- Звичайно, це – вагомі аргументи, однак знаю християн, які виховувалися у здорових сім'ях, утримуються від статевих стосунків, але також мають страхи щодо посвячених стосунків.

- Мені здається, що причина такого перфекціонізму залягає глибше. Хоча є й винятки, однак неодружені/незаміжні християни, здебільшого, перебувають під впливом культури, у якій вони живуть. Більшість із кандидатів автоматично відкидається через зовнішній вигляд та матеріальний/соціальний статус. Це ще один спосіб, яким ідол «повноти» та ідол сексуальної краси та грошей впливає на християн. Вони шукають когось уже гарного – на дуже поверхневому рівні.
- Ми повинні натомість усвідомити, що шлюб – це рушій допомоги нашому партнеру стати через наше жертвне служіння тим, яким хоче його бачити Бог.
 - 1) Ми маємо закохатися у ту чудесну річ, яку Бог творить у житті нашої дружини чи чоловіка.
 - 2) Ми посвячуємо себе майбутній славі нашої дружини чи чоловіка.
 - 3) Ми хочемо зробити все, що можливо, щоб докластися до цього.
- Іронія у тому, що такий погляд на шлюб рано чи пізно дає неймовірне відчуття самореалізації, але не поверхневої та безжертвовної – як того прагнуть люди сучасної культури.

Підсумок: У Ефесян 5 читаємо, що шлюб – це не тільки секс чи соціальна стабільність. Шлюб був створений, щоб бути відображенням наших стосунків любові та єдності з Господом на людському рівні.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 4

Матвія 5:27-30

1. Як Ісусове вчення нівелює класичну ідею подвійних стандартів щодо чоловічої та жіночої сексуальності?

У багатьох спільнотах світу сьогодні існують подвійні стандарти, де до чоловіків, які «гуляють», ставляться значно поблажливіше, ніж до дружин. Але ці подвійні стандарти глибоко вкорінені у світогляді, що дружини є власністю чоловіків.

«У стародавньому світі панував світогляд, що одружений чоловік міг мати сексуальні стосунки, якщо тільки дівчина була неодруженою (бо тоді порушувалося б право її чоловіка). Однак щодо жінок таких поблажок ніколи не було, вона завжди мала бути цнотливою до шлюбу та вірною після шлюбу. Через природу шлюбу [у таких культурах], перелюб не був знаком аморальності, а порушення права чоловіка на сексуальне володіння жінкою... Перелюбом не вважався секс із служницею чи язичницькою жінкою. Перелюбом вважалося порушення прав іншого єврейського чоловіка» (Леон Морріс, *«Євангелія від Матвія»*, с. 117).

У цьому уривку Ісус радикально нівелює подвійні стандарти. Його заповідь не має винятків. Він наполягає, що сьома заповідь: *«Не чини перелюбу»* – це універсальне правило як для жінок, так і для чоловіків. Ісус чітко каже, що кожен чоловік, який хоче сексу з іншою жінкою (зверніть увагу, що Він не каже *«з іншою дружиною»*), чинить перелюб. Ісус промовляє до культури, яка дивилася на сексуальну аморальність просто як на крадіжку. Ісус же каже, що це – проблема чистоти.

2. Від чого Ісус нас застерігає? До чого Ісус нас спонукає?**Від чого Ісус нас застерігає?**

Ісус застерігає нас від *«хтивого»* погляду. Важливо знати, що це слово не означає просте сексуальне бажання, але безладне (нестримне, якому ми даємо волю) бажання – *«epitumia»*. Це слово вживається приблизно 60 разів у Новому Завіті, але тільки двічі стосується сексу. Що воно означає?

Воно означає, що Ісус не забороняє саме сексуальне бажання як таке, а бажання, яке насправді є «брудним».

- Біблія дуже часто вітає сексуальність, що бентежить сучасних читачів. Погляньте на голого Адама, який співає оду захоплення, побачивши голу Єву, яку Бог привів до нього (Буття 2:23-24).
- Погляньте на чоловіка, який співає від радості, тримаючи жіночі груди у Пісні пісень 7:7-9 та у Приповідях 5:19.

«Роль жінки у Пісні пісень насправді вражає, особливо у світлі античного походження. Саме жінка, а не чоловік, є основним голосом віршів, з яких і складається пісня. Саме вона шукає, досягає, ініціює. У Пісні пісень 5:10-16 вона сміливо проголошує його фізичну привабливість... [«Лоно його твір мистецький з слонової кості, покритий сапфірами!», вірш 14]. Більшість біблійних перекладів вагаються щодо цього вірша. Єврейською мовою все дуже еротично. Це – прелюдія перед коханням. Немає сором'язливості, сорому, механічних рухів під ковдрою. Замість цього, двоє стоять один перед одним – збуджені, без сорому, лише насолоджуючись сексуальністю одне одного» (Т. Лонгман *«Інтимні союзники»*, *Intimate Allies*, с. 254).

Біблія не вбачає нічого поганого у самому сексуальному бажанні! То про що ж говорить Ісус? Слово *«епітумія»* означає недоречно збільшене бажання (хтивість). Треба зрозуміти це у контексті мети шлюбу (див. Ефесян 5:22 та першу сторінку цього заняття). Секс – це спосіб віддати себе людині, якій ми присвятили ціле своє життя. Це спосіб насолоджуватися людиною, чия майбутня велич та слава є нашою місією.

- «Хтивість» – це спосіб узяти, а не віддати. Це спосіб узяти сексуальне задоволення, не віддаючи себе всього та свого життя іншій людині.
- «Хтивість» – це не лише сексуальне бажання. Є багато інших джерел збудження та насолоди у сексуальній єдності, якій ми присвячуємо своє життя. «Хтивість» – це бажання тіла людини без бажання цілої людини. Це коли ми віддаємо лише своє тіло, не себе цілого.
- Загалом «хтивість» – це сексуальне бажання, яке намагається заповнити порожнечу.

«Ми думаємо про любов не як про пошук пари, але про пошук оргазму – більш апокаліптичного, ніж попередій. Для нас... бог перебуває у чуттєвості тіла – не бог храмів, а недосяжний шепіт таємниці у сексі – це рай необмеженої енергії та ті відчуття от-от перед наступною хвилиною оргазму».

– Норман Мейлер «Бітники» («The Beat Generation»)

Ця цитата висловлює суть того, що Ісус називає «хтивістю» (пожадливістю) – безладне, нестримне бажання!

- Мейлер не шукає сексу як способу віддати себе та служити іншій людині, але як спосіб знайти повноту, яку, як він визнає, так і не вдається знайти.
- Він також показує, в чому помилявся Фройд. Духовні прагнення – це не просто незадоволені сексуальні бажання. Безконтрольні сексуальні бажання є насправді незадоволеними духовними прагненнями.
- Звичайно, Мейлер набагато більше усвідомлює свої сексуальні бажання, ніж більшість людей. Люди, в основному, кажуть собі, що вони просто хочуть полегшення, радості чи комфорту.

- Але, попри те, хтивість – це спосіб отримати, не віддаючи нічого взамін.

До чого Ісус закликає нас?

То що ж нам робити з цим нестримним сексуальним бажанням? Слова Ісуса шокують. Його слова не треба сприймати буквально, тому що хтивість – це функція не фізичного ока, а серця. То що ж Він має на увазі? Ісус говорить, що нам потрібно радикально боротися з хтивістю. Що Він має на увазі під такою практикою?

«Ісус каже «Якщо твоє око примушує тебе грішити, бо спокуса входить до тебе через очі (те, що ми бачимо), то вибери собі очі, – тобто не дивися! Поводься так, наче ти буквально вибрав собі очі. А якщо твоя рука (те, що ми робимо) чи нога (те, куди ми ходимо) примушує тебе грішити, то відріж їх. Тобто не роби цього! Не ходи! Поводься так, наче ти буквально відрізав та викинув їх... Не знаю, чи було покоління, для якого ці слова Ісуса не були актуальними... Кажучи це, я проти законів та людських правил щодо того, які книжки чи журнали читати християнам, чи на які вистави та фільми ходити... Наші темпераменти, а відповідно, і спокуси – різняться. Тому в нас немає права засуджувати те, що інші обирають дозволити собі. Але у нас є свобода сказати лише це (бо це сказав Ісус): якщо твоє око спокушає тебе – не дивися; якщо твоя нога спокушає тебе – не ходи; якщо твоя рука спокушає тебе – не роби».

– Джон Стотт *«Нагірна проповідь» (The Sermon on the Mount, с. 89-91)*

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка..

«Негайне еротичне збудження – це найбільш поверхнева перевага статевого акту. Розкриття тіла, яке збуджує та супроводжує таке бажання, може бути надзвичайно символічним та могутньо цілющим. Тут відбувається зцілення – конкретний знак того, що відбувається у наших стосунках – ми розкриваємо свою душу, наші найглибші страхи та жадання. Коли я ніжно дивлюся на тіло іншої людини і коли відчуваю ніжність її ласки, коли вона приймає і торкається найінтимніших частин мого тіла, лагідно пестячи мою душу... Принаймні так здається, коли все гаразд. Тому зрозуміло, що статеві стосунки можуть бути лише у шлюбі. Бо взаємна відкритість та ніжне прийняття – це не одностороння дія. Це делікатне полотно, яке ми будемо ткати усе життя. Секс із випадковою людиною, фізичне розкриття та ласки руйнують його життєдайну та цілющу природу».

– Джон Вайт²

«Жахливість сексу поза шлюбом полягає у тому, що ті, хто ним займається, намагаються відокремити один тип єдності (сексуальний) від усіх інших типів, які були задумані, щоб перебувати у цілковитій єдності. Християнське ставлення не означає, що є щось погане у сексуальному задоволенні – так само, як і немає нічого поганого у задоволенні від їжі. Але це означає, що не можна відокремлювати тільки одне задоволення – так само, як ми не відокремлюємо задоволення смаку, не ковтаючи та не перетравлюючи їжу, випльовуючи її».³

«Інколи ми кажемо про чоловіка, який блукає містом, що «він хоче жінки». Але якраз жінки він не хоче. Він хоче задоволення, яке жінка може дати... [Справжня любов] спонукає чоловіків справді хотіти не [просто] жінки, але однієї єдиної жінки. Якимось дивовижним чином закоханий бажає саму закохану, а не задоволення, яке вона може йому дати».⁴

«Коли любимо, то наше серце може бути розбитим. Якщо хочете вберегти його ціленим, то не віддавайте його нікому... уникайте будь-яких труднощів, замкніть його на замок... Але під цим замком – безпечним, темним, незворушним, задушливим – Ваше серце зміниться. Воно не розіб'ється, воно стане непробивним, непроникним та невідкупним».⁵

«Напевно, неможливо любити будь-яку людину «занадто сильно». Ми можемо любити когось забагато, *порівнюючи* з нашою любов'ю до Бога. Але проблема у тому, що у нас мало любові до Бога, а не у тому, що багато любові до людини. Безладність – саме у цьому».

«Бути закоханим – це чудово, але не найкраще... Любов у іншому сенсі, не просто у сенсі «закоханості», – це не лише почуття. Це глибока єдність, яку підтримує воля та зміцнює свідомий вибір, а підкріплює (у християнському шлюбі) благодать Бога. Вони мають цю любов одне до одного навіть тоді, коли їм не подобається щось одне в одному... Саме на такому двигуні працює шлюб – все розпочалося з вибуху закоханості».⁷

«Ми не повинні намагатися знаходити абсолют у тілі. Не варто урізати гру та сміх з постелі любові. Це не означає, що нам треба виспівувати дуети кохання без кінця у стилі душєроздираючих Трістана та Ізольди. Краще співаймо, як Папагєно та Папагєна».⁸

– К. С. Льюїс

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?**2. У першій цитаті йдеться про християнський принцип, що секс має бути лише у шлюбі. Як (згідно з тим, що ми вивчили) Ви відповіли б на поширені заперечення щодо цього принципу?**«Чому християни не можуть займатися сексом поза шлюбом?»

- У 1 Коринтян 6:16 згадується, що секс із повією робить нас «одним цілим з нею». Біблія бачить фізичне єднання жахливим без емоційної, соціальної, економічної та особистої єдності!
- Бути фізично голим перед кимось, не розкриваючи себе повністю юридично, емоційно та соціально (через шлюб) – це непослідовно, егоїстично та несправедливо.
- Секс – лише для стосунків, у яких кожен партнер стає абсолютно вразливим та посвяченим один одному. Якщо ви не побралися, то насправді не посвятили себе одне одному сповна, а тому не цілком вразливі одне перед одним. Ви зберегли контроль над своїм життям.

«Але хіба цей погляд на секс не є негативним?»

- Зовсім ні. Християнський погляд на секс, звичайно, має дуже чіткі межі (лише у шлюбі та ніде більше). І це ґрунтується на дуже піднесеному та високому погляді на секс.
- Це можна порівняти з тим, що ніхто не розкидає купи чистого золота будь-де. Золото зберігають за ґратами та охороняють. Чому? Не тому, що не цінують золото, а якраз навпаки – тому що дуже його цінують!
- Багато людей хоче усунути межі сексу, щоб просто мати джерело насолоди. Християнський погляд каже, що це – неймовірна сила, яка здатна збагатити, збудувати та доповнити людину. Але якщо застосувати її неправильно, то вона може зашкодити нам.

«Що ж у ньому такого шкідливого?»

Християнський погляд на секс – це «апарат посвяти». Ми буквально посвячуємося та стаємо вразливими одне перед одним, взаємно передаючи одне одному можливість довіряти та віддавати себе повністю.

- Коли ми використовуємо його поза шлюбом, то легко можемо відчувати, що ми одружилися та цілком посвятили себе іншій людині емоційно. Однак ця інша людина не має жодних юридичних, соціальних чи моральних зобов'язань залишатися з нами навіть на один день.
- Виглядає страшенно непослідовним спати з кимось, дозволяючи, щоб та людина також могла бути сексуально доступною для інших. Така непослідовність веде до ще більшої заздрості, зраних почуттів та одержимості, ніж якщо зустрічатися без сексу. (Оскільки Ви займаєтеся сексом з кимось до шлюбу, то знаєте, що ця людина легко може мати секс ще з кимось, окрім Вас).
- Розірвання таких стосунків є набагато важчим, ніж повинно бути. Воно призводить до того, що багато людей опиняється у пастці недобрих стосунків через відчуття обов'язку одне щодо одного.
- Льюїс у «Листах крутеня» описує це так: (пам'ятайте, що він говорить із «диявольської» точки зору).

«Ворог [Христос] описав подружжя як «одну плоть». Людей можна також змусити забути про те, що чоловік, якого вони називають Павлом, не звужував це тільки до одружених пар. Для нього вже сам акт копуляції створює «єдину плоть». Річ у тому, що коли чоловік спить із жінкою, то, хочуть вони того чи ні, між ними налагоджується трансцендентальний зв'язок, який несе їм радість або обтяжує їх. З правильного твердження про те, що цей зв'язок повинен створити (і якщо покірливо ввійти в нього, то таки створює) почуття любові й родину» (Лист 18).

Не думаю, що Льюїс мав на увазі, що кожний статевий акт автоматично одружує тебе з цією людиною в очах Бога, але він каже, що існує духовний/емоційний зв'язок, який мав бути основою безумовного життєвого присвячення.

Саме тому, якщо у Вас є секс поза шлюбом, то дуже скоро Вам доведеться боротися з природною тенденцією відчуття близькості та посвячення.

- Вам треба буде твердо налаштувати себе проти сили сексу пом'якшувати своє серце та посилювати довіру. Проблема у тому, що – рано чи пізно – секс не буде більше спроможний відновлювати Ваш союз із людиною.
- Навіть якщо потім Ви одружитеся по-справжньому, він може не мати тієї сили.
- Іронія в тому, що секс поза шлюбом має зворотну дію, роблячи Вас щоразу *менш* придатними до посвячення себе та довіри до іншої людини.

«Секс – це приватна справа. Нікого, крім мене, це не стосується».

Але для християн – це неправда.

- Наш характер та свідчення є дуже публічною справою. Бог очікує від нас, що ми будемо свідчити про Його Царство.
- А Ви заперечуєте те, як Бог дав Себе нам у Христі (безумовно), і те, як Він кличе нас віддати себе Йому (безумовно). Бог не пропонує і не просить близькості без цілковитого життєвого посвячення. Ми повинні віддати Йому свою незалежність.
- Чи можете Ви уявити, що Він би давав нам Свою любов лише після того, як ми спершу віддамо Йому всю нашу любов? А Він же віддав нам її повністю і назавжди.
- Якщо Ви вимагаєте близькості, але зберігаєте контроль над своїм життям, то не живете відповідно до того, як Бог ставиться до Вас, і того, як ми покликані ставитися одне до одного у християнській спільноті.

3. Третя цитата стосується сили сексуального бажання та потягу. Які практичні поради молодим неодруженим/незаміжнім християнам допоможуть їм жити цнотливим життям?

Перша потреба – подружня любов Ісуса

Секс повинен бути лише у цілковито посвячених одне одному стосунках, бо в ньому має бути відблиск екстазу тієї радості, коли ми будемо в абсолютній єдності з Богом. Найсильніша любов між чоловіком і жінкою на землі є лише тінню того, що буде (Римлян 7:1-6; Ефесян 5:22).

- Це – практична точка. З одного боку, ця аналогія показує, що секс може бути супердуховним досвідом! Зустріч із Богом віч-на-віч буде неймовірно радісною, тому така земна аналогія також буде неймовірно радістю.
- З іншого боку, це вчить нас, що секс тут не зможе повністю замінити всеосяжну потребу близькості, якої шукає у сексі наша душа. Тільки боговидіння принесе кінець самотності.
- Павло реалістично дивиться на те, що не кожна людина має дар пожиттєвого целібату, але майже кожен покликаний залишатися в целібаті у певний час свого життя. Дехто покликаний мати його і у шлюбі з різних причин. А саме:
 - 1) Негативні причини – усвідомити, що велика частина нашого «полум'я» приходить із промивання мізків романтичними чи реалістичними поглядами на світ.
- Секс перетворюється на ідола. Тоді ми долаємо його так, як ідола.

- Нагадуймо собі, що секс в ролі Бога завжди стає демоном.
- Нагадуймо собі, що люди, у яких чудове сексуальне життя, часто усвідомлюють, що цього *недостатньо*, щоб отримати радість, повноту та ідентичність від Бога.

1) Позитивні причини – ми покликані насправді відчувати подружню любов Ісуса, яка доступна у молитві. Неодружені/незаміжні люди часто не усвідомлюють, що у них є більша гнучкість та свобода щодо використання свого часу. У них є практична можливість мати глибоке духовне життя.

- У двох словах: цнотливість – це не просто відмова від сексу, це особливе звернення до Бога.

Друга потреба – спільнота, що практикує нову сексуальну етику

Християни зазвичай думають про християнську сексуальну етику суто в індивідуальних рамках, але це неправильний спосіб тлумачення Писання. Річард Гейс коментує:

«Текст 1 Коринтян 6:9-11 – це стартова платформа для численних моралістичних проповідей, які зазнають критики від перелічених тут грішників. Але цей уривок наголошує на тому, щоб коринтяни діяли як спільнота ... і ствердили змінені життя охрещених... Коринтяни мають перестати бачити себе в ролі звичайних учасників у звичній соціально-економічній структурі свого міста та поводитися як члени есхатологічного народу Божого, діючи спільно, щоб виявляти і проголошувати Царство Боже... Павло намагається оновити їхню культуру, сформувавши усвідомлення нової спільноти».

Гейс звертає увагу, що Павло закликає їх не лише до особистої моральної поведінки, але до того, щоб бути спільнотою Царства, де світові цінності не діють.

- Зверніть увагу, що Павло не розділяє сексуальну розбещеність від жадібності. Сучасні люди бачать секс як засіб обміну веселощами, в той час як гроші – це щось дуже святе, щось, заради чого можна жертвувати, щось, чим ми не ділимося.
- Християни поводяться протилежно. Гроші – це просто спосіб отримати інші речі. Гроші не мають священної чи особливої цінності. Ми можемо вільно ділитися ними. Але секс є святим. Ним треба правильно насолоджуватися, бо він вказує на щось вічне.
- Тому Павло закликає християн не лише до особистої моральної поведінки, але до форми спільноти, де споживацтво (чи то сексуальне, чи то матеріалістичне) відкидається.

Важливо це обміркувати. Християни ввіймаються на гачок світського погляду на секс, якщо ми не створимо спільноту – так зване альтернативне місто.

- У цьому альтернативному місті неодружені/незаміжні, з огляду на свою нову ідентичність та місію Царства, а не через засудження та вину, радісно утримуватимуться від статевих стосунків.
- Вони живуть у спільноті з християнськими сім'ями, які також не роблять із сім'ї ідола, а також не дивляться на неодружених/незаміжніх як на ненормальних.
- Одна з причин, чому практикувати дисципліну романтичних стосунків без сексу – це важко, полягає в тому, що у нас немає достатньо великої спільноти людей, які б спільно практикували таку культуру.

Третя потреба – деякі практичні важелі.

- Слід розрізняти сексуальні думки та сексуальні фантазії. Лютер пише: «Птахи можуть літати у нас над головою, але не давайте їм звити гнізда у волоссі». Щось – на зразок цього.
- Утримання (піст) від сексу відрізняється від позбавлення сексу. Це – як дієта та вправи.
 - 1) Якщо Ви зголодніли, а хтось просто позбавляє Вас їжі, то це нестерпно.
 - 2) Якщо ж Ви свідомо починаєте дотримуватися дієти/постити, то спочатку настає період виснаження, під час якого Ваше тіло звикає. А потім Ви відчуваєте новий приплив енергії та вже не хочете їсти постійно.
 - 3) Те саме може відбуватися і з сексуальними думками. Якщо Ви будете уникати жалю до себе, приймете свідоме рішення і попросите допомоги в інших, щоб бути відповідальними за це, то зможете досягти успіху в цьому.
- Скористайтеся Євангелієм, щоб побороти почуття провини за зловживання сексом у минулому. Дуже часто наші спогади та сором із минулого збурюють у нас сексуальні фантазії.

4. Наскільки активним (чи пасивним) має бути християнин у пошуках шлюбу?

Є час, коли не потрібно бути активними у пошуках шлюбу. Ті люди, які завжди у пошуках когось, ймовірно перебувають у пастці шлюбного ідолопоклонства.

- Той, хто ніколи не шукає шлюбу, наївно трактує власні гріховні страхи та перфекціонізм.
- Павло називає свою неодруженість «даром» у 1 Коринтян 7:7. Оскільки Павло одразу говорить: «Коли ж не втримаються, нехай одружуються» (вірш 9). Павло, напевно, має на увазі, що цей дар складається з дуже малої потреби у романтичних стосунках та шлюбі.

- Однак тут треба дещо зауважити:
 - 1) Можливо, знижена потреба будувати стосунки не походить від Бога, а впливає з глибин ідолопоклонства особистій свободі. Або ж це може свідчити загалом про неможливість взагалі творити глибокі стосунки.
- Не плутайте егоїстичний дух чи неможливість підтримувати дружбу, або страх/зневагу до протилежної статі з даром самотності! Іншими словами, не треба поспішати приймати відсутність романтичного бажання як дар від Бога.
- Ви можете бути впевнені у своєму серці тільки тоді, якщо Ви справді пробували зустрітися з кимось і виходити у стосунки.
 - 1) Можливо, що цей дар не є постійним, але радше на певний період часу. Його потрібно періодично перевіряти.
 - 2) Чоловік або жінка не може бути настільки впевнений(а) у Божому покликанні, щоб залишатися закритим(ою) на можливість шлюбу. Ви повинні залишатися відкритими перед Богом, дозволяючи собі перебувати у «пасивному режимі» пошуків. Не обов'язково завжди шукати, але залишайтеся відкритими.
- Але якщо немає особливої пори чи дару, завжди варто шукати шлюбу. Чому?
 - 1) Щоб утверджувати у християнській спільноті людей протилежної статі.
 - 2) Щоб допомагати одне одному вивчати складнощі міжстатевого спілкування, розпізнавання та стосунків.
 - 3) Щоб залишатися відкритими до Божого ведення в тому, чи треба Вам одружуватися, чи ні.
 - 4) Щоб уникати сучасних ідолів, які вважають побачення та шлюб загрозовими.
 - 5) Щоб запобігати «уникненню». Зустрічання та пошук шлюбу – це процес самопізнання, як і пізнання міжстатевих стосунків. Не відкладайте.

5. На основі того, що ми вивчили, як ми можемо дізнатися, коли нам одружуватися з кимось чи виходити за когось заміж?

Не дозволяйте собі глибоких емоційних переживань із невіруючою людиною

До цього закликають слова 2 Коринтян 6:14, хоча і багато старозавітніх заборон стосувалися того, щоб євреї не сходилися з неєвреями. Це не стосувалося заборони на шлюб з іншою расою, але з іншою вірою, як бачимо у Книзі Числа, розділ 12.

Яка логіка стоїть за цим?

- Якщо Ваш партнер не поділяє Вашої віри, то він/вона не буде її розуміти. І якщо Ісус є найголовнішим у Вашому житті, то це означає, що Ваш партнер не буде Вас розуміти. Він/вона не розуміє рушійної сили Вашого життя – того, що спонукає Вас робити все це.
 - 1) Знову і знову Ви будете вирішувати щось, чого Ваш партнер не зможе осягнути. Суть інтимності у шлюбі – це глибоке розуміння і прийняття одне одного. Щоб, урешті-решт, у нас була людина, від якої нам не потрібно буде ховатися. Хтось, хто цілком розумітиме нас.
 - 2) Але якщо цією людиною буде невіруюча людина, то він/вона не зможе до кінця зрозуміти Вас і Ваше серце.
- Якщо Ви одружитеся/вийдете заміж за когось, хто не поділятиме Вашої віри, то у Вас буде два варіанти.
 - 1) Перший – Вам доведеться втрачати щоразу більше відкритості у стосунках. У здоровому християнському житті Христос та Євангеліє будуть пронизувати всі сфери життя.
- Ви будете думати про Христа, коли дивитиметеся фільм.
- Ваші рішення ґрунтуватимуться на християнських принципах.
- Ви будете думати про те, що прочитали сьогодні у Біблії.
- Але якщо Ви будете природними та відкритими у цьому всьому, то Ваш партнер втомиться від цього і навіть почне ображатися. Ваш партнер може подумати, що звичайний християн/християнка є одержимим(ою). Він чи вона казатиме: «Я й гадки не мав(ла), що ти так переймаєшся цим».
 - 1) Інший варіант – ми почнемо посувати Христа з найвищого п'єдесталу у нашій свідомості. Навіть, можливо, Ви охолодите свій запал до Христа. Чому? Бо якщо Христос залишатиметься найголовнішим у Вашому житті, то це ізолюватиме Вас від Вашого партнера.
- Ні, у Біблії немає нічого такого, що забороняло б Вам зустрічатися з нехристиянином, оскільки у Біблії взагалі нічого не йдеться про зустрічання! Але є чітке правило, яке забороняє одружуватися з людиною іншої віри.
- Мудрість говорить, що Ви не ставитеся серйозно до того, хто не вірить. Вам треба взяти до уваги, що Ви знаєте, як це бути з Христом і без Христа, а Ваш партнер цього не знає.
- Це обтяжує Вас відповідальністю. Він/вона ніколи не зрозуміє, чому це так важливо. (Для нього/неї, мабуть, це виглядатиме так, наче демократ одружився з республіканкою, чи буде нагадувати союз представників різних культур).

- Це означає, що якщо Ви будете ділитися глибокими емоційними переживаннями, то розрив таких стосунків буде дуже болючим.

Відчуйте привабливість цілісно

- Так, фізична привабливість – це те, що однозначно повинно бути між партнерами, і її легко досягнути, якщо у Вас буде глибока привабливість, про яку я говорю.

- Цілісна привабливість – це те, що Ви можете почати відчувати до людей, якщо спеціально вимкнете режим оцінювання зовнішності так, як це було описано вище. Що таке цілісна привабливість? (Насправді, Ви можете з жахом усвідомити, що відчуваєте її до людей, які прямо порушують Вашу стару політику оцінювання когось – лише за зовнішністю чи матеріальним/соціальним статусом).

1) Її частина – це привабливість характеру людини чи духовного плоду (Галатів 5:22). Джонатан Едвардс сказав, що справжні чесноти будь-якої людини – задоволення, мир та радість Євангелія – прекрасні.

2) Інша частина її – це привабливість «життєвої місії» чи духовних дарів. Якою є його чи її найглибша місія у житті? Яка праця у Царстві має для неї/нього найбільшу цінність?

- На основі цих двох принципів Ви маєте відчути привабливість до «майбутньої» людини.

1) У Ефесян 5 читаємо, що мета шлюбу – допомогти одне одному ставати славними та унікальними людьми, якими нас творить Бог.

2) Подружжя може сказати: «Я бачу, ким ти стаєш та ким ти будеш (хоча чесно, у тебе попереду далека дорога). Мене приваблюють проблиски твого майбутнього».

- Зрештою, Ваш партнер у шлюбі має бути частиною вашого «мітосу» – «таємної ниточки», про яку говорив К. С. Льюїс. Вона з'єднує уподобання людей: книжки, музику, місця та минулі часи.

1) Інколи виникає невгамовне прагнення доторкнутися до радості у Господі. Бернштайн говорив, що п'ята симфонія Бетховена завжди переконувала його (попри його інтелектуальний атеїзм), що Бог існує. Особисто мене Бетховен так не вражає.

2) У кожного є щось, що зворушує нас настільки, що ми прагнемо раю чи майбутнього Царства Божого.

3) Колись Ви зустрінете людину, яка поділяє значну частину тієї ниточки. Це, звісно, важко описати.

- Напівтрагічний коментар. Дуже багато одружених/заміжніх людей не знає, що це таке – ця цілісна привабливість. Багато людей обирає своїх партнерів за зовнішністю, грошима, статусом, а не на основі характеру, місії, майбутнього буття та «мітосу». Дуже часто партнери не приваблюють одне одного цілісно.

Прислухайтесь та підкоріться порадам спільноти

- Період залицання – це також час, коли досвідчені одружені люди зможуть дати Вам змістовні поради щодо вибору партнера. Багато людей наполягає, щоб ми повернулися до старої вимоги – отримання дозволу батька на зустрічання або навіть до шлюбів за згодою.
- Але навряд чи це практично, особливо коли багато молодих людей роками живе далеко від дому і мають батьків, які можуть слабо розуміти Євангеліє.
- Однак основний принцип є правильним і важливим. Шлюб – це не просто індивідуальне рішення. Християнська спільнота глибоко залучена до нашого життя і зацікавлена у здорових і щасливих шлюбах.
- У спільноті також є багато одружених людей, які можуть поділитися своєю мудрістю з неодруженими/незаміжніми. Такі поради варто отримувати на кожному кроці дороги до шлюбу.

Тож якими є вимоги до тих, хто прагне укласти шлюб?

- ОБОЄ ХРИСТІЯНИ
Обоє християни, обоє на приблизно однаковому духовному рівні – ні вище, ні нижче, обоє зростають.
- ЗДАТНІ ВИРІШУВАТИ ПРОБЛЕМИ
Дають собі раду в житті та самостійно змінюють щось у житті. Замість того, щоб знову і знову вирішувати поверхневі проблеми, вони знаходять їхній корінь та причину.
- ПРИВАБЛИВІСТЬ
(У цілісному сенсі). Так, фізична привабливість, зрештою, але це не основний фактор. «Мітос» – чому певна музика чи якісь місця зворушують і особливо наповнюють.

6. Для одружених: як останні чотири цитати дають нам практичні поради для покращення наших шлюбів?

«Коли любимо...» – ця цитата нагадує нам про ризики шлюбу та невідворотність того, що шлюб може зранити чи розбити наше серце.

- Але цінність цитати у тому, що хоч у ній і визнано, що ціна посвячення є високою, ціна непосвячення є ще вищою.

- Якщо ми боїмося посвячуватися і ставати вразливими, то ми перебуваємо у набагато небезпечнішому духовному стані, ніж якщо б дали обіцянку посвятити, і тепер нам складно та боляче.

«Напевно, неможливо...» – нагадує нам, що єдиним найважливішим фактором успіху нашому шлюбі є сила наших стосунків із Богом.

- Якщо у нас «важкий» чоловік чи жінка, то ми зможемо любити його/її лише через сильні, зростаючі стосунки любові з Богом. Якщо ж у нас ідеальний шлюб, то виникає небезпека ідолопоклонства.
- Ми так багато будуємо у своєму житті на іншій людині, що страх того, що з нею може щось статися, перетворює нас на рабів.
- Знову ж таки – ключем до уникнення ідолопоклонства є сильні, зростаючі стосунки любові з Богом.

«Бути закоханим – це чудово, але не найкраще...» – нагадує нам, що наші почуття є не основним компонентом добрих подружніх стосунків.

- Як зауважує Льюїс, сильні почуття любові та пристрасті мають дати нам поштовх, але єдиний спосіб рухатися далі – це бути слугами одне одного.
- Це не означає, що почуття треба залишити позаду. Загалом, чим більше жертовної любові Ви віддаєте своєму партнерові через вчинки, тим частіше Ви самі будете *відчувати* любов.
- Якщо ми не відчуваємо любов, то у відповідь не чинитимемо з любові. Внаслідок цього наші почуття любові тьмянітимуть ще більше. Це призведе до ще більш холодної та егоїстичної поведінки, що зовсім може атрофувати наші почуття і т. д.
- Звичайно, наш партнер повинен відповідати нам взаємністю. Коли так відбувається, то стосунки зростають дуже міцними та глибокими.

«Ми не повинні намагатися шукати...» – нагадує нам не ставитися надто серйозно до самих себе.

- Подружні стосунки не мають завжди бути напруженими та серйозними. Якщо це так, то хтось перетворює їх на ідола.

¹ Ентоні Тиселтон *«Перше послання до коринтян: коментарі до грецького тексту» (The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text* (Eerdmans, 2000, с. 474. «Хіба ви не знаєте, що той, хто злучується з розпусницею, стає одним тілом із нею? Бо каже: Обидва ви будете тілом одним... Утікайте від розпусти... Хіба ви не знаєте, що ваше тіло то храм Духа Святого, що живе Він у вас, якого від Бога ви маєте, і ви не свої? Бо дорого куплені ви. Отож прославляйте Бога в тілі своєму» [1 Коринтян 6:16, 18, 19, 20]. Буття 2:24 – «і стануть вони одним тілом стосується шлюбного союзу, але Павло використовує це, говорячи про будь-яке сексуальне єднання... Тому він не знецінює секс, а навпаки. У цій сфері Павло значно випереджав культуру першого століття, вбачаючи у сексі форму близькості та особистого посвячення, яке охоплювало цілу людину. Це не просто маніпуляція якоюсь окремою функцією тіла. У такому контексті питання постає про передачу себе повністю тому, кому ми належимо.

² Джон Вайт *«Осквернений Ерос» (Eros Defiled*, IVP, 1977, с. 18-19).

³ К. С. Льюїс *«Просто християнство» (Mere Christianity*, книга 3, ч. 6).

⁴ К. С. Льюїс *«Чотири любові» (The Four Loves*, ч. 5).

⁵ К. С. Льюїс, *«Чотири любові» (The Four Loves*, ч. 6).

⁶ К. С. Льюїс, *«Чотири любові» (The Four Loves*, ч. 6).

⁷ К. С. Льюїс *«Просто християнство» (Mere Christianity*, книга 3, ч. 6).

⁸ К. С. Льюїс *«Чотири любові» (The Four Loves*, ч. 5).

Християнство Святого Письма

Як мені ставитися до своєї праці?

Заняття 10 | Курс 2

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ПРАЦЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Боже творіння та наша праця

Важливість праці

- Люди, створені у раю, отримали працю (Буття 2:15) до гріхопадіння та до того, як у світі відбулося все погане.
- Саме тому праця не є прокляттям. Це щось, для чого ми створені. Без праці настає відчуття значної внутрішньої втрати та порожнечі.
- Хоча гріх часто робить працю важкою, а ми самі часто розчаруємося через неї (Буття 3:17), по суті, вона є доброю.

Доброта будь-якої праці

- Людська праця означає бути партнером Бога у Його праці. Це пряме застосування тексту Буття 1-2.
- Оскільки Дух Божий не просто рятує душі, але й підтримує, доглядає та оновлює матеріальний світ Святим Духом (Псалом 103:30; 144; 146), то виробництво одягу, вивчення права, оброблення поля, лікування тіла, розвиток науки та виховання дітей – усе є частиною Божої праці. Бог не лише посилає місіонерів у світ читати проповіді, але й лікарів, щоб лікувати, учителів, щоб навчати мудрості і т. д.
- Тому погляд на те, що праця митця чи банкіра є світською, а праця служителя у церкві – духовною, не є біблійним поглядом. Бог також є митцем та інвестором матеріального світу. А у розділі 1 Буття читаємо, що Божі руки буквально у порохи – Він також працює руками. Тому будь-яка праця є гідною.

Межі праці

- Той факт, що Сам Бог відпочив після праці (Буття 2:2), доводить, що праця – це не все, що є у житті.
- У нас не буде значущого життя без праці, але ми не повинні перетворювати працю на сенс свого життя. Зробити будь-яку працю, навіть служіння, сенсом нашого життя – це створити собі ідола.

Відкуплення Ісуса та наша праця

- Як і антична – грецька – так і сучасна філософія, мають схильність відділяти віру та вірування від публічного світу та життя. Це називається дуалізмом.
- Але Біблія не підтримує такого розрізнення на святе і світське. Ми не можемо відділити віру свого серця від своєї праці та публічного життя.
- Кожна із частин нашого життя – праця, сім'я, громадянська позиція, відпочинок – має бути на Божу славу (1 Коринтян 10:31).
- «На славу Бога» означає, що Він є найголовнішим, тому в кожній сфері нашого життя треба запитати себе: «Якщо Бог є найважливішим, тоді як я маю вести свій бізнес? Як мені витратити свої гроші? Як мені жити у своєму місті?»

Праця та відпочинок

Одна з ключових тем у Біблії – це відпочинок, *шабат* (субота).

- Ісус є Господом суботи (Марка 2:27-28) – Господом відпочинку! Ісус заохочує нас прийти до Нього – і Він *«заспокоїть нас»*, дасть нам відпочинок (Матвія 11:28-30). Ніхто інший цього не зробить.
- «Шабат» означає регулярно відходити від праці та насолоджуватися її результатом.
 - 1) У книзі Повторення Закону 5:12-15 Бог пов'язує шабат зі звільненням від рабства. Будь-хто, хто не може відпочити від праці, є рабом – рабом власного успіху, матеріалістичної культури, експлуататорських начальників або й усього переліченого.
 - 2) Вони будуть використовувати нас і зловживатимуть нами, якщо ми не будемо правильно практикувати шабат. Шабат – це проголошення свободи.
- Зовнішній відпочинок тіла, однак, неможливий без внутрішнього відпочинку від тривоги та напруження. Потрібно глибоко відпочивати у душі в завершеній праці нашого спасіння, яке здійснив Христос (Євреїв 4:1-10), щоб уникати перепрацьовування. Лише тоді ми зможемо регулярно відходити та відпочивати від своєї праці.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Які є практичні застосування біблійного вчення того, що вся праця є доброю та гідною і ми не маємо відокремлювати її від Божої праці?

Уся праця важлива для Бога

- Стародавні греки розглядали матеріальний світ (а тому й оплачувану працю руками) принизливою та такою, що сприяє деградації. Безробітне, споглядальне життя вважалося гуманістичним, шляхетним та ідеальним. Працю трактували як тягар і прокляття.

1) Наприклад, у Спарті жителям-воїнам було заборонено займатися фізичною працею. Уявіть, наскільки антикультурним був заклик Павла, який виготовляв намети, до рабів (християн) працювати радісно, ніби вони працюють на Ісуса (теслю)!

- На жаль, такий світогляд поширюється й на нас у західній культурі. Такий погляд створив ієрархію для всієї праці. Від «шляхетного» філософа – до ремісника, торговця, а потім до слуг і прибиральників.
- У наш час ми вбачаємо гідність у престижній та високооплачуваній роботі. Багато людей наймається на роботу, яка їм не подобається чи не надто вдається, лише тому, що вона престижна.
- Таке мислення заповонило навіть Церкву. У багатьох церквах – прямо чи опосередковано – вважається, що служіння на повну ставку – це спосіб по-справжньому догодити Богові, а будь-яка інша праця – це «світська» праця.

1) Молодих людей, які хочуть займатися місіонерством чи служінням, заохочують, а тих, хто хоче займатися бізнесом чи мистецтвом у великому місті, часто застерігають від небезпек.

2) Мирян, які багато часу присвячують церкві, підбадьорюють, а тих, які займаються кар'єрою – ні.

3) Церкви не роблять зусилля, щоб надати пасторську підтримку зайнятим професіоналам, які часто не можуть приходити на щотижневі біблійні групи.

- Це усе дуже руйнує вплив християнської віри у світі.
 - 1) Поширене вірування, що єдиний спосіб служити Богові – це пряме служіння, успішно вилучив християн із місць культурного впливу на кілька поколінь.
 - 2) Воно розглядає Церкву та її діяльність незаплямованою, в той час як секулярний світ є зіпсованим і брудним.
- Але біблійний погляд на гідність усієї праці повинен зупинити все це. Ми маємо так само тішитися молодими християнами, які хочуть стати юристами чи режисерами, як і тими, хто хоче бути служителами.

Бог важливий у будь-якій праці

- Біблія говорить нам, що Ісус має бути Господом кожної сфери нашого життя – не лише його приватного виміру. Євангеліє формує та впливає на нашу мотивацію, поведінку та методи, через які ми здійснюємо всі завдання у нашому житті, у тому числі і під час нашої праці.

«Дуалізм» – це термін, який стосується відокремлення духовного життя/віри від решти життя. Його коріння сягає язичницької філософії про те, що матеріальний світ є поганим, а духовний світ – добрий.

- Філософ Іммануїл Кант підсилив цю думку, бо провів чітку межу між публічним світом об'єктивних фактів і приватним світом моральних цінностей. У такому розрізі релігія стає засобом індивідуального духовного миру та сили, а не всеосяжною інтерпретацією дійсності, яка впливає на все, що ми робимо.
- Дуалізм виражається у модних твердженнях, як от: «релігія має бути відокремленою від публічної праці – це особиста і приватна справа».
- Але християнство – це не просто набір особистих вірувань, які можуть врятувати окрему душу. Це також інтерпретація (і винятковий спосіб розуміння) всього у світі та житті.
- Воно дає виняткову точку зору на людську природу, добро і зло, справедливість, красу та характер.

1) Якщо Ви вірите, що Всесвіт постав випадково (на противагу вірі, що він був створений та особисто відкуплений Триєдиним Богом-Творцем), тоді у Вас кардинально інша точка зору щодо будь-яких із цих фундаментальних питань.

2) А вони визначають те, як ми житимемо у своєму щоденному житті.

Суть у тому, що кожна працю ми виконуємо з огляду на якийсь світогляд. Алексіс де Токвіль писав: *«Важко знайти будь-яку дію, яка не черпала б із якоїсь ідеї про Божество, Його стосунки зі світом, із природою їхніх душ, з обов'язком перед іншим творінням».*

- Наприклад, якщо ми віримо, що світ – це все, що є, а тому всі моральні цінності відносні й загробного життя немає, то це матиме вплив на те, як Ви ведете свій бізнес.
- Заробляння грошей буде пріоритетом № 1, і Ви досягатимете цієї мети будь-яким шляхом, окрім того, який сковає Вас.
- Багато людей у Нью-Йорку саме так і ставляться до бізнесу. Чому? Тому що роблять це відповідно до свого світобачення.

Проблема для християн постає, коли вони входять у світ праці, який працює за іншим світоглядом. Як ми щойно сказали, бізнес-оточення у такому місті, як Нью-Йорк, є культурою з цінностями та принципами, які сформувалися під впливом нехристиянського світогляду.

- Спокуса для християн – просто піддатися таким світським парадигмам, які існують у світі праці, замість того, щоб розмірковувати над тим, як Євангеліє може робити їх винятковими у їхній праці.
- Ця правда стосується всіх – від акторів до професорів Гарварду.
- Чи думаємо ми про нашу працю по-світському? Чи ставимо ми собі такі запитання:
 - 1) Який світогляд(и) домінує(ють) у моїй праці?
 - 2) Які є основні припущення щодо сенсу, моральності, родового походження та долі?
 - 3) Які є ідоли? Які є страхи? Які є надії? У що закорінена культура, у якій я живу?
 - 4) Як цей світогляд впливає на форму та зміст моєї праці? Як мені бути не просто успішним, але й вирізнитися у своїй праці як християнину?
 - 5) Які частини домінантних поглядів/теорій мають практичне євангельське підґрунтя і з якими я можу погодитися?
 - 6) Які частини поширених поглядів/теорій неможливо виправити без Христа? Як Христос може «дати цьому лад»? Іншими словами: де я можу кинути виклик своїй культурі?
 - 7) Які можливості для послужіння людям та суспільству існують в моїй професії, а також для того, щоб свідчити про Христа?

Це – важкі запитання і їх треба обговорювати у спільноті протягом усього життя.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Ефесян 5:21; 6:5-9

1. Вірш 21 містить ключовий принцип усіх стосунків, які з нього випливають: дружин та чоловіків, батьків та дітей, панів та рабів. Який вплив це має на стосунки у праці?

Сучасний читач насуплюється від слова «раб» (вірш 5) та «пан» (вірш 9) – переважно через миттєву згадку про торгівлю рабами з Африки. Але рабство у стародавньому світі існувало у різних формах.

- Рабство в Ізраїлі, викладене у Законі Мойсея, було більше схоже на служіння за договором, а не на те, з чим ми сьогодні пов'язуємо рабство. Зазвичай, це був спосіб відпрацювати заборгованість, який не був тривалішим за 7 років.
- Водночас рабами у Римі були військовополонені, які потрапили у полон під час широкомасштабних воєнних кампаній імперії.
- Коли Павло промовляє до християн у Ефесян 6, то, по суті, не засуджує інститут рабства, тому що це не допомогло б у випадку з Римською імперією. Він говорить прямо до конкретних християн, які перебувають у рабстві, про те, як їм поводитися. Те, що він говорить, є доволі революційним.
- Він говорить панам, що вони також є рабами – рабами Христа (вірш 9). Ці слова для дуже ієрархічної культури є неймовірними та радикальними. Він каже: «Поводьтеся зі своїми рабами так, наче ви й самі є рабами!»
- Більше цього – у нас є текст Ефесян 5:21, який коментатори одногослоно вважають ключовим, вступним віршем усього розділу. Пани повинні «коритися» своїм слугам у тому сенсі, щоб служити їхнім інтересам, а слуги мають також сумлінно працювати, щоб так служити своїм панам.
- Така взаємна повага та жертвна підтримка раба і його пана були нечуваними на той час. Дослідник Ф. Ф. Брюс так говорить про коротке звернення Павла до рабів та панів у посланнях до ефесян, колосян та Филимона: «Те, що Павло пише у своїх посланнях, приводить нас до світу, де інститут рабства може лише зів'язати та померти» (Ф. Ф. Брюс *«Павло: апостол звільненого серця», «Paul: Apostle of the Heart Set Free», с. 407.*)
- Це дуже правильно. Всі культури та суспільства з давніх-давен практикували рабство. Але тільки у християнстві зародилася ідея, що рабство є неприйнятним і має бути забороненим.

- Чому? В основному через застосування Євангелія, викладені Павлом. Усі християни є «рабами» Христа, Який Сам став «дулос» – слугою (Філіп'ян 2:7).
- Для детальнішої інформації про те, як християнство породило у світі ідею про неприйнятність рабства, читайте у книжці Родні Старка: *«На славу Божу»*, (*For the Glory of God*, Princeton, 2003), розділ 4 – «Божа справедливість».

2. Які практичні кроки, що стосуються працівників, ми бачимо у цьому тексті?

Щодо працівників

- Працівникам говорять бути посвяченими своїй праці (*у простоті [щирості] серця* – вірш 5). Вони повинні виконувати не лише мінімальну працю, просто уникаючи покарання, працювати не тільки тоді, коли за ними стежать, а також не працювати бездумно та абияк.
- Натомість християни мають бути цілком занурені у роботу, віддаючи свій розум та серце, щоб якнайкраще впоратися із завданнями. Чому?
- Християнські працівники можуть поводитися так, тому що в них є нова мотивація для праці. Вони працюють (буквально), «як перед Христом» (вірш 5). Це означає, що вони матимуть неймовірну нагороду у Христі (вірш 8), їхня праця не повинна прив'язуватися до кількості похвали (чи до її цілковитої відсутності), яку вони отримують від своїх начальників.
- У паралельному уривку Колосян 3:24 читаємо: *«Знайте, що від Господа приймете в нагороду спадщину, бо служите ви Господеві Христові»*. Павло говорить про верховну спадщину, про блаженство прийдешнього світу.
- Це означає, що християни звільнені для того, щоб насолоджуватися працею.
 - 1) Якщо ми працюємо суто за гроші чи за похвалу, чи заради підвищення, чи задля статусу, то праця завжди буде розчаровувати та пригнічувати.
 - 2) Багато завдань не стосуватимуться прямо підвищення чи грошей, тому нам доведеться займатися також і нудною роботою.
 - 3) Часто ми будемо помічати, що ті, хто вміє краще себе представити чи вправніше «крутитися», отримають підвищення.
- Але у нас, замість цього всього, є спасіння Христа, і якщо Він буде основним джерелом нашої значущості та безпеки, тоді така мотивація не матиме влади над нами.

1) Якщо ми почнемо працювати, «як перед Господом», то будемо вільними і від перевиконання плану, і від недопрацювань.

2) Ані гроші, ані похвала не будуть визначальними у нашій праці.

- Праця більше не є основною необхідністю, щоб отримати схвалення та повноту. Вона стає способом догодити Богові й робити добро у світі заради Нього.

Щодо управління працівниками

- «Занегаютьте погрози» означає, що пани не повинні використовувати вину та примус, щоб змотивувати людей.

1) Ми не можемо припускати, що кожен слуга, до якого було написано це послання, мав християнського власника, чи що всі власники мали рабів-християн. Тому ці власники не могли припускати, що їхні раби працюють, наче «перед Господом».

2) Тим не менше, читаємо, що роботодавці, щоб змотивувати своїх робітників до праці, не повинні вдаватися насамперед до залякування.

- «Чиніть їм те саме» – це слова, які могли обурювати тогочасний світ. Вони означають: «Ви також повинні шукати способи послужити інтересам своїх слуг, хоча я щойно звелів їм слухатися вас».

- Павло нагадує їм, що вони – також раби і що Бог не виявляє «упередженості». Це сміливе нагадування, що класовий поділ у Господа не діє, а тому для нас він також не повинен відігравати важливої ролі.

1) Пани не мають бути зверхніми, гордими чи принижувати інших. Павло робить революційний вчинок, закликаючи панів фактично ставитися до слуг як до рівних.

2) В уривку не йдеться про те, що пани не можуть застосовувати владу, але вони повинні робити це зі смиренням і теплом до підопічних.

Ми можемо дивуватися, як такі вказівки для цілком іншої культури можуть стосуватися нас.

- Але після роздумів бачимо, що якщо рабовласники не повинні ставитися до робітників із погордою чи управляти ними через страх, то це також значно більше стосується сучасних роботодавців, чи не так?
- Якщо до рабів написано, що вони можуть знаходити задоволення у праці, то наскільки більше це має стосуватися і сучасних працівників?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Вихід 20:8-11; Повторення Закону 5:12-15

1. Кожне з цих тверджень-заповідей щодо відпочинку стосується святкування різних історичних подій. Що кожна з подій говорить нам про причину відпочинку?

У розділі 20 книги Вихід читаємо про зв'язок святкування суботнього дня з творінням. «*Бо Бог відпочив дня сьомого*». Оскільки Бог відпочив від праці творіння, то і ми повинні відпочивати також. Що це означає практично?

- Це означає, що ритм праці та відпочинку стосується усіх, а не лише віруючих. Це частина створеної природи.
- Це означає, що перепрацювання і недопрацювання порушують таку природу і призводять до зривів.
 - 1) Відпочивати – це, власне, спосіб насолодитися і шанувати доброту Божого творіння. Порушення ритму праці та відпочинку веде до хаосу в нашому житті та у світі природи.
 - 2) Ми повинні регулярно припиняти звичну працю та насолоджуватися її результатами та довершеністю Божого творіння (у природі) і відкуплення (через поклоніння).

У Книзі Повторення Закону 5, однак, бачимо зв'язок між суботнім відпочинком та Божим відкупленням. У вірші 15 читаємо: «*І будеш пам'ятати, що був ти рабом в єгипетському краї, і вивів тебе Господь, Бог твій, звідти сильною рукою та витягненим раменом, тому наказав тобі Господь, Бог твій, святкувати суботній день*».

- Бог бачить суботній день днем звільнення від рабства. Це нагадує нам, що Він визволив їх від стану, в якому вони не були людьми, а просто «засобами для досягнення цілі» у країні фараонів.
- Той, хто не дисципліновано ставиться до суботи, є рабом. Наше серце чи наша матеріалістична культура, чи експлуаторська компанія, чи все, назване вище, використовуватиме та зловживатиме Вами, якщо Ви не матимете практики суботнього відпочинку.
- Тому суботній відпочинок – це проголошення свободи. Це означає, що Ви не є просто гвинтиком у машині.
 - 1) Суботній день та суботній рік – це унікальні події в Ізраїлі на той час серед світових культур. Він обмежував працю, доходи та економічне виробництво.

2) Кожного сьомого дня на полях не виконували жодної праці, а кожного сьомого року поля взагалі не орали. Це, звісно, означало, що у короткостроковій перспективі Ізраїль був менш продуктивним та процвітаючим, ніж його сусіди.

3) Але це була земля вільних людей. У довгостроковій перспективі люди, які добре відпочили, будуть набагато продуктивнішими.

2. Які практичні поради можна виокремити з цих двох уривків для нашого внутрішнього ставлення до шабату (суботнього відпочинку)?

Сама по собі зупинка від робочого напруження безпосередньо позитивно впливає на нас, даючи перепочинок та відновлення. Але правильно святкувати суботу також означає отримати певний *внутрішній* мир та свободу від стресу та праці. Єдиний спосіб – це зрозуміти головну *суть* суботнього відпочинку: символом чого він є та до чого закликає. Біблійні уривки показують нам, що:

- Суботній відпочинок треба сприймати як *акт визволення*. Бог призначив суботу, щоб нагадати ізраїльтянам, що вони більше не раби. Адже раби не мають відпочинку!
 - 1) Однак сьогодні це стосується також і нас. Візьміть участь у сучасному суботньому відпочинку, кажучи: «Я не раб очікувань культури, надій моєї сім'ї, експлуатації моєї компанії, моїх власних страхів. Моя праця не визначає те, ким я є».
 - 2) Це дуже важлива «промова до себе», адже ми можемо відчувати вину за відпочинок або ж під час відпочинку постійно думати про роботу.
- Треба думати про суботній відпочинок як про *акт довіри*. Бог встановив суботній відпочинок, щоб нагадати нам, що Він працює і відпочиває.
 - 1) Треба віддаватися повністю суботньому відпочинку, щоб пам'ятати, що світ лежить не на наших плечах! Насправді не ми піклуємося про потреби нашої сім'ї. Не ми досягаємо успіхів на роботі. Підприємцям особливо важко у це повірити.
 - 2) Але відомі слова Ісуса, які стосуються хвилювання, дуже пов'язані з працею (Матвія 6:25-34). Він докоряє нам, кажучи, що польові рослини перебувають під опікою, хоча *«не сіють і не жнуть»* (вірш 28). Він каже, що ми є набагато важливішими для Бога, ніж рослини, тому нам не варто гнатися за матеріальними речами через роботу (вірш 32).

3) У двох словах, ми не практикуємо суботнього відпочинку (тобто, таким чином, сповідуємо доктрину, що ми самі є богом), якщо хвилюємося під час відпочинку. Суботній відпочинок – це час роздумів над уривками, зокрема над розділом 6 Євангелія від Матвія, щоб значення суботнього відпочинку справді увійшло в наші серця.

- Ми повинні думати про суботній відпочинок у контексті *проголошення задоволення*. Як згадувалося вище, Бог відпочив, коли його праця була завершена. Для нас це виглядає нездійсненим, адже «роботі кінця-краю не видно».

1) Ми сказали, що досягнення глибокого відпочинку приходить від євангельського розуміння, що нам не треба завершити все у житті, щоб собі щось довести.

2) З іншого боку, під час суботнього відпочинку важливо думати не про майбутню (не зроблену) роботу, а про минулу (зроблену роботу). Мені з віком стало легше відпочивати, бо можу глянути на працю, зроблену в минулому. Мені так легше розслабитися та відпочити. Чому?

- Озираючись на минулі досягнення, я розумію, що справи рухаються, тому те, що зараз ще не виконано, також здійсниться.
- Озираючись на минуле, я розумію, наскільки мало відпочивав, а тому більше не хочу так грішити!

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 3

Луки 5:4-11; Матвія 11:28-30

1. Євангеліє від Луки, розділ 5. Усе вказує на те, що учні продовжували займатися своїм ремеслом, але тепер їхнє ставлення до праці дуже змінилося. Яким чином цей уривок показує нам, як Ісус змінює наше ставлення праці?

Хоча всі Євангелія говорять, що учні «покинули свого невода», вони, ймовірно, продовжували торгувати рибою навіть після того, як стали апостолами (Івана, розділ 21). Ми навіть бачимо, що Павло продовжував виготовляти намети, хоча працював у той час місіонером. Тому тут не йдеться про образ чоловіків, які зустріли Ісуса і покинули свої «світські» ремесла.

Натомість, назавжди змінилося ставлення учнів до своєї праці. Ісус показав їм «велику картину». Ісус навмисно пропонує їм «риболовлю, що більша за їхню риболовлю» (вірш 10).

- Іншими словами, Він прийшов відкупити та зцілити світ і запросив Своїх учнів стати частиною цієї праці. Тепер у них була ідентичність і значущість, не прив'язана лише до їхньої роботи чи фінансового статусу.
- Їхня праця більше не контролювала їх, як колись. Вони могли відійти від неї (якщо це було потрібно) чи повернутися до неї знову, або ж використовувати її по-іншому.
- Тепер є нова свобода як від їхньої праці, так і у ній. Пам'ятайте, що Ісус покликав їх за Собою під час великого фінансового успіху – великого улову риби. Але вони можуть покинути сіті, бо праця не контролює їх!

Подібний дивовижний приклад читаємо у книзі 2 Царів (розділ 5)

- Нааман, прем'єр-міністр (за сучасними мірками) Сирії, після того як прийняв віру в Бога Ізраїля, не покинув свою працю. Але взяв натомість пригорщу землі з Ізраїля, щоб вклякати на неї, коли буде відвідувати з робочим візитом сирійського царя у Ріммонському храмі, храмі сирійського божества.
- Ріммон – це була обожествлена версія самої Сирії. Тому Нааман каже: «Я все ще *служитиму* своєму народові, але більше не *поклонятимуся* своєму народові. Національні інтереси Сирії важливі для мене, але не є моїми верховними цінностями чи богом». Він продовжував свою працю, але її найвища цінність кардинально змінилася.

2. Розділ 11 Євангелія від Матвія. Ісус обіцяє дати нам відпочинок (заспокоїти нас). Яким чином глибокий відпочинок, який Ісус дає нам у Євангелії, змінює наше ставлення до праці?

Щоб глибше осягнути картину того, що відбувається з нашою працею у Христі, розглянемо Матвія 11:28-30.

- Коли Ісус кличе людей до Себе, то каже, що знає, що ми *«усі струджені та обтяжені»* і що нам потрібен *«відпочинок»* (спокій) (Матвія 11:28).
- Але Ісус пропонує Своє парадоксальне зцілення – *«тягар»* (вірш 30) та *«ярмо»* (вірш 29)! Ярмо – це упряж на в'ючну тварину, тобто це символ рабства і тяжкої праці.
- Як *ярмо* може бути вирішенням проблеми глибокої стомленості? Ісус сказав, що це *Його* ярмо та *Його* тягар, і це єдиний тягар та ярмо, яке є *«легким»*. Чому? *«Бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм»* (вірш 29).
- Ісус прямо говорить, що Він – єдиний начальник, Який не заводитиме нас живцем у могилу непосильною працею. Лише коли наша ідентичність, суть і важливість будуть ґрунтуватися на Ісусі, на тому, що *поза* нашою працею, тоді ми отримаємо глибокий спокій для наших душ, який перебуватиме з нами у нашій праці.
- Лише коли ми почнемо відчувати спасительну працю Ісуса, то відчуватимемо глибокий душевний мир, що є передумовою для практичнішого втілення у нашому житті суботнього відпочинку від праці.
- Чому? Тільки Ісус пропонує нам відпочити у завершеній праці. Більше того, християнин – це не той, хто захоплюється Ісусом, наслідує чи слухається Його. Християнин – це той, хто *«відпочиває у праці, яку завершив Він»*, а не сам християнин.
- Пам'ятайте, що Бог зміг відпочити у Бутті 2:1-3, тому що Його праця була *завершеною*. Християнин – це той, хто знає, що нічого страшного не станеться, якщо він помре сьогодні. Ми вже завершили нашу працю – усе, що *мало* статися за час нашого життя, сталося. Усе решта – це вишенька на торті. Вона – смачна, але не критично необхідна.

Це той глибокий духовний відпочинок, який ми мусимо мати, інакше ми будемо відчувати втому, яку не зніме жодна відпустка! Якщо ми не маємо глибокої релаксації душі, то вся інша праця буде нищити нас.

- Ми не зможемо відпочивати, навіть коли у нас з'явиться можливість відпочивати. Нам не вдасться *«покинути свого невода»* навіть на день.

- Класичний приклад цього бачимо у фільмі «Вогняні колісничі», де один чоловік бігає в прямому розумінні для того, щоб «виправдати своє існування», у той самий час, коли інший має такий глибокий відпочинок у Христі, що дозволяє йому не бігати щонеділі, навіть якщо втрачає через це золоту медаль.
- Перший чоловік *мусить* мати золоту медаль. Глибока праця з осягнення гідності та значущості залишається незавершеною у його житті. (Проблема, як нам відомо, у тому, що ми знаємо, що завдяки цій медалі він все одно не завершить її). А другий чоловік може перепочити.
- Сучасні люди витискають із себе всі соки, щоб робота приносила задоволення, гроші, повноту. Тільки якщо осягнемо глибокий відпочинок Євангелія, зможемо прожити щасливе життя у 99% видів праці, які ані не наповнюють, ані не збагачують.

Підсумок: дізнайтеся і зрозумійте, що таке глибока втома, яку ні час, ні відпустка не зцілить. Запитайте себе про таке:

- Чи робите Ви працю занадто важливою? Ідолом?
- Чи перетворюєте Ви гроші (як засіб отримати свободу, дозвілля/насолу чи просто значущість) на найважливішу річ у житті? На ідола?
- Чи займаєтеся Ви тим, щодо чого у Вас немає дарів? Чому Ви взялися за цю працю?

Але не поспішайте шукати проблему тільки у собі. Можливо, Вам потрібна нова робота!

- Чи гріхи інших (такі як жадібність, гордість, гіркота, страх) роблять Ваше конкретне робоче середовище важким і таким, яке змінити неможливо?
- Чи на цьому робочому місці Ви нові і ще не призвичаїлися до нього? Чи вдасться Вам набити руку з часом?

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка..

«Церква не має чіткої системи щодо правильної економічної поведінки у світі. Замість цього вона передає своїм членам ключове релігійне та моральне бачення і дозволяє їм самим виокремити наслідки цього бачення у їхньому житті у світі. Християнські явища покликання, вдячності, скромності та смирення, співчуття та справедливості, життя у завіті, поваги до природного світу та – понад усе – виправдання благодаттю, а не справами – усе це має великий сенс у сучасному економічному світі».

– Роберт Бенне¹

«Мій настрій погіршувався кожних вихідних, а вже під вечір суботи я була «вбита» й понура. Моя звичайна рутинна, яка включала пізній сніданок із друзями та теревені про пригоди у пошуках кохання та успіху у кар'єрі, робила мене дуже неспокійною. Через якийсь час самотності я зробила щось, чого не робила, відколи перестала бути підлітком. Я почала заходити до синагоги поблизу... Зрештою, я зрозуміла, що зі мною не так. Я страждала від браку суботи... Існують видимі докази того, що наше ставлення до праці є викривленим. Стану на захист інституції, яка зуміла подолати трудоголізм протягом тисячоліть. Більшість людей хибно вірить, що для того, щоб перестати працювати, треба просто не працювати. Але винахідники суботнього відпочинку розуміли, що все набагато складніше. Ти не можеш переключитися так раптово і швидко. Саме тому пуританські та єврейські суботи були такими вимогливими і примусовими. Правила існували не для того, щоб мучити вірних. Переривання безперервного кола зусиль вимагає дивовижних вольових зусиль, які треба зміцнювати через звикання та соціальну підтримку».

– Джудіт Шулевіц²

«Можна погодитися, що шабат став ключовим для єврейської віри у пустелі. Імперський тиск Вавилону без кінця вимагав продуктивності, але ця практика звичайного відпочинку голосно заявляла, що життя людей віри не відзначатимуться [економічними] очікуваннями. Тому шабат – це акт відмови та спротиву, рішуче ствердження іншої ідентичності, що ґрунтується на Божій свободі та дає соціально-економічну свободу будь-якій системі виробництва та ідеології товару».

– Вальтер Брюгеманн³

«Євангеліє Ісуса вказує нам і справді заохочує нас бути на вістрі всієї культури, пояснюючи через історію, музику, мистецтво, філософію, освіту, поезію, політику та теологію світогляд, який нестиме історичний християнський виклик модернізму та постмодернізму і приведе нас до ери *постпостмодернізму*, де буде радість, гумор, лагідність, тверезе судження та справжня мудрість. Я вірю, що всі ми ставимо собі запитання: якщо не зараз, то коли? А якщо ми усвідомили це бачення, то будемо запитувати себе: якщо не ми, то хто? І якщо ключ до розв'язання цього завдання – це Євангеліє Ісуса, то що тоді?»

– Н. Т. Райт⁴

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас та чому?**2. Прочитайте першу цитату. Бенне говорить, що християнське Євангеліє, особливо Євангеліє благодаті, у багатьох місцях стосується робочого виміру життя. Разом назвіть деякі з них.**

Роберт Бенне говорить, що Церква не має чіткої системи для економічного життя світу. Але замість цього вона пропонує своїм членам унікальне світобачення, бачення Євангелія, і захочує їх виокремлювати застосування цього бачення у їхньому житті та праці у світі.

Бути християнином у бізнесі означає значно більше, ніж просто бути чесним і не спати зі співробітниками. Це навіть більше, ніж особисте свідчення та проведення біблійної групки в офісі. Це означає думати про вплив Євангелія та Божого Царства на все робоче життя.

Тож яким чином християни крізь призму Євангелія впливають на економічне життя? Нижче наведено кілька можливих наслідків. Звісно, що їх є більше. Отже, християни:

1. Обиратимуть роботу та кар'єру, що пропагуватиме загальне добро, та будуть послідовно реалізовувати свої дари, а не лише працювати заради особистого збагачення.
2. Працюватимуть із більшим задоволенням від роботи, бо праця/кар'єра не буде ідолом. Ні гроші, ні визнання не будуть основною мотивацією.
3. Виявлятимуть чесність і порядність у праці та економічному житті. Не шукаючи легких шляхів, думаючи про інших працівників, клієнтів та про спільноту.
4. Працюватимуть із розумінням майбутньої винагороди, маючи самоконтроль і дисципліну у праці, шукаючи довгострокових переваг для всіх, а не короткострокових переваг для себе.

5. Висловлюватимуть ставлення до економічної справедливості. Не оцінюватимуть людей суто з економічної точки зору. Не платитимуть людям найменшу ринкову зарплату. Бажатимуть докластися до загального добробуту працівників, щоб вони процвітали не лише професійно, але й особистісно.

6. Будуть стриманими і чесними у рекламі та просуванні товару. Вони шукатимуть спосіб якомога краще задовольнити всі бажання клієнтів.

7. Вироблятимуть товари, які будуть корисними людям та суспільству. Хотітимуть допомогти ширшій спільноті компанії та суспільству процвітати.

8. Не будуть перепрацьовувати і в них не буде недопрацювань.

9. Будуть практикувати заощадження та щедрість, замість марнотратства та розкоші.

Зовні може не бути явних відмінностей між компанією, якою володіють християни, і компанією, якою володіють нехристияни. Але всередині такої компанії ці відмінності будуть очевидними. Добре управління означає ефективність, але там також буде:

- 1) помітна відсутність конкуренції;
- 2) відсутність відчуття експлуатації;
- 3) надзвичайно сильний наголос на якості продукції;
- 4) етичне оточення, яке стоїть на своїх принципах до кінця, навіть якщо це означає втрату коштів.

3. Прочитайте другу цитату. Вона пояснює, як регулярний відпочинок не даватиме користі без обов'язковості та дисципліни. Назвіть певні спільні звички та практики, які практично допоможуть нам у святкуванні суботнього відпочинку.

Вимальовується певне портфоліо практик суботнього відпочинку. Знову ж таки, цей список наведений для прикладу і не є повним.

ВИЗНАЧТЕ, СКІЛЬКИ ЧАСУ

Якою є ідеальна кількість часу на відпочинок від праці? Мої підрахунки такі:

- Повний день відпочинку кожного тижня, у якому не більше півдня йде на службу/церкву, плюс еквівалент другого повного дня (три вечори після 18:00 рахуються одним днем).
- Наприклад, якщо Ви працюєте усі 5 робочих днів на тиждень, але у вас є вільна субота та неділя (враховуючи церкву), тоді це достатній суботній відпочинок (шабат).

- Якщо Ви – співробітник церкви, і неділя не є вихідним днем для вас, то Вам потрібен ще один повний день тижня на відпочинок, щоб мати три вільних вечори. Такий розподіл все ще залишає нам досить багато годин протягом тижня.

ВИЗНАЧТЕ, ЩО РОБИТИ З ЧАСОМ

Виділіть певний час на ніщо.

- Майже кожен із нас потребує такого часу протягом тижня, який буде незапланованим і неструктурованим, коли ми робимо просто те, що хочеться.

1) Якщо наш час суботнього відпочинку є завантажений різними відпочивальними подіями та служінням, то такого відпочинку буде недостатньо. Має бути певне послаблення напруги. (Аналогом є практика суботнього року в Ізраїлі, коли євреї дозволяли полю заростати будь-чим).

Виділіть певний час на «самодіяльність».

- «Самодіяльність» – це те, що ми робимо задля чистого задоволення, але це потребує певних зусиль і часу. Часто це те, чим інші заробляють на життя. (Аналогом є нерегулярна зміна посівної культури на полі, щоб відновити поживні речовини та зробити землю родючішою для звичної культури).

- Варіації:

1) Нам потрібен медитаційний відпочинок. З будь-якої точки зору молитва та поклоніння є дуже важливим часом в межах суботнього відпочинку. Це не лише основа «внутрішнього відпочинку», але це також і забирає час від виснажливіших зусиль у житті.

2) Нам потрібен розважальний відпочинок. Пуритани та інші доволі скептично ставилися до розваг, на які люди витрачали багато грошей, часу та зусиль. Треба бути обачними, щоб розваги дійсно відновлювали нас.

3) Нам потрібен естетичний відпочинок. Нам потрібно відкрити себе для діл Божого творіння, які відновлюють і заряджають нас, щось, що нам видається красивим. Це може бути щось просто неба. Або ж мистецтво: музика, драма, кіно.

4) Плануючи «самодіяльність», врахуйте, чи ви інтроверт, чи екстраверт. Інтроверти – це люди, які витрачають енергію, перебуваючи з людьми, а заряджають «свої батарейки», коли перебувають наодинці. Екстраверти – це люди, які витрачають енергію в особистій праці, а заряджають «свої батарейки», коли перебувають у колі людей. Не намагайтеся наслідувати стиль відпочинку інтроверта, якщо Ви – екстраверт! Наприклад, деякі види «самодіяльності» можуть бути у самотності, а деякі серед людей.

5) Реалістично визначте, як на Вас впливає час, проведений із сім'єю. Коли сім'я молода, то діти потребують багато уваги, тому, можливо, не реалістично буде вважати увесь час, проведений із сім'єю, часом відпочинку. Батьки молодих сімей повинні переконатися, що їхній суботній відпочинок не переповерхнений батьківськими обов'язками.

(Інтроверти особливо потребуватимуть часу, проведеного без дітей). На жаль, якщо сімейні стосунки напружені, то час із сім'єю є важливим, але його не можна вважати часом суботнього відпочинку.

Цінують як макро-, так і мікроритми, а також різні періоди Вашого відпочинку.

- Суботні цикли відпочинку та праці Ізраїля охоплювали не лише суботні дні, але й суботні роки, а навіть ювілейні роки, сьомий суботній рік. У сучасному світі це – дуже важлива точка відліку для працівників.

1) Цілком можливо віддавати роботі багато енергії, присвячувати їй багато годин і мати недостатньо часу суботнього відпочинку на тиждень. Якщо Ви – лікар, то Вам це знайоме.

2) Багато інших професій у сфері фінансів та юриспруденції просто можуть вимагати однакової та значної кількості часу впродовж напруженого тижня. Це може бути співмірним із веденням бізнесу чи реалізацією якихось великих проектів (як-от зйомки фільму).

3) На мою думку, християни можуть входити у такий період життя не більше, ніж на 2-3 роки. Будьте підзвітними комусь, інакше життя у «неповідпочинку» засмокче Вас і Ви швидко вигорите. Під час такого часу «неповідпочинку» не допускайте, щоб із Вашого життя зникли молитва та вивчення Біблії. Будьте творчими, але не забувайте про це.

ПРИЩЕПЛЮЮЧИ ШАБАТ ДО РЕШТИ РОБОЧОГО ТИЖНЯ

До мене прийшло усвідомлення, що якщо ми матимемо «підґрунтя» та «внутрішній мир» шабату, то це саме по собі не зробить нас дисциплінованішими щодо відпочинку. Але воно сповільнить наш шалений темп життя.

- Разом із законами шабату існували також закони збирання колосків, згідно з якими власники полів не мали права збирати урожай з окраїн поля. Певну кількість зерна на полі залишали для бідних.
- Тому шабат – це примусове обмеження продуктивності, як спосіб довіри Богові бути добрим управителем свого життя та оголосити свободу від рабства.
- У моєму випадку це означає навмисно ставити перед собою менше цілей на тиждень, не «збираючи урожай з окраїн».

- Деякі з наших робочих світів побудовані так, щоб ми перепрацьовували. Замість того щоб повністю від них відмовитися, нам, можливо, доведеться заплатити за них ціну в перші роки (див. вище про «періоди»), але у певний момент нам доведеться довіряти Богові щодо шабату та ризикувати у нашій кар'єрі.
- Може статися так, що ми відстанемо, але все ж збережемо тверезий розум. Однак може бути й так, що Бог допоможе нам просуватися, навіть разом із принципом «збирання колосків». Йому вирішувати.

МОЗКОВИЙ ШТУРМ ЩОДО ШАБАТУ

- Знайдіть щонайменше чотирьох людей, які працюють у Вашій сфері, та запитайте їх, як вони справляються з відпочинком, дозвіллям та відновленням сил. Запитайте їх про їхні ритми та різноманітні періоди у житті. Майже завжди Ви почуєте одну чи дві ідеї, які допоможуть Вам.
- Якщо це можливо, зберіться разом, щоб застосувати мозковий штурм щодо цього питання.

Підсумок: мета суботнього відпочинку (шабату) – це не просто відновити свої сили, щоб могли виконувати більше роботи. Це також не пошук задоволення. Мета шабату – насолоджуватися Богом, життям загалом, тим, що ми завершили у світі через Його допомогу та через свободу, яку ми маємо у Євангелії, свободу від рабства будь-якої матеріальної речі чи людського очікування. Шабат – це знак усього прийдешнього спасіння.

- ¹ Роберт Бенне «Покликання церкви в економічному житті» («The Calling of the Church in Economic Life» у книжці *«Два Божих міста» (The Two Cities of God)*, за редакцією Карла Браатена (Eerdmans, 1997), с. 102, 107.
- ² Дж. Шулевіц *«Поверніть шабат» (Bring Back the Sabbath)*, журнал «Нью-Йорк Таймз», 2 березня 2003).
- ³ Вальтер Брюгеманн «Шабат як дієва віра» («Sabbath as Active Faith» у журналі *«Сандей Мергазін»*, літо 2002). Коли євреї були розпорошені і жили у язичницьких суспільствах, то практика шабату була відмінною від навколишніх культур і свідчила тим мешканцям про природу Бога.
- ⁴ Н. Т. Райт *«Виклик Ісуса» (The Challenge of Jesus, IVP, 1998)*.